

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ АПК

Збірник наукових праць

Випуск 3 (75)

Біла Церква
2010

Отформатировано: справа: 2,5 см

Отформатировано: Шрифт: 14 пт, полужирный, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Обычный, По центру

Отформатировано: Шрифт: 14 пт, полужирный, Цвет шрифта: Черный, не разреженный на / уплотненный на

Отформатировано: Шрифт: полужирный, Цвет шрифта: Черный

Удалено: ¶

¶
¶
¶
¶
¶
¶

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)

Отформатировано ... [1]

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: русский (Россия)

Отформатировано ... [2]

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано ... [3]

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано ... [4]

Отформатировано: Обычный

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный, украинский

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный, украинский

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный, украинский

Затверджено вченою
радою університету
(Протокол № 4 від 3 червня 2010 р.)

Редакційна колегія:

Даниленко А.С., д-р екон. наук, професор (головний редактор);
Харута Г.Г., д-р вет. наук, професор (заступник головного редактора);
Варченко О.М., д-р екон. наук (відповідальна за випуск);
Губенко В.І., д-р екон. наук;
Шубравська О.В., д-р екон. наук;
Крисанов Д.Ф., д-р екон. наук;
Червінська Л.П., д-р екон. наук;
Рокитко А.І., д-р екон. наук;
Юхименко П.І., д-р екон. наук;
Харьковщенко Є.А., д-р філософ. наук;
Семілетко В.І., канд. пед. наук;
Сокольська М.О., завідувач РВІКВ (відповідальний секретар).

Економіка та управління АПК: Зб. наук. праць.– Біла Церква, 2010 – Вип. 3 (75) – 129 с.

Збірник наукових праць «Економіка та управління АПК» друкується за рішенням вченої ради університету відповідно до вимог ВАК України щодо тематичної спрямованості фахових видань з певної галузі науки.

Зареєстрований у Міністерстві юстиції України і є виданням, що продовжується замість випуску Вісника Білоцерківського державного аграрного університету з економічних наук.

У цьому випуску збірника наукових праць висвітлено результати наукових досліджень, проведених ученими навчальних закладів та наукових установ, провідними економістами, фахівцями агробізнесу з актуальних економічних питань розвитку держави.

© БНАУ, 2010

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ЗБІРНИКА НАУКОВИХ ПРАЦЬ
«ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ АПК»**

Збірник наукових праць є періодичним виданням обсягом 12 умовно-друкованих аркушів, форматом А4 і видається двічі на рік тиражем 300 примірників.

До публікації у збірнику відповідно до встановлених вимог приймаються статті, в яких висвітлюються результати наукових досліджень, що мають наукове і практичне значення та новизну.

У кожному номері публікуються 2–3 оглядові статті провідних фахівців у своїй галузі з актуальних питань.

Статті до збірника подаються до 1 квітня та 15 жовтня. Випуск збірників передбачається до 1 липня та 1 січня. Додаткові випуски за матеріалами державних і міжнародних наукових конфе-

Отформатировано:
Нет, Отступ: Слева: 0 см,
Первая строка: 10,28 см,
Разрешить отрывать от
следующего

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный,
русский (Россия)

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Нет, Отступ: Первая
строка: 0,6 см,
Разрешить отрывать от

Отформатировано:
Нет, Разрешить отрывать
от следующего

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный,
русский (Россия)

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Нет, интервал После: 0
пт, Разрешить отрывать
от следующего

Отформатировано:
Нет, Отступ: Слева: 0 см,
Первая строка: 1,75 см,
Разрешить отрывать от
следующего

Отформатирован (... [5])

Отформатирован (... [6])

Отформатирован (... [7])

Отформатирован (... [8])

Отформатирован (... [9])

Отформатирова (... [10])

Отформатирова (... [11])

Отформатирова (... [12])

Отформатирова (... [13])

Отформатирова (... [14])

Отформатирова (... [15])

Отформатирова (... [16])

Отформатирова (... [17])

Удалено: ¶ (... [18])

Отформатирова (... [19])

Отформатирова (... [20])

Удалено: ¶ (... [21])

Отформатирова (... [22])

Отформатирова (... [23])

ренцій, які проводяться у Білоцерківському національному аграрному університеті, видаються протягом трьох місяців з дня подачі матеріалів у редакційно-видавничий відділ.

Збірник видається на кошти авторів. Вартість збірника визначається за кошторисом.

Орієнтовна вартість публікації – 10 грн за сторінку комп'ютерного тексту, оформленого згідно з вимогами. Вартість публікації не залежить від кількості співавторів статті.

Автори публікують статті за попередньою оплатою.

Порядок подання рукописів

Рукописи статей у 2-х примірниках за підписом авторів, на паперовому та електронному носіях, з рецензіями – внутрішньою і зовнішньою, подаються відповідальному за випуск члену редколегії (призначається за рішенням редколегії), який визначає рецензента або особисто рецензує статті. Статті співробітників БНАУ візують завідувачі кафедр; статті іногородніх авторів супроводжуються листом від організації за підписом керівника.

Рецензент оцінює статтю на відповідність вимогам ВАК і визначає доцільність її опублікування, за необхідності робить конкретні зауваження щодо покращення роботи (допускається рукописна рецензія). Термін рецензування – не більше 7 днів.

Після врахування зауважень рецензента та отримання позитивної рецензії автор подає статтю відповідальному за випуск, який передає всі статті завідувачу редакційно-видавничого відділу.

У разі отримання негативної рецензії (без права доопрацювання) стаття знімається з друку. Після наукового редагування для виправлення технічних помилок стаття направляється автору, після чого виправлений паперовий варіант статті з дискетою повертається відповідальному за випуск на повторне редагування, і лише після цього редактор віддає статтю на верстку у друкарню. Статті іногородніх авторів технічно опрацьовуються технічним редактором.

Оригінал-макет збірника в обов'язковому порядку підписується автором, а статті іногородніх авторів – відповідальним за випуск. Дозвіл до друку надає відповідальний редактор або заступник відповідального редактора.

Вимоги до оформлення статей

Відповідно до вимог Постанови президії ВАК №7-05/1 від 15.01.2003 р. щодо оформлення статей до фахових видань, наукові статті, які подаються у збірник наукових праць, повинні мати такі елементи:

1. УДК.
2. Прізвище автора, ініціали, науковий ступінь, (e-mail).
3. Назва статті.
4. Анотація українською мовою.
5. Ключові слова.
6. Постановка проблеми.
7. Мета і завдання.
8. Матеріал і методика досліджень.
9. Результати досліджень та їх обговорення.
10. Висновки.
11. Список літератури.
12. Анотація російською і англійською мовами.

Стаття має бути написана українською мовою, обсягом 5–8 сторінок через 1,5 інтервали комп'ютерного набору. Допускається публікація статей російською або англійською мовами. Кожна сторінка друкується на одному боці стандартного аркуша (210x297 мм, формат А4); при цьому ліве поле – 30 мм, верхнє і нижнє – 20 мм, праве – 10 мм.

Обсяг анотації становить 5–6 рядків, у яких стисло описано суть статті, що вирізняє її від уже відомих тверджень.

Текст статті набирається в редакторі Microsoft Word, шрифт – Times New Roman Cyr, 14 pt. ПРИЗВИЩЕ АВТОРА ТА ІНІЦІАЛИ, ЗАГОЛОВОК СТАТТІ, СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ – з великої літери. Прізвище автора, ініціали, його науковий ступінь та e-mail зазначаються перед заголовком статті. Автори вказують назву навчального закладу чи установи, де вони працюють (див. приклад).

Отформатировано: Шрифт:
8 пт

Отформатировано: Отступ:
Первая строка: 0 см

Отформатировано:
интервал После: 3 пт

Отформатировано: Шрифт:
не полужирный

Отформатировано: бп

Отформатировано: Отступ:
Первая строка: 0 см,
интервал После: 3 пт

Отформатировано: Шрифт:
9 пт

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Використана література подається в кінці статті у порядку згадування джерел у тексті за їх наскрізною нумерацією і зазначенням у тексті посилань у квадратних дужках. Бібліографічний список оформляється за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006; шрифт 12 pt.

Іноземні прізвища в тексті подаються мовою оригіналу.

Таблиці мають бути набрані у програмі Microsoft Word або MS Excel; шрифт – Times New Roman Cyr, 12 pt; ширина – не більше 14 см; повне обрамлення; виключка по центру; маленькими літерами. Зразок оформлення таблиці:

Таблиця 1. – Супутня варіація між періодом існування малих переробних підприємств сфери АПК Житомирської області та наявністю стратегічного планування

Період існування	Застосування стратегічного планування (Y)			
	так		ні	
	кількість підприємств (шт.)	у %	кількість підприємств	у %
Всього, одиниць	55	78.6	15	21.4

Формули повинні бути написані у програмі Equation Editor 3.0. (цей редактор є внутрішнім редактором формул у Microsoft Word); змінні математичні величини в тексті відповідно до формул набираються курсивом.

Рисунки (діаграми, фото, малюнки) виконують у редакторі Microsoft Word '95, версія 6.0 або 7.0. за допомогою функції «Створити рисунок». Рисунок має бути розташований по центру, ширина – не більше 14 см, без обтікання текстом. У випадку складних креслень їх слід виконувати у редакторі Corel Draw версії не нижче 5.0, за умови, що текстові вкраплення виконані гарнітурою Times New Roman Cyr і розміром 14 пунктів. Фотографії мають бути відскановані і внесені на цю саму дискету в окремий файл Фото. У самому ж тексті вказується місце для фотографій. Назва рисунка чи фотографії розміщується під ними і набирається шрифтом 12, жирними маленькими літерами, усі підрисункові пояснення – світлим шрифтом.

Графіки виконуються у програмі MS Excel, як і рисунки.

Таблиці, рисунки, графіки, формули поміщаються після посилання на них у тексті.

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт,
полужирный, Цвет
шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт,
полужирный, Цвет
шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт,
полужирный, Цвет
шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт

Отформатировано:
Отступ: Слева: 0 см,
Выступ: 1,75 см

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт,

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт,

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт,

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт

Отформатированная
таблица

Отформатировано: По
левому краю

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АПК В УКРАЇНІ

УДК 334.732:631.115.НКО О.М., д-р екон. наук
рківський національний аграрний університет,

Й В.К., д-р екон. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

КАНІНСЬКИЙ М.П., канд. екон. наук

ІНЦ "Інститут аграрної економіки" СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ

ТОВАРОВИРОБНИКАМ –
КООПЕРАЦІЮ

Проаналізовано заходи державної підтримки обслуговуючих кооперативів на сучасному етапі господарювання. Обґрунтовано необхідність створення системи торгівлі сільськогосподарською продукцією на засадах кооперації. Запропоновано систему заходів щодо створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу та державної підтримки його діяльності.

Ключові слова: кооперація, сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, мале підприємництво.

Ункціонування аграрного ринку і забезпечення стійких перспектив продовольчої безпеки та підвищення доходів сільгосптоваровиробників залежать від інфраструктурних умов. Відсутність ефективних, доступних для дрібного товаровиробника, каналів реалізації сільськогосподарської продукції виступає обмежувальним фактором щодо справедливого перерозподілу вартостей у механізмі ціноутворення. Таке положення продукує неефективність ринкового механізму, спричиняє прояви асиметрії у відносинах „виробник – торгівля”, збільшення витрат на організацію збугової діяльності. Отже, необхідним є узгодження інтересів селян-виробників агропродукції через механізм кооперування, створення системи оптової і оптово-роздрібної торгівлі сільськогосподарською продукцією на засадах кооперації.

На сьогодні, особливо в умовах світової фінансової кризи, практично єдиною перспективою для підвищення прибутковості малих форм господарювання на селі (особистих селянських і невеликих фермерських господарств, малих підприємств тощо) є розбудова сільськогосподарської обслуговуючої кооперації. Доречно нагадати, що ця категорія господарств забезпечує близько 60 відсотків валового виробництва вітчизняної сільськогосподарської продукції, в першу чергу картоплі, овочів, плодів і ягід, молока, яєць, м'яса, не отримуючи протягом останніх 17 років практично жодної державної підтримки і не маючи реального доступу до ринків продовольства. Як наслідок, постійно зменшується поголів'я худоби, знижується виробництво молока і м'яса тощо (табл. 1).

Основними проблемними питаннями залишаються неузгодженості на законодавчому рівні щодо надання сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам статусу неприбуткових організацій та їх державної фінансової підтримки. Це стримує становлення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у державі.

За останні роки кількість обслуговуючих кооперативів за оперативними даними зменшилась майже на 20% і становила на кінець 2008 р. близько 950.

Розвиток кооперації є логічним етапом розбудови ринкової економічної системи у сільському господарстві та одним зі шляхів комплексного розвитку сільських територій. Саме шляхом кооперування малі форми господарювання на селі отримують належну систему збуту своєї продукції та можливості отримати реальну ціну за продукцію.

На нараді з питань створення і розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та доступу особистих селянських і фермерських господарств на ринки аграрної продукції, яка відбулася 9 лютого 2009 року, прем'єр-міністр України Ю.В. Тимошенко зокрема підкреслила, що „для подолання негативної ситуації не потрібно нічого вигадувати, світ давно вже живе, розвиваючи кооперативи. А справжній кооператив – це об'єднання селян в неприбуткову організацію, яка має можливість забезпечувати рух продукції від виробника до ринку. У розвинутих країнах світу так реалізується більша частина сільськогосподарської продукції (Європейський Союз – 60%, Скандинавські країни – 80%, Японія і Китай – 90%). У нас же все навпаки, навіть гірше. Достатньо

Удалено: ¶

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный, украинский

Удалено: 8¶
ВАРЧЕ

Отформатировано ... [24]

Отформатировано: Заголовок 2

Удалено: Білоце

Отформатировано ... [25]

Удалено: ЗБАРСЬКИ

Отформатировано ... [26]

Удалено: "¶

Отформатировано ... [27]

Удалено: ОБСЛУГОВУЮЧУ

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Обычн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см

Отформатировано ... [28]

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Удалено: Ф

Отформатировано: Обычный, Отступ: Первая строка: 0 см

Отформатировано ... [29]

Отформатировано: Обычн-уплот, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [30]

Отформатировано: 098, Отступ: Первая строка: 0 см

Отформатировано ... [31]

Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [32]

селянину вийти зі своєю продукцією на ринок, то в кращому випадку після трьох попереджень, його продукція та транспорт будуть знищені, або відібрані за копійки”.

Таблиця 1 – Розвиток галузі тваринництва в основних секторах аграрної економіки України

Показник	Роки						
	1913	1940	1980	1990	2000	2005	2008
I. Всі категорії господарств							
Поголів'я, тис. гол*.							
ВРХ – всього	9132	10997	25368	24623	9424	6514	5156
в т.ч. корів	4116	5965	9271	8378	4958	3635	2920
- свиней	6469	9186	19783	19427	7652	7053	6440
- овець і кіз	6904	7325	9051	8419	1875	1630	1697
- птиці	233574	246104	123722	161994	176619
Виробництво, тис. т:							
- молока	4667	7114	21100	24508	12658	13714	11762
- м'яса (у забійній вазі)	1122	1127	3467	4358	1663	1597	1718
- яєць, млн шт.	3005	3273	14505	16286	8809	13046	14931
- вовни, тис.т	14,8	13,5	27,2	29,8	3,4	3,2	3,1
II. Сільськогосподарські підприємства							
Поголів'я, тис. гол*.							
ВРХ – всього	x	4034	21493	21083	5037	2492	1720
в т.ч. корів	x	1029	6729	6192	1851	866	624
- свиней	x	3745	15779	14071	2414	2602	2736
- овець і кіз	x	4325	8594	7166	413	271	299
- птиці	132967	25353	66625	87568
Виробництво, тис. т:							
- молока	x	1306	15300	18634	3669	2583	2090
- м'яса (у забійній вазі)	x	298	2326	3099	438	588	837
- яєць, млн шт.	x	225	8633	10126	2977	6458	8450
- вовни, тис.т	x	9,4	26,2	26,5	1,3	0,7	0,7
III. Малі форми господарювання							
Поголів'я, тис. гол*.							
ВРХ – всього	9132	6963	4059	3540	4386	4022	3436
в т.ч. корів	4116	4936	2560	2187	3107	2769	2295
- свиней	6469	5441	4370	5356	5238	4450	3704
- овець і кіз	6904	3000	591	1253	1462	1359	1398
- птиці	113138	98369	95368	89051
Виробництво, тис. т:							
- молока	4667	5808	5800	5874	8989	11132	9672
- м'яса (у забійній вазі)	1122	829	1141	1259	1225	1009	881
- яєць, млн шт.	3005	3048	5872	6161	5831	6588	6481
- вовни, тис.т	14,8	4,1	1,0	3,3	2,1	2,5	2,4

Примітка. * Дані Держкомстату України за відповідні роки

З метою сприяння розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів за підсумками наради прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.02.2009 № 184-р «Про схвалення Концепції Державної цільової програми підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року» та від 11.02.2009 № 219-р «Про організаційні заходи щодо сприяння розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації та доступу особистих селянських і фермерських господарств на ринки аграрної продукції».

Мінагрополітики підготовлено наказ «Про організацію виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.02.2009 № 219-р».

Отформатировано [33]
 Отформатировано [34]
 Отформатировано [35]
 Отформатировано [36]
 Отформатировано [37]
 Отформатировано [38]
 Отформатировано [39]
 Отформатировано [40]
 Отформатированная таблица [41]
 Отформатировано [42]
 Отформатировано [43]
 Отформатировано [44]
 Отформатированная таблица [45]
 Отформатировано [46]
 Отформатировано [47]
 Отформатировано [48]
 Отформатировано [49]
 Отформатировано [50]
 Отформатировано [51]
 Отформатировано [52]
 Отформатировано [53]
 Отформатировано [54]
 Отформатировано [55]
 Отформатировано [56]
 Отформатировано [57]
 Отформатировано [58]
 Отформатировано [59]
 Отформатировано [60]
 Отформатировано [61]
 Отформатировано [62]
 Отформатировано [63]
 Отформатировано [64]
 Отформатировано [65]
 Отформатировано [66]
 Отформатировано [67]
 Отформатировано [68]
 Отформатированная таблица [69]
 Отформатировано [70]
 Отформатировано [71]
 Отформатировано [72]
 Отформатировано [73]
 Отформатировано [74]
 Отформатировано [75]
 Отформатировано [76]
 Отформатировано [77]
 Отформатировано [78]
 Отформатировано [79]
 Отформатировано [80]
 Отформатировано [81]
 Отформатировано [82]
 Отформатировано [83]
 Отформатировано [84]
 Отформатировано [85]
 Отформатировано [86]
 Отформатировано [87]
 Отформатировано [88]
 Отформатировано [89]
 Отформатировано [90]
 Отформатировано [91]
 Отформатировано [92]
 Отформатировано [93]
 Отформатировано [94]

11 лютого 2009 року Урядом схвалено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів» (реєстраційний номер до № 3244 від 17.02.2009). 17 лютого 2009 року законопроект розглянуто Комітетом Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин. Прийнято рішення рекомендувати Верховній Раді України прийняти за основу даний законопроект, поданий народними депутатами України, положення урядового законопроекту врахувати під час підготовки закону до другого читання. Прийняття закону створить правові підстави для прийняття Державної цільової програми підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.02.2009 № 184-р Мінагрополітики підготовлено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року», який направлено на погодження до зацікавлених міністерств і відомств.

Заходами Програми передбачається запровадити державну підтримку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, що сприятиме збільшенню аграрного виробництва, в першу чергу особистими селянськими і фермерськими господарствами, а також розширенню сфери зайнятості сільського населення та підвищенню його добробуту, розвитку сільських територій.

Орієнтовний обсяг коштів державного бюджету, необхідний для виконання Програми, становить 7,2 млрд грн, в т.ч. на 2009 р. – 5 млн грн. При цьому передбачається надати допомогу створенню близько 10,5 тисяч сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, в тому числі в 2009 р. – 140.

Основний акцент програми спрямований на створення:

- заготівельно-збутових сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів за напрямками: молочарські, плодоовочеві, м'ясні, зернові;
- постачальницьких сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;
- сервісних сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів за напрямком «обробіток землі і збирання врожаю».

Саме в послугах таких кооперативів відчувають гостру потребу малі форми господарювання сільських поселень України.

Так, наприклад, в цілому особисті селянські господарства у 2008 році виробили 80 відсотків молока, не маючи змоги реалізувати його за ринковими цінами через низьку його якість. Молочарські кооперативи забезпечать якісну заготівлю молока, маючи на це відповідні умови та холодильне обладнання.

Крім того, даною категорією господарств виробляється 98 відсотків картоплі, 86 – овочів, 85 відсотків плодів і ягід. Вирощену продукцію вони змушені реалізувати ще восени на ринках міст, на вулицях, коли ціни на неї дуже низькі через велику пропозицію на ринку. Та й доступитися до міських продовольчих ринків селянам не завжди вдається. Там дорогу їм перекривають так звані «перекупщики». Створення кооперативів з надання послуг із заготівлі, сортування, пакування, зберігання та збуту овочів і фруктів дозволить членам кооперативів реалізовувати оптові партії вирощеної продукції на гуртових ринках, на переробні підприємства, в роздрібну торгівлю протягом тривалого часу та отримувати додану вартість (табл. 2).

На сьогодні особисті селянські господарства зіткнулися із проблемою обробітку своїх земельних ділянок. Створення обслуговуючих кооперативів з обробітку землі та збирання врожаю, надання інших агротехнічних послуг сприятиме використанню власниками особистих селянських і фермерських господарств сучасних технологій в овочівництві, садівництві, кормовиробництві та тваринництві.

При цьому створення таких кооперативів буде стимулювати розвиток системи інженерно-технічного забезпечення агропромислового виробництва на сільських територіях, удосконалення механізмів державної підтримки матеріально-технічного забезпечення та інвестування інноваційних проектів для виробництва конкурентоспроможної продукції.

Таблиця 2 – Виробництво основних видів продукції сільського господарства України, 1913-2008 рр.

Роки	Продукція, тис. т
------	-------------------

Отформатировано ... [101]

Отформатировано ... [102]

Отформатировано ... [103]

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Обычный, Отступ: Первая строка: 0 см, Поз.табуляции: нет в 1,59 см

Отформатировано ... [104]

Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в -0,95 см + 0 см

Отформатировано ... [105]

Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [106]

Отформатировано ... [107]

Отформатировано ... [108]

Отформатировано: Обычный, Отступ: Первая строка: 0 см

Отформатировано ... [109]

Отформатировано ... [110]

Отформатировано: По ширине

Отформатировано ... [111]

Отформатировано ... [112]

Отформатировано: табл, По левому краю

Отформатированная таблица

Отформатировано: Обичн-уплот Знак, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный

	зерно		картопля		овочі		соняшник		м'ясо (заб. вага)		молоко		яйця, млн шт.	
	ВКГ	ГН	ВКГ	ГН	ВКГ	ГН	ВКГ	ГН	ВКГ	ГН	ВКГ	ГН	ВКГ	ГН
1913	23157		8546		...		71		1122		4667		3005	
1940	26420	4629	20664	15296	5486	2548	947	0	1127	829	7114	5808	3273	3048
1950	20448	2099	20329	15545	2318	787	703	45	1195	900	6804	5507	3490	3120
1955	31655	1554	16984	11069	4677	1273	1385	88	1351	808	9670	5590	4292	3796
1960	21368	1012	19461	12661	4948	1574	1603	75	2068	863	13995	5781	7187	6122
1965	30940	1150	18157	12401	5350	1779	2544	60	2221	950	16629	6061	6941	5259
1970	35422	1262	19726	14432	5807	1757	2530	60	2850	1068	18712	6201	9202	5696
1975	32802	1045	16469	11103	6038	1632	2277	66	3516	1220	21287	6023	12429	5820
1980	36625	1271	13133	9854	7186	1918	2119	54	3500	1180	21112	5800	14606	5963
1985	38899	1305	20315	13582	7384	1868	2168	59	3918	1278	23039	5900	16645	6103
1990	51009	1445	16732	11939	6666	1794	2571	62	4358	1259	24508	5874	16287	6161
1995	33930	2748	14729	14111	5880	4273	2860	126	2294	1186	17274	7831	9404	5233
2000	24459	4495	19838	19561	5821	4835	3457	432	1663	1225	12658	8989	8809	5831
2005	38016	9225	19462	19223	7295	6514	4706	996	1597	1009	13714	11132	13046	6588
2008	53264	11192	19545	19108	7965	6856	6520	1237	1882	927	11762	9672	14931	6481
2008 р. у % до 1940 р.	201,6	241,8	94,6	124,9	145,2	269,1	688,5	X	167,0	111,8	165,3	166,5	456,2	212,6

*Розрахунки професора В. Збарського на підставі даних Держкомстату України за відповідні періоди. Умовні позначення: ВКГ – всі категорії господарств; ГН – господарства населення.

Етапи створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу. Першим етапом створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу є об'єднання власників особистих селянських господарств, організація та визначення наявних невирішених проблем і потреб селян на тій території, де передбачається формування кооперативу. Для цього практикується проведення спеціальних обстежень особистих селянських господарств.

У багатьох випадках на першому етапі цілі кооперативу є дуже широкими, сільські жителі мають досить багато проблем і хочуть їх вирішити негайно. Тому досить важливо на першому етапі чітко визначити пріоритетні напрями діяльності та перелік тих проблем, у вирішенні яких кооператив зможе бути найбільш ефективним. Основними критеріями визначення напрямів діяльності можуть бути:

- найбільш гострі проблеми (потреби) всіх учасників кооперації або переважної їх частини, наприклад: утримання худоби, реалізація молока, м'яса, заготівля та реалізація плодоовочевої продукції, обробіток земельних ділянок тощо;

- проблеми, які можна вирішити найлегше, найшвидше та найефективніше.

Другий етап передбачає проведення інформаційно-просвітницької роботи серед сільської громади, формування дієвої ініціативної групи та визначення кандидатури досвідченого голови майбутнього кооперативу, який би взяв на себе тягар формування бізнес-програми кооперативу, її виконання за обмежених ресурсів та необмежених бажань (сподівань) членів кооперативу.

Третім етапом є розробка Статуту кооперативу, проведення установчих зборів його засновників та державна реєстрація кооперативу. При цьому необхідно керуватися наказом Міністерства аграрної політики від 26 червня 2003 р. № 191 "Про затвердження примірних статутів сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу", цю роботу професійно можуть виконувати сільськогосподарські дорадчі служби у тісній співпраці із представниками територіальних громад, сільських рад, шкіл, місцевих громадських і релігійних організацій.

Розрахунок потреби в коштах на підтримку створення матеріально-технічної бази сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на 2009 рік наведено в табл.3, а саме:

1) вартість придбання холодильного та іншого обладнання і техніки для молочарських обслуговуючих кооперативів – 7,2 млн грн (319 тис. грн – 10% цієї суми покривається за рахунок власних коштів членів кооперативу = 287,1 тис. грн x 25 кооперативів);

Таблиця 3 – **Орієнтовний кошторис вартості техніки та обладнання для формування МТБ сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу***

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
табл, По левому краю

Отформатированная
таблица

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
табл, По левому краю,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
табл, По левому краю,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатированная
таблица

Отформатировано ... [113]

Отформатировано ... [114]

Отформатировано ... [115]

Отформатировано ... [116]

Отформатировано ... [117]

Отформатировано ... [118]

Отформатировано ... [119]

Отформатировано ... [120]

Отформатировано ... [121]

Отформатировано ... [122]

Отформатировано ... [123]

Отформатировано ... [124]

Отформатировано ... [125]

Отформатировано ... [126]

Отформатировано ... [127]

Отформатировано ... [128]

Отформатировано ... [129]

Отформатировано ... [130]

Отформатировано ... [131]

Отформатировано ... [132]

Отформатировано ... [133]

Отформатировано ... [134]

Отформатировано ... [135]

Отформатировано ... [136]

Отформатировано ... [137]

Отформатировано ... [138]

Отформатировано ... [139]

Отформатировано ... [140]

Вид обслуговуючого кооперативу та назва обладнання (техніки)	Кількість необхідного обладнання (техніки), од.	Вартість, тис. грн
I. Молочарський обслуговуючий кооператив		
Ванна для охолодження молока	1	50,0
Обладнання для очищення молока (комплект)	1	10,0
Обладнання для аналізу молока	1	7,0
Прилад для визначення чистоти молока „Рекорд”	1	1,0
Ванна для миття обладнання	1	2,5
Шафа сушильна	1	2,0
Стіл лабораторний	1	1,0
Відра, бідони		5,0
Молоковоз	1	150,0
Доїльні апарати „Брацлавчанка”	10	38,0
Ремонт приміщення		50,0
Дезінфікуючі матеріали (річна потреба)		2,5
Всього	x	319,0
II. Плодоовочевий обслуговуючий кооператив		
Приміщення для зберігання та сортування	1	500,0
Картоплесортувальний пункт (КСП-15)	1	22,0
Лінія з обробки овочів	1	26,0
Лінія з обробки фруктів	1	27,0
Автомобіль вантажний	1	150,0
Контейнери	100	110,0
Ящики	100	10,0
Інвентар (комплект)	1	10,0
Всього	x	855,0
III. М'ясний обслуговуючий кооператив		
Автомобіль марки „Газель” („Газель-405”)	1	11,0
Автомобіль марки „Газель” бортовий з тентом	1	95,0
Комплект обладнання для забою та первинної обробки туш ВРХ та свиней (пристрої для оглушення, зняття шкіри, ошпарювання, обмивання, ванна для ошпарювання, таль, підйомник, платформа, піддон для посолу шкір, стіл для прошивання кишок, машини для очистки кишок та витопки жиру, відстійник, столи, ваги)	1	258,0
Приміщення для забою	1	95,0
Холодильник	1	200,0
Невраховані витрати (5% від загальної суми)		40,0
Всього		805,0
IV. Обслуговуючий кооператив з обробітку землі та збирання врожаю		
Трактор МТЗ-80.1.26	1	127,0
Комбайн зернозбиральний „Фермер-К01”	1	218,0
Плуг 3-корпусний	1	12,0
Борона дискова БДТ-3	1	42,0
Борона зубова БЗТ-С1	10	2,0
Культиватор КРНВ-4,2	1	36,0
Сівалка СЗ-3.6	1	54,0
Причіп тракторний НТС-5	1	41,7
Автомобіль вантажний	1	100,0
Ремонт приміщення		50,0
Інвентар (комплект)	1	10,0
Сінокосарка КС-2.1	1	10,0
Обприскувач	1	50,0
Всього	x	752,7
V. Зерновий обслуговуючий кооператив		
Елеваторні смності		2000,0
Норійно-транспортне обладнання		1000,0
Сушильне обладнання		800,0
Інше обладнання		600,0
Проектувальні та будівельно-монтажні роботи		1600,0
Всього		6000,0

*Розрахункові дані

Отформатировано ... [141]
Отформатировано ... [142]
Отформатированная
таблица ... [143]
Отформатировано ... [144]
Отформатировано ... [145]
Отформатировано ... [146]
Отформатировано ... [147]
Отформатировано ... [148]
Отформатировано ... [149]
Отформатировано ... [150]
Отформатировано ... [151]
Отформатировано ... [152]
Отформатировано ... [153]
Отформатировано ... [154]
Отформатировано ... [155]
Отформатировано ... [156]
Отформатировано ... [157]
Отформатировано ... [158]
Отформатировано ... [159]
Отформатировано ... [160]
Отформатировано ... [161]
Отформатировано ... [162]
Отформатировано ... [163]
Отформатировано ... [164]
Отформатировано ... [165]
Отформатировано ... [166]
Отформатировано ... [167]
Отформатировано ... [168]
Отформатировано ... [169]
Отформатировано ... [170]
Отформатировано ... [171]
Отформатировано ... [172]
Отформатировано ... [173]
Отформатировано ... [174]
Отформатировано ... [175]
Отформатировано ... [176]
Отформатировано ... [177]
Отформатировано ... [178]
Отформатировано ... [179]
Отформатировано ... [180]
Отформатировано ... [181]
Отформатировано ... [182]
Отформатировано ... [183]
Отформатировано ... [184]
Отформатировано ... [185]
Отформатировано ... [186]
Отформатировано ... [187]
Отформатировано ... [188]
Отформатировано ... [189]
Отформатировано ... [190]
Отформатировано ... [191]
Отформатировано ... [192]
Отформатировано ... [193]
Отформатировано ... [194]
Отформатировано ... [195]
Отформатировано ... [196]
Отформатировано ... [197]
Отформатировано ... [198]
Отформатировано ... [199]
Отформатировано ... [200]
Отформатировано ... [201]
Отформатировано ... [202]
Отформатировано ... [203]

2) вартість придбання обладнання для плодоовочевих обслуговуючих кооперативів – 19,2 млн грн (855,0 тис. грн – 10% власних коштів членів кооперативу = 769,5 тис. грн x 25 кооперативів);

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный,
разреженный на 0,3 пт

3) вартість придбання холодильного та іншого обладнання для м'ясних обслуговуючих кооперативів – 5,0 млн грн (805 тис. грн – 10% власних коштів членів кооперативу = 724,5 тис. грн x 7 кооперативів);

Отформатировано:
Отступ: Первая строка:
0,6 см,
Междустр.интервал:
одинарный

4) вартість придбання сільськогосподарської техніки для обслуговуючих кооперативів з обробітку землі та збирання врожаю – 37,2 млн грн (752,7 тис. грн – 10% власних коштів членів кооперативу = 677,4 тис. грн x 55 кооперативів);

Отформатировано ... [209]

Отформатировано ... [210]

5) вартість придбання оргтехніки для постачальницьких обслуговуючих кооперативів – 0,09 млн грн (4 тис. грн – 10% власних коштів членів кооперативу = 3,6 тис. грн x 25 кооперативів);

Отформатировано ... [211]

6) вартість придбання елеваторного, сушильного та іншого обладнання для зернових обслуговуючих кооперативів – 16,2 млн грн (6000 тис. грн – 10% власних коштів членів кооперативу = 5400 тис. грн x 3 кооперативи).

Отформатировано ... [212]

Отформатировано ... [213]

Умови надання державної підтримки. Через обмежений обсяг фінансування у 2009 році державна підтримка надається лише новоствореним сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам, які діють у повній відповідності до норм чинного законодавства та відповідають міжнародним принципам кооперації:

Отформатировано ... [214]

- члени кооперативу беруть участь у співфінансуванні, розмір їх пайового внеску складає не менше 10% обсягу фінансування, визначеного бізнес-планом;

- безповоротна фінансова підтримка надається у розмірах, що не перевищують 90 відсотків кошторисної вартості техніки і обладнання для кооперативів різних напрямів діяльності.

Механізм надання фінансової підтримки сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам. Надання фінансової підтримки сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам здійснюється за двома напрямками: через Український державний фонд підтримки фермерських господарств та через головні управління агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій.

Отформатировано ... [215]

За надання фінансової підтримки сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам через Український державний фонд підтримки фермерських господарств головним розпорядником бюджетних коштів є Мінагрополітики України.

Розпорядником коштів нижчого рівня є Український державний фонд підтримки фермерських господарств (далі – Укрдержфонд).

Кошти Укрдержфонду спрямовуються на надання поворотної фінансової допомоги (кредитів) фермерам на розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, в тому числі для збільшення пайових і неподільних фондів сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Отформатировано ... [216]

При цьому необхідно внести зміни до Порядку використання коштів державного бюджету для надання підтримки фермерським господарствам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1102 (зі змінами).

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Надання фінансової підтримки сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам через головні управління агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій.

Отформатировано ... [217]

Головним розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня є головні управління розвитку обласних державних адміністрацій.

Отформатировано ... [218]

Бюджетні кошти спрямовуються сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам на закупівлю техніки і обладнання, навчання членів кооперативів, в тому числі поширення нових знань, сучасних технологій та ринкової інформації, шляхом надання безповоротної фінансової допомоги обслуговуючим кооперативам в розмірі до 90 відсотків кошторисної вартості цієї техніки і обладнання відповідно до бізнес-планів та Порядку використання коштів державної підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, який затверджується постановою Кабінету Міністрів України.

Отформатировано ... [219]

У 2009 році передбачалося створити та підтримати пілотні проекти сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у кожному регіоні за основними видами діяльності, які мали слугувати навчально-демонстраційною базою для подальшого розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації в Україні.

Отформатировано ... [220]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив: Практичний посібник Мінагрополітики України / Колектив авторів. – К.: Аграрна освіта, 2009. – 128 с.

Про схвалення Концепції Державної Цільової програми підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року – розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2009 р. № 184-р.

Про організаційні заходи щодо сприяння розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації та доступу особистих селянських і фермерських господарств на ринки аграрної продукції / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2009 р. № 219-р.

Сельскохозяйственным товаропроизводителям – обслуживающую кооперацию

О.М. Варченко, В.К. Збарский, Н.П. Канинский

Проанализированы мероприятия государственной поддержки обслуживающих кооперативов на современном этапе ведения хозяйства. Обоснована необходимость создания системы торговли сельскохозяйственной продукцией с помощью кооперации. Предложена система мероприятий по созданию сельскохозяйственного обслуживающего кооператива и государственной поддержки его деятельности.

Ключевые слова: кооперация, сельскохозяйственный обслуживающий кооператив, малое предпринимательство.

To the agricultural commodity producers – attendant cooperation

O. Varchenko, V. Zbarskiy, N. Kaninskiy

The measures of state support of attendant cooperative stores on the modern stage of menage are analysed. The necessity of creation of the system of trade by an agricultural product by co-operation is verified. The system of measures on creation of agricultural attendant cooperative store and state support of its activity is developed.

Key words: cooperation, agricultural attendant cooperative store, small enterprise.

УДК 334.012.64:631.115.13

ВАРЧЕНКО О.М., д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

КАНИНСЬКИЙ М.П., канд. екон. наук

ІНЦ “Інститут аграрної економіки”

ЗБАРСЬКИЙ В.К., д-р екон. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

МАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ:

СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Проаналізовано стан та проблеми малого підприємництва в сільській місцевості. Обґрунтовано необхідність створення комплексної програми сприяння розвитку сільського підприємництва. Запропоновано систему заходів щодо сприяння розвитку малого підприємництва в Україні.

Ключові слова: мале підприємництво, державне регулювання, фінансова та ресурсна підтримка, податкова політика.

Розвиток малого і середнього підприємництва в Україні, збільшення його частки у ВВП до рівня розвинених країн є очевидною необхідністю. До сьогодні розвитку малого і середнього підприємництва у сільській місцевості в Україні приділяється не виправдано мало уваги. Проте, з огляду на цілу низку соціально-економічних чинників, ця проблема стає надзвичайно актуальною.

Нині у сільській місцевості України проживає майже третина населення країни (14,6 млн осіб) [1].

Частка сільського населення країни поки що не має тенденції до скорочення, проте, різко скорочується частка найманих працівників у сільськогосподарському виробництві. Остання тенденція є закономірною для всіх країн з перехідною економікою, а її наслідком є зростання безробіття у сільській місцевості (табл. 1).

Звільнені із підприємств і організацій селяни змушені працювати переважно лише в особистих селянських господарствах та у приватному бізнесі. Разом із зареєстрованими безробітними їх тепер майже 3 млн осіб.

Ще майже 1 млн. осіб сільських мешканців – приховані безробітні. Всього майже 4 млн осіб із 8 млн працездатних (50%) не мають стабільного місця роботи і надійних джерел доходів. Надзвичайно загрозливою ситуацією для сільських поселень є й те, що близько 1 млн найактивніших їх мешканців перебуває на тимчасових заробітках поза межами своєї країни і сім'ї, в ближньому та далекому зарубіжжі.

Отформатировано: Заголовок 4, По левому краю, Поз.табуляции: нет в 16,5 см + 17,25 см

Отформатировано: Обичн-9 кг, Справа: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, без нумерации

Отформатировано (... [221])

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано (... [222])

Отформатировано: Шрифт: 9 пт, полужирный, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано (... [223])

Отформатировано (... [224])

Отформатировано: Шрифт: 9 пт, полужирный, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано (... [225])

Отформатировано (... [226])

Отформатировано: Справа: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано: Заголовок 2, Справа: 0 см

Отформатировано (... [227])

Отформатировано (... [228])

Отформатировано: Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: табл-заг Знак, Отступ: Первая строка: 0 см, Поз.табуляции: нет в 16,69

Отформатировано (... [229])

Отформатировано (... [230])

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Поз.табуляции: нет в 16,69 см

Отформатировано (... [231])

Отформатировано (... [232])

Отформатировано (... [233])

Отформатировано (... [234])

Отформатировано (... [235])

Отформатировано (... [236])

Отформатировано (... [237])

Отформатировано (... [238])

Отформатировано (... [239])

Отформатировано (... [240])

Таблиця 1 – Динаміка рівня основних показників демографічних процесів в Україні, 1990–2008 рр.*

Показник	Роки					Зміна показників 2008 р., % (+, -)	
	1990	1995	2000	2005	2008	1990	2000
Усе населення, млн осіб	51,9	51,3	48,9	46,9	46,1	88,8	94,3
у т. ч. у сільській місцевості	6,8	16,5	16,0	15,0	14,6	86,9	91,3
– з них зайняте, – всього	4,6	4,5	43,3	4,0	3,3	-1,3	-1,0
– найняті працівники – всього	4,3	4,2	2,7	1,4	1,0	-3,4	-1,5
Частка сільського населення, %	32,4	32,2	32,7	32,0	31,7	x	x
Кількість народжених, тис. осіб	657,2	492,9	385,1	426,1	510,6	77,7	132,6
– всього, у т. ч. у сільській місцевості	214,4	184,5	147,1	141,8	170,0	80,4	115,6
Кількість померлих, тис. осіб	629,6	792,6	758,1	782,0	754,5	119,8	99,6
– всього, у т. ч. у сільській місцевості	272,5	316,2	301,0	310,	291,6	107,0	96,9
Природний приріст, тис. осіб	27,6	-299,7	-373,0	-355,9	-243,9	x	x
– у т. ч. у сільській місцевості	-58,1	-131,7	-153,9	-168,6	-121,6	x	x

* Статистичний щорічник України за 2005 рік. – К.: Консультант, 2006. – С. 343, 351; Демографічна ситуація в Україні у 2008 році. Експрес-випуск. – К.: Держкомстат України, 2009. – С. 4, 7, 9, 17.

Оплата праці зайнятих у сільському господарстві тривалий час залишається найнижчою серед галузей економіки і складає близько 48% від загального середнього рівня, не досягаючи навіть межі малозабезпеченості. Доходи сільських жителів є найнижчими в країні. Майже 60% мешканців сільської місцевості знаходяться за межею бідності. З року в рік зменшуються споживчі витрати селян, особливо на непродовольчі товари й послуги. Як наслідок, погіршується демографічна ситуація в сільській місцевості.

У розвинутих країнах такі проблеми вирішуються шляхом диверсифікації видів діяльності сільського населення, розробки та втілення програм сталого розвитку села, що передбачають ефективне використання людських і природних ресурсів, розвиток підприємництва, місцевої промисловості, сільського туризму, створення необхідних умов для гідного життя селян, збереження культурних цінностей села тощо [3].

В Україні є значний потенціал для пом'якшення негативного впливу від скорочення робочих місць у сільському господарстві, насамперед, через розвиток сфери послуг, яка у сільській місцевості практично не розвинена.

Тільки розвиток сільського підприємництва здатен відновити соціальну сферу села, яка зараз знаходиться у стані занепаду. Цей рецепт є універсальним для вирішення проблем сталого розвитку сільської місцевості в усіх розвинутих країнах [2]. Оскільки Україна прагне стати членом СОТ, доцільно зауважити, що державна підтримка заходів розвитку сільської місцевості сприятиме розвитку сільського господарства, а фінансування відповідних заходів із державного бюджету, за правилами СОТ, не обмежується. Але чи не найбільшим внеском заходів із розвитку і підтримки сільського підприємництва стане сприяння поступовій зміні менталітету селян у напрямку ринково-орієнтованих зразків поведінки.

Слід відмітити, що ще в 2003 р. в рамках Угоди між Міністерством Великобританії з міжнародного розвитку та Громадської організації «Інститут сільського розвитку» в межах Програми підвищення рівня життя сільського населення в Україні, вчені-аграрники працювали над вивченням проблем сільського підприємництва.

Програма реалізувалася в Донецькій, Київській, Луганській, та Одеській областях. У їх структурах працюють над створенням механізмів сталого підвищення рівня доходів сільського населення і понині.

У названих пілотних областях за підтримки Програми створено комплексну систему сприяння розвитку сільського підприємництва. Ключовими елементами цієї системи є:

- сільські дорадчі служби;
- кредитні спілки;
- обслуговуючі кооперативи;
- маркетингові та інформаційні системи.

Отформатировано: ... [241]

Отформатировано:
табл-заг, Отступ: Первая строка: 0 см

Отформатировано: ... [242]

Отформатировано:
табл, По левому краюОтформатировано:
Цвет шрифта: ЧерныйОтформатировано:
табл, Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано: ... [243]

Отформатировано:
Цвет шрифта: ЧерныйОтформатировано:
табл, Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано: ... [244]

Отформатировано:
Цвет шрифта: ЧерныйОтформатировано:
табл, Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано: ... [245]

Отформатировано:
Цвет шрифта: ЧерныйОтформатировано:
табл, Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано: ... [246]

Отформатировано:
Цвет шрифта: ЧерныйОтформатировано:
Джерело, Отступ: Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал:
одинарныйОтформатировано:
Цвет шрифта: ЧерныйОтформатировано:
Отступ: Первая строка:
0,6 см,
Междустр.интервал:
одинарный,
Поз.табуляции: нет в
16,69 см

Отформатировано: ... [247]

Отформатировано: ... [248]

Отформатировано: ... [249]

Отформатировано: ... [250]

Отформатировано: ... [251]

Не можна сказати, що питання соціально-економічного розвитку сільської місцевості залишається поза увагою владних структур. Є закони, укази, постанови, але багато з них не працюють і говорити зараз про суттєві зрушення у цій справі не доводиться.

Одним з найважливіших напрямків подолання зазначених перешкод є підтримка і розвиток малого підприємництва в сільській місцевості.

Аналіз ситуації, численних пропозицій, що надійшли, підтверджують, що до найбільш актуальних проблем сільського малого підприємництва варто віднести:

- обтяжливу систему оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності (СПД);
- адміністративний тиск;
- дефіцит обігових коштів, відсутність дієвої фінансово-кредитної та ресурсної підтримки малого підприємництва;
- нерозвиненість інфраструктури з підтримки підприємництва;
- низький рівень знань та професійних навичок працівників сфери малого підприємництва;
- низький рівень підприємницької ініціативи;
- низьку продуктивність праці як наслідок відсутності та недоступності нових високоефективних технологій;

- незадовільне забезпечення правовою та економічною інформацією, в тому числі, брак оперативної інформації про ринки збуту та актуальні ціни на сільськогосподарську продукцію (табл. 2).

Оподаткування. Незважаючи на те, що згідно з Указом Президента в Україні запроваджено спрощену систему оподаткування (фіксований податок, єдиний податок), з року в рік Уряд, Державна податкова адміністрація України роблять спроби ліквідувати чинну спрощену систему оподаткування, хоча спрощена система оподаткування повністю себе виправдала.

У 2002 році від суб'єктів малого підприємництва, що використовують спеціальні режими оподаткування, до зведеного бюджету надійшло 1,8 млрд грн, з них платниками єдиного податку сплачено 1 504,3 млн грн, фіксованого – 259,9 млн грн, придбано спецпатентів на суму 35,3 млн грн.

У минулому році темпи зростання податкових надходжень від суб'єктів, що застосовують спеціальні режими оподаткування, склали 33,4% та перевищують темпи зростання податкових надходжень від суб'єктів підприємництва, що працюють за загальною системою оподаткування, які становлять 22,6%.

Суб'єкти малого підприємництва, які застосовують спрощену систему оподаткування, з кожним роком нарощують обсяги виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), що сприяє збільшенню надходжень до бюджету.

Таблиця 2 – Динаміка розвитку малого підприємництва в сільських поселеннях України, 2000–2008 рр.*

	Роки				
	2000	2002	2004	2006	2008
Кількість фермерських господарств, тис. од.	38,4	43,0	42,5	43,2	42,4
Кількість малих підприємств, тис. од.	7,8	11,7	14,6	15,5	15,8
Частка малих підприємств у загальній кількості підприємств галузі, %	38,7	53,2	65,6	73,7	74,0
Середньорічна кількість найманих працівників, тис. осіб – всього	182,4	282,2	296,9	268,3	245,3
в т.ч. в малих підприємствах	110,9	143,7	164,9	151,6	146,2
Частка малих господарств у середньорічній кількості найманих працівників галузі, %	4,4	7,4	11,9	15,2	18,7
Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), млн гр. – всього	2011,4	4581,2	5897,6	8272,5	1489,5
в т.ч. малих господарств	1087,2	1748,7	2919,9	4157,5	10332,3
Частка малих господарств у загальному обсязі реалізації продукції галузі, %	5,6	8,2	9,9	18,0	17,2

*Розрахунки автора на підставі даних Держкомстату України за відповідні роки.

Спрощена система охоплює понад 50 видів економічної діяльності. Серед них найбільш розповсюдженим є торгово-посередницька діяльність, транспортне обслуговування, надання побутових послуг, медичних послуг, громадське харчування і юридична практика.

Отформатировано ... [252]

Отформатировано ... [253]

Отформатировано ... [254]

Отформатировано ... [255]

Отформатировано ... [256]

Отформатировано ... [257]

Отформатировано ... [258]

Отформатировано ... [259]

Отформатировано ... [260]

Отформатировано ... [261]

Отформатировано ... [262]

Отформатировано ... [263]

Отформатировано ... [264]

Отформатировано ... [265]

Отформатировано ... [266]

Отформатировано ... [267]

Отформатировано ... [268]

Отформатировано ... [269]

Отформатировано ... [270]

Отформатировано ... [271]

Отформатировано ... [272]

Отформатировано ... [273]

Отформатировано ... [274]

Отформатировано ... [275]

Отформатировано ... [276]

Отформатировано ... [277]

Отформатировано ... [278]

Отформатировано ... [279]

Отформатированная
таблица ... [280]

Отформатировано ... [281]

Отформатировано ... [282]

Отформатировано ... [283]

Отформатировано ... [284]

Отформатировано ... [285]

Отформатировано ... [286]

Отформатировано ... [287]

Отформатировано ... [288]

Отформатировано ... [289]

Отформатировано ... [290]

Отформатировано ... [291]

Отформатировано ... [292]

Отформатировано ... [293]

Отформатировано ... [294]

Отформатировано ... [295]

Отформатировано ... [296]

Отформатировано ... [297]

Отформатировано ... [298]

Отформатировано ... [299]

Отформатировано ... [300]

Введення спрощеної системи дозволило створити робочі місця: якщо у 1999 році із платниками єдиного податку у трудових відносинах перебувало 49,7 тис. осіб, то на сьогодні платники єдиного податку працевлаштували 905,9 тис. громадян, із заробітної плати яких в минулому році утримано 454,9 млн грн прибуткового податку.

Отформатовано: ... [301]

Опитування, проведені серед сільських підприємців, свідчать, що відмова або скорочення сфери застосування спрощеної системи оподаткування буде руйнівним ударом по малому підприємництву в цілому, в т.ч. і по малому підприємництву на селі.

Отформатовано: ... [302]

Вирішуючи це питання, необхідно керуватись не тільки і не скільки короткотерміновими фінансовими цілями, а, в першу чергу, тим, що мале підприємництво покликане вирішувати важливі соціальні функції:

- створення додаткових робочих місць, зменшення рівня безробіття, вирішення проблем бідності;
- формування середнього класу – прошарку населення, який реально готовий нести на своїх плечах відповідальність за сталий розвиток економіки, забезпечувати незворотність вектору реформ;
- підтримка конкурентного середовища і обмеження монополізму великих підприємств, швидке насичення ринку товарами й послугами;
- розвиток місцевого господарства і ринків, орієнтованих на національні споживчі інтереси;
- загальне оздоровлення економіки і суспільства в цілому через виховання у підприємців господарської і ділової культури.

Отформатовано:
Обичн-уплот, Отступ:
Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал:
одинарный,
Поз.табуляции: нет в
16,69 см

Отформатовано:
Отступ: Первая строка:
0,6 см,
Междустр.интервал:
одинарный,
Поз.табуляции: нет в
16,69 см

Враховуючи цю особливість малого підприємництва, важливо негайно прийняти Закон України "Про спрощену систему оподаткування суб'єктів малого підприємництва", яким би раз і назавжди було законодавчо збережено спрощену систему оподаткування суб'єктів малого підприємництва без звуження сфери її застосування.

Отформатовано: ... [303]

Отформатовано: ... [304]

Отформатовано: ... [305]

Адміністративний тиск. Другою, не менш важливою проблемою, яка стоїть на заваді розвитку малого підприємництва, є адміністративний тиск на суб'єктів підприємницької діяльності (СПД). Ця проблема має багато аспектів, серед яких варто виділити основні:

- перевірки;
- складна система дозволів;
- надмірне нормативне регулювання;
- побори.

Перевірки. Їх кількість залишається невиправдано високою. Якщо після виходу відповідного Указу Президента України кількість перевірок СПД суттєво скоротилася, то нині ситуація змінюється в протилежному напрямку: скорочення кількості планових перевірок компенсується збільшенням кількості позапланових.

Отформатовано: ... [306]

Практично невпорядкованими залишаються процедури перевірок правоохоронними органами.

У зв'язку з цим, на часі стало прийняття Верховною Радою України Закону України "Про засади здійснення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання в Україні". Цим Законом варто встановити виключний перелік контролюючих органів та єдині для всіх контролюючих органів правила здійснення перевірок. Наслідком прийняття цього закону повинно стати встановлення паритетних стосунків між контролюючими органами та СПД, зменшення можливості для зловживань представниками контролюючих органів, підвищення рівня захищеності СПД.

Отформатовано: ... [307]

Дозвільна система. Згідно з діючими в Україні нормами, СПД не може розпочати свою діяльність (навіть за наявності ліцензії!!!) до отримання відповідних дозволів від санепідслужби, пожежної охорони, органу з охорони праці та десятків інших. Саме отримання таких дозволів вимагає лівової частки часу (збір різноманітних довідок і погоджень) та немалих коштів.

Отформатовано: ... [308]

Необхідно вкрай спростити саму систему отримання дозволів. Верховна Рада України повинна прийняти Закон України "Про дозвільну систему в Україні", яким видається доцільним передбачити, що дозволи на підприємницьку діяльність слід видавати тільки в тому випадку, якщо така діяльність несе в собі певну загрозу життю, здоров'ю людини, безпеці держави.

Отформатовано: ... [309]

Цим же законом необхідно позбавити державні установи будь-якого рівня створювати господарські підрозділи (підприємства), які б видавали відповідні дозволи (чи передавати це право вже існуючим суб'єктам господарської діяльності).

Нормативне регулювання. Прийнятий Верховною Радою України Закон України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності" дозволить закріпити на законодавчому рівні нові підходи до здійснення державного регулювання підприємницької діяльності.

Отформатовано: ... [310]

Побори. У більшості регіонів ще діє система поборів, що офіційно називається "сплатою внесків у добровільні фонди". Незважаючи на те, що подібний "добровільний рух" є незаконним, чиновники змушують підприємців до сплати коштів до таких фондів (фонди правопорядку, фонди на розвиток району, міста, селища і т.д.). Незважаючи на те, що Указ Президента України № 906 від 15 липня 2003 р. вимагає притягнення до персональної відповідальності посадових осіб за примусове залучення коштів до різноманітних фондів, утворення яких не передбачене законами України, або внесення коштів до яких є добровільним, такі фонди продовжують безкарно діяти.

Отформатовано ... [311]

Відсутність дієвої фінансової та ресурсної підтримки малого підприємництва. Малі підприємства потребують невеликих за розміром кредитів під невисокі відсотки. Банки об'єктивно не зацікавлені у наданні таких кредитів. Крім того, кредити видаються виключно під заставу. На сьогодні можна отримати кредит під 25-30 відсотків та під заставу, що у 1,5-2 рази перевищує розмір кредиту. В результаті малий підприємець, особливо початківець, не в змозі отримати кредит. Реально малі підприємства можуть отримати кредити на таких умовах лише у спеціалізованому мікрофінансовому банку та у банках, в яких відкриті кредитні лінії Європейського банку реконструкції та розвитку. Ринок небанківських кредитних послуг ще не розвинутий.

Отформатовано ... [312]

Верховній Раді України доцільно було б прискорити розгляд проекту Закону України "Про мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва спеціалізованими установами". Прийняття такого закону, звичайно після його доопрацювання народними депутатами разом із зацікавленими сторонами, дозволить створити правове поле для діяльності таких установ та, як наслідок, спростити доступ малим підприємствам до кредитних ресурсів.

Отформатовано ... [313]

Одним з основних джерел забезпечення сільських підприємців кредитними ресурсами могли б стати кредитні спілки.

З метою розвитку кредитної кооперації на селі необхідно, перш за все, професійно проаналізувати фінансовий стан функціонуючих кредитних спілок та провести навчальні семінари для їх керівників і спеціалістів за участю кваліфікованих спеціалістів, сільських дорадчих служб та науковців. Такі кроки були б реальною допомогою кредитним спілкам в їх становленні.

Отформатовано ... [314]

Потрібним є законодавче забезпечення фінансування заходів Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва у необхідних обсягах.

Ще одним резервом ресурсної підтримки малого підприємництва є надання в оренду підприємцям приміщень, що є у державній та комунальній власності. Такі приміщення передаються, але умови передачі є вкрай невідгідними. Оренда розглядається тільки як прямиий спосіб наповнення бюджету. Не розглядаються варіанти, коли ефективно підприємство може дати більше бюджетних надходжень у процесі діяльності, ніж орендна плата.

У населених пунктах, в т.ч. сільських, простоюють тисячі державних та комунальних підприємств, які навряд чи колись запрацюють. Площі їх не використовуються. Можливо, варто переглянути методіку визначення орендної плати із тим, щоб вона залежала не лише від місця розташування, або площі об'єкту оренди, інших критеріїв, але й від кількості новостворених на цих площах робочих місць, розміру податків, що сплачуються орендарем.

Отформатовано ... [315]

Нерозвиненість інфраструктури підтримки підприємництва. Непрацюючі підприємства певною мірою можуть стати матеріальною базою для створення бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, консалтингових установ тощо, яких явно не вистачає.

Основною причиною цього є те, що до таких установ (бізнес-центри, бізнес-інкубатори) застосовуються суто фіскальні підходи, як до звичайних підприємств. Але основні види діяльності бізнес-інкубаторів – це створення робочих місць та просвіта, тобто суто соціальні функції. Місцеві органи влади могли б надавати їм пільги по сплаті за комунальні послуги, реалізувати через них відповідні соціальні програми, які фінансуються з бюджету.

Отформатовано ... [316]

Низький рівень знань та професійних навичок працівників сфери малого підприємництва. Це одна зі сфер, яка потребує державної фінансової підтримки. Підприємці та наймані працівники, більшість з яких отримали освіту в радянські часи, потребують знань з основ підприємництва, фінансів, права, проте здобути їх не мають можливості, враховуючи високу вартість навчання у вищих навчальних закладах.

Отформатовано ... [317]

Розв'язання проблем розвитку інфраструктури і запровадження навчальних програм упирається у кошти. Необхідні кошти є у Фонді зайнятості, але витратити ці кошти на навчання працівників сфери малого підприємництва не можна. В зв'язку з тим, що згідно з діючим законодавством

Отформатовано ... [318]

кошти зазначеного фонду можна використовувати лише для навчання (перекваліфікації) безробітних, необхідно законодавчо врегулювати можливість направлення частини таких коштів на навчання працівників сфери малого і середнього бізнесу (можливо в рамках Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні).

Отформатировано ... [319]

Крім того, на селі необхідно найближчим часом вирішити наступні питання:

- створення в сільській місцевості кооперативів із заготівлі та реалізації продукції, де працюватимуть самі селяни. Варто побудувати у кожному районі окремі ринки на пайові вклади селян з відповідними виставковими павільйонами, демонстраційними майданчиками, службами сервісу, відкрити торгові павільйони на діючих ринках, де право продажу мали б тільки товаровиробники;

Отформатировано ... [320]

- розширення діяльності кредитних спілок, кооперативних структур, дорадчих служб в сільській місцевості. Для їх створення уже є відповідна законодавча база. Правда, за винятком останніх. Дорадництво – а це цілий спектр консультативно-інформаційних, правозахисних, методичних і навіть технологічних послуг – за вмілої організації сприяло б створенню на селі десятків додаткових робочих місць. Але для цього необхідно прийняти Закон України "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність", проект якого знаходиться у Верховній Раді України;

Отформатировано ... [321]

- проведення предметної інвентаризації нормативно-правової бази, що стосується підприємницької діяльності в аграрному секторі. Тут стільки усіляких міні-законів з доповненнями, поправками та уточненнями, що сам законодавець не може у них розібратися, не кажучи вже про селянина. Треба покінчити із дискримінацією підприємницької діяльності на селі, поставивши усіх сільгоспвиробників у рівні умови. Йдеться про гарантію усім підприємцям аграрного сектору рівних прав та можливостей для отримання матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних, природних ресурсів. Така схема передбачена в редакції Закону України "Про фермерське господарство" та Закону України "Про особисте селянське господарство", які прийняті Верховною Радою. Моніторинг законодавства показав, що для того, щоб дійсно запрацював Закон України "Про особисте селянське господарство", необхідно внести зміни до 15 законів України. Для активізації процесів утворення та становлення суб'єктів малого підприємництва в сільській місцевості влада має гарантувати підприємцям стабільність та рівноправні умови ведення бізнесу на селі;

Отформатировано ... [322]

- вирішення питань розробки та впровадження стимулюючої податкової та фінансово-кредитної політики, заохочення інноваційної діяльності за допомогою цільових субсидій та кредитів. Вже на сьогодні в парламенті розроблено і прийнято у першому читанні Закон України "Про підтримку виробництва та ринку сільськогосподарської продукції", який має розв'язати чимало проблем;

Отформатировано ... [323]

- потрібен рамковий закон про сільський бізнес. Нині в Україні є десятки невиконаних постанов Кабінету Міністрів із розвитку підприємництва на селі і, зокрема, створення для цього сприятливих умов, які не виконуються.

Отформатировано ... [324]

Вирішення перелічених проблем, безумовно, сприятиме розвитку підприємництва на селі.

Український селянин, по суті, вже народжується власником. Він від природи вже ринковик, адже має найдорожчу власність – землю, що є не просто товаром, а товаром безцінним, оскільки лише вона одна здатна виробляти харчову продукцію. А це теж товар. Причому товар у багатьох випадках стратегічний, бо безпосередньо стосується продовольчої безпеки держави. Тому ставлення держави до сільського підприємця має бути особливо уважним, а підтримка – максимально вагомою, щоб дійсно по-державному дбати про стратегічні інтереси України.

Висновки. Враховуючи значущість малого підприємництва для розвитку українського села і економіки держави в цілому, у зв'язку з невідкладністю розв'язання проблемних питань, які стримують розвиток малого підприємництва на селі, ми пропонуємо:

Отформатировано ... [325]

1. З метою узагальнення пропозицій, що надійшли в ході обговорення зазначеного питання, та розробки Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в сільській місцевості, створити робочу групу у складі представників Комітетів Верховної Ради України, міністерств, відомств, громадських підприємницьких об'єднань, науковців.

Отформатировано ... [326]

2. Пропозиції щодо вирішення проблем розвитку малого підприємництва в сільській місцевості надіслати до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, відповідних міністерств і відомств.

Отформатировано:
Обычный, По левому краю, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [327]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Збарський В.К., Варченко О.М., Канинський М.П., Янишин Я.С. Малі підприємства: погляд на проблему // Економіка та управління АПК: зб. наук. праць. – Біла Церква, 2010. – Вип. 2(71). – С. 5–11.
2. Майер Д., Раух Д., Філіпенко А. Основні проблеми економіки розвитку: Пер. з англ. / Антон Філіпенко (кер. проекту та наук. ред.). – К.: Либідь, 2003. – 684 с.
3. Новіков В.Н. Організація і розвиток соціальної сфери. (Зарубіжний і вітчизняний досвід) / НАН України; Інститут економіки. – К., 2000. – 246 с.

Малое предпринимательство в сельской местности: состояние, проблемы, перспективы

О.М. Варченко, Н.П. Канинский, В.К. Збарский

Проанализированы состояние и проблемы малого предпринимательства в сельской местности. Обоснована необходимость создания комплексной программы содействия развитию сельского предпринимательства. Предложена система мероприятий по содействию развитию малого предпринимательства в Украине.

Ключевые слова: малое предпринимательство, государственная регуляция, финансовая и ресурсная поддержка, налоговая политика.

Small enterprise in rural locality: state, problems, prospects

O. Varchenko, N. Kaninskiy, V. Zbarskiy

The state and problems of small enterprise in rural locality is analysed. The necessity of creation of the complex program of assistance to development of rural enterprise is specified. The system of measures on the assistance of development of small enterprise in Ukraine is substantiated.

Key words: small enterprise, state adjusting, financial and resource support, tax policy.

УДК 338.342:631.16

КВЯТКІВСЬКИЙ Ю.В., здобувач

Науковий керівник – **ГУДЗЬ О.Є.,** д-р екон. наук

Національний університет біоресурсів та природокористування

ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ В КОНТУРІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

У статті зроблено аналіз фінансової стійкості в контурі економічної безпеки, що є важливою й актуальною проблемою як для окремого суб'єкта аграрної сфери, так і для аграрної сфери України в цілому.

Ключові слова: фінансова стійкість, економічна безпека, стабільність, стійкий розвиток.

Постановка проблеми. Сучасні економічні реалії переконливо демонструють, що ритми, перспективи та вектор спрямування економічного піднесення суб'єктів аграрної сфери істотно залежать від сформованості рівня їх економічної безпеки. Водночас, в останні два роки почали спостерігатися несприятливі тенденції та помітне гальмування економічного піднесення суб'єктів аграрної сфери, що вимагає термінового здійснення наукових розвідок відносно модернізації методологічного інструментарію економічної безпеки. Суб'єкти аграрної сфери розглядаються як елемент загальної економічної системи аграрної сфери економіки, які, у свою чергу, теж є економічною системою. Теорія управління розглядає такі суб'єкти як систему, що сама розвивається, та яка може з визначеним ступенем гнучкості реагувати на зміни зовнішнього середовища.

Діяльність суб'єктів аграрної сфери – це динамічний, повторюваний процес, який передбачає реалізацію їх цілей шляхом укладання необхідних зв'язків і налагодження відповідної діяльності з різними учасниками виробничого процесу. Сучасні тенденції розвитку управління суб'єктів аграрної сфери спрямовані на пошук таких параметрів і показників діяльності, які нададуть достатню інформацію про їх поточний стан і водночас забезпечать широку базу для подальшого розвитку та впровадження стратегічних і тактичних змін на шляху ефективного їх господарювання. Тобто існує необхідність зміни існуючої системи діагностики діяльності суб'єктів аграрної сфери в контурі їх економічної безпеки задля „вироблення коригувальних рішень або перегляду цілей і прогнозів подальшого його якісного функціонування” [1, с.2]. В умовах сьогодення їх діяльність неможливо захистити від небажаних потрясінь, тому виникають проблеми захищеності діяльності суб'єктів аграрної сфери від негативних впливів зовнішнього середовища, а також здатності швидко усунути загрози або пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності. Зміст цього поняття містить у собі систему заходів, що забезпечують конкурентну стійкість і економічну стабільність.

Отформатировано:

Заголовок 4, По левому краю, Отступ: Слева: 0 см, Первая строка: 0 см, Справа: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 16,69 см

Отформатировано:

Обичн-9 кг, Отступ: Слева: 0 см, Первая строка: 0 см, Справа: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 16,69 см

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Шрифт: 9 пт, полужирный, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Шрифт: 9 пт, полужирный, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано (... [328])

Отформатировано (... [329])

Отформатировано: Шрифт: полужирный, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано (... [330])

Отформатировано (... [331])

Отформатировано (... [332])

Отформатировано (... [333])

Отформатировано (... [334])

Отформатировано (... [335])

Отформатировано (... [336])

Отформатировано (... [337])

Отформатировано (... [338])

Отформатировано (... [339])

Отформатировано (... [340])

Отформатировано (... [341])

Отформатировано (... [342])

Отформатировано (... [343])

Отформатировано (... [344])

Отформатировано (... [345])

Отформатировано (... [346])

Отформатировано (... [347])

Отформатировано (... [348])

Отформатировано (... [349])

Отформатировано (... [350])

Отформатировано (... [351])

Отформатировано (... [352])

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування змісту економічної стійкості суб'єктів аграрної сфери в контурі їх економічної безпеки, виявлення характеру і ступеня впливу сукупності зовнішніх і внутрішніх факторів на її загальний рівень, а також розробка методологічних підходів до її оцінки.

Отформатировано: ... [353]

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковим надбанням щодо теоретико-методологічних підвалин в царині розкриття сутності та визначення ролі економічної безпеки в аграрній сфері стали вагомими авангардні розвідки таких знаних вчених: О. Барановський, В. Борисова, О. Василик, В. Гейць, О. Гудзь, Ю. Лупенко, І. Лютий, М. Малік, О. Могильний, В. Мунтіян, П. Саблук, П. Стецюк, А. Чупіс та ін. [1-21]. Їх науковий доробок істотно сприяв рельєфному окресленню контуру змісту та горизонту проблем економічної безпеки в аграрній сфері. Водночас, помітно бракує переконливих пропозицій щодо використання найбільш вживаних термінів: «стабільність», «стійкість», «надійність» залежно від сфери їх застосування в контурі економічної безпеки.

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт

Отформатировано:
Обичн-уплот, Отступ:
Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано: ... [354]

Результати дослідження та їх обговорення. У сучасних умовах головними задачами розвитку аграрної сфери економіки є підвищення ефективності виробництва, а також утримання стійких позицій суб'єктів аграрної сфери на внутрішньому і міжнародному ринках. В конкурентних умовах ринку фінансово-господарська діяльність суб'єктів аграрної сфери здійснюється за рахунок самофінансування, а у разі недоліку власних фінансових ресурсів – за рахунок позикових засобів. Тому необхідно визначити фінансову незалежність суб'єктів аграрної сфери від позикового капіталу, а також їх фінансову стійкість.

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет
шрифта: Черный

Отформатировано:
Обычный, Отступ:
Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано: ... [355]

Щоб сформулювати поняття «економічна стійкість суб'єктів аграрної сфери», нами зроблений аналіз складових цього терміна, в результаті чого виявлені наступні показники та узагальнено їх характеристики:

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет
шрифта: Черный

1. Система управління (суб'єктів аграрної сфери), яка повинна забезпечити прийнятну ефективність у рамках дозволених відхилень, що можна характеризувати як стан рівноваги або стійкості. Стан рівноваги варто розуміти як незмінність деяких показників системи, наприклад: обсягу поставок, прибутків і припустимих відхилень від їхніх заданих рівнів.

Отформатировано: ... [356]

2. Економічна рівновага показує стан економічної системи ринку, який характеризується наявністю збалансованості, зрівноваженості двох різноспрямованих факторів (наприклад – витрати і доход, попит та пропозиція). Рівновага може бути нестійкою – короткочасною, і стійкою – тривалою.

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт

3. Стійкість. Під стійкістю розуміється здатність економічної системи, що потрапила у несприятливе відхилення за межі її припустимого значення, повернення у стан рівноваги за рахунок власних та позичених ресурсів.

Отформатировано:
Обичн-уплот, Отступ:
Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал:
одинарный

4. Економічні ресурси. Оскільки стійка діяльність суб'єктів аграрної сфери залежить від внутрішніх можливостей ефективного використання всіх наявних в їх розпорядженні ресурсів, то варто з'ясувати, що ж розуміється під економічними ресурсами.

Отформатировано: ... [357]

Під економічними ресурсами розуміються всі природні, людські і вироблені людиною ресурси, що використовуються для виробництва товарів і послуг.

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет
шрифта: Черный

Таким чином, поняття економічної стійкості суб'єктів аграрної сфери можна сформулювати так: рівноважний збалансований стан економічних ресурсів, що забезпечує стабільну прибутковість і нормальні умови для розширеного відтворення стійкого економічного росту в тривалій перспективі з урахуванням найважливіших зовнішніх і внутрішніх факторів [3].

Отформатировано:
Обычный, Отступ:
Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Аналіз літературних джерел, присвячених економічній діяльності суб'єктів аграрної сфери, зустрічається із практикою спільного використання економічних категорій «надійність», «стійкість», «стабільність», а також визначення однієї категорії через інші.

Отформатировано: ... [358]

Отформатировано: ... [359]

Отформатировано: ... [360]

Отформатировано: ... [361]

«Большой экономический словарь» під редакцією А.Н. Азріліяна пропонує визначити стійкість через стабільність: «фінансова стійкість – стабільність фінансового стану, що виражається у збалансованості фінансів, достатній ліквідності активів, наявності необхідних резервів». У монографії Іванова В.В. під стійкістю підприємства автор розуміє «стабільність його діяльності у середньо- та довгостроковій перспективі». Артеменко В.Г. і Бедлендир М.В. у своїй методиці фінансового аналізу зауважують, що «основою стабільного стану підприємства слугує його стійкість». Досліджуючи зміст поняття «стабільність функціонування підприємства», автор робить висновки, що це здатність будь-чого не піддаватись будь-яким різким коливанням (відхиленням), тобто, виходячи з основної цілі діяльності підприємства, – стабільне перевищення доходів над витратами, а виходячи із засобів досягнення поставленої цілі – стабільність функціонування управлінської структури.

Отформатировано:
Отступ: Первая строка:
0,6 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано: ... [362]

Отформатировано: ... [363]

В «Современном экономическом словаре» Райзберга Б.А., Лозовського Л.Ш., Стародубцевої Е.Б. подано визначення категорії надійності через стійкість, а саме: «Надійність відображає стійкість суб'єкта до політичних потрясінь і помилок, прорахунків партнерів». А Халіява С.П., навпаки, використовує категорії надійності та ліквідності для обґрунтування фінансової стійкості організації, під якою пропонується розуміти «характеристика стану фінансових ресурсів підприємства, яка відповідає вимогам ринку і за якої послідовному і стабільному зростанню норми прибутку на капітал (прибутковості власного капіталу), обумовленому зростанням реального обсягу прибутку та раціональної структури фінансових ресурсів організації, відповідають достатні рівні надійності та ліквідності в умовах допустимого рівня ризику».

Існує певний перелік визначень, в яких стабільність та надійність отождожуються із платоспроможністю, ліквідністю, кредитоспроможністю.

Для того, щоб точніше зрозуміти зміст наведених категорій, спробуємо дослідити їхню етимологію і з'ясувати їх первинне значення.

Проблемою надійності вперше зацікавились представники технічних наук. Поняття використовувалось лише в аерокосмічній та війсьній галузях. Наука надійності виникла на перехресті таких наукових дисциплін, як теорія імовірності, математичної логіки, термодинаміки, технічної діагностики і т.д. Теорія надійності – наукова дисципліна, яка розглядає методи забезпечення ефективності функціонування об'єктів (виробів, пристроїв, систем і т.д.) у процесі експлуатації. В теорії надійності вводяться показники надійності об'єктів, обґрунтовуються вимоги до надійності з урахуванням економічного та інших факторів, розробляються рекомендації із заданих вимог до надійності на етапах проектування, виробництва, зберігання та експлуатації [2, с. 205].

Надійність – комплексна властивість, яка залежно від призначення виробу і умов його експлуатації може включати безвідмовність, довговічність, ремонтпридатність. Основне поняття теорії надійності – це відмова, тобто раптова чи поступова втрата працездатності. Працездатність – такий стан виробу, за якого він відповідає всім вимогам, які висувуються до його основних параметрів. З початку 1960-х років питанням надійності зацікавились такі науки, як філософія, біологія, психологія. Предметом розгляду цих дисциплін стає надійність живих систем [10].

Інженерна психологія вперше поставила питання про надійність професійної діяльності, яка передбачає безпомилкове виконання людиною покладених на неї професійних обов'язків в заданих умовах за відведений проміжок часу.

Досягнення безпомилкового і своєчасного виконання завдань є результатом надійного функціонування різних підсистем людського організму і психіки. Особливого загострення проблема безпомилковості набула із впровадженням різноманітних автоматизованих систем управління, проте людський фактор на сьогодні відіграє визначальну роль в успішності будь-якого заходу, тому є необхідність підвищення надійності людино-машинних систем. З цього витікає потреба управління надійністю.

Стабільність у науковому сенсі – це здатність системи функціонувати, не змінюючи власну структуру і знаходитися в рівновазі. Це визначення має бути незмінним у часі [7]. Статична стабільність розглядається як дотримання параметрів діяльності організації в допустимих межах, тоді як динамічна стабільність – це врівноважене і збалансоване зростання позитивних та зниження негативних параметрів діяльності організації в межах допустимого ризику, відповідно до визначеної системи стратегічних і тактичних цілей її функціонування, яке включає можливість виникнення невірноважених станів у системі показників діяльності суб'єктів аграрної сфери.

Стойкість – означає довготривалу рівновагу між експлуатацією ресурсів і розвитком суспільства.

Стойкий розвиток – процес змін, в якому експлуатація ресурсів, напрямки інвестицій, орієнтація науково-технічного розвитку та інституційні зміни узгоджені один з одним та зміцнюють теперішній і майбутній потенціали для задоволення людських потреб і прагнень.

Концепція стійкого розвитку утворилася внаслідок об'єднання трьох основних поглядів: економічного, соціального та екологічного. Економічний підхід до концепції стійкого розвитку базується на теорії максимального потоку сукупного доходу Хікса-Ліндаля, який можна реалізувати за умови збереження сукупного капіталу, що і породжує цей дохід. Ця концепція передбачає оптимальне використання обмежених ресурсів та використання екологічних природо-, енерго- і матеріалозберігаючих технологій, включаючи видобуток і переробку сировини, створення екологічно прийнятної продукції, мінімізацію, знищення та переробку відходів.

Отформатировано ... [364]

Отформатировано ... [365]

Отформатировано ... [366]

Отформатировано ... [367]

Отформатировано ... [368]

Отформатировано ... [369]

Отформатировано ... [370]

Отформатировано ... [371]

Отформатировано: Шрифт: 11 пт

Отформатировано: Обичн-уплот, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [372]

Отформатировано: Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [373]

Отформатировано ... [374]

Підводячи підсумки наведених даних, можна виділити основні риси кожного із понять. Так, основна риса категорії надійності – це безпомилковість, категорії стійкості – це рівновага, а стабільності – це частота прояву певного явища.

Незалежно від об'єкта дослідження: чи це якийсь локальний процес, чи ціла система (відділ суб'єктів аграрної сфери), всі ці поняття є взаємозалежними, що внаслідок встановлення первинності чи пріоритетності однієї категорії над іншими (рис. 1).

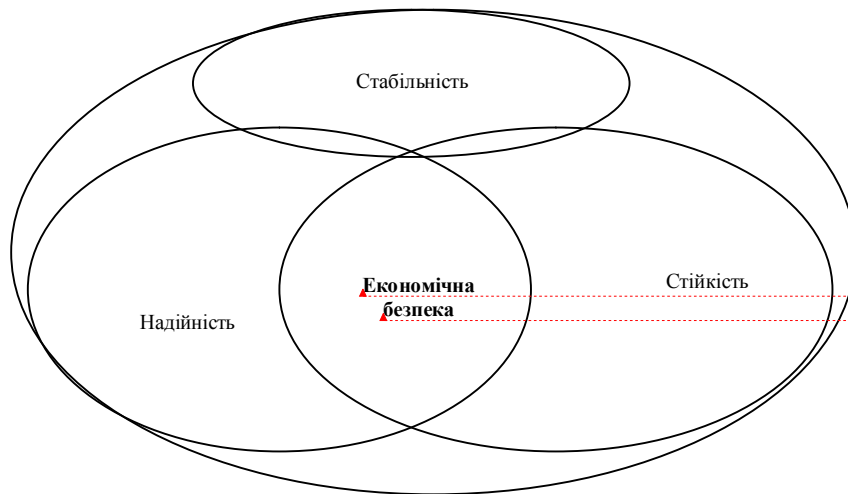

Рис. 1. Взаємозалежність категорій «надійність», «стійкість», «стабільність» у контурі економічної безпеки

Переходячи від макроекономічного рівня, розглянемо значення стійкості на рівні суб'єктів аграрної сфери. Можна відзначити, що для забезпечення стійкості важливі:

- безперервність управління;
- виключення помилок в оцінці стану об'єкта управління;
- виключення затримок в оцінці стану об'єкта управління;
- дії персоналу [4, с. 67].

Якщо стійкість управління – це властивість системи зберігати свій первісний стан спокою чи руху в умовах зовнішніх впливів, то стійкість суб'єктів аграрної сфери – це здатність системи зберігати свій працездатний стан з досягнення запланованих результатів за наявності різних впливів [4, с. 79].

Дослідники економічних систем зазвичай виділяють два види стійкості на рівні суб'єктів аграрної сфери: це рівновага і гомеостазис. Рівновага допускає рівність попиту і пропозиції в системі всіх ресурсів суб'єктів аграрної сфери. Гомеостазис – це стійкий стан системи в її взаємодії із зовнішнім середовищем [3, с. 327]. Саме у взаємодії із зовнішнім середовищем виявляється результативність роботи суб'єктів господарювання.

Здатність суб'єктів аграрної сфери адаптуватися до зовнішніх змін є тим параметром стійкості, який виражається через поняття гнучкості системи. Зовнішня і внутрішня гнучкість не є абсолютними. Відповідно до теорії катастроф, існують межі адаптивності системи. Якщо зміна параметрів системи перевищує можливості її адаптивного розвитку, відбувається втрата стійкості. При цьому, якщо після втрати стійкості встановлюється коливальний періодичний режим, говорять про м'яку втрату стійкості. Якщо ж система переходить на інший рівень руху стрибком – про тверду втрату стійкості [9, с. 18].

Виділяють кілька рівнів кризових явищ: критичні ситуації, власне кризи і катастрофи. Перші характеризуються здатністю до адаптації, тобто можливістю досягнення зовнішньої і внутрішньої гнучкості, другі – м'якою втратою стійкості, тобто необхідністю модернізації стратегічного потенціалу фірми, треті – твердою втратою стійкості, тобто необхідністю зміни парадигми бізнесу.

Отформатировано: ... [375]

Отформатировано: ... [376]

Отформатировано:
Отступ: Первая строка:
1,36 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Удалено: ¶

Отформатировано: ... [377]

Отформатировано:
табл

Отформатировано:
табл

Отформатировано:
Шрифт: полужирный

Отформатировано:
табл, По левому краю

Отформатировано:
Шрифт: полужирный

Отформатировано:
табл

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт, Цвет
шрифта: Черный

Отформатировано:
табл

Отформатировано: ... [378]

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Отступ: Первая строка:
0,6 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано: ... [379]

Отформатировано: ... [380]

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет
шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет
шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет
шрифта: Черный

Отформатировано:
Отступ: Первая строка:
0,6 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано: ... [381]

Отформатировано: ... [382]

Отформатировано: ... [383]

Отформатировано: ... [384]

За звичайних умов діяльність компанії, її бізнес-модель і розмах залежать від чотирьох факторів: законодавства, конкуренції, поведінки споживачів і здатності організації до розвитку. Але в кризових умовах пріоритетними виявляються інші фактори, і якщо компаніям вдається скористатися можливостями, що виникають в умовах кризи, то вони займають більш вигідні позиції на ринку порівняно із попередніми. Усвідомивши значення таких факторів для бізнесу та їх імовірні зміни у період нестабільності, топ-менеджери можуть заздалегідь підготуватися до того, щоб у скрутні часи не упустити недоступні раніше стратегічні можливості [5, с.2]. Невизначеність завжди включає елемент ризику, який вимагає ретельного планування, в іншому випадку суб'єкти аграрної сфери ризикують втратити свої позиції, намагаючись адаптуватись до змін [8, с.175]. Тому ми пропонуємо здійснити наступні кроки, які дають можливість не лише спостерігати за змінами, а й безпосередньо впливати на їх перебіг (рис. 2).

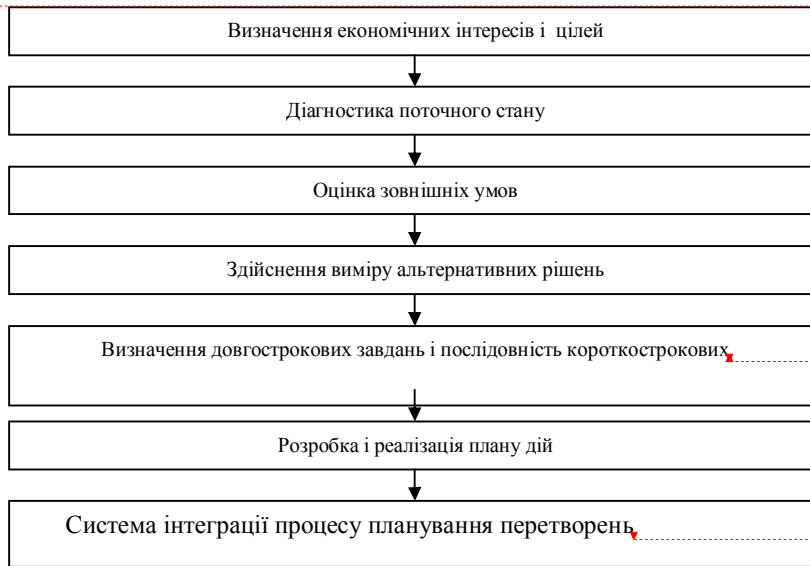

Рис. 2. Процес планування змін в контурі економічної безпеки суб'єктів аграрної сфери

Наведена модель управління змінами ефективна як у боротьбі із кризовими явищами розвитку системи, спричиненими втратою її стійкості через порушення рівноважного стану використання усіх ресурсів, так і у разі застосування технології провокації криз, яка реалізується досягненням ефекту синергетичного примноження ефективності діяльності організації.

Висновки. Ефективність функціонування будь-якого суб'єкта аграрної сфери залежить від таких параметрів діяльності, як економічна стійкість, надійність і стабільність. Хоча часто ці категорії ототожнюються, проте вони мають свої особливості. Надійність береться до уваги тоді, коли оцінюється здатність організації безпомилково і своєчасно виконати взяті на себе зобов'язання. Стійкість характеризує виконавця з погляду раціонального використання усіх наявних ресурсів і забезпечення рівноваги між внутрішнім і зовнішнім середовищами суб'єкта аграрної сфери, як у площині постачання матеріалів, задіяних у виробництві, так і збуту готової продукції чи послуг. Стабільність визначає тенденції розвитку/деградації організації, фіксуючи частоту прояву певного параметру діяльності суб'єктів аграрної сфери. Тісний зв'язок і взаємодія між цими поняттями очевидні, проте кожне з них має свою сферу впливу. Відзначаючи кризові явища розвитку суб'єктів аграрної сфери, втрачаючи її стійкість, вбачаємо необхідність пошуку і розробки методів управління економічною стійкістю, один з яких був запропонований у дослідженні.

Отформатировано ... [385]

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)

Отформатировано: Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, английский (США)

Отформатировано: Отступ: Первая строка: 1,16 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано: табл

Отформатированная таблица

Удалено: ¶

Отформатировано: русский (Россия)

Удалено: ¶

Отформатировано: Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: табл

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [386]

Отформатировано ... [387]

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Батанова Т.В. Напрямки удосконалення діагностики фінансово-економічної стійкості підприємства / Наука молоді, Інтернет-конференція / <http://www.iconf.org.ua>
2. БСЭ / Гл. ред. А.М. Прохоров. – М.: Советская энциклопедия, 1975. – Т. 21. – С. 327.
3. БСЭ / Гл. ред. А.М. Прохоров. – М.: Советская энциклопедия, 1974. – Т. 17. – С. 205.
4. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством. – К: ЦУЛ, 2003. – 504 с.
5. Доминик Бартон, Роберто Ньюэл, Грегори Уилсон. Успешные стратегии в условиях кризиса // The McKinsey Quarterly. – 2002. – № 4. www.management.com.ua/cm/cm090.html
6. Электронный словарь «Википедия» / http://ru.wikipedia.org/wiki/Sustainable_development.svg.
7. Электронный словарь «Википедия» / <http://ru.wikipedia.org/wiki/Стабильность>.
8. Мел Зильберман. Консалтинг: методы и технологии. – СПб.: Питер, 2007. – 432 с.
9. Переходы и катастрофы: опыт социально-экономического развития / Под ред. И.Н. Осипова. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1994.
10. Шумилов Ю.А. Надежность экономики предприятия: методологический аспект/ Проблемы и перспективы управления экономикой и маркетингом в организации/ <http://perpectives.utmn.ru/w:1/text05.shtm>
11. Гудзь О.Є. Методичні підходи щодо здійснення фінансової діагностики в агроформуваннях // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки [Текст]. Випуск 23. У трьох частинах. – Черкаси: ЧДТУ, 2009. – Ч. I. – С. 9–14.
12. Гудзь Е.Е. Модернизация методологических подходов финансового прогнозирования функционирования агроформирований в условиях кризисных диффузий экономического пространства Украины // XVII Кондратьевские чтения „Долгосрочное прогнозирование: исторический опыт и современность”: Тезисы докладов и выступлений участников чтений. – М.: Междунар. фонд Н.Д. Кондратьева, 2009. – 212 с.
13. Гудзь О.Є. Модернізація методичних підходів фінансового прогнозування діяльності агроформувань до умов кризових деформацій // Облік і фінанси АПК – 2009. – № 3. – С. 125–129.
14. Гудзь О.Є. Діагностика економічних можливостей агроформувань щодо забезпечення фінансової безпеки в кризових деформаціях // Зб. наук. праць Подільського державного аграрно-технічного університету / За ред. М.І. Бахмача. – Вип. 17, т. 2. – Кам'янець-Подільський, 2009. – 744 с.
15. Гудзь О.Є. Вплив кризових деформацій економічного простору на параметри банківського кредитування суб'єктів аграрної сфери у вимірі фінансової безпеки // Сучасні аспекти стабільного розвитку економіки: Колективна монографія / За ред. О.О. Непочатенко, П.К. Бечка. – Умань: Видавель „Сочинський”, 2010. – 316 с.
16. Дружинин А.И., Дунаев О.Н. Управление финансовой устойчивостью. – Екатеринбург: ИПК УГТУ, 1998. – 113 с.
17. Кондратьев О.В. Факторы обеспечения финансовой устойчивости предприятия // Финансы Украины – 1991. – № 9. – С. 73–76.
18. Броило Е.В. Повышение эффективности управления устойчивостью организации // Вестник КРАГСИУ. – 2006. – № 7.

Экономическая устойчивость субъектов аграрной сферы в контуре экономической безопасности: методологическое измерение

Ю.В. Квятковский

В статье сделан анализ финансовой устойчивости в контуре экономической безопасности, что является важной и актуальной проблемой как для отдельного субъекта аграрной сферы, так и для аграрной сферы Украины в целом.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, экономическая безопасность, стабильность, устойчивое развитие.

Economic development of subjects of agrarian sphere in contour of economic safety: methodological measuring

Y. Kvyatkivskyj

The analysis of financial stability in the contour of economic safety is defined, that is the issue of the day important and both for the separate subject of agrarian sphere and for the agrarian sphere of Ukraine.

Keywords: financial stability, economic safety, stability, sustainable development.

УДК 338.43:664.1

ДОРОНІН А.В., аспірант

Науковий керівник – КОДЕНСЬКА М.Ю., д-р екон. наук

ННЦ „Інститут аграрної економіки” НААНУ

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОДУКЦІЇ

ЦУКРОБУРЯКОВОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Статтю проаналізовано стан цукробурякового виробництва в Україні за період 2005-2009 рр. Визначено шляхи підвищення цукробурякового виробництва в умовах адаптації України до СТО.

Ключові слова: рівень економічної ефективності, ринок цукрових буряків, ринок цукру, конкурентоспроможність продукції цукробурякового виробництва, буряковий пояс України, концентрація виробництва, диверсифікація продукції цукробурякового виробництва.

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Заголовок 4, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Поз.табуляции: нет в 0,63 см

Отформатировано ... [388]

Отформатировано ... [389]

Отформатировано ... [390]

Отформатировано ... [391]

Отформатировано ... [392]

Отформатировано ... [393]

Отформатировано ... [394]

Отформатировано ... [395]

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,1 пт

Отформатировано ... [396]

Отформатировано ... [397]

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано ... [398]

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано ... [399]

Отформатировано ... [400]

Отформатировано ... [401]

Отформатировано ... [402]

Отформатировано ... [403]

Отформатировано ... [404]

Отформатировано ... [405]

Отформатировано ... [406]

Отформатировано ... [407]

Отформатировано ... [408]

Отформатировано ... [409]

Удалено: У

Отформатировано ... [410]

Отформатировано ... [411]

Отформатировано ... [412]

Отформатировано ... [413]

Отформатировано ... [414]

Постановка проблеми. Сучасний стан економіки цукробурякового виробництва вимагає створення необхідних умов для забезпечення зростання конкурентоздатності його кінцевої продукції. Актуальність наших досліджень підтверджується непростією ситуацією, що склалася на світовому ринку цукру та внутрішньому ринку України. За 2007–2009 рр. в Україні значно скоротились розміри посівних площ під цукровими буряками, зменшилось виробництво цукру, особливо у 2009 р., коли його було вироблено 1,267 млн тонн і Україна вимушена була вдатись до імпорту. Крім того, Україна з 16 травня 2008 року набула повноправного членства у СОТ та взяла на себе зобов'язання запровадити імпорتنу тарифну квоту обсягом 260 тис. тонн цукру-сирцю з тростини за пільговим тарифом (2 %) з доведенням її у 2010 році до 267 тис. тонн. В бурякоцукровому підкомплексі існує низка нерегульованих економічно-організаційних питань, від вирішення яких залежить конкурентоздатність продукції цукробурякового виробництва в Україні та рівень його економічної ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати дослідження проблематики підвищення конкурентоспроможності продукції висвітлені у наукових роботах таких вітчизняних і зарубіжних вчених: В. Андрійчук, П. Гайдуцький, М. Калінчик, М. Малік, Б. Пасхавер, П. Саблук, С. Клименко, Т. Омеляненко, Д. Барабась, А. Юданов, Г. Азоев, М. Портер та ін. Питанням розвитку цукробурякового підкомплексу АПК та шляхів його відродження присвячені праці В. Бондаря, О. Зайця, Є. Імаса, М. Коденської, А. Фурси, М. Ярчука та інших, які пов'язані з практичним вирішенням конкретних проблем галузі.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування рекомендацій щодо підвищення рівня економічної ефективності виробництва цукрових буряків і цукру та розробка шляхів забезпечення стабільного функціонування галузі в умовах посилення економічної конкуренції.

Результати дослідження та їх обговорення. Бурякоцукрова галузь України вимагає вивчення та творчого застосування зарубіжного досвіду в регулюванні ринку цукрових буряків та цукру, найперше в питаннях забезпечення їх конкурентоспроможності. Аграрна політика України повинна враховувати глобальні процеси і зміни, що відбуваються у міжнародному масштабі, і визначити та сформулювати власні рамкові умови для розвитку як аграрного сектору економіки в цілому, так і бурякоцукрового підкомплексу АПК.

Цукор виробляють понад 100 країн світу. Згідно з даними Міжнародної організації цукру, виробництво солодкого продукту в світі за 2008/2009 маркетинговий рік зменшилось до 153 млн т, а споживання цукру в світі зросло до 164,3 млн т, дефіцит цукру склав 11,3 млн т, що викликало значний ріст світової ціни як на білий цукор, так і на цукор-сирець із тростини. В наступному маркетинговому році прогнозується дефіцит цукру 9,4 млн т [1, с.104; 2]. Отже, кон'юнктура світового ринку є сприятливою для вітчизняної галузі в найближчі 2–3 роки.

Політика протекціонізму країн ЄС щодо цукробурякового виробництва призвела до повного регламентування державою обсягів виробництва, цін, експорту та імпорту цукру. Тому на вимогу країн-членів СОТ була розпочата у 2006 році реформа організації ринку цукру ЄС.

Радою аграрних міністрів ЄС 21 листопада 2005 року прийнято рішення про реформу цукрового ринку. Суть рішення полягає в тому, що, починаючи з 2006/2007 маркетингового року, відбувається поступове зниження цін на цукрові буряки з 32,86 до 26,3 євро/т в 2009/2010 маркетинговому році, відповідно ціна на цукор знижується з 632 до 404,4 євро/т [3, с. 342].

Період роботи нової системи цукрового ринку передбачено строком на 9 років – до 2014 року [4, с. 56]. Встановлено також, що для оцінки рентабельності буряківництва окремого господарства поряд із рівнем врожаю і витратами необхідною умовою стане досягнення встановлення рівня ціни на цукрові буряки [5, с. 64].

Крім того, Комісією ЄС прийнята добровільна схема на 4 роки для стимулювання постійної відмови від квоти на виробництво цукру, планується зменшити виробництво цукру на 6 млн т – до 13 млн т. Якщо добровільна реструктуризація не спрацює як передбачається, то відбудеться остаточне примусове скорочення квот в 2010 році [6, с. 6].

На думку європейських експертів, за наявних угод про вільну торгівлю збереження теперішніх цін на цукор призвело б до збільшення імпорту цукру. Тому необхідно було здійснити реформу із

Отформатовано: Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатовано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатовано (... [415])

Отформатовано (... [416])

Отформатовано: разреженный на 0,2 пт

Отформатовано: Междустр.интервал: одинарный

Отформатовано (... [417])

Отформатовано (... [418])

Отформатовано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатовано (... [419])

Отформатовано (... [420])

Отформатовано (... [421])

Отформатовано (... [422])

Отформатовано (... [423])

сильним зниженням цін на цукор і буряки, щоб забезпечити конкурентоспроможність цукрової промисловості в країнах ЄС [3, с. 342].

Внаслідок реформи окремі країни ЄС повністю відмовились від виробництва цукру: Болгарія, Латвія, Португалія, Словенія та Ірландія (табл. 1).

Таблиця 1 – Показники виробництва цукрових буряків та цукру в країнах ЄС за 2006–2008 роки

Країна	Площа до збирання цукрових буряків, тис. га			Урожайність цукрових буряків, т/га			Вироблено цукру, т/га		
	2006/07	2007/08	2008/09	2006/07	2007/08	2008/09	2006/07	2007/08	2008/09
Австрія	39,4	36,7	32,8	63,3	62,1	68,6	10,3	8,4	13,4
Бельгія	83,4	85,0	60,2	66,2	68,3	68,6	9,89	10,3	12,0
Данія	41,7	39,3	36,5	56,7	57,3	64,4	9,0	9,7	10,9
Фінляндія	23,8	16,0	13,6	40,0	41,9	34,6	5,46	6,3	5,1
Франція	276,0	265,3	242,2	71,3	70,4	67,0	12,2	11,2	12,8
Німеччина	359,8	391,5	363,8	57,7	64,2	63,2	9,04	10,0	9,9
Греція	26,9	13,7	13,8	61,3	56,7	65,2	6,31	5,7	7,2
Італія	92,1	85,6	65,0	52,4	59,0	61,5	7,13	7,8	7,0
Нідерланди	83,3	70,1	64,4	66,9	66,6	71,6	10,75	11,0	12,5
Португалія	2,5	1,6	-	70,0	65,1	-	11,6	8,6	-
Іспанія	103,9	60,3	51,1	74,3	75,8	74,8	10,0	11,8	11,9
Швеція	43,7	40,0	36,7	49,6	52,5	53,5	7,2	8,9	8,9
Великобританія	107,1	106,8	101,6	67,2	63,0	66,3	10,51	9,8	11,0
Чехія	55,8	44,1	39,8	53,6	54,7	56,0	8,4	6,6	10,4
Угорщина	45,9	35,5	17,0	48,5	45,8	65,0	7,58	6,4	6,1
Латвія	11,0	-	-	38,0	-	-	5,4	-	-
Литва	16,7	15,3	8,7	42,0	47,3	39,0	5,66	7,4	6,4
Польща	240,3	215,3	175,7	48,6	46,6	53,3	7,46	8,5	7,8
Словаччина	28,9	19,0	11,1	48,1	47,5	61,3	7,59	6,6	9,8
Словенія	7,0	-	-	39,2	-	-	6,2	-	-
Болгарія	1,5	-	-	30,0	-	-	3,2	-	-
Румунія	29,2	22,3	18,9	31,3	29,4	36,7	4,07	3,6	0,6

Джерело: Comite Europeen des Fabricants de Sucre (CEFS).

Головні виробники цукру в ЄС – Франція, Німеччина, Польща та Великобританія відмовились від 20 % своїх квот у 2007/2008 маркетинговому році. В 2008/2009 маркетинговому році відмовились ще від 0,2 млн т квоти на ізоглюкозу, що дало в сумі 5,8 млн т [6, с. 6].

Скорочення виробництва у комбінації зі зниженням цін суттєво вплинуло на цукробурякове виробництво в країнах ЄС. Цукрова промисловість перемістилась в зони стійкого буряківництва – у пояс шириною приблизно 600 км між Лондоном та Прагою, відбулася реструктуризація цукрового сектору – дрібні виробники припинили виробництво цукру або об'єдналися із крупними компаніями.

Одним зі шляхів підвищення ефективності буряківництва в Україні є додержання технології вирощування цукрових буряків, основними елементами з яких є живлення рослин та їх захист від шкідників, хвороб і бур'янів, що разом з ґрунтово-кліматичними умовами забезпечує підвищення урожайності культури та відповідно збільшення виробництва цукру з 1 га (табл. 2).

У цілому по Україні спостерігається підвищення урожайності цукрових буряків за відповідного збільшення внесених мінеральних добрив та оптимального співвідношення NPK. Встановлено тісний прямий кореляційний зв'язок між кількістю внесених мінеральних добрив та урожайністю коренеплодів. Коефіцієнт кореляції становить 0,85. Так, в 2005 році в господарствах України урожайність цукрових буряків становила 24,8 т/га за внесення мінеральних добрив у діючій речовині – 174 кг/га, в 2009 році відповідно 31,5 т/га при 295 кг/га. При цьому цукристість коренеплодів під час приймання в 2005 році становила 16,33 %, відповідно в 2009 році – 16,85 %, тобто за досліджуваній період спостерігаємо тенденцію до підвищення цукристості буряків під час приймання. Слід зазначити, що площа до збирання цукрових буряків за відповідний період зменшилася на 48,7 % (зі 623,3 тис. га в 2005 році до 319,5 тис. га в 2009 році), тобто в Україні спостерігалась тен-

Отформатировано: ... [424]

Отформатировано: Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: табл, интервал Перед: 0 пт

Отформатированная таблица

Отформатировано: табл, интервал Перед: 2 пт

Отформатировано: табл, интервал Перед: 2 пт

Отформатировано: ... [425]

Отформатировано: ... [426]

Отформатировано: ... [427]

Отформатировано: ... [428]

Отформатировано: ... [429]

Отформатировано: ... [430]

Отформатировано: ... [431]

Отформатировано: ... [432]

Отформатировано: ... [433]

Отформатировано: ... [434]

Отформатировано: ... [435]

Отформатировано: ... [436]

Отформатировано: ... [437]

Отформатировано: ... [438]

Отформатировано: ... [439]

Отформатировано: ... [440]

Отформатировано: ... [441]

Отформатировано: ... [442]

Отформатировано: ... [443]

Отформатировано: ... [444]

Отформатировано: ... [445]

Отформатировано: ... [446]

Отформатировано: ... [447]

Отформатировано: ... [448]

Отформатировано: ... [449]

Отформатировано: ... [450]

Отформатировано: ... [451]

Отформатировано: ... [452]

Отформатировано: ... [453]

Отформатировано: ... [454]

денція зменшення посівів цукрових буряків за нарощування обсягів виробництва продукції з одиниці площі за рахунок більш інтенсивного використання земельних ресурсів.

За ознакою ґрунтового потенціалу, особливостями кліматичних умов Інститутом цукрових буряків НААН України визначений буряковий пояс України.

Таблиця 2 – Показники ефективності виробництва цукрових буряків та цукру в Україні за 2005–2009 роки

Показник	Маркетинговий рік					У % 2009 до 2005 р.р.
	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	
Площа до збирання цукрових буряків, тис. га	623,3	787,6	577,0	377,2	319,5	51,3
Урожайність цукрових буряків, т/га	24,8	28,5	29,4	35,6	31,5	127,0
Валовий збір цукрових буряків, тис. т	15468	22421	16978	13438	10067	65,1
Цукристість коренеплодів під час приймання, %	16,33	15,78	15,03	16,07	16,85	-
Вироблено цукру з буряків, тис. т	1900	2574	1867	1571	1267	66,7
Вироблено цукру, т/га	3,05	3,27	3,24	4,16	4,0	131,1
Вихід цукру, %	13,14	12,21	11,66	12,85	13,74	-
Рентабельність виробництва цукрових буряків, %	4,8	11,1	- 11,1	7,1	35,0	-
Рентабельність виробництва цукру, %	7,0	2,4	- 2,5	- 2,0	2,3	-
Внесено:						
Органічні добрива, т/га	8,3	6,3	5,4	4,5	4,5	54,2
Мінеральні добрива, кг/га	174	209	271	287	295	169,5
Гербіциди, тис. га	920	1542	1530	1144	1050	114,1
Фунгіциди, тис. га	290	540	499	469	346	119,3
Інсектициди, тис. га	243	325	309	273	200	82,3

Джерело: Матеріали Держкомстату України; НАЦУ "Укрцукор".

Найсприятливішою зоною вирощування цукрових буряків, в якій можна одержувати врожайність коренеплодів у межах 55–60 т/га, є західні області України – Волинська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська та Хмельницька. Ще менш сприятливою є зона, в яку входять Вінницька, Житомирська, Київська, Полтавська, Сумська, Харківська, Черкаська та Чернігівська області, де гарантовано можна одержувати урожайність коренеплодів 50–55 т/га. Менш сприятливою зоною бурякового поясу, в якій можна одержувати врожайність коренеплодів у межах 45–50 т/га, є Кіровоградська та Чернівецька області. Решта областей, де вирощують цукрові буряки, які не включені до бурякового поясу, є несприятливими для буряківництва за ґрунтово-кліматичними умовами. Аналіз урожайності цукрових буряків за 2006–2008 рр. показав, що найвищою вона була (30,3–31,1 т/га) в першому і другому бурякових поясах, дещо нижчою (29,0 т/га) – в третьому поясі, а за вирощування цукрових буряків в регіонах, які не увійшли у буряковий пояс урожайність була найнижчою і становила лише 18,4 т/га [8].

Концентрація виробництва цукросировини у потужних сільськогосподарських підприємствах дає можливість вирощувати цукрові буряки за інтенсивними технологіями, що забезпечує істотне підвищення урожайності коренеплодів та валового їх збору та є ефективним шляхом підвищення конкурентоспроможності галузі та її продукції. Так, в середньому за 2006–2008 рр. у сільськогосподарських підприємствах урожайність коренеплодів була вищою на 3,6% за середню урожайність, ніж одержана в усіх категоріях господарств. Урожайність цукрових буряків у підсобних господарствах населення була на 17,1% меншою від середньої урожайності по Україні і на 20,7% від середньої урожайності, одержаної у сільськогосподарських підприємствах. Недодержання елементів інтенсивної технології вирощування цукрових буряків у підсобних господарствах населення призвело до істотного зниження їх продуктивності, що вплинуло на загальні показники продуктивності в Україні.

Істотним шляхом підвищення конкурентоспроможності цукробурякового виробництва є державна підтримка галузі. В 2008 році вперше в Україні сільгоспвиробники отримали підтримку з держбюджету на виробництво цукрових буряків у розмірі 750 грн на 1 га [11]. Такий захід став необхідним у зв'язку з різким погіршенням показників економічної ефективності галузі в 2007 році (табл. 2). Основною причиною зменшення рівня ефективності виробництва цукрових буряків стало різке зростання цін на матеріально-технічні ресурси та необґрунтоване зниження цін на цукрові буряки та цукор.

З метою забезпечення життєздатності сільського господарства, його конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках, гарантування продовольчої безпеки країни, збереження

селянства як носія української ідентичності, культури і духовності, Кабінетом Міністрів України затверджена Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року [12]. Зокрема, у разі виконання заходів, передбачених цією програмою, очікується у 2015 році виробництво 25 млн т цукрових буряків та 3,1 млн т цукру. При цьому прогнозований обсяг споживання цукру складе 38 кілограмів на одну особу на рік. Зазначимо, що нормативи споживання цукру на продовольчі та нехарчові цілі залежать від рівня соціального, економічного, науково-технічного розвитку країни, національних особливостей харчування населення.

Отформатировано: ... [503]

Значення цукрових буряків не обмежується лише виробництвом з них цукру, який широко використовують у підприємствах харчової промисловості. У процесі заводської переробки буряків одержують жом і мелясу. Жом застосовують для згодовування тварин, а також виробництва пектинового клею, що використовується у текстильному виробництві. Мелясу широко використовують для виготовлення комбікормів, вона є сировиною для виготовлення спирту, гліцерину, харчових дріжджів для хлібопекарської промисловості, молочної та лимонної кислот [13, с. 54].

Отформатировано: ... [504]

Підвищення продуктивності роботи цукрових заводів зумовлено їх матеріально-технічним переоснащенням та безперервним забезпеченням їх якісною цукросировиною, що сприятиме економії витрат та підвищенню ефективності їх діяльності. Враховуючи особливості виробництва цукру в Україні, можна стверджувати, що інтеграція переробних підприємств з виробниками сільськогосподарської продукції є пріоритетним напрямком розвитку підприємств, що дасть змогу виробляти конкурентоспроможну продукцію для внутрішнього та зовнішнього ринків.

Отформатировано: ... [505]

За даними НАЦУ "Укрцукор", частка палива та енергії в собівартості цукру становить 30 %. Забезпечити цукрові заводи альтернативним паливом можливо шляхом використання опалювального мазуту, кам'яного вугілля, продукції переробки цукрових буряків (жому, меляси). Наприклад, якщо перевести енергоблоки цукрових заводів на сучасні технології спалювання вугілля, то можна втричі зменшити витрати на паливо, але цей захід потребує значних капітальних витрат. А ще ліпше переробляти мелясу на біоетанол, а жом на біогаз, які у свою чергу використовувати для енергетичних потреб заводів.

Отформатировано: ... [506]

Використання цукрових буряків та продуктів їх переробки для виробництва, крім цукру, інших товарних продуктів робить їх конкурентними порівняно з іншими сільськогосподарськими культурами.

Отформатировано: ... [507]

Висновки. Країни ЄС опинились в ситуації, в якій не залишилося альтернативи кардинальному зменшенню рівня підтримки цукрової галузі. Тому аграрна політика України якнайшвидше повинна враховувати і реагувати на наслідки, пов'язані зі членством України в СОТ. Досягнення високої урожайності цукрових буряків забезпечується шляхом освоєння інтенсивних технологій із застосуванням усіх агробіологічних засобів вирощування в комплексі з високоякісним їх виконанням в оптимальні строки. Виробництво цукрових буряків в Україні необхідно зосередити в найсприятливіших для вирощування цієї культури областях, ґрунтово-кліматичні умови яких забезпечують високі показники урожайності та якості коренеплодів. При цьому підвищення якості та споживчих властивостей цукру, зниження собівартості і збереження оптимального рівня ціни для рентабельного виробництва, вирішення питання забезпечення виробників матеріально-технічними ресурсами, орієнтація виробленої продукції на цільові сегменти ринку, диверсифікація продукції цукробурякового виробництва забезпечать підвищення конкурентоспроможності галузі.

Отформатировано: ... [508]

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный,
украинский

Отформатировано:
Заголовок 4, По левому
краю,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт

Отформатировано:
Отступ: Первая строка:
0,6 см,
Междустр.интервал:
одинарный

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ярчук М.М. Вплив світових тенденцій на розвиток цукрової галузі України // Матеріали науково-технічної конференції цукровиків України "Підвищення конкурентоспроможності цукрового виробництва" – К.: Цукор України, 2009. – С. 83–107.
2. Прогноз МОЦ з виробництва цукру в 2010–2011 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sugar.com.ua/66/lists/734>.
3. С. Becker. Die neue Zuckermarktordnung als Herausforderung für die Rübenanbauer // Zuckerrübe. – 2005. – 54 jg., № 6. – S. 342–343.
4. S. Büschung. Reform kennt keine Gewinner // Zuckerrübe. – 2006. – 55 jg., № 1. – S. 56–57.
5. Н. Helmke, М. Blomberg. Zuckerausgleich wird in Agrarreform einbezogen // Zuckerrübe. – 2006. – 55 jg., № 2. – S. 64–65.
6. Юрген Брус. Реформа режима рынка сахара в ЕС и ее влияние на промышленность // Сахар и свекла. – № 1. – 2010. – С. 5–11.
7. CEFS SUGAR STATISTICS 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cefs.org/>.
8. Матеріали Держкомстату України за 2005–2009 роки. Форма 29 с.-г.

Отформатировано: ... [509]

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт

Код поля изменен

Отформатировано: ... [510]

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт,
уплотненный на 0,2 пт

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт

9. Матеріали Держкомстату України за 2005–2009 роки. Форма 50 с.-г.

10. Матеріали Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

11. Постанова Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до пункту 2 Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки виробництва продукції рослинництва" від 25 червня 2008 р. № 584 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 48. – С. 42. – (Бібліотека офіційних видань).

12. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року" від 19 вересня 2007 р. № 1158: за станом на 19.09.2009 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 73. – С. 7. – (Бібліотека офіційних видань).

13. Цукробурякове виробництво України: проблеми відродження, перспективи розвитку: Монографія / П.Т. Саблук, М.Ю. Коденська, В.І. Власов та ін.; За ред. акад. П.Т. Саблука, проф. М.Ю.Коденської. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 390 с.

Пути повышения эффективности продукции свеклосахарного производства в Украине

А.В. Доронин

В статье проанализировано состояние производства сахарной свеклы и сахара в Украине за период с 2005 по 2009 годы. Определены пути повышения свеклосахарного производства в условиях адаптации Украины в ВТО. **Ключевые слова:** уровень экономической эффективности, рынок сахарной свеклы, рынок сахара, конкурентоспособность продукции свеклосахарного производства, сахарный пояс Украины, концентрация производства, диверсификация продукции свеклосахарного производства.

The ways of efficiency produce of sugar beet production in Ukraine

A. Doronin

It is analyzed in this article manufacture state of sugar beet and sugar products in Ukraine from 2005 to 2009 years. There are determined the ways of rising sugar beet and sugar manufacture under conditions of Ukraine adaptation to WTO.

Key words: level of economic efficiency, market of sugar beets, sugar market, competitive products sugar beet production, beet zone of Ukraine, the concentration of production, diversification of produce of sugar beet production.

УДК 658:338.43.01

ПРОКОПЧУК О.А., канд. екон. наук

КРАВЧУК Н.І., канд. екон. наук

Житомирський національний агроекологічний університет

ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті обґрунтовано необхідність державної фінансової підтримки економічної стійкості сільськогосподарських підприємств, викладено рекомендації щодо шляхів підвищення ефективності її здійснення.

Ключові слова: економічна стійкість підприємств, державна фінансова підтримка, кредитування сільськогосподарських підприємств.

Постановка проблеми. Об'єктивною умовою ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств в ринковому середовищі є здатність швидко адаптуватися до його змін, що забезпечується шляхом підтримки їх економічної стійкості. Успішна реалізація цього процесу повинна стати не лише метою кожного підприємства, а й стратегічним орієнтиром державної підтримки розвитку сільського господарства. У більшості розвинених країн активну участь держави у вирішенні проблеми забезпечення та підтримки економічної стійкості сільського господарства започатковано ще на початку 90-х років. Для прикладу, в Англії створення ефективної та стійкої сільської економіки віднесено до пріоритетів аграрної політики, а в США її першочерговою стратегічною метою визначено забезпечення ефективного та стійкого сільського господарства [1]. Зважаючи на економічну ситуацію та екологічний стан аграрного сектору країни, вітчизняним вченим та політикам доцільно також розробити стратегію забезпечення стійкості сільського господарства, одним з основних стратегічних напрямів якої повинно бути налагодження ефективного механізму фінансової підтримки стійкості сільськогосподарських підприємств.

Узагальнення результатів наукових досліджень у сфері аграрної економіки свідчить про підвищення уваги вчених до пошуку шляхів забезпечення економічної стійкості підприємств. Зокрема, методи державної підтримки цього процесу частково викладені у працях С. Михалєва, С. Ніколаєва, С. Плесняєвої, Н. Соловйової, В. Соченко, О. Чайковської, В. Шевцова та ін. Означене питання набуває все більшої актуальності і є ще малодослідженим у вітчизняній науці, що й обумовило вибір теми дослідження та його мету.

Недосконалість науково обґрунтованих підходів до вирішення досліджуваної проблеми визначило мету дослідження – розробити шляхи та заходи державної фінансової підтримки процесу

Отформатировано (... [511])

Отформатировано:

Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано:

Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано:

бп, Отступ: Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал:
одинарный, Узор: Нет

Отформатировано:

Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:

Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал:
одинарный, Узор: Нет

Удалено: ¶

Отформатировано (... [512])

Отформатировано (... [513])

Отформатировано:

бп, Отступ: Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано:

Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано (... [514])

Отформатировано:

Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано:

Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:

Заголовок 2,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано (... [515])

Отформатировано (... [516])

Отформатировано (... [517])

Отформатировано (... [518])

Отформатировано (... [519])

Отформатировано (... [520])

Отформатировано (... [521])

Отформатировано (... [522])

Отформатировано (... [523])

Отформатировано (... [524])

Отформатировано (... [525])

Отформатировано (... [526])

Отформатировано (... [527])

формування та підвищення стійкості підприємств аграрного сектору. Поставлена мета зумовила вирішення наступних завдань: здійснити оцінку сучасного стану фінансово-кредитної підтримки сільськогосподарських підприємств, окреслити основні напрями покращення їх фінансово-кредитного забезпечення.

Матеріал і методика досліджень. Методологічною основою дослідження визначено закони та принципи сучасної теорії ринкової економіки. Дослідження здійснювалося на матеріалах Міністерства аграрної політики України, наукових публікацій вітчизняних і зарубіжних фахівців щодо проблеми дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення. Одним з основних інструментів участі держави у процесі підтримки економічної стійкості сільськогосподарських підприємств є забезпечення їх фінансової підтримки. Зі сторони державного бюджету підтримка сільського господарства протягом останніх років мала стабільну тенденцію до зростання (рис. 1). Так, протягом 2004–2008 рр. фінансування розвитку сільського господарства підвищилося на 12809,5 млн грн, або більш як у 4 рази, досягнувши у 2008 р. рівня 16823,3 млн грн. Однак через фактичне недофінансування державних програм та неефективне використання коштів це не забезпечило досягнення відповідних позитивних зрушень в аграрному секторі країни. Зокрема, протягом 2007–2008 рр. не було використано і повернено до бюджету 117 млн грн. У цілому, за бюджетними програмами підтримки аграрного сектору було недофінансовано 814,6 млн грн [2]. Основними причинами низької ефективності бюджетної підтримки сільського господарства виявилися нестабільність та недосконалість механізмів розподілу на надання бюджетних асигнувань і порушення бюджетної дисципліни, зокрема невчасне перерахування бюджетних коштів та відсутність контролю за їх цільовим використанням.

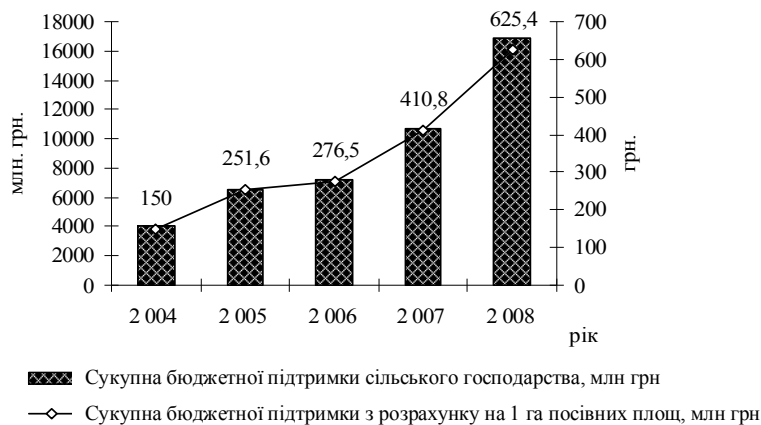

Рис. 1. Бюджетна підтримка сільського господарства

Джерело: розроблено за даними Рахункової палати України.

Протягом 2004–2008 рр. недосконалою була не лише процедура надання, а й структура фінансової підтримки сільського господарства. Зокрема, відповідно до вимог СОТ Україна зобов'язана поступово скорочувати фінансування заходів «жовтої скриньки» і нарощувати обсяги бюджетної підтримки розвитку сільського господарства, тобто заходів «зеленої скриньки», що мають стати базовими для підвищення конкурентоспроможності, стійкості та ефективності сільськогосподарських підприємств. Проте, до 2008 р. обсяги прямого фінансування (дотування) рослинництва і тваринництва зростали. Це свідчить про необхідність удосконалення структури фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств, зокрема перерозподіл коштів на користь заходів «зеленої скриньки» та посилення контролю за цілеспрямованістю та ефективністю використання зазначених коштів.

Важливою складовою механізму фінансування сільськогосподарських підприємств є кредитування, без якого ефективне функціонування в сучасних умовах є практично неможливим. Сучас-

Отформатировано: ... [528]

Отформатировано:
Отступ: Первая строка:
0,6 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано: ... [529]

Отформатировано: ... [530]

Отформатировано:
табл, По левому краю,
Отступ: Первая строка:
1,16 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
табл, Отступ: Первая
строка: 0 см

Отформатировано: ... [531]

Отформатировано:
Отступ: Первая строка:
0,6 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано: ... [532]

Отформатировано: ... [533]

стати боніфікація відсотків шляхом безпосередньої компенсації витрат як отримувачів кредиту на його погашення, так і банків, що дасть їм змогу знижувати відсоткові ставки.

Враховуючи зазначені вище недоліки системи кредитування, її вдосконалення в рамках забезпечення економічної стійкості сільськогосподарських підприємств пропонується здійснювати в наступних напрямках:

1. Створення розгалуженої мережі як банківських, так і небанківських фінансових інституцій, спеціалізованих на кредитуванні сільськогосподарських підприємств: державні та комерційні банки, кредитні кооперативи та спілки, страхові компанії, спеціалізовані небанківські кредитні установи.

2. Розробки дієвого механізму компенсації відсоткової ставки за кредити сільськогосподарських підприємствам, надані небанківськими кредитними установами.

3. Сприяння розвитку нетрадиційних методів кредитування сільськогосподарських підприємств, таких як фінансовий лізинг, форфетування, факторинг.

4. Запровадження ефективного механізму зменшення кредитних ризиків, що є найбільшою перешкодою розвитку кредитування сільськогосподарських підприємств. Це можна здійснювати шляхом сприяння розвитку кредитування сільськогосподарських товаровиробників у комплексі із переробними підприємствами та кредитування під гарантії третіх осіб. Ефективним інструментом забезпечення кредиту може також стати створення механізму державної гарантії повернення позик шляхом створення державного фонду гарантії на зразок існуючих аналогічних інституцій у розвинених країнах, що дасть змогу перерозподіляти кредитні ризики, буде стимулом надання кредитів і в свою чергу підвищить кредитоспроможність та фінансову стійкість підприємств.

5. Забезпечення кредитування інноваційної діяльності, зокрема надання кредитів на впровадження прогресивних високопродуктивних, ресурсозберігаючих, екологічнобезпечних технологій.

Висновки. Використовуючи запропоновані інструменти та важелі впливу, держава сприятиме покращенню фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств, що стане потужним поштовхом, необхідним та надійним підґрунтям для підвищення їх економічної стійкості. Конкретизація та вдосконалення викладених у статті пропозицій і є перспективою подальших досліджень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Янбых Р.Г. Сельское развитие и WTO: два фантома в России / Р.Г. Янбых // *Агропродовольственная политика и вступление России в ОТО*. – М.: ВИАПИ им. А.А. Никонова «Энциклопедия российских деревень», 2003. – 552 с.
2. Звіт про результати використання коштів Державного бюджету України, виділених на державну підтримку АПК. – К.: Рахункова палата України, 2009.
3. Колотуха С.М. Кредитне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників / С.М. Колотуха // *Економіка АПК*. – 2006. – № 10. – С. 75.

Финансовая поддержка экономической устойчивости сельскохозяйственных предприятий

О.А. Прокопчук, Н.И. Кравчук

В статье обоснована необходимость государственной финансовой поддержки экономической устойчивости сельскохозяйственных предприятий, изложены рекомендации относительно путей повышения её эффективности.

Ключевые слова: экономическая устойчивость предприятий, государственная финансовая поддержка, кредитование сельскохозяйственных предприятий.

Financial support for agriculture enterprises economic stability

O. Prokopchuk, N. Kravchuk

The article grounds the necessity of state financial support for economic stability of agriculture enterprises, gives recommendation on the ways to improve its implementation.

Key words: economic stability, state financial support, crediting agriculture enterprises.

Отформатировано ... [546]

Отформатировано ... [547]

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, разреженный на 0,1 пт

Отформатировано:
табл-заг Знак, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [548]

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано ... [549]

Отформатировано:
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [550]

Отформатировано ... [551]

Отформатировано ... [552]

Отформатировано ... [553]

Отформатировано:
Шрифт: 8 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Заголовок 4, По левому краю, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано:
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 3,04 см

Отформатировано ... [554]

Отформатировано ... [555]

Отформатировано ... [556]

Отформатировано ... [557]

Отформатировано ... [558]

Отформатировано:
Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

УДК 330.352.3:658.8:681.518

САВЧУК О.В., здобувач

Науковий керівник – ЮХИМЕНКО П.І., д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РОЛЬ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФУНКЦІОНУВАННІ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

У статті розкрито роль знань, інформації, на яких базується нова світова економічна система, що розвивається в умовах єдиного глобального простору. Досліджено інструменти інформаційної економіки – інформаційно-комунікаційні технології, електронна комерція та їх значення для досягнення економічних цілей.

Ключові слова: інформаційна економіка, інформаційно-комунікаційні технології, електронна комерція.

Постановка проблеми. В останні десятиліття спостерігається активний розвиток взаємодії і взаємозалежності національних економік, формуються глобальні економічні структури. Відбувається інтернаціоналізація суспільного життя, формується глобальний, якісно новий рівень економічної організації, що виражається у суспільненні виробництва. Виробництво перетворюється на єдиний суспільний процес в масштабах усього світу. Глобалізація світової економіки відбувається завдяки розвитку економіки знань. Знання є найбільш автономним, портативним та швидкодоступним фактором виробництва, що надає їм такої властивості, як глобальність. Завдяки цьому поступово створюється економіка, яка може функціонувати як єдина система в режимі реального часу, в масштабі всієї планети.

Проблеми в найрізноманітніших сферах діяльності людства зумовлюють необхідність чергової наукової революції. Вона забезпечує наукову базу, на якій відбувається становлення інформаційного суспільства, або як його ще називають «постіндустріального» [1]. Головними ознаками такого суспільства є перевага інформаційного способу розвитку над індустріальним, домінування високих технологій, інформаційно-комунікаційних галузей, біотехнологій, в яких головною продуктивною силою є інформація, знання [2]. Таким чином, вирішальним чинником для побудови сильної, конкурентоспроможної економічної системи, здатної забезпечити підвищення життєвого рівня населення, є інформація та знання, за володіння якими ведеться конкурентна боротьба як між суб'єктами підприємництва, так і між країнами взагалі, тому виникло таке поняття як інформаційно-бідні та інформаційно-багаті країни, що ідентифікує рівень їх економічного розвитку.

У цьому процесі Україні, економічна політика якої полягає в переході від командно-адміністративної соціальної системи до ринкової економіки, потрібно звернути увагу на сучасні світові тенденції, вдосконалити стратегію і тактику здійснення завдань переходу, провести обґрунтовану й ефективну політику трансформації суспільства.

Мета і завдання дослідження. Метою є обґрунтування ролі знань та інформації в новій економічній системі. Дослідження інструментів інформаційної економічної системи: інформаційно-комунікаційні технології і електронна комерція та їх значення для господарської діяльності аграрних підприємств.

Матеріалами досліджень є наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів стосовно проблем, пов'язаних із формуванням інформаційного суспільства, а також використанням та впливом інформаційних технологій на розвиток господарської діяльності: А. Чухно, С. Мочерний, В. Голіков, О. Чубукова., М. Макарова, В. Плєскач, В. Іноземцев, П. Пільцнер, Дж. Ходжсон та ін.

Результати досліджень та їх обговорення. Принципіально нові явища і процеси зайняли важливе місце в світовій економіці і впливають на її розвиток. З'явилося інше бачення факторів економічного зростання, серед яких основними є знання та інформація. Сучасна наукова революція довела, що знання дають змогу подолати обмеженість лише природними ресурсами і проводити швидкі та ефективні дії в будь-якій сфері економічної діяльності. НТП дозволяє нарощувати виробництво матеріальних благ, при цьому оптимізуючи використання енергії, сировини та застосування робочої сили. Частка продукції, виробленої на основі нових знань, втілених в техніці та технологіях, освіті, методах організації господарської діяльності, складає в розвинутих країнах 80–90% приросту ВВП. Що стосується України, то аналогічний показник (ріст ВВП на основі запровадження нових технологій) досягає всього 0,7% [3].

Рівень знань, інформаційного забезпечення зумовлює значний зріст продуктивності і підвищення ефективності виробництва та економічної системи взагалі.

Отформатовано: Шрифт: 11 пт

Отформатовано: Заголовок 2

Отформатовано (... [559])

Отформатовано (... [560])

Отформатовано: Шрифт: (по умовчанию) Times New Roman

Отформатовано: Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Автовыбор интервала между восточно-азиатскими и латинскими буквами, Автовыбор интервала между восточно-азиатскими буквами и цифрами

Отформатовано (... [561])

Отформатовано: Шрифт: (по умовчанию) Times New Roman, українский

Отформатовано: Шрифт: 11 пт

Отформатовано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Автовыбор интервала между восточно-азиатскими и латинскими буквами, Автовыбор интервала между восточно-азиатскими буквами и цифрами

Отформатовано (... [562])

Отформатовано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатовано (... [563])

Отформатовано (... [564])

Отформатовано (... [565])

Отформатовано (... [566])

Отформатовано: Шрифт: 11 пт

Отформатовано (... [567])

Отформатовано (... [568])

Отформатовано (... [569])

Отформатовано (... [570])

Особливе місце посідають теоретичні дослідження, які призводять до поглиблення та примноження знань у певній теоретичній дисципліні і є головною умовою новаторства та винаходів. На відміну від індустріального устрою, де основою були виробничі технології, сучасне суспільство орієнтується на інтелектуальні технології, які розкривають нові підходи до вирішення технічних, технологічних, економічних, соціальних питань. Тому інформацію в економічному розумінні можна розглядати як упорядковану систему знань, що дозволяє господарюючому суб'єкту вибрати правильний спосіб здійснення господарської діяльності, знизити ризик у процесі цієї діяльності і домогтися намічених цілей.

Поняття "інформація" і "знання" мають певні відмінності. «Інформація, – відзначає Дж. Холдсон, – сукупність даних, що вже інтерпретовані, яким додано деякий зміст. А знання – продукт використання інформації [4]. Знання як сукупність уявлень про стан середовища первинне стосовно інформації» [5].

Важливе значення у функціонуванні інформації як головного економічного ресурсу має розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та комп'ютерної техніки, які дають можливість цілеспрямовано використовувати інформацію і знання в економічних процесах. Як і будь-який інший ресурс, інформація корисна лише в тому випадку, якщо ми можемо доставити її туди, де вона необхідна [6].

Постіндустріальна економічна система створює умови для піднесення людської особистості, для розвитку її інтелектуальних, фізичних та духовних можливостей. Трудова активність набуває творчого характеру, де творчість є інтелектуальною діяльністю, спрямованою на формування нових знань, вмінь, навичок, задоволення внутрішніх потреб.

Отже, головними інструментами, якими володіє інформаційна економіка, є інформаційно-комунікаційні технології та інтелектуальний капітал, використання яких призводить до зміни багатьох аспектів соціально-економічного життя, до створення нових (електронних) форм та методів здійснення бізнесу. Однією з таких форм є е-комерція, яка дає можливість більш ефективно здійснювати підприємницьку діяльність [7, 8]. Тому надзвичайно актуальним є дослідження використання інформаційних технологій, методів електронної комерції на рівні підприємств України.

Необхідно також звернути увагу на рівень ефективності застосування інформаційних технологій та методів електронної комерції підприємствами України, в тому числі аграрного сектору, розглянути електронний ринок як ефективний маркетинговий інструмент та альтернативу традиційним каналам збутової політики аграрних підприємств.

Ефективність діяльності підприємств підвищується як за рахунок збільшення використовуваних факторів, так і повнішого їх використання, тобто екстенсивним або інтенсивним шляхом. Зусилля світового суспільства направлені на інтенсивний шлях, який передбачає суттєве поліпшення технологій використання наявних факторів та якісне їх удосконалення. НТП дозволяє вдосконалити фактори виробництва, але їх більш повне використання на пряму залежить від зростання рівня використання можливостей наявної техніки та технології, тому що недостатнє їх використання не лише не підвищує рівень інтенсифікації та ефективності виробництва, а, навпаки, знижує його.

Найкращим є варіант, коли в процесі виробництва та реалізації виготовленої продукції використовуються фактори, які відповідають сучасним техніко-технологічним і кваліфікаційно-професійним вимогам і до того ж повноцінно використовуються.

Інформаційні технології та комп'ютерна техніка є тими факторами, що відкривають для підприємств нові перспективи: можливість виходу на нові ринки, застосування нових методів ведення бізнесу – електронних. Виникають нові види комерційних організацій з новими способами замовлень, оплати та доставки товарів. Основою для електронної діяльності є мережа Інтернет, яка являє собою глобальну інформаційну систему, вплив якої відчувається в усіх галузях і сферах життя. Електронна комерція є частиною електронної діяльності і передбачає розповсюдження інформації про компанію та її товар у світовій інформаційній мережі, здійснення замовлень і платежів за товари та послуги, доставку програмного забезпечення й інформаційних продуктів через комунікаційні мережі, післяпродажне обслуговування споживача і віртуальне співробітництво в процесі розробки нових товарів [9].

Отформатовано:
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто

Отформатовано: ... [571]

Отформатовано:
Обичн-уплот, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатовано:
Шрифт: 11 пт

Отформатовано:
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатовано: ... [572]

Отформатовано: ... [573]

Отформатовано:
Междустр.интервал: одинарный, Автовыбор интервала между восточно-азиатскими и латинскими буквами, Автовыбор интервала между восточно-азиатскими буквами и цифрами

Отформатовано: ... [574]

Отформатовано:
Шрифт: 11 пт, разреженный на 0,2 пт

Отформатовано:
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Автовыбор интервала между восточно-азиатскими и латинскими буквами, Автовыбор интервала между восточно-азиатскими буквами и цифрами

Отформатовано: ... [575]

Отформатовано:
Шрифт: 11 пт

Отформатовано:
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатовано: ... [576]

Отформатовано: ... [577]

Отформатовано: ... [578]

Отформатовано: ... [579]

Використання електронної комерції підприємствами відкрило рівні можливості ведення бізнесу незалежно від їх розмірів та характеру діяльності, дозволило краще прогнозувати свій бізнес, ефективно відслідковувати попит та створювати нову додану вартість.

Основними перевагами для використання підприємствами електронної комерції є:

- оперативність отримання інформації на всіх рівнях управління;
- зниження витрат (збутових, рекламних, пов'язаних із сервісним обслуговуванням та інформаційною підтримкою споживачів);
- скорочення циклу виробництва та продажу, оскільки відповідає потреба у дилерських послугах ланцюжка виробництво–продаж, що дає змогу продавати товари за цінами виробника, тим самим стимулюючи попит і збільшуючи обороти торгівлі;
- значно знижуються затрати, пов'язані з обміном інформацією за рахунок використання більш дешевих засобів телекомунікації;
- більша відкритість компаній до споживачів.

Але поряд з очевидними перевагами використання методів електронної комерції підприємствам у процесі рішення про їх запровадження виникають і певні проблеми. Адже електронна діяльність вимагає певних інвестицій у комунікаційні технології, програмні продукти, навчання персоналу і фінансується в основному бізнесом, що може суттєво торкнутися інших ділових процесів компанії, тому компанії хочуть бути впевненими в тому, що їх інвестиції окупляться.

Необхідно вдосконалювати законодавство, де одним з найскладніших питань є використання електронного цифрового підпису, право інтелектуальної власності, питання безпеки.

Важливим фактором є формування довіри з боку покупців, які не наважуються зробити віртуальну покупку, якщо вони не впевнені в якості товару, якого не бачили наочно, безпеки розрахунків кредитними картками.

Проблемою є недостатньо розвинена комерційно-інформаційна структура, яка б включала в себе банківські структури, транспортні компанії, провайдерів інформаційних послуг та ін.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи сказане, можна зробити висновок, що економічний прорив, який би зробив конкурентоспроможною економіку та підвищив рівень життя населення, може відбутися за умови прийняття інформаційного способу розвитку. Такий спосіб передбачає, що інформація, знання визначаються основними факторами економічного прогресу. Основою та рушійною силою інформаційної економіки є розвиток ІКТ та використання інтелектуального капіталу. Електронна комерція, яка є інструментом інформаційної економіки і створена на базі глобальної інформаційної мережі Інтернет, здатна підвищити ефективність економічної діяльності підприємств, у т.ч. аграрного сектору, застосовуючи ряд переваг, головними з яких є зниження витрат, часу, пов'язаних із проведенням транзакцій, виходу компанії на нові ринки збуту, заявивши про себе в глобальному масштабі, застосування альтернативних каналів збуту і т.д. Тому необхідне подальше дослідження і вивчення застосування елементів електронної комерції в мережі Інтернет на рівні аграрних підприємств України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Иноземцев В.Л. Перспективы постиндустриальной теории в меняющемся мире // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология, 1999. – С. 17.
2. Тофлер Елвін. Третья Хвиля / Андрій Євса / Пер. з англ. – К.: Видавничий дім "Всесвіт", 2000. – 475 с.
3. Шутаєва О.А., Качка А.М. Міжнародна конкурентоспроможність і механізм її реалізації в умовах глобалізації // Ученые записки ТНУ. – 2007. – № 2.
http://science.crimea.edu/zapiski/2007/economics/uch_20_2e/shutaieva_17.pdf
4. Ходжсон Дж. Социально-экономические последствия прогресса знаний и нарастание сложности // Вопросы экономики. – 2001. – № 8. – С. 32–45.
5. Сапир Ж. К экономической теории неоднородных систем: Опыт исследования децентрализованной экономики / Под ред. Н.А. Макашевой. – М.: ГУ ВШЭ, 2001. – 248 с.
6. Пильцнер П. Безграничное богатство // Новая постиндустриальная волна на Западе. – М.: Academia, 1999. – С. 415.
7. Плєскач В.Л. Інформаційні системи та технології на підприємстві / В.Л. Плєскач, Т.Г. Затонацька. – К.: Знання, 2009. – 520 с.
8. Плєскач В.Л. Електронна комерція / В.Л. Плєскач, Т.Г. Затонацька. – К.: Знання, 2007. – 535 с.
9. Меджибовська Н.С. Електронна комерція. – К., 2004. – С. 383.

Отформатировано ... [580]

Отформатировано: Отступ: Слева: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [581]

Отформатировано ... [582]

Отформатировано: Шрифт: 11 пт, разреженный на 0,2

Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [583]

Отформатировано ... [584]

Отформатировано ... [585]

Отформатировано ... [586]

Отформатировано ... [587]

Отформатировано: украинский

Отформатировано: Заголовок 4, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано: Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано ... [588]

Отформатировано: Обичн-9 кг, Отступ: Слева: 0 см, Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [589]

Отформатировано ... [590]

Отформатировано ... [591]

Отформатировано: Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, разреженный на 0,2 пт

Отформатировано: Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Роль новейших информационных технологий в функционировании экономики знаний

О.В. Савчук

В статье раскрыта роль знаний, информации, на которых базируется новая мировая экономическая система, развивающаяся в условиях единого глобального пространства. Исследованы инструменты информационной экономики: информационно-коммуникационные технологии, электронная коммерция и их значение для достижения экономических целей.

Ключевые слова: информационная экономика, информационно-коммуникационные технологии, электронная коммерция.

Role of the latest information technologies in knowledge economics functioning

O. Savchuk

The role of knowledges and information is probed in the article. On these concepts is based and develops in global space new world economic system. Investigational instruments of informative economy, such as of informative-communication technologies, electronic commerce and their value, for achievement of economic aims.

Key words: informative economy, of informative-communication technologies, e-commerce.

УДК: 338.43:631.8(477)

ЧУГАЄВСЬКА С.В., канд. екон. наук

ТАРАСОВИЧ Л. В., аспірантка

Житомирський національний агроекологічний університет

ВПЛИВ АГРОХІМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІ РОСЛИНИЦТВА

На основі результатів кореляційно-регресійного аналізу визначено характер взаємозв'язків між урожайністю сільськогосподарських культур, зокрема озимої пшениці, та агрохімічними факторами в сільськогосподарських підприємствах Житомирської області.

Ключові слова: урожайність, агрохімічні фактори, кореляційно-регресійний аналіз.

Постановка проблеми. Кризові негаразди в період економічних перебудов суттєво позначились на економічних показниках діяльності сільськогосподарських підприємств Житомирської області. Внаслідок погіршення фінансового стану аграрії значно скоротили обсяги використання засобів хімізації та проведення агрохімічних робіт, що мало суттєвий вплив на ефективність їх господарювання. Послаблення потенціалу агрохімічного обслуговування призвело до зниження родючості сільськогосподарських угідь, обумовило їх низьку продуктивність та зростання рівня виробничих витрат. У результаті зменшились обсяги виробництва, погіршились якісні та конкурентоспроможні характеристики продукції рослинництва.

Теоретичні та практичні аспекти застосування агрохімічних засобів у сільському господарстві як фактор підвищення родючості ґрунтів та урожайності сільськогосподарських культур досліджувалися вітчизняними та зарубіжними вченими. Найбільш глибоко цю проблему вивчали: у вітчизняній науці – О.А. Корчинська, С.Г. Криштаб, В.І. Кисіль, А.П. Лісовал, М.В. Лісовий, Ю.А. Махортов, Б.С. Носко, І.А. Хомчак; у зарубіжній – А.С. Мерзлікін О.С. Никифоров, В.Г. Мієєв, Г.С. Павлова, А.В. Постніков В.П. Прошляков, Ю.П. Танделов, А.Т. Урушадзе, Р.Н. Ушаков. Однак, актуальність зазначеної проблеми не лише не знижується, а навпаки набуває визначального характеру в умовах ринкової економіки. Важливим в контексті нашого дослідження є визначення впливу агрохімічного фактору на формування обсягів виробництва продукції рослинництва з огляду на необхідність їх збільшення в сучасних умовах господарювання.

Мета дослідження – визначення впливу агрохімічних факторів на формування обсягів виробництва продукції рослинництва, зокрема, озимої пшениці. **Завданням** є оцінка сучасного рівня використання та ідентифікація впливу обсягів агрохімічних заходів на урожайність озимої пшениці в сільськогосподарських підприємствах Житомирської області.

У дослідженні використано загальні та спеціальні наукові методи, які ґрунтуються на об'єктивних законах економіки: індукції та дедукції, абстракції, узагальнення, системного підходу до явищ, що вивчаються, розрахунково-конструктивний. У процесі вивчення рівня застосування засобів хімізації в сільськогосподарських підприємствах використаний абстрактно-логічний та графічний методи – для побудови таблиць. За допомогою статистико-економічних методів здійснювали аналіз впливу факторів.

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Обычный, Отступ: Слева: 0 см, Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано:
Обычн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано: [592]

Отформатировано:
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано:
Обычн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано: [593]

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Заголовок 2, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: [594]

Отформатировано: [595]

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: [596]

Отформатировано: [597]

Отформатировано: [598]

Отформатировано: [599]

Отформатировано: [600]

Отформатировано: [601]

Отформатировано: [602]

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: [603]

Отформатировано: [604]

Отформатировано: [605]

Отформатировано: [606]

Отформатировано: [607]

Отформатировано: [608]

Результати досліджень та їх обговорення. Фінансово-економічна криза, яка розпочалась у 1991 р., спричинила погіршення умов господарювання вітчизняних сільгоспвиробників. Однак, запровадження урядом ринкових принципів відносин в АПК, у т. ч. і на ринку агрохімічного сервісу, сприяло поліпшенню результатів діяльності виробників аграрної продукції. Починаючи з 2003 р., в Житомирській області спостерігається поступове відродження сільськогосподарського виробництва, на яке суттєвий вплив має збільшення обсягів використання мінеральних добрив сільськогосподарськими підприємствами майже вдвічі за останні 5 років. Площі, де вони вносились, збільшились у 1,5 раза (стосовно до 1990 р. це лише 28,1%). Водночас не спостерігається втішних результатів у сфері застосування органічних добрив. Так, удобрена ними площа складала у 2008 р. 19,6 тис. га, що у 12,7 рази менше, ніж у 1990 р. Водночас, у період 1990-2008 рр. має місце скорочення обсягів застосування засобів захисту рослин аграріями. У 2008 р. їх фактично використано лише 15,5% відносно рівня 1990 р., а оброблювана ними площа зменшилась майже вдвічі. Також негативні тенденції відмічено з меліоративними роботами. За потреби Житомирської області у вапнуванні 160-170 тис. га щороку, в 2000-2008 рр. в середньому за рік вапнувалось лише 6,3 тис. га (3,8% від необхідного рівня) [3; 4].

Такий стан викликає хвилювання, адже за результатами проведеного нами дослідження встановлено прямий зв'язок між урожайністю сільськогосподарських культур, зокрема озимої пшениці, та обсягами здійснення агрохімічних робіт [1]. В дослідженні використано результати діяльності 84 сільськогосподарських підприємств Житомирської області, які вирощували озиму пшеницю і вносили мінеральні та органічні добрива, обробляли посіви засобами захисту рослин, здійснювали агротехнічні заходи. Досліджувані господарства розбито на 3 групи за балом родючості ґрунтів: I групу утворено із підприємств з показником родючості ґрунтів до 39 балів. До II групи увійшли підприємства зі значенням відповідного показника від 40 до 46 балів, а III група включає сільськогосподарські підприємства із середнім та високим балом родючості – понад 47 балів [2].

Таблиця 1 – Комбінаційне групування підприємств за якістю ґрунтів з виділенням підгруп за кількістю внесених мінеральних добрив

Підгрупи за кількістю внесених мінеральних добрив на 1 га посіву, кг д. р.	Кількість підприємств	Урожайність озимої пшениці, ц/га	Якість ґрунту, балів	Питома вага площі посіву, обробленої засобами захисту рослин, %	Середньорічна врожайність ОВРФ на 1 га посіву, тис. грн	Кількість працівників на 100 га посіву, чел.	Внесено мінеральних добрив на 1 га посіву, кг д. р./га	Внесено органічних добрив на 1 га посіву, т/га
I група за якістю ґрунту – до 39 балів								
А) до 100	19	24,5	35,6	73,7	16,1	23,7	46,6	6,3
Б) понад 101	8	25,4	36,7	50,7	11,0	27,9	174,5	11,7
Разом по I групі	27	25,2	36,4	68,7	15,0	24,6	74,3	7,5
II група за якістю ґрунту – від 40 до 46 балів								
А) до 100	10	29,1	42,0	75,4	33,2	24,7	56,4	2,5
Б) понад 101	6	37,7	42,2	82,4	34,4	23,8	165,8	8,3
Разом по II групі	16	34,9	42,1	80,2	34,0	24,1	130,8	6,4
III група за якістю ґрунту – понад 47 балів								
А) до 100	14	39,8	49,5	78,4	44,1	71,1	65,8	11,5
Б) понад 101	27	45,1	50,1	85,5	136,9	38,2	194,2	15,4
Разом по III групі	41	43,2	49,9	83,0	103,3	50,1	147,7	14,0
У середньому	84	37,8	44,1	79,4	71,7	39,9	128,6	11,2

Джерело: розраховано за матеріалами річної звітності сільськогосподарських підприємств Житомирської області у 2006-2008 рр.

З даних табл. 1 видно, що найбільш численною є група підприємств з високою кількістю балів ґрунту, де середня якість ґрунтів складає 49,9 балів. До цієї групи увійшло 41 господарство, що складає 48,8% вибірки. З підвищенням середньої якості ґрунтів по підгрупах від 49,5 до 50,1 балів, або на 1,2% та у разі збільшення кількості внесених мінеральних добрив з 65,8 до 194,2 кг діючої речовини, або у 2,9 рази, спостерігається зростання урожайності озимої пшениці від 39,8 до 45,1 ц/га (13,3%). У середньому за третьою групою цей показник становить 43,2 ц/га, що на 14,3%, або на

Отформатировано ... [609]
 Отформатировано ... [610]
 Отформатировано ... [611]
 Отформатировано ... [612]
 Отформатировано ... [613]
 Отформатировано ... [614]
 Отформатировано ... [615]
 Отформатировано ... [616]
 Отформатированная
 таблица ... [617]
 Отформатировано ... [618]
 Отформатировано ... [619]
 Отформатировано ... [620]
 Отформатировано ... [621]
 Отформатировано ... [622]
 Отформатировано ... [623]
 Отформатировано ... [624]
 Отформатировано ... [625]
 Отформатировано ... [626]
 Отформатировано ... [627]
 Отформатировано ... [628]
 Отформатировано ... [629]
 Отформатировано ... [630]
 Отформатировано ... [631]
 Отформатировано ... [632]
 Отформатировано ... [633]
 Отформатировано ... [634]
 Отформатировано ... [635]
 Отформатировано ... [636]
 Отформатировано ... [637]
 Отформатировано ... [638]
 Отформатировано ... [639]
 Отформатировано ... [640]
 Отформатировано ... [641]
 Отформатировано ... [642]
 Отформатировано ... [643]
 Отформатировано ... [644]
 Отформатировано ... [645]
 Отформатировано ... [646]
 Отформатировано ... [647]
 Отформатировано ... [648]
 Отформатировано ... [649]
 Отформатировано ... [650]
 Отформатировано ... [651]
 Отформатировано ... [652]
 Отформатировано ... [653]
 Отформатировано ... [654]
 Отформатировано ... [655]
 Отформатировано ... [656]
 Отформатировано ... [657]
 Отформатировано ... [658]

5,4 ц/га більше середньовибіркового значення аналогічного показника. Важливу роль у процесі формування урожайності зернових мають питома вага посівних площ, оброблених засобами захисту рослин, фондозабезпеченість та кількість внесених органічних добрив. Дещо меншим є рівень урожайності озимої пшениці для підприємств другої групи, де якість ґрунту відповідно за виділеними підгрупами по обсягах внесених добрив збільшується від 42,0 до 42,2 балів. До цієї групи увійшли 16 підприємств і середнє значення рівня урожайності озимої пшениці для господарств цієї групи становить 34,9 ц/га.

Низькою якістю ґрунту (в середньому 36,4 бали) характеризуються підприємства I групи. До цієї групи належать 27 підприємств (32,1%). Урожайність озимої пшениці за виділеними підгрупами в цій групі також має тенденцію до зростання з 24,5 до 25,4 ц/га, тобто на 0,9 ц/га, або на 3,7% більше для підприємств з вищою дозою внесених добрив (174,5 кг д. р.), більш родючими ґрунтами (36,7 балів) та кращою трудозабезпеченістю в розрахунку на 100 га посіву (27,9 чол.) порівняно зі значеннями аналогічних показників підгрупи А. Встановлено, що для господарств з низькою якістю ґрунту збільшення доз внесених добрив призвело до збільшення урожайності з 24,5 до 25,4 ц/га, тобто на 3,7%. В господарствах із середньою якістю ґрунтів рівень врожайності збільшився з 29,1 до 37,7 ц/га, тобто на 29,6%, а в сільськогосподарських підприємствах з найкращими за своїми властивостями ґрунтами досліджуваний показник збільшився з 39,8 до 45,1 ц/га, тобто на 13,3% (табл. 2).

Якщо подивитися на зміну врожайності зернових по підгрупах з низькими і середніми показниками доз внесених мінеральних добрив, можна відзначити, що для підприємств з низькою родючістю ґрунтів цей показник становить 24,5 ц/га. Одночасно для підприємств, які мають кращий бал ґрунту за однакових інших умов цей показник збільшується до 39,8 ц/га, тобто на 15,3 ц/га, або на 62,4%. Для господарств, де рівень внесення добрив був вищим за середній і наближався до нормативних значень, досліджуваний показник урожайності озимої пшениці збільшується з 25,4 до 45,1 ц/га, тобто на 19,7 ц/га, або на 77,6%. Отже, у разі комплексного впливу перелічених вище факторів, урожайність озимої пшениці збільшується від підгрупи до підгрупи і від групи до групи.

Таблиця 2 – Залежність урожайності озимої пшениці від факторів якості ґрунтів та кількості внесених мінеральних добрив

Підгрупи за кількістю внесених мінеральних добрив на 1 га посіву, кг д. р.	I група за якістю ґрунту – до 39 балів	II група за якістю ґрунту – від 40 до 46 балів	III група за якістю ґрунту – понад 47 балів
А) до 100	24,5	29,1	39,8
Б) понад 101	25,4	37,7	45,1
У середньому	25,2	34,9	43,2

Джерело: власні дослідження.

За здійснення кореляційно-регресійного аналізу як результативний показник обрано урожайність озимої пшениці (\tilde{Y}_x), а факторними ознаками стали: x_1 – середньорічна вартість ОВФ на 1 га посіву, тис. грн; x_2 – кількість працівників на 100 га посіву, чол.; x_3 – питома вага посівної площі, обробленої засобами захисту рослин, %; x_4 – внесено мінеральних добрив на 1 га посіву, кг д. р.; x_5 – внесено органічних добрив на 1 га посіву, т; x_6 – якість ґрунту, балів. Отримані розрахункові значення основних коефіцієнтів кореляційно-регресійного аналізу представлено у таблиці 3.

Таблиця 3 – Розрахункові значення коефіцієнтів багатфакторного кореляційно-регресійного аналізу

Показник	Результативна ознака	Факторні ознаки					
		x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6
Розрахункові значення	у	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6
Середні значення ознак	37,8	51,2	187,7	73,8	116,6	10,8	44,1
Парні коефіцієнти кореляції (r_{xy})	-	0,2072	0,0777	0,3989	0,3719	0,4849	0,6849
Середні квадратичні відхилення (σ)	12,5	128,0	794,7	24,5	83,4	12,5	6,4
Коефіцієнт варіації (V), %	37,6	250,2	423,3	33,2	71,6	115,0	14,5
Параметри кореляційно-регресійного рівняння, (a_i)	-22,9325	0,0002	0,0012	0,1375	0,0162	0,2970	0,9238
Коефіцієнти еластичності (E_i)	-	0,0002	0,0069	0,3050	0,0569	0,0967	1,2238

Коефіцієнти чутливості (β)	-	0,0016	0,0771	0,2693	0,1083	0,2959	0,4706
Коефіцієнт детермінації (R^2)	0,6207						
Розрахункове значення критерію Фішера ($F_{розр}$)	21,01						
Таблицне (критичне) значення критерію Фішера ($F_{табл}$)	2,21						

Джерело: власні дослідження.

Рівняння багатофакторної кореляційно-регресійної моделі залежності урожайності озимої пшениці від агрохімічних факторів для сільськогосподарських підприємств Житомирської області має вигляд:

$$y_x = -22,9325 + 0,0002x_1 + 0,0012x_2 + 0,1375x_3 + 0,0162x_4 + 0,2970x_5 + 0,9238x_6$$

За результатами проведеного аналізу встановлено, що збільшення посівних площ, оброблених засобами захисту рослин на 1%, призводить до зростання врожайності на 0,1375 ц/га; збільшення кількості внесених мінеральних добрив на 1 га посіву на 1 кг діючої речовини збільшує урожайність озимої пшениці на 0,0162 ц/га; збільшення кількості внесених органічних добрив на 1 га посіву на 1 т призводить до збільшення результативної ознаки на 0,2970 ц/га; покращення родючості ґрунтів на 1 бал призводить до зростання врожайності на 0,9238 ц/га; збільшення фондозабезпеченості на 1 га посіву на 1 тис. грн збільшує урожайність озимої пшениці на 0,0002 ц/га; збільшення кількості працівників на 100 га посіву на 1 працюючого призводить до збільшення результативної ознаки на 0,0012 ц/га (табл. 3).

Коефіцієнт множинної детермінації ($R^2=0,6209$) показує, що варіація урожайності пшениці пояснюється варіативними коливаннями включених до даної кореляційно-регресійної моделі факторів на 62,09%, зокрема: 0,1% пояснюється варіацією фондозабезпеченості на 1 га посіву, 0,6% – трудозабезпеченістю на 100 га посіву, 10,7% – посівними площами, які були оброблені ЗЗР; 4,0% – внесенням мінеральних добрив, 14,3% – внесенням органічних добрив та 32,2% – родючістю ґрунтів. Встановлена залежність урожайності озимої пшениці від врахованих факторів дає підстави стверджувати, що найвпливовішим фактором підвищення її урожайності є фактори якості ґрунту, внесення органічних добрив, а також збільшення площ, де застосовувалися ЗЗР.

Висновки. Таким чином, у процесі дослідження ми дійшли висновку, що застосування засобів хімізації у сільськогосподарському виробництві відіграє велику роль, оскільки вони мають прямий вплив на збільшення обсягів виробництва рослинницької продукції, зокрема, озимої пшениці. Взаємозалежність досліджуваних чинників сприяє отриманню ефекту синергії. Однак, варто зауважити, що отримати максимальний ефект від їх використання можливо за повноцінного та якісного агрохімічного обслуговування і загального комплексу досягнень науки та практики. Це пов'язано із тим, що без глибоких наукових знань, досвіду та кваліфікованого агрохімічного сервісу проведення хімізації у широких масштабах може призвести до небажаного результату у контексті деструктивного впливу на навколишнє середовище.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Агрохімія / М.М. Городній та ін. – К.: ТОВ «Алефа», 2003. – 778 с.
2. Мармоза А.Т. Практикум з теорії статистики / А.Т. Мармоза. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 344 с.
3. Рослинництво Житомирської області: Статистичний збірник. – Головне управління статистики в Житомирській області / За ред. Г.А. Пашинської. – Житомир, 2007. – 123 с.
4. Цимбал В.О. Удосконалення ринкових відносин на селі / В.О. Цимбал // Економіка АПК. – 2009. – № 8. – С. 111–116.

Влияние агрохимических факторов на формирование объема производства продукции растениеводства

С.В. Чугаевская, Л.В. Тарасович

На основе результатов корреляционно-регрессионного анализа определен характер взаимосвязи между урожайностью сельскохозяйственных культур, в частности, озимой пшеницы, и агрохимическими факторами в сельскохозяйственных предприятиях Житомирской области.

Ключевые слова: урожайность, агрохимические факторы, корреляционно-регрессионный анализ.

Influence of agricultural chemistry factors is on forming of production of goods volumes plant-growers are

S. Chugaevskaya, L. Tarasovych

Based on the correlation-regression analysis the nature relationship between the productivity of agricultural cultures including winter wheat and agrochemical factors in agricultural enterprises Zhytomyr area was defined.

Key words: productivity, agrochemical factors, correlation regression analysis.

- Отформатировано: Шрифт: 9 пт
- Отформатировано: табл, Отступ: Первая строка: 0 см
- Отформатировано (... [708])
- Отформатировано: Шрифт: 9 пт
- Отформатировано: табл, Отступ: Первая строка: 0 см
- Отформатированная таблица
- Отформатировано (... [709])
- Отформатировано (... [710])
- Отформатировано (... [711])
- Отформатировано (... [712])
- Отформатировано (... [713])
- Отформатировано (... [714])
- Отформатировано (... [715])
- Отформатировано (... [716])
- Отформатировано (... [717])
- Отформатировано (... [718])
- Отформатировано (... [719])
- Отформатировано (... [720])
- Отформатировано (... [721])
- Отформатировано (... [722])
- Отформатировано (... [723])
- Отформатировано (... [724])
- Отформатировано (... [725])
- Отформатировано (... [726])
- Отформатировано (... [727])
- Отформатировано (... [728])
- Отформатировано (... [729])
- Отформатировано (... [730])
- Отформатировано (... [731])
- Отформатировано (... [732])
- Отформатировано (... [733])
- Отформатировано (... [734])
- Отформатировано (... [735])
- Отформатировано (... [736])
- Отформатировано (... [737])
- Отформатировано (... [738])
- Отформатировано (... [739])
- Отформатировано (... [740])
- Отформатировано (... [741])
- Отформатировано (... [742])
- Отформатировано (... [743])
- Отформатировано (... [744])

УДК 621.311.24:631.145

ЧЕБОРАКА А.Ф., здобувач

Науковий керівник – ТРОФИМЧУК М.І., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В АПК

У статті проведено аналіз перспектив впровадження альтернативних джерел енергії в АПК. Вказано на необхідність використання так званих „нетрадиційних” місцевих відновних джерел енергії в зв'язку з нестачею викопних енергетичних ресурсів та високою їх вартістю, переорієнтації значної кількості науково-дослідних і проектно-конструкторських установ, промислових підприємств на розробку та виготовлення енергетичного обладнання для альтернативної енергетики.

Ключові слова: альтернативні джерела енергії, альтернативна енергетика, об'єкти альтернативної енергетики, сфера альтернативних джерел енергії.

Постановка проблеми. В умовах реформування господарських відносин в агропромисловому комплексі постають складні завдання перед сільською енергетикою. Поряд із традиційними питаннями експлуатації, ремонту, сервісного обслуговування електроустановок, забезпечення електробезпеки виникають завдання економії електроенергії, пошуку нових альтернативних джерел енергії, впровадження у виробництво нових електротехнологій.

У нинішніх умовах надзвичайно актуальною стала проблема використання так званих „нетрадиційних” місцевих відновних джерел енергії – сонячної, вітрової, геотермальної, біомаси, а також найбільш потужного і ефективного „альтернативного” джерела енергії – енергозбереження.

Загальний потенціал українських джерел відновлюваної енергії становить 79 млн тонн умовного палива, що еквівалентно 70 млрд куб. м природного газу [1, с.22].

З одного боку, ми маємо великий потенціал відновлюваних джерел енергії, а з іншого – абсолютно негосподарське ставлення до цього, і продовжуємо працювати на імпортованому природному газі.

Особливої актуальності проблема енергозбереження набула останнім часом, коли різко зросли ціни на енергоносії. Пошуками альтернативних джерел енергії займаються в усіх країнах світу. Нестача викопних енергетичних ресурсів у розвинених країнах світу призводить до розширення ефективного використання альтернативних джерел енергії. Зміни, що відбулись за останній період у перерозподілі впливу на міжнародні ринки енергоресурсів, зумовлюють необхідність використання альтернативних джерел енергії. Поряд з використанням енергії сонця і вітру, все більшого поширення набуває біогаз, різні тверді органічні матеріали та біогаз, які є продукцією сільськогосподарського виробництва.

У зв'язку з цим, набувають актуальності дослідження перспектив впровадження АДЕ в АПК.

Оцінці ефективності використання альтернативних паливно-енергетичних ресурсів присвячено ряд наукових праць провідних науковців: Бойка Є., Гелетухи Г., Данилишина Б., Долішнього М., Долинського А., Доргунцова С., Жовніра М., Козоріз Г., Козоріз М., Косар Н., Крикавського Є., Кузьміна О., Лапко О., Ласкаревського В., Мхитаряна Н., Побурко Я., Туниці Ю., Чухрай Н. та ін.

Однак перспективи впровадження альтернативних джерел енергії в АПК на регіональному та галузевому рівнях у сучасних економічних умовах залишаються до кінця невирішеними.

Метою і завданням дослідження є аналіз видів альтернативних паливно-енергетичних ресурсів та оцінка можливості їх ефективного використання в Україні.

Матеріалами досліджень є наукові праці вітчизняних вчених стосовно перспектив впровадження альтернативних джерел енергії в агропромисловому комплексі.

Результати досліджень та їх обговорення. До альтернативних, нетрадиційних джерел енергії на сьогодні відносять: сонячне випромінювання, енергію вітру, біомасу, гідроенергію малих річок, теплову енергію доквілля, енергію морських хвиль, термальних вод, а також теплові скиди промисловості, які, до речі, є досить перспективними для ефективного використання на території України.

У розвитку біоенергетики сільської місцевості можна виділити три основних тенденції у світі:

- скорочення загальних витрат енергії;
- збільшення використання відновлюваних джерел енергії;
- переважне застосування твердих видів біопалива.

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный,
украинский

Отформатировано:
Отступ: Первая строка:
0,6 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет
шрифта: Черный

Отформатировано:
Заголовок 2

Отформатировано ... [745]

Отформатировано ... [746]

Отформатировано:
уплотненный на 0,2 пт

Отформатировано ... [747]

Отформатировано ... [748]

Отформатировано ... [749]

Отформатировано ... [750]

Отформатировано ... [751]

Отформатировано ... [752]

Отформатировано ... [753]

Отформатировано ... [754]

Отформатировано ... [755]

Отформатировано ... [756]

Отформатировано ... [757]

Отформатировано ... [758]

Отформатировано ... [759]

Отформатировано ... [760]

Отформатировано ... [761]

Отформатировано ... [762]

Отформатировано ... [763]

Отформатировано ... [764]

Отформатировано ... [765]

Отформатировано ... [766]

Отформатировано ... [767]

Отформатировано ... [768]

Отформатировано ... [769]

Отформатировано ... [770]

Отформатировано ... [771]

Отформатировано ... [772]

Отформатировано ... [773]

Отформатировано ... [774]

Отформатировано ... [775]

Отформатировано ... [776]

Отформатировано ... [777]

Отформатировано ... [778]

Аграрне виробництво України володіє багатющим потенціалом для розвитку технологій використання відновлюваних джерел енергії в АПК і сільській місцевості. З біомаси, отриманої лише з 10 відсотків площі орної землі та з половини всіх органічних добрив, можна мати таку кількість електричної і теплової енергії, яка за потужністю дорівнює потенціалу кількох атомних станцій. Виробництво електроенергії на нетрадиційних та відновлювальних джерелах прогнозується збільшити до 2 мільярдів кіловат-годин у 2030 році, тобто у 20 разів [2].

У нашій країні на теперішній час використання альтернативних джерел енергії складає менше 0,5% загального споживання енергоресурсів. При цьому Україна має достатньо високий потенціал біомаси, доступної для отримання енергії – 10,6 млн т у.п., що становить майже 5,3% загальної потреби первинних енергоносіїв. Україна потенційно може збільшити частку біомаси в паливному балансі до 20–25%. Можна прогнозувати, що основний внесок у паливний баланс країни забезпечить використання надлишку соломи та стебел, біогазу, деревної біомаси, палива із твердих побутових відходів.

Для нашої країни на сьогодні найбільш ефективним джерелом є гідроенергетика. Вона належить до альтернативних джерел енергії й найбільш розвинена в Україні. Спроби додати значну роль вітроенергетиці не дадуть особливо великого ефекту, тому що ми не можемо в період економічної кризи застосовувати новітні наукові розробки вітрових блоків скандинавських країн, які дають високий коефіцієнт корисної дії.

Одним із перспективних напрямків є біоенергетика. На сьогодні використання біомаси як палива в Україні дорівнює 988 тис. т у.п./рік, що становить, як зазначалось вище, 0,5% споживання первинних енергоресурсів. При цьому значна кількість біомаси, придатної для виробництва енергії, знищується або вивозиться на звалища [3, с. 515].

В Україні вже давно назріла проблема створення енергетичних плантацій, наприклад кукурудзи, яка є одним з найбільш ефективних накопичувачів сонячної енергії у вигляді біомаси та дозволяє отримати в енергетичному еквіваленті приблизно 15 т у.п./рік з 1 га. Можуть також використовуватись посіви рапсу та інші. З 1 тонни рапсу можна отримати близько 300 кг (30%) рапсового масла, а з нього – 270 кг біодизельного пального. У 2005 році рапсом було засіяно 234 тис. га. Південь України – саме той район, де кукурудза і рапс дають найкращі врожаї, але в макроекономічних показниках теж ніхто не прорахував, що вигідніше вирощувати на посівних площах України: рапс чи високосортну пшеницю [4, с. 266].

У країнах Європейського Союзу ніхто не дозволить побудувати тваринницьку ферму чи комплекс, якщо в проєкті не буде передбачено біогазову установку. В Австрії держава пропонує такі агрегати навіть у лізинг. Кожен фермер зобов'язаний переробляти всі відходи. Отриманий газ спалюється на місці у спеціальних двигунах, виробляється енергія, яка або використовується в господарстві, або подається в загальну мережу. Австрія серед країн Європейського співтовариства першою встановила стандарт на будівництво енергетичних біогазових установок для одночасного бродіння біомаси та твердих або рідких органічних добрив. Таких уже працює близько двох сотень. За останні шість років загальна потужність зросла з 5,2 до 8,0 мВт. Починаючи з 2000 року, мінімальна потужність зведених біоустановок становить 100 кВт. Їх проєктують таким чином, щоб могли переробити органічні добрива від 50 і більше голів великої рогатої худоби та біомасу з 20 і більше гектарів [5, с. 328].

Європейська практика переконливо доводить: біогаз чудово підходить для експлуатації з метою отримання тепло- та електроенергії. Після відповідної очистки він може подаватися у місцеву газомережу чи використовуватися в скрапленій формі як паливо для двигунів внутрішнього згоряння і для двигунів дуальної системи. Велике майбутнє прогнозується і паливним елементам живлення на основі біогазу – один такий елемент майже вдсятеро перевищує потужність рівновеликого літєвого акумулятора. В сусідній з Австрією Німеччині будують або вже працюють понад 40 тисяч невеликих біоустановок, мільйони їх у Китаї. А в нас?

У нашій країні було проведено під патронатом міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту України конкурс на кращий проєкт біогазової установки.

Перше місце було присуджено проєкту, який розробили науковці Національного аграрного університету та Одеського інженерно-технологічного інституту "Біотехніка" УААН. Цей проєкт необхідно впроваджувати в життя.

У перспективі науковці НАУ вбачають використання біогазових установок майже на кожному сільському подвір'ї. Це надзвичайно вигідна і корисна справа, яка б допомогла розв'язати багато проблем, пов'язаних з нафтою, газом, вугіллям. Важливо і те, що на високоякісне органічне добри-

Отформатировано ... [779]

Отформатировано: Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто

Отформатировано: Обичн-уплот, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [780]

Отформатировано: Шрифт: 11 пт

Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [781]

Отформатировано ... [782]

Отформатировано ... [783]

Отформатировано: Шрифт: 11 пт

Отформатировано: Обичн-уплот, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [784]

Отформатировано: Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [785]

Отформатировано: Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано ... [786]

Отформатировано ... [787]

во швидко переробляються відходи тварин, природним шляхом частково вирішується проблема емісії шкідливих газів. Сировина, можна сказати, під ногами – гній, сміття.

Розпочинаючи власну справу на селі, молодий фахівець, фермер чи просто господар стикається з тим, що величезна енергетична залежність практично з'їдає всі банківські кредити і внеможливе отримання прибутків від виробничої діяльності. Катастрофічне зростання вартості енергоносіїв у кінцевому підсумку нерідко призводить до банкрутства, до знищення підприємства. Вихід – у впровадженні відновлювальних джерел енергії, енергії рослинного походження.

Нещодавно до альтернативних видів енергетики додали ще один – енергію, яка виробляється із соломи. Саме на соломі нині припадає 0,3 відсотка всіх енергоресурсів, що споживаються в Україні, хоча все-таки досі її надлишок в Україні оцінюється в майже 5 мільйонів тонн.

За розрахунками вчених, загальний потенціал використання соломи, яка є доступним паливом для багатьох, може створити 13 тисяч малих теплогенеруючих потужностей, тобто завдяки соломі ми навіть можемо обігрівати квартири.

Інший вид альтернативної енергії – це гречана луска. Так, у нашому місті працює підприємство-новатор переробної галузі АПК. Це КП "Білоцерківхлібопродукт". Спочатку революційні технічні рішення впроваджувались у галузі заготовок сировини, нині – в галузі виготовлення хлібопродуктів. Підприємство перше запровадило АСУ на млині, перше ще за часів Радянського Союзу перейшло на енергозберігаючі технології. Наприклад, як основне паливо на своїх ділянках підприємство використовує на сьогодні не що інше, як гречану луску. Хто б років двадцять тому міг уявити, що традиційні відходи виробництва гречаної крупи можуть принести хоча б малу користь? А КП "Білоцерківхлібопродукт" таким чином щорічно економить понад 6,5 мільйонів кубометрів газу для держави, не кажучи про прибуток понад \$400 тисяч на рік за рахунок вдалого рішення енергетичної проблеми. Це підприємство є прикладом економного використання енергоносіїв [6, с. 18].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, слід зазначити, що аграрне виробництво зі споживача традиційних видів енергії перетворюється в їх виробника зі значним потенціалом у майбутньому. В електроенергетиці необхідно більше уваги приділяти використанню альтернативних джерел енергії. Розвиток цієї сфери передбачає переорієнтацію значної кількості науково-дослідних і проектно-конструкторських установ, промислових підприємств на розробку та виготовлення енергетичного обладнання для альтернативної енергетики. Необхідно акцентувати увагу на роботі з навчання, підготовки, та перепідготовки керівників та фахівців підприємств, організацій з питань енергоефективності, енергозбереження, енергоаудиту та менеджменту, використання відновлювальних та альтернативних джерел енергії. Стимулом до цього є близька перспектива переходу на ринкові ціни, з іншого – крайня необхідність укріплення енергетичної незалежності.

Перспективними напрямками подальших досліджень у цьому ракурсі можуть бути пошук нових пріоритетних економічних важелів підтримки впровадження альтернативних джерел енергії в сільському господарстві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Здановський В.Г. Деякі аспекти екобезпеки теплоенергетики України та шляхи її покращання // Розвідка і розробка нафтових і газових родовищ. – 2000. – № 37. – С. 21–30.
2. Енергетична стратегія України до 2030 року. Інтернет: // <http://www.aes-ukraine.com/documents/>.
3. Ковалко М.П., Денисюк С. П. Енергозбереження – пріоритетний напрямок державної політики України. – К.: Українські енциклопедичні знання, 1998. – 511 с.
4. Адаменко О.В. Альтернативні палива та інші нетрадиційні джерела енергії. – К.: Знання, 2001. – 263 с.
5. Дев'яткіна С.С. Альтернативні джерела енергії. – К.: КНЕУ, 2002. – 325 с.
6. Волошка В. Якість понад усе // Пропозиція. – 2006. – № 12. – С. 17–20.

Перспективи ввєднення альтернативних джерел енергії в АПК

А.Ф. Чеборак

В статтє проведен анализ перспектив ввєднення альтернативних источников энергии в АПК. Указано на необходимость использования так называемых „нетрадиционных” местных альтернативных источников энергии в связи с нехваткой ископаемых энергетических ресурсов и высокой их стоимостью, переориентация значительного количества научно-исследовательских и проектно-конструкторских учреждений, промышленных предприятий на разработку и изготовление энергетического оборудования для альтернативной энергетики.

Ключевые слова: альтернативные источники энергии, альтернативная энергетика, объекты альтернативной энергетики, сфера альтернативных источников энергии.

Perspectives of implementing alternative sources of energy in AIC

A. Cheboraka

Отформатировано ... [788]

Отформатировано ... [789]

Отформатировано:
Отступ: Первая строка: 0,6 см,
Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет

Отформатировано ... [790]

Отформатировано ... [791]

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт

Отформатировано ... [792]

Отформатировано:
Обичн-уплот, Отступ: Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 8 пт

Отформатировано: 6п,
Отступ: Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Заголовок 4, По левому краю, Отступ: Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано:
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [793]

Отформатировано ... [794]

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: 6п,
Отступ: Первая строка: 0 см,
Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [795]

Отформатировано ... [796]

Отформатировано:
Цвет шрифта: Автo

Отформатировано ... [797]

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано ... [798]

The author of this article conducts the analysis of introduction of alternative energy sources in agrarian industrial association. The author also points out the necessity of the so called „nonconventional” local regenerative energy sources because of the lack of fossil fuels and their high cost, reorientation of the vast majority of the research-and-development institutions, industrial enterprises to the laboration and production of the power equipment for the alternative power engineering.

Key words: alternative energy sources, alternative energy, objects of alternative energy, field of alternative energy sources.

УДК 631.164.23:323.325-058.232.6

ВАЦЬКА М. В., аспірантка, marina_vatskaya@mail.ru

Науковий керівник – АМБРОСОВ В.Я., д-р екон. наук, проф., чл.-кор. НААНУ

Полтавська державна аграрна академія

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ В ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ РЕГІОНУ

У статті розглянуто інвестиційні процеси в аграрному секторі Полтавського регіону. Встановлено, що основною організаційно-правовою формою підприємництва в цій галузі є фермерські господарства. Проаналізовано ефективність розвитку та інвестиційну забезпеченість фермерських господарств регіону. Обґрунтовано визначальну роль інвестицій в інтенсифікації виробництва фермерських господарств.

Ключові слова: інвестиції, аграрний сектор, інтенсифікація, фермерство, екстенсивний розвиток, ефективність розвитку.

Постановка проблеми. Перехід до інтенсивних методів, заснованих на інноваційній базі, стримується низькою інвестиційною привабливістю аграрного сектору регіону. Стає очевидним, що в сучасних умовах основним показником розвитку економіки є обсяг інвестицій, безпосередньо направлених у сільськогосподарське виробництво.

Ефективність діяльності виробника залежить від наявності достатньої кількості інвестиційних ресурсів та раціонального, доцільного їх використання. На разі сільське господарство відчуває гостру потребу в інвестиціях, що зумовлено несприятливим інвестиційним кліматом. Важливим елементом відродження сільського господарства є створення і розвиток селянських (фермерських) господарств, які є важливою частиною ринкового розвитку українського сільського господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вирішення проблем інтенсифікації виробництва в сільському господарстві та його інвестиційного та фінансово-кредитного забезпечення належить провідним сучасним вченим-економістам: П. Т. Саблуку, О. М. Шпичаку, В. Я. Амбросову, М. Я. Дем'яненку, А. С. Музиченку [5], М. П. Денисенку [3] та ін. Проблемам розвитку фермерських господарств приділяють увагу багато вітчизняних науковців, зокрема, В. Я. Месель-Веселяк, О. Ю. Амосов [1], В. П. Горьовий [2], В. П. Ситник, Н. Л. Резнік [7] та ін.

Аналіз історії розвитку сільського господарства переконливо свідчить, що фермерські господарства характеризуються як достатньо позитивні, саме тому вони є однією з найбільш ефективних форм господарювання і завдяки цьому мають кращі можливості для приваблення інвестицій.

Звідси необхідність і актуальність економічної оцінки відновлення та зростання виробничого капіталу та підвищення рівня інтенсивності виробництва фермерських господарств.

Метою дослідження є аналіз основних тенденцій, які характеризують інвестиційну складову інтенсивного розвитку фермерства Полтавщини, виявлення пов'язаних з цим проблем та можливих шляхів їх вирішення.

Результати досліджень та їх обговорення. За період з 1990 до 2009 рр. фермерський рух Полтавщини розвивався нерівномірно. Так, у 1990 р. на території Полтавської області функціонувало лише одне фермерське господарство. У 1995 р. їх налічувалось уже 1343 (табл. 1). У 2002 р. кількість господарств збільшилась до 1531 одиниці. Але в період з 2003 до 2004 рр. існувала тенденція до зменшення кількості фермерських господарств. Причиною цього стало те, що малоземельні господарства, не витримуючи конкуренції, зникали або об'єднувались у кооперативи.

Частка землі, що використовувалась господарствами у 2009 р., порівняно з 1995 р. зросла майже у 6 разів і становила 199,3 тис. га, з них ріллі – 196,1 тис. га.

Дані табл. 1 свідчать, що якщо у 1995 р. фермерські господарства забезпечували лише 0,6 % валової продукції, то у 2009 р. їх частка у загальному обсязі сільськогосподарського виробництва становила вже 5,1 %.

Таблиця 1. Основні показники розвитку фермерських господарств Полтавської області

Показники	Роки
-----------	------

Отформатировано ... [799]

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный, украинский

Отформатировано: По ширине

Отформатировано: Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Заголовок 2, интервал После: 4 пт, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [800]

Отформатировано ... [801]

Отформатировано: Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [802]

Отформатировано ... [803]

Отформатировано: Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано ... [804]

Отформатировано ... [805]

Отформатировано ... [806]

Отформатировано: Шрифт: 11 пт

Отформатировано ... [807]

Отформатировано ... [808]

Отформатировано ... [809]

Отформатировано ... [810]

Отформатировано ... [811]

Отформатировано ... [812]

Отформатировано ... [813]

Отформатировано ... [814]

Отформатировано ... [815]

Отформатировано ... [816]

Удалено: -

Отформатировано ... [817]

Отформатировано ... [818]

Отформатировано ... [819]

Отформатированная таблица ... [820]

	1995	2000	2006	2007	2008	2009
Кількість фермерських господарств	1343	1393	1527	1533	1547	1608
Площа сільськогосподарських угідь, га	31492	75990	152308	162861	182506	199344
у т.ч. ріллі, га	29897	69936	148613	159641	179098	196108
у розрахунку на одне господарство, га	23,4	54,5	99,7	106,2	117,9	123,9
у т.ч. ріллі, га	22,3	50,2	97,3	104,1	115,7	121,9
Питома вага сільськогосподарських угідь фермерських господарств у загальній площі сільськогосподарських угідь області, %	1,5	3,8	7,9	8,6	9,6	10,5
Валова продукція сільського господарства (у порівнянних цінах 2005 р.) – всього, млн грн	30,4	40,2	148,9	178,0	186,2	293,9
у розрахунку на одне господарство, тис. грн	22,6	28,9	97,5	116,1	120,4	182,8
Продукція рослинництва	24,7	38,9	142,9	168,0	172,7	277,8
у % до підсумку, %	81,3	96,8	96,0	94,4	92,7	94,5
Продукція тваринництва	5,7	1,3	6,0	10,0	13,5	16,1
у % до підсумку, %	18,7	3,2	4,0	5,6	7,3	5,5
Питома вага фермерських господарств у виробництві валової продукції сільського господарства, %	0,6	1,2	3,1	3,6	3,7	5,1

Джерело: Головне управління статистики у Полтавській області (розрахунки автора)

Така тенденція свідчить, що в сучасному аграрному секторі все більш важливою організаційно-правовою формою господарювання стають фермерські господарства. І це зрозуміло. В усіх країнах, економіка яких заснована на ринкових відносинах, фермерські господарства становлять основу аграрного бізнесу, а тому є пріоритетною формою господарювання. З усіх відомих людству форм підприємництва в аграрному секторі сімейне фермерство виявилось найефективнішою формою приватного бізнесу [1].

З аналізу діяльності фермерських господарств Полтавщини можемо зробити висновок, що вони знаходяться на екстенсивному шляху розвитку. Про це свідчать показники рівня інтенсивності розвитку фермерських господарств Полтавської області (табл. 2).

Таблиця 2 – Інтенсивність розвитку фермерських господарств Полтавської області

Показники	2008 рік	2009 рік
Рівень інтенсивності		
Припадає на 100 га сільськогосподарських угідь		
зернових та зернобобових, тис. ц	1,3	2,2
поголів'я ВРХ, гол.	1,7	1,7
поголів'я свиней	5,0	4,3
тракторів, од.	0,8	0,8
Фондозабезпеченість, тис. грн/га	1,9	2,4
Фондоозбросеність, тис. грн/ос.	77,5	100,4
Результати інтенсифікації		
Вироблено на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн		
валової продукції	102,0	147,4
товарної продукції	127,5	118,4
чистого прибутку	22,9	22,4
Економічна ефективність інтенсифікації		
Одержано валової продукції, грн		
на 100 грн основних фондів	54,2	62,5
на 100 грн виробничих витрат	97,5	153,6
на 100 грн прибутку	445,2	658,2
Рівень рентабельності, %	21,9	23,3

Джерело: Головне управління статистики у Полтавській області (розрахунки автора)

Аналіз даних табл. 2 показав, що діяльність фермерських господарств у галузі рослинництва має більш характерні ознаки інтенсивного розвитку, ніж галузь тваринництва. Про це свідчить збільшення валового збору зернових культур у розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь у 2009 р. проти 2008 в 1,7 раза.

Отформатировать ... [821]
 Отформатировать ... [822]
 Отформатировать ... [823]
 Отформатировать ... [824]
 Отформатировать ... [825]
 Отформатировать ... [826]
 Отформатировать ... [827]
 Отформатировать ... [828]
 Отформатировать ... [829]
 Отформатировать ... [830]
 Отформатировать ... [831]
 Отформатировать ... [832]
 Отформатировать ... [833]
 Отформатировать ... [834]
 Отформатировать ... [835]
 Отформатировать ... [836]
 Отформатировать ... [837]
 Отформатировать ... [838]
 Отформатировать ... [839]
 Отформатировать ... [840]
 Отформатировать ... [841]
 Отформатировать ... [842]
 Отформатировать ... [843]
 Отформатировать ... [844]
 Отформатировать ... [845]
 Отформатировать ... [846]
 Отформатировать ... [847]
 Отформатировать ... [848]
 Отформатировать ... [849]
 Отформатировать ... [850]
 Отформатировать ... [851]
 Отформатировать ... [852]
 Отформатировать ... [853]
 Отформатировать ... [854]
 Отформатировать ... [855]
 Отформатировать ... [856]
 Отформатировать ... [857]
 Отформатировать ... [858]
 Отформатировать ... [859]
 Отформатировать ... [860]
 Отформатировать ... [861]
 Отформатировать ... [862]
 Отформатировать ... [863]
 Отформатировать ... [864]
 Отформатировать ... [865]
 Отформатировать ... [866]
 Отформатированная
 таблица ... [867]
 Отформатировать ... [868]
 Отформатировать ... [869]
 Отформатировать ... [870]
 Отформатировать ... [871]
 Отформатировать ... [872]
 Отформатировать ... [873]
 Отформатировать ... [874]
 Отформатировать ... [875]
 Отформатировать ... [876]
 Отформатировать ... [877]
 Отформатировать ... [878]
 Отформатировать ... [879]
 Отформатировать ... [880]
 Отформатировать ... [881]
 Отформатировать ... [882]
 Отформатировать ... [883]

Аналіз рівня інтенсивності розвитку фермерських господарств Полтавської області свідчить про збільшення показника фондозабезпеченості у 2009 р. порівняно з 2008 р. в 1,3 раза. Збільшення цього показника відбулось, у першу чергу, за рахунок підвищення вартості основних фондів рослинництва.

Протягом досліджуваного періоду фондоозброєність одного середньорічного працівника збільшилась на 29,5 %. Відбулося це, в першу чергу, через скорочення чисельності робітників, зайнятих у сільському господарстві (переважно у тваринництві).

Щорічне абсолютне і відносне зменшення чисельності сільського населення в досліджуваному регіоні є наслідком недоліків використання досягнень науково-технічного прогресу та антисоціальної аграрної політики стосовно селян. Упродовж більш як 80 років село було і залишається не тільки економічним, але й демографічним донором міст України та республік колишнього Радянського Союзу [4].

Визначення показників рівня інтенсивності є першим етапом в аналізі інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. Однак знати цей рівень недостатньо. Зміна рівня інтенсивності безпосередньо пов'язана з виходом валової продукції, обсяг якої на незмінній площі землі можна збільшити завдяки вдосконаленню технології. У зв'язку з цим, постає питання аналізу результатів інтенсифікації. Так, виробництво валової продукції фермерських господарств регіону в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь у 2009 порівняно з 2008 рр. збільшилось на 44,5 %. Натомість виробництво товарної продукції та розмір чистого прибутку в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь протягом аналізованого періоду зменшились на 7,1 та 2,2 % відповідно.

Про економічну ефективність інтенсифікації свідчать показники третього розділу табл. 2. Так, протягом аналізованого періоду маємо збільшення валової продукції на 100 грн основних фондів на 15,3 %, тобто якщо у 2008 р. на 100 грн основних фондів припадало 54,2 грн валової продукції, то у 2009 р. – 62,5 грн. Разом з цим, маємо збільшення отриманої валової продукції у розрахунку на 100 грн виробничих витрат та на 100 грн прибутку на 57,5 і 47,8 % відповідно.

Одним з основних показників економічної ефективності інтенсифікації є рівень рентабельності, збільшення якого свідчить про позитивні тенденції на шляху до розширеного відтворення виробництва. У нашому випадку маємо збільшення цього показника протягом досліджуваного періоду на 1,4 процентних пункти.

Ефективне господарювання фермерів на сьогодні можливе лише на основі інтенсифікації виробництва за рахунок інвестиційної підтримки, збільшення обсягу інвестицій та консолідації їх джерел (табл. 3).

Таблиця 3 – Показники інтенсивності капіталовкладень фермерських господарств Полтавського регіону

Показники	Роки				
	2005	2006	2007	2008	2009
Капітальні інвестиції, тис. грн	11305	10870	21917	51925	85538
Інвестицій на одне фермерське господарство, грн	7437,5	7118,5	14296,8	33564,9	53195,3
Площа сільськогосподарських угідь, га	148478	152308	162861	182506	199344
Інвестицій на 1 га сільськогосподарських угідь, грн	76,1	71,4	134,6	284,5	429,1
Інвестицій на 1 працівника, зайнятого в сільському господарстві, грн	2394,1	2156,3	4137,6	11721,2	18253,9
Інвестицій на 1 грн основних засобів сільського господарства, грн	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2
Інвестицій на 1 грн валової продукції сільського господарства, грн	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3
Інвестицій на 1 грн прибутку, грн	1,0	0,6	1,0	1,2	1,9

Джерело: Головне управління статистики у Полтавській області (розрахунки автора)

Сільське господарство – єдина галузь економіки, яка має від'ємний показник норми прибутку. Саме це і зумовило інвестиційну непривабливість галузі, слабкий зовнішній приплив капіталу [6].

Аналізуючи дані табл. 3, відзначимо, що останніми роками інвестиції в діяльність фермерських господарств помітно збільшуються.

- Отформатировано ... [889]
- Отформатировано ... [890]
- Отформатировано ... [891]
- Отформатировано ... [892]
- Отформатировано ... [893]
- Отформатировано ... [894]
- Отформатировано ... [895]
- Отформатировано: Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный
- Отформатировано: табл-заг, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатировано: Шрифт: 9 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный
- Отформатировано: Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный
- Отформатировано ... [896]
- Отформатированная таблица ... [897]
- Отформатировано ... [898]
- Отформатировано ... [899]
- Отформатировано ... [900]
- Отформатировано ... [901]
- Отформатировано ... [902]
- Отформатировано ... [903]
- Отформатировано ... [904]
- Отформатировано ... [905]
- Отформатировано ... [906]
- Отформатировано ... [907]
- Отформатировано ... [908]
- Отформатировано ... [909]
- Отформатировано ... [910]
- Отформатировано ... [911]
- Отформатировано ... [912]
- Отформатировано ... [913]
- Отформатировано ... [914]
- Отформатировано ... [915]
- Отформатировано ... [916]
- Отформатировано ... [917]
- Отформатировано ... [918]
- Отформатировано ... [919]
- Отформатировано ... [920]
- Отформатировано ... [921]
- Отформатировано ... [922]
- Отформатировано ... [923]
- Отформатировано ... [924]

Однак на фоні стійкої тенденції до збільшення загальної кількості інвестицій спостерігаємо нестійке зростання більшості показників, які використовувались для оцінки зростання капіталовкладень в аграрне виробництво.

Отформатировано ... [925]

Так, лише протягом 2007–2009 рр. дослідження можемо впевнено заявити про збільшення кількості грошових вкладень фермерських господарств на одиницю аналізованих показників.

Отформатировано ... [926]

Основними факторами переходу від екстенсивного до інтенсивного ведення сільського господарства є нагромадження капіталу з метою вкладення в аграрне виробництво та подальша реалізація такого вкладення.

Отформатировано ... [927]

Висновки. Узагальнюючи викладене вище, можемо визначити, що для ефективного розвитку фермерського руху на Полтавщині потрібно спиратись на такі тенденції:

– стимулювання функціонування мережі спеціальних фондів з метою забезпечення пільгового кредитування фермерських господарств та надання їм фінансової підтримки у разі необхідності;

Отформатировано:
Отступ: Первая строка: 0,6 см,
Междустр.интервал: одинарный, без нумерации,
Поз.табуляции: нет в 1,5 см

– важливим джерелом підтримки фермерства є субсидії та дотації з державного та місцевого бюджетів;

– пільгове оподаткування доходів новостворених фермерських господарств;

– кооперація та інтеграція фермерських господарств з метою спрощення виробництва, технічного оснащення та збуту виробленої продукції;

Отформатировано ... [928]

– інтенсифікація виробництва шляхом збільшення інвестицій у розрахунок на одне господарство, на один гектар землі, на одного працюючого в сільському господарстві та стимулювання зростання продуктивності праці.

Отформатировано ... [929]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Амосов О.Ю. Фермерство як форма підприємництва в аграрній сфері / О.Ю. Амосов // *Агросвіт*. – 2008. – № 8. – С. 4–6.

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт

Отформатировано ... [930]

2. Горьовий В.П. Кооперація фермерських господарств / В.П. Горьовий // *Агроінком*. – 2007. – № 9–10. – С. 35–40.

Отформатировано ... [931]

3. Денисенко М.П. Основи інвестиційної діяльності: [підручник для студентів ВНЗ] / М.П. Денисенко. – К.: Алерга, 2003. – 338 с.

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано ... [932]

4. Мельник Л.Л. Фермерство в сучасній аграрній сфері економіки країни / Л.Л. Мельник // *Агросвіт*. – 2007. – № 5. – С. 4–8.

Отформатировано:
Заголовок 4, По левому краю, Отступ: Слева: 0,63 см, Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 1,5 см

Отформатировано ... [933]

5. Музиченко А.С. Інвестиційна діяльність в Україні: [навчальний посібник] / А.С. Музиченко. – К.: Кондор, 2005. – 406 с.

Отформатировано:
Шрифт: 8 пт

Отформатировано ... [940]

6. Наукове забезпечення сталого розвитку сільського господарства в Лісо-stepу України [Електронний ресурс] / І.Г. Кириленко, С.М. Рижук, С.М. Кваша, М.М. Рудий та ін. – Київ. У 2 т. – 2004. – Режим доступу до підручника : www.nauu.kiev.ua/book.

Отформатировано ... [941]

7. Резнік Н.Л. Міжнародна практика інвестування аграрного сектору / Н.Л. Резнік // *Формування ринкових відносин в Україні*. – 2008. – № 12(91). – С. 65–67.

Отформатировано ... [942]

Роль інвестицій в інтенсифікації виробництва фермерських господарств регіона

М.В. Вацкая

В статье рассмотрены инвестиционные процессы в аграрном секторе Полтавского региона. Установлено, что основной организационно-правовой формой хозяйствования в данной отрасли являются фермерские хозяйства. Проанализирована эффективность развития и инвестиционная обеспеченность фермерских хозяйств региона. Обоснована определяющая роль инвестиций в интенсификации производства фермерских хозяйств.

Ключевые слова: инвестиции, аграрный сектор, интенсификация, фермерство, экстенсивное развитие, эффективность развития.

Отформатировано ... [932]

Отформатировано ... [933]

Отформатировано ... [934]

Отформатировано ... [935]

Отформатировано ... [936]

Отформатировано ... [937]

Отформатировано ... [938]

Отформатировано ... [939]

A role of investments is in intensification of farm production of the region

M. Vatska

In the article investment processes in agrarian sector of the Poltava region are considered. It is established that the basic organizational-legal form of business in this industry are farms. Efficiency of development and investment security of farms of region is analyzed. The defining role of investments into intensification of farms production is proved.

Keywords: investments, intensification, farming, extensive development, efficiency of development.

Отформатировано:
Шрифт: 8 пт

Отформатировано ... [940]

Отформатировано ... [941]

Отформатировано ... [942]

Отформатировано ... [943]

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
По ширине

ПЛОТНИК О. Д., аспірантка, plotnik.olha@mail.ru
Науковий керівник – БЕРЕЗІН О.В., д-р екон. наук
Полтавська державна аграрна академія

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті досліджено погляди науковців на поняття “потенціал”, запропоновано авторське визначення економічного потенціалу підприємства. Розглянуто методи оцінки розміру потенціалу аграрного підприємства. Проаналізовано показники ефективності використання потенціалу та розроблено інтегральний індекс ефективності використання потенціалу аграрного підприємства.

Ключові слова: потенціал, економічний потенціал підприємства, структура потенціалу, ефективність, інтегральний індекс ефективності використання аграрного потенціалу, рівень рентабельності.

Постановка проблеми. Підвищення рівня ефективності використання економічного потенціалу відіграє провідну роль в успішному вирішенні найважливіших економічних і соціальних завдань, досягненні головної мети виробництва – послідовного підвищення прибутковості аграрних підприємств.

Теоретичне обґрунтування визначення розміру, структури, функцій і закономірностей розвитку економічного потенціалу як економічної категорії має не лише методологічне, а й важливе практичне значення, оскільки від ефективності його використання значною мірою залежать темпи розвитку сільського господарства України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній ринковій економіці поняття “потенціал” набуло дещо абстрактного змісту, зокрема, багато вчених трактують потенціал як можливість, наявні сили, запаси, засоби, які можуть бути використані, або сукупність засобів, необхідних для чого-небудь [10, с. 5].

Основна маса публікацій з теорії потенціалу присвячена такому оцінювальному показнику, як економічний потенціал. У цілому можна виділити декілька підходів до розуміння сутності економічного потенціалу. Перший підхід визначає економічний потенціал як сукупну здатність галузей національної економіки. Представниками цього напрямку є Б.М. Молоч, В.М. Мусін, Д.М. Крук [2, с. 7], які ототожнюють економічний потенціал та виробничу функцію.

Представники другого підходу схилиються до того, що економічний потенціал – це сукупність наявних ресурсів. Такий підхід присутній у публікаціях Ю. Личкіна, Б. Плишевського, А. Тодосійчука [3, с. 64].

Тривалий час у науковій літературі економічний потенціал ототожнювався із масштабами діяльності підприємства, а для його характеристики найчастіше використовували такі показники, як виробнича потужність, вихід продукції з одиниці виробничої площі [10, с. 17].

На думку Б.М. Мочалова [1, с. 56], економічний потенціал країни, галузі, підприємства характеризуються обсягами накопичених ресурсів і максимально можливим обсягом матеріальних благ і послуг, виробництво яких можна забезпечити у перспективі за оптимального використання наявних ресурсів.

Четвертий напрям трактує економічний потенціал як результат відносин між суб'єктами господарської діяльності. Самоукін Л.І. вважає, що економічний потенціал необхідно розглядати у взаємозв'язку із властивими кожній суспільно-економічній формації виробничими відносинами з приводу повного використання їх можливостей до створення матеріальних благ і послуг [7, с. 25].

Р.Б. Матковський визначає економічний потенціал як систему відносин економічної власності між людьми у взаємодії з розвитком продуктивних сил та базисними елементами господарського механізму, що виступають основним джерелом розвитку економічної системи, її можливостей [4, с. 5].

Разом з тим, наведені визначення економічного потенціалу не повною мірою відображають його зміст, відсутні оптимальні методики його оцінки.

Мета дослідження – обґрунтування теоретичних та практичних основ визначення розміру, структури потенціалу аграрного підприємства та оцінка ефективності його використання.

Результати досліджень та їх обговорення. Узагальнюючи дослідження вчених-економістів, нами запропоноване наступне визначення економічного потенціалу підприємства. Економічний

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Заголовок 2, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано (... [944])

Отформатировано (... [945])

Отформатировано: Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Шрифт: Обычный-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано (... [946])

Отформатировано (... [947])

Отформатировано: Шрифт: не полужирный

Отформатировано: 6п, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано (... [948])

Отформатировано (... [949])

Отформатировано (... [950])

Отформатировано (... [951])

Отформатировано (... [952])

Отформатировано (... [953])

Отформатировано (... [954])

Отформатировано: Обычный, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано: разреженный на 0,2 пт

Отформатировано: табл-заг Знак, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано (... [955])

Отформатировано: Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: Обычный, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано (... [956])

Отформатировано (... [957])

потенціал підприємства – це здатність підприємства забезпечити отримання стабільного прибутку на основі задоволення потреб споживачів за внутрішніх та зовнішніх обмежень з урахуванням здатності підприємства до розвитку.

Складність дослідження змісту і структури економічного потенціалу підприємства зумовлена його різноплановістю та масштабністю. Багатовимірність, непорівнянність, специфічність окремих компонентів, зв'язок їх економічного змісту і функціональної спрямованості, численність кількісних і якісних показників, які характеризують економічний потенціал, ускладнюють зведення їх до єдиного інтегрального вимірника та визначення загального розміру економічного потенціалу.

Науковцями запропоновано кілька методів визначення вартісної оцінки потенціалу аграрного підприємства. Найбільш широкого практичного застосування набуло обчислення економічного потенціалу у грошовій оцінці, основні принципи якої полягають у наступному [5]:

– вартість земельних угідь визначається за грошовою оцінкою кожного їх виду на момент проведення розрахунків;

- основні засоби виробництва враховуються за їх первісною оцінкою;
- оборотні засоби виробництва враховуються у розмірі їх фактичних витрат;
- вартісна оцінка трудового потенціалу здійснюється з урахуванням кількості зайнятих на підприємстві та рівня фактичної річної оплати праці одного працівника.

На нашу думку, запропонована методика не дозволяє достовірно оцінити розмір потенціалу аграрного підприємства, оскільки грошова оцінка різних видів ресурсів є непорівнянною. Зокрема, термін капіталізації земельних ресурсів становить 33 роки, термін ефективного використання основних засобів – 5–10 років, а потенціал оборотних засобів та персоналу розглядається як річні витрати даних ресурсів.

З огляду на виявлені недоліки цієї методики, ми пропонуємо розраховувати такий показник як річний економічний потенціал. При цьому слід враховувати, що за функціональною ознакою складові потенціалу є якісно однорідними, проте за ступенем впливу на виробництво і його результати елементи потенціалу не є рівнозначними. Значущість ресурсів виявляється у процесі виробництва і характеризується їх впливом на результати. Рівень значущості елементів не є постійним і змінюється у міру залучення у процес виробництва нових елементів, зміни їх якості й співвідношення, а також під час переходу до нової стадії розвитку.

Використання економіко-статистичних моделей значно підвищує точність оцінки результатів [8]. Хоча з цією метою і застосовуються різні види математичних функцій, разом з тим, їх загальною перевагою є можливість із врахуванням ресурсозабезпеченості підприємств визначити розрахунковий результативний показник господарської діяльності суб'єктів аграрного ринку.

З урахуванням викладених положень, ми пропонуємо розраховувати суму річного економічного потенціалу аграрного підприємства за наступною формулою:

$$P_{\text{ЕП}} = k_1 \cdot OP + k_2 \cdot A + k_3 \cdot MB + k_4 \cdot \text{ФОП}, \quad (1)$$

де OP – розмір річної орендної плати (3 % грошової оцінки сільськогосподарських угідь), грн;

A – річна сума амортизації основних засобів, грн;

MB – річні матеріальні витрати, грн;

ФОП – річний фонд оплати праці працівників, грн;

k_1, k_2, k_3, k_4 – коефіцієнти значущості ресурсів (парні коефіцієнти кореляції).

Як узагальнюючі результативні показники можуть бути використані валова, товарна продукція, або чистий прибуток.

У результаті розв'язку кореляційно-регресійних задач для окремих аграрних підприємств Полтавської області встановлено, що на збільшення валової продукції позитивно впливає зростання матеріальних витрат та витрат на трудові ресурси, а негативно – збільшення амортизаційних відрахувань і вартості земельних ресурсів. Це зумовлено низькою віддачею основних фондів і неврахуванням вартості землі у процесі ціноутворення на сільськогосподарську продукцію.

Результати розрахунку економічного потенціалу без урахування та з урахуванням коефіцієнтів значущості ресурсів для окремих аграрних підприємств Полтавської області наведені у таблиці 1.

Таблиця 1 – Показники економічного потенціалу окремих аграрних підприємств Полтавської області, 2006–2008 рр. (розраховано автором)

Показники	СВК "Батьківщина" Котелевського району	ПОСП ім. Суворова Решетилівського району	ДПДГ "Степне" Полтавського району
-----------	---	---	--------------------------------------

Отформатировано: ... [958]

Отформатировано: ... [959]

Отформатировано: ... [960]

Отформатировано:
Отступ: Первая строка:
0,6 см,
Междустр.интервал:
одинарный, Перенос,
Поз.табуляции: нет в 0
см

Отформатировано: ... [961]

Отформатировано: ... [962]

Отформатировано: ... [963]

Отформатировано:
Отступ: Первая строка:
0,6 см,
Междустр.интервал:
одинарный,
Поз.табуляции: нет в 0
см

Отформатировано: ... [964]

Отформатировано: ... [965]

Отформатировано:
Отступ: Первая строка:
0,6 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано: ... [966]

Отформатировано:
табл-11, Отступ: Первая
строка: 0 см,
Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт, Цвет
шрифта: Черный

Отформатировано:
Отступ: Первая строка: 0
см, Междустр.интервал:
одинарный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: ... [967]

Отформатировано: ... [968]

Отформатировано: ... [969]

Отформатировано: ... [970]

Отформатировано: ... [971]

Отформатировано: ... [972]

Отформатировано: ... [973]

Отформатировано: ... [974]

Отформатировано: ... [975]

Отформатированная
таблица

Отформатировано: ... [976]

	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Річний економічний потенціал, тис. грн	24851	28169	35165	3188	3493	4221	8579	9178	10554
Структура економічного потенціалу, %:									
– земельні ресурси (орендна плата)	5,8	5,3	4,9	18,5	17,8	14,1	12,7	12,2	12,3
– основні фонди (амортизація)	5,1	4,7	4,1	2,8	3,8	6,2	4,9	5,2	5,1
– оборотні фонди	73,5	73,1	73,3	58,1	55,6	56,0	51,8	48,3	42,5
– трудовий потенціал	15,6	16,9	17,7	20,6	22,9	23,7	30,6	34,3	40,1
Сума річного економічного потенціалу з урахуванням коефіцієнтів значущості ресурсів, тис. грн	22353	25362	31696	2206	2405	2872	7712	8260	9503
Економічний потенціал у розрахунку на 1 га угідь, тис. грн	3,89	4,42	5,52	0,91	0,97	1,40	2,30	2,47	2,84

Аналіз даних таблиці 1 показує, що у структурі економічного потенціалу аграрних підприємств Полтавської області у 2009 р. найбільшу питому вагу посідають оборотні фонди – 42,5 % у ДПДГ “Степне” Полтавського району та 73,3 % у СВК “Батьківщина” Котелевського району. Питома вага трудового потенціалу коливається у межах 17,7–40,1 %, земельних ресурсів – 4,9–14,1 %, основних фондів – 4,1–6,2 %.

За 2007–2009 рр. сума річного економічного потенціалу з урахуванням коефіцієнтів значущості ресурсів СВК “Батьківщина” зросла на 41,8 %, і у розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь становила 5,52 тис. грн, у ПОСП ім. Суворова – на 30,2 % і дорівнює 1,4 тис. грн на 1 га угідь, ДПДГ “Степне” – на 23,2 %, у тому числі на 1 га угідь припадає 2,84 тис. грн.

Для прогнозу тенденцій розвитку виробництва сільськогосподарської продукції на перспективу важливо не лише визначити наявний економічний потенціал, але й прослідкувати динаміку рівня його використання. Методологічною основою такого визначення є співвідношення результату з масою ресурсу, використаного для його досягнення [6, с. 47]. При цьому показники рівня використання елементів потенціалу мають уможливити порівняльну оцінку як ефективності використання різноманітних складових потенціалу одного підприємства, так і підприємств галузі.

Одним з показників ефективності використання економічного потенціалу є ресурсовіддача та ресурсоемність, під якими розуміють спроможність сукупних виробничих ресурсів створювати продукт протягом певного періоду [9, с. 60]. Ресурсоемність показує, ціною яких зусиль досягається один і той самий результат у різних природно-економічних умовах виробництва, ресурсовіддача відображає продуктивну силу використаних ресурсів у тих самих умовах і обчислюється за формулою:

$$PP = \frac{ВП}{РП}, \quad (2)$$

де РР – ресурсовіддача, грн;
ВП – валова продукція у порівняльних цінах 2005 р., грн;
РП – сума ресурсного потенціалу, грн.

Для оцінки ефективності використання потенціалу підприємства ми пропонуємо розраховувати інтегральний індекс ефективності використання економічного потенціалу (I_{ef}), що дозволяє порівняти рівень ефективності використання економічних ресурсів в аграрному підприємстві порівняно із середньорайонним рівнем. Він може бути визначений через рівняння виду:

$$I_{ef} = \sqrt[4]{j_{пп} \cdot j_{фв} \cdot j_{мв} \cdot j_z}, \quad (3)$$

де $j_{пп}$, $j_{фв}$, $j_{мв}$, j_z – індекси зміни показників продуктивності праці, фондівіддачі, матеріаловіддачі, ефективності використання землі.

Індекси розраховуються як відношення відповідних показників ефективності діяльності підприємства за досліджуваній період до середньорайонних показників.

Дослідимо динаміку індексу ефективності використання економічного потенціалу окремих аграрних підприємств за допомогою таблиці 2.

- Отформатировано: табл, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатировано (... [977])
- Отформатировано (... [978])
- Отформатировано: табл, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатировано: Цвет шрифта: Черный
- Отформатировано: табл, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатировано (... [979])
- Отформатировано (... [980])
- Отформатировано: табл, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатировано (... [981])
- Отформатировано: табл, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатировано (... [982])
- Отформатировано: табл
- Отформатировано (... [983])
- Отформатировано: табл
- Отформатировано: 6п, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в -0,03 см + 0,09 см + 0,95 см
- Отформатировано (... [984])
- Отформатировано (... [985])
- Отформатировано (... [986])
- Отформатировано (... [987])
- Отформатировано (... [988])
- Отформатировано (... [989])
- Отформатировано (... [990])
- Отформатировано (... [991])
- Отформатировано (... [992])
- Отформатировано (... [993])
- Отформатировано (... [994])
- Отформатировано (... [995])
- Отформатировано (... [996])
- Отформатировано (... [997])
- Отформатировано (... [998])
- Отформатировано (... [999])
- Отформатировано (... [1000])
- Отформатировано (... [1001])
- Отформатировано (... [1002])

Таблиця 2 – Значення інтегрального індексу ефективності використання потенціалу окремих аграрних підприємств Подільської області, 2007–2009 рр. (розраховано автором)

Підприємства	Роки			Абсолютне відхилення 2009 від 2007 рр.: (+, -)
	2007	2008	2009	
СВК “Батьківщина” Котелевського району	1,823	1,823	1,574	-0,249
ПОСП ім. Суворова Решетилівського району	1,267	1,217	1,013	-0,254
ДПДГ “Степне” Полтавського району	1,410	1,431	1,278	-0,132

Як свідчать дані таблиці 2, ефективність використання потенціалу у СВК “Батьківщина” порівняно із середньорайонними показниками у 2009 р. була вищою на 57,4 %, але за 2007–2009 рр. інтегральна ефективність зменшилася на 24,9 %. Це зумовлено зниженням усіх одиничних показників ефективності функціонування підприємства порівняно із середньорайонним рівнем.

Ефективність використання потенціалу ПОСП ім. Суворова за досліджуваний період зменшилася до 1,3 % за рахунок зниження рівня індексу продуктивності праці.

Інтегральна ефективність використання потенціалу ДПДГ “Степне” за 2006–2008 рр. зменшилася від 13,2 до 27,8 %, що обумовлено зниженням рівня продуктивності праці та фондовіддачі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, економічний потенціал підприємства являє собою здатність підприємства забезпечити отримання стабільного прибутку на основі задоволення потреб споживачів за існуючих внутрішніх та зовнішніх обмежень з урахуванням здатності підприємства до розвитку.

Оцінку річного економічного потенціалу необхідно проводити з урахуванням коефіцієнтів значущості ресурсів, що відображають вплив окремих чинників на результати діяльності підприємств. Встановлено, що на збільшення валової продукції аграрних підприємств Подільської області позитивно впливає зростання матеріальних витрат та витрат на трудові ресурси, а негативно – збільшення амортизаційних відрахувань і вартості земельних ресурсів. Це зумовлено низькою віддачею основних фондів і неврахуванням вартості землі у процесі ціноутворення на сільськогосподарську продукцію.

Запропонований нами індекс ефективності використання економічного потенціалу дозволяє провести оцінку досягнутого рівня ефективності використання економічних ресурсів підприємства порівняно із середньорайонним рівнем.

Цікавим напрямом подальшого дослідження можна вважати аналіз впливу структури потенціалу на кінцеві результати діяльності підприємства. Крім того, як перспективний напрям дослідження можна виділити пошук шляхів оптимізації економічного потенціалу аграрних підприємств на основі дослідження граничної ефективності використання окремих економічних ресурсів та можливості їх заміщення. Цінність такого аналізу полягає у виявленні залежностей, а також резервів, які необхідно враховувати у процесі управління ресурсами та витратами з метою ефективного використання потенціалу підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Євдокимов Ф.І. Дослідження категорії “економічний потенціал” промислового підприємства / Ф.І. Євдокимов, О.В. Мізіна // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. – 2004. – Вип. 75. – С. 54–59.
2. Лапін Е.В. Оценка экономического потенциала предприятия: Монография / Е.В. Лапін. – Сумы : ИТД “Университетская книга”, 2004. – 360 с.
3. Лапін С.В. Економічний потенціал підприємств промисловості: формування, оцінка, управління / С.В. Лапін // Вісник СумДУ. Серія Економіка. – 2007. – Т. 2. № 1. – С. 63–71.
4. Матковський Р.Б. Економічний потенціал України та шляхи його ефективного використання: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.01.01 “Економічна теорія” / Р.Б. Матковський. – К., 2003. – 21 с.
5. Онищенко О.О. Ефективність господарств населення / О.О. Онищенко // Економіка України. – 2003. – № 1. – С. 60–68.
6. Россоха В.В. Теоретичні положення оцінки потенціалу підприємств АПК / В.В. Россоха // Економіка АПК. – 2005. – № 6. – С. 45–51.
7. Самоукин А.И. Потенциал нематериального производства / А.И. Самоукин. – М.: Знание, 1991. – 175 с.
8. Смагин Б.И. Определение производственного потенциала в аграрном производстве // Аграрная наука. – 2003. – № 1. – С. 4–5.
9. Тарасова В.В. Ресурсоемність і ресурсовіддача в агровиробничстві: [Монографія] / В.В. Тарасова. – Житомир: Вид-во ДВНЗ “Держ. агрокол. ун-т”, 2007. – 348 с.
10. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексик. – К.: КНЕУ, 2003. – 316 с.

Отформатировано:
Шрифт: 8 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано ... [1003]

Отформатировано ... [1004]

Отформатировано ... [1005]

Отформатировано ... [1006]

Отформатировано ... [1007]

Отформатированная
таблица ... [1008]

Отформатировано ... [1009]

Отформатировано ... [1010]

Отформатировано ... [1011]

Отформатировано ... [1012]

Отформатировано ... [1013]

Отформатировано ... [1014]

Отформатировано ... [1015]

Отформатировано ... [1016]

Отформатировано ... [1017]

Отформатировано ... [1018]

Отформатировано ... [1019]

Отформатировано ... [1020]

Отформатировано ... [1021]

Отформатировано ... [1022]

Отформатировано ... [1023]

Отформатировано ... [1024]

Отформатировано ... [1025]

Отформатировано ... [1026]

Отформатировано ... [1027]

Отформатировано ... [1028]

Отформатировано ... [1029]

Отформатировано ... [1030]

Отформатировано ... [1031]

Отформатировано ... [1032]

Отформатировано ... [1033]

Отформатировано ... [1034]

Отформатировано ... [1035]

Отформатировано ... [1036]

Отформатировано ... [1037]

Отформатировано ... [1038]

Отформатировано ... [1039]

Отформатировано ... [1040]

Отформатировано ... [1041]

Отформатировано ... [1042]

Особенности оценки эффективности использования экономического потенциала аграрных предприятий

О.Д. Плотник

В статье исследована оценка ученых понятия “потенциал”, предложено авторское определение экономического потенциала предприятия. Рассмотрены методы оценки размера потенциала аграрного предприятия. Проанализированы показатели эффективности использования потенциала и разработан интегральный индекс эффективности использования потенциала аграрного предприятия.

Ключевые слова: потенциал, экономический потенциал предприятия, структура потенциала, эффективность, интегральный индекс эффективности использования аграрного потенциала, уровень рентабельности.

Features of estimation of efficiency of the use of economic potential of agrarian enterprises

O. Plotnik

In the article is investigated the looks of research workers to the concept “potential”, author determination of enterprise economic potential is offered. The methods of estimation of agrarian enterprise’s potential size of are considered. The indexes of efficiency potential are analysed and the integral index of efficiency of the usage of potential of agrarian enterprise is offered.

Keywords: potential, economic potential of enterprise, structure of potential, efficiency, integral index of efficiency use of agrarian potential, level of profitability

УДК 339.54.004, канд. екон. наук;

ВДОВИЧЕНКО В.П., магістрантка

Білоцерківський національний аграрний університет

МОЖЛИВІ ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ПРИЄДНАННЯ ДО СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ

Проаналізовано можливі економічні наслідки вступу України до Світової організації торгівлі, виявлено як позитивні, так і негативні явища в агропромисловому комплексі, машинобудівній та важкій промисловості. Зроблено висновок, що вступ України до СОТ за більшістю показників позитивно вплине на розвиток вітчизняної економіки.

Ключові слова: Світова організація торгівлі, економіка, агропромисловий комплекс, зовнішньоекономічна діяльність, дотації, виробники.

Постановка проблеми. Протокол про приєднання України до Маракеської Угоди про створення Світової організації торгівлі (СОТ) підписано в Женеві 5 лютого 2008 року, 10 квітня 2008 року Верховна Рада України ратифікувала вказаний вище Протокол, який набув чинності 16 травня 2008 року [1, 2].

Дискусії, які розгорнулися в Україні у зв'язку з її приєднанням до Світової організації торгівлі, характеризуються дуже широким діапазоном думок – від ейфорійного вітання з цією подією та очікування численних благ, які буде мати економіка України, до пророкувань майже катастрофічних наслідків, з апеляцією до твердження про відсутність проведення жодних досліджень того, які наслідки отримає Україна після вступу до СОТ [3].

Мета і завдання. Метою дослідження є вивчення можливих переваг та ризиків для економіки України, і, в першу чергу, аграрного сектору, що пов'язані зі вступом України до Світової організації торгівлі.

Матеріали та методи досліджень. Матеріалами дослідження були наукові праці з питань вступу України до СОТ та можливих економічних наслідків, серед них дослідження експертних груп з питань соціально-економічної політики (Центру Разумкова, Експертна група АЦ «Академія»), наукові статті, нормативно-правові акти, статистичні матеріали.

Результати дослідження та їх обговорення. Вступ до СОТ є вкрай суттєвим фактором формування привабливого іміджу України на міжнародній арені, що, насамперед, впливатиме на формування ефективного ділового середовища як для національних, так і для іноземних компаній, а також на її економічний розвиток.

Недискримінація, передбачуваність, прозорість процедур та рівноправна торгівля – основні вимоги і переваги СОТ, які призведуть до підвищення якості управління як приватними, так і державними підприємствами, а також значно зменшать можливості для корупційних дій на всіх рівнях.

Після пу України до СОТ основними перевагами можна вважати наступні – одержання режиму найбільшого сприяння у торговельному просторі всіх країн-членів СОТ, тобто одночасне покращання умов торгівлі з 151-ма країнами світу, на долю яких припадає понад 95% світової торгівлі;

– зменшення тарифних і нетарифних обмежень доступу українських товарів на товарні ринки країн-членів СОТ;

Отформатировано: Шрифт: 9 пт

Отформатировано (... [1043])

Отформатировано (... [1044])

Отформатировано (... [1045])

Отформатировано (... [1046])

Отформатировано (... [1047])

Отформатировано (... [1048])

Отформатировано (... [1049])

Отформатировано (... [1050])

Отформатировано (... [1051])

Отформатировано (... [1052])

Отформатировано (... [1053])

Отформатировано (... [1054])

Отформатировано (... [1055])

Удалено: :

Отформатировано (... [1056])

Удалено: .122:330.1 (... [1057])

Отформатировано (... [1058])

Отформатировано (... [1059])

Отформатировано (... [1060])

Отформатировано (... [1061])

Отформатировано (... [1062])

Отформатировано (... [1063])

Отформатировано (... [1064])

Отформатировано (... [1065])

Отформатировано (... [1066])

Отформатировано (... [1067])

Удалено:

Отформатировано (... [1068])

Отформатировано (... [1069])

Удалено: -

Отформатировано (... [1070])

Отформатировано (... [1071])

Отформатировано (... [1072])

Отформатировано (... [1073])

Отформатировано (... [1074])

Удалено: -

Отформатировано (... [1075])

Удалено: всту

Отформатировано (... [1076])

Удалено: ¶

Отформатировано (... [1077])

Отформатировано (... [1078])

– отримання можливості захисту інтересів українських виробників згідно із процедурою розгляду торговельних спорів Світової організації торгівлі;

– набуття офіційного статусу переговорного процесу з і створення зони вільної торгівлі з ЄС; скасування квот на експорт української продукції металургії до ЄС;

– доступ до дешевших комплектувальних запчастин, устаткування і сировини; – забезпечення недискримінаційного транзиту товарів та послуг [2].

Вважається, що вступ до СОТ відіграв позитивну роль країн із перехідною економікою. Суттєві переваги щодо дозволених обсягів підтримки внутрішнього агропродовольчого ринку мали країни, що приєдналися до ГАТТ/СОТ на початку перехідного періоду, і відповідно базовий період для розрахунку підтримки внутрішнього ринку для них було встановлено у роки, коли економіка ще була неринковою, рівень захисту внутрішнього ринку високим і переважали нетарифні методи захисту. Дозволений рівень підтримки внутрішнього ринку для цих країн після процедури тарифікації виявився досить високим. Зокрема, у Польщі за базовий період було взято 1986–1988 рр., в результаті рівень захисту внутрішнього агропродовольчого ринку після проведення процедури тарифікації по окремих продуктах навіть перевищував відповідний рівень ЄС [4].

Характерною рисою української економіки є значна частка АПК у структурі виробництва. Але саме продовольчі товари, за винятком окремих виробів, не можуть пробитися на зовнішній ринок. За умови, що вони займають домінуюче місце у загальному виробництві, варто пригадати, що СОТ не лише формує ціни на товари, ввізні мита та інші елементи торгової політики, а й, за правилами, загальними для всіх членів організації, обмежує дотації держав у певні галузі економіки, незважаючи на обставини й умови.

За прогнозами спеціалістів Центру Разумкова, зі вступом України до СОТ саме аграрний сектор матиме найбільші проблеми. Серед комплексу наслідків для АПК можна спрогнозувати зростання обсягів конкуруючого імпорту, зокрема, продовольства і сільгоспсировини. Водночас зросте експорт українського соняшнику і зерна. Отже, підвищаться ціни на ці товари і на внутрішньому ринку. Окрім того, нині українські аграрії отримують від уряду низку пільг, які згідно з вимогами СОТ необхідно скоротити [5].

Одним із головних факторів оцінки необхідності приєднання України до СОТ є ґрунтовне вивчення досвіду тих країн, які є уже членами організації.

Наявність проблем у зовнішньоекономічній діяльності цих пострадянських країн свідчить про неоднозначність наслідків їх торговельної лібералізації за регламентованими нормами СОТ.

Зокрема, Молдові членство в СОТ не принесло відчутних переваг: пасивне сальдо зовнішньоторговельного балансу на початок 2001 року становило 297 млн доларів США (у 1995 році – 95 млн), коефіцієнт покриття імпорту експортом – 61 %, у 1995 році – 89 %).

Зовнішньоторговельний баланс Грузії також не зазнав значних позитивних змін після отримання країною дійсного членства у СОТ. У 2000 році, порівняно із попереднім, різниця між вартістю імпортованої та експортованої товарної продукції Грузії зросла з 364 до 396 млн дол. США (в торгівлі з усіма іншими, окрім СНД, країнами – з 246 до 285 млн дол. США). Для Киргизстану наслідки вступу до організації були більш сприятливими: від'ємне сальдо балансу торгівлі товарами у 2000 році порівняно з 1998 роком скоротилося в 6,5 рази (з 328 до 50 млн дол. США) [6]. Досвід Польщі, Румунії, Чехії та Угорщини – членів СОТ з 1995 року, що не відбулося очікуваного ефекту «відкритих дверей» для експортних потоків цих країн. Свідченням цього є від'ємне сальдо їх зовнішньоторговельного балансу. Обмеження державної підтримки сільського господарства в Угорщині та Румунії призвело до того, що традиційно аграрно орієнтовані регіони перестали бути такими, перепрофілювалися на мультипромислову політику.

Мультипромисловість в Україні може дати позитивний ефект, оскільки стане своєрідним моніторингом стану справ в економіці у розгорнутому галузевому вигляді. Водночас, якщо дотації сільгоспвиробникам буде обмежено, то АПК нашої країни має всі шанси залишитися немоdernізованою галуззю, що демонструватиме стійке відставання від відповідних показників АПК країн-партнерів по СОТ [5].

Висновки. Таким чином, у результаті вступу України до СОТ мають відбутися трансформаційні зміни у політиці державної підтримки сільського господарства та регулювання продовольчих ринків у напрямі створення умов для посилення конкурентних переваг сільськогосподарської продукції вітчизняного виробництва як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках.

Отформатировано ... [1079]

Отформатировано ... [1080]

Отформатировано ... [1081]

Удалено: ¶

Отформатировано ... [1082]

Отформатировано ... [1083]

Удалено: ¶

Отформатировано ... [1084]

Отформатировано ... [1085]

Отформатировано ... [1086]

Удалено: в економічному

Отформатировано ... [1087]

Удалено: розвитку

Отформатировано ... [1088]

Отформатировано ... [1089]

Отформатировано ... [1090]

Отформатировано ... [1091]

Отформатировано ... [1092]

Отформатировано ... [1093]

Отформатировано ... [1094]

Отформатировано ... [1095]

Отформатировано ... [1096]

Отформатировано ... [1097]

Удалено: ... (... [1098]

Отформатировано ... [1099]

Удалено: році

Отформатировано ... [1100]

Удалено: ¶

Отформатировано ... [1101]

Удалено: р

Отформатировано ... [1102]

Удалено:

Отформатировано ... [1103]

Удалено: ¶

Отформатировано ... [1104]

Удалено: року ... [1105]

Отформатировано ... [1106]

Удалено:

Отформатировано ... [1107]

Удалено:

Отформатировано ... [1108]

Удалено:

Отформатировано ... [1109]

Отформатировано ... [1110]

Отформатировано ... [1111]

Репрезентативність сільськогосподарських товарів (70% валової продукції сільського господарства) дозволяє стверджувати, що вступ до Світової організації торгівлі не матиме негативного впливу, якщо оцінювати вплив на галузь сільського господарства в цілому. Лібералізація імпортного режиму стане поштовхом для подальшого підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції, конкурентоздатності вітчизняної продукції.

На сьогодні на відміну від продукції аграрного сектору та харчової промисловості, більшість діючих ставок мита на промислову продукцію практично відповідають рівню зв'язаних ставок ввізного мита (наприклад, залізна руда, кокс, одяг, прокат), або навіть нижчі за них.

Таким чином, для переважної більшості галузей промисловості та видів промислових товарів зміни ввізного мита після вступу до СОТ не матимуть негативного ефекту. У металургійній промисловості в середньостроковій перспективі значно суттєвішим фактором, ніж вступ України до СОТ, будуть позитивні загальносвітові тенденції попиту та ціни, які формуються під впливом значного зростання попиту з Китаю. Крім того, ситуація в металургійній та хімічній промисловості буде зумовлюватися розвитком аналогічних ринків Російської Федерації, де виробництво є подібним до виробничої структури України, а обсяги споживання зазначеної продукції суттєво перевищують обсяги українського ринку. Машинобудівна промисловість є такою, де зв'язаний рівень ввізних мит є досить оптимальним з погляду можливого нівелювання негативних наслідків від значних цінових коливань [7].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Протокол про вступ України до Світової організації торгівлі країни-учасниці. Багатостороння угода (не СНД). Протокол від 05.02.2008. [Електронний ресурс]. [доступу до ресурсу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/alldocWWW/BB08AF0110D9F2C4C225744B004C70B?OpenDocument](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/alldocWWW/BB08AF0110D9F2C4C225744B004C70B?OpenDocument). – Заголовок з екрану.
2. Данилишин Б. Вступ до Світової організації торгівлі відповідає національним інтересам України [Електронний ресурс] // Міністерство економіки України. – Режим доступу до ресурсу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=117315&cat_id=38461. – Заголовок з екрану.
3. Сіденко В. Переваги та ризики вступу України до СОТ // Віче. Журнал Верховної Ради України. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <http://www.viche.info/iournal/876/>. – Заголовок з екрану.
4. Вступ у СОТ: Переваги і ризики для сільськогосподарських виробників і сільської місцевості. Підготувала Тамара Осташко [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://icp.org.ua/ukr/aspect/ economy/sg/vstup u sot perevagi 40.html>. – Заголовок з екрану.
5. Бойко О. Президент Центру суспільно-правових досліджень. Перспектива. Земля і доля. Вступ України до СОТ може негативно позначитися на АПК. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: http://www.scenter.kiev.ua/press/issues_content/about/gov_courier_feb2005. – Заголовок з екрану.
6. Романов О. Світова організація торгівлі. Ціна вступу для України // Юридичний журнал. 10.2005 [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1956>. – Заголовок з екрану.
7. Наслідки вступу до СОТ для української економіки: оцінка цінової конкурентоспроможності / Алі Баяр, Ірина Кобута, Євген Шкарбан, Віталій Жигадло, Олександр Шевцов. – К., 2007. – 39 с.
8. 14 років вступали в СОТ, а підготуватись не встигли?! Україна й Світова організація торгівлі – Заголовок з екрану. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://wto.in.ua/index.php?lang=ua&get=3&id=686>. – Заголовок з екрану.

Возможные преимущества и риски для Украины после вступления во Всемирную организацию торговли В.И. Лобунец, В.П. Вдовиченко

Проанализированы возможные экономические последствия вступления Украины во Всемирную организацию торговли, выявлены как положительные, так и отрицательные явления в агропромышленном комплексе, машиностроении и тяжелой промышленности. Сделан вывод, что вступление Украины во ВТО положительно повлияет на развитие экономики.

Ключевые слова: Всемирная организация торговли, экономика, агропромышленный комплекс, внешнеэкономическая деятельность, дотации, производители.

Possible advantages and risks to Ukraine after the introduction into the World Trade Organization V. Lobunets, V. Vdovychenko

Analysed possible economic consequences consequences of the introduction of Ukraine in the World Trade Organization, revealed as positive, so and negative phenomenas in agriculture, machine building and heavy industry. The conclusion is drawn, that the introduction of Ukraine into the WTO will positively affect economy development.

Key words: World Trade Organization, economy, agriculture, foreign trade activities, grants, manufacturers.

Отформатирован (... [1112])
Удалено:
Отформатирован (... [1113])
Отформатирован (... [1114])
Удалено: або
Отформатирован (... [1115])
Отформатирован (... [1116])
Удалено: ¶
Отформатирован (... [1117])
Отформатирован (... [1118])
Отформатирован (... [1119])
Отформатирован (... [1120])
Отформатирован (... [1121])
Отформатирован (... [1122])
Отформатирован (... [1123])
Отформатирован (... [1124])
Удалено: Режим... (... [1125])
Отформатирован (... [1126])
Удалено: ...0 (... [1127])
Отформатирован (... [1128])
Удалено: 0
Отформатирован (... [1129])
Удалено: ...1 (... [1130])
Отформатирован (... [1131])
Отформатирован (... [1132])
Код поля изменен (... [1133])
Отформатирован (... [1134])
Удалено:
Отформатирован (... [1135])
Отформатирован (... [1136])
Отформатирован (... [1137])
Отформатирован (... [1138])
Отформатирован (... [1139])
Отформатирован (... [1140])
Отформатирован (... [1141])
Отформатирован (... [1142])
Отформатирован (... [1143])
Отформатирован (... [1144])
Отформатирован (... [1145])
Отформатирован (... [1146])
Удалено: ¶
Отформатирован (... [1147])
Отформатирован (... [1148])
Отформатирован (... [1149])
Отформатирован (... [1150])
Отформатирован (... [1151])
Отформатирован (... [1152])
Отформатирован (... [1153])
Отформатирован (... [1154])
Отформатирован (... [1155])
Отформатирован (... [1156])
Отформатирован (... [1157])
Отформатирован (... [1158])

ВОЛКОВ С.С., асистент

Білоцерківський інститут економіки та управління ВНЗ

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

АНАЛІЗ САНАЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ДЛЯ УНИКНЕННЯ НИМИ БАНКРУТСТВА

Проаналізовано сучасні підходи до розкриття поняття «санацийна спроможність» та авторське ставлення до його трактування. Запропоновано спеціальну методику для визначення доцільності проведення санатії на прикладі СТОВ «Пологівське». На основі узагальнень і авторських розрахунків сформульовано висновки та практичні рекомендації щодо доцільності використання інтегрального показника для оцінки санацийного потенціалу сільськогосподарських підприємств України.

Ключові слова: санацийна спроможність, потенціал санатії, інтегральний показник, узагальнена функція Харингтона.

Постановка проблеми. В умовах фінансово-економічної кризи все більше науковців звертаються до проблеми діагностування кризи й банкрутства та визначення основних шляхів їх подолання. Проте, практично недослідженим залишається питання формування системи запобігання розвитку та поглиблення кризи на підприємстві. Особливо це стосується підприємств агропромислового комплексу України, з яких майже 65% закінчили 2009 рік зі збитками, а інші 25% потрапили під дію Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [7]. Таке положення внеможливує адекватну роботу механізму забезпечення продовольчої безпеки та економічної самостійності нашої країни. Звичайно, такий стан сільськогосподарських підприємств України викликаний, передусім, інтенсивним впровадженням радикальних ринкових реформ в аграрне середовище, усталеного в ході десятиліть соціалістичного способу сільськогосподарського виробництва, часто без чіткої стратегії та обґрунтованої послідовності, що і призвело аграрний сектор економіки України до стану глибокої економічної кризи. Саме тому антикризове управління сільськогосподарськими підприємствами має бути ключовим завданням для України на шляху подолання наслідків глобальної кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З метою оцінки фінансового стану та діагностики банкрутства підприємств, для різних країн розроблено велику кількість багатофакторних моделей аналізу схильності до банкрутства (Альтмана для США, Таффлера і Тішоу для Великобританії, Беєрмана для Німеччини, Давидової та Белікова для Росії, Терещенка для України тощо). Однак, зовсім не існує єдиної методики оцінки санацийної спроможності підприємств [8–11].

Мета дослідження. Проаналізувати основні підходи до оцінки санацийної спроможності сільськогосподарських підприємств України та на прикладі фінансової звітності СТОВ «Пологівське», ЄДРПОУ 05391353 за 2001–2009 рр. запропонувати власну методику розрахунку узагальнюючого показника для оцінки потенціалу фінансового оздоровлення.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналізуючи методику, які використовують з метою визначення санацийної спроможності підприємства, слід відмітити, що вони спрямовані на аналіз фінансових аспектів діяльності підприємства, що не дає повної інформації про загальний стан підприємства та його здатності протистояти розвитку та поглибленню кризи. Найпоширенішим підходом до оцінки санацийної спроможності підприємств є SWOT-аналіз, проте, на нашу думку, цей метод має ряд недоліків: не враховує галузеву специфіку підприємств, використовує обмежене коло аналітичних факторів, існує досить високий ризик суб'єктивності отриманого результату [1, с. 126].

Тому, на нашу думку, оцінка санацийної спроможності повинна ґрунтуватись на оцінці санацийного потенціалу підприємства, тобто на визначенні можливостей та резервів для відновлення і забезпечення його подальшого ефективного функціонування, а для цього слід враховувати усі елементи потенціалу, їх кількісні та якісні характеристики. Для оцінки санацийного потенціалу, який є виразником санацийної спроможності підприємства, слід використати інтегральний коефіцієнт санацийної спроможності, який містить в собі показники, наведені в таблиці 1. Саме такий підхід до оцінки санацийної спроможності сільськогосподарських підприємств України, на наш погляд, є більш прогресивним, оскільки дозволяє комплексно врахувати особливості кожного конкретного підприємства та його санацийного потенціалу.

Таблиця 1. – Складові інтегрального показника оцінки санацийної спроможності

Удалено: ¶

Отформатировано:
Шрифт: 14 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Заголовок 2, интервал После: 5 пт

Отформатировано (... [1159])

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
уплотненный на 0,2 пт

Отформатировано:
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см

Отформатировано (... [1160])

Отформатировано (... [1161])

Отформатировано:
Шрифт: 8 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Авто, русский (Россия)

Отформатировано: 6п,
Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано (... [1162])

Отформатировано (... [1163])

Отформатировано (... [1164])

Отформатировано (... [1165])

Отформатировано (... [1166])

Отформатировано (... [1167])

Отформатировано (... [1168])

Отформатировано (... [1169])

Отформатировано (... [1170])

Отформатировано (... [1171])

Отформатировано (... [1172])

Отформатировано (... [1173])

Отформатировано (... [1174])

Отформатировано (... [1175])

Отформатировано (... [1176])

Маркетинг	Трудовий потенціал	Виробничий потенціал			Фінансовий потенціал									
		M1	T1	V1	V2	V3	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8
Частка ринку	Проф.кв.ність прц	Фондовіддача	Коефіцієнт зносу основних фондів	Рентабельність основних фондів	Коефіцієнт Бівера	Коефіцієнт фінансового левериджу	Коефіцієнт зростання до маневрування	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Коефіцієнт зростання ліквідності	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Коефіцієнт оборотності власних оборотних засобів	Коефіцієнт оборотності власних оборотних засобів	Коефіцієнт оборотності власних оборотних засобів

Джерело: складено автором на основі попередніх досліджень.

Для експерименту нами було обрано вибірку показників із фінансової звітності СТОВ „Пологівське” за 2001–2009 рр., які будуть змінними в інтегральній моделі оцінки санаційної спроможності сільськогосподарських підприємств (табл. 2).

Таблиця 2. – Вихідні дані для аналізу санаційної спроможності СТОВ «Пологівське»

Роки	Маркетинг	Трудовий потенціал	Виробничий потенціал			Фінансовий потенціал							
			M1	T1	V1	V2	V3	X1	X2	X3	X4	X5	X6
2001	0.01	7.04	0.07	0.56	0.003	-0.23	0.14	0.11	0.04	2.11	8.21	2.74	0.16
2002	0.01	12.38	0.12	0.59	0.051	0.83	0.12	0.16	0.01	2.36	7.62	2.20	0.22
2003	0.02	15.00	0.10	0.60	0.043	0.63	0.13	0.14	0.02	2.21	3.42	1.63	0.20
2004	0.02	25.70	0.12	0.63	0.029	0.30	0.16	0.12	0.03	1.76	8.71	1.55	0.22
2005	0.01	28.48	0.18	0.67	0.057	0.63	0.21	0.15	0.02	1.73	2.41	5.36	0.34
2006	0.03	32.92	0.725	0.7	0.029	0.95	0.05	0.45	0.68	2.18	2.07	7.715	0.43
2007	0.01	41.6	0.987	0.69	0.056	1.01	0.06	0.41	3.05	7.49	12.84	15.16	0.56
2008	0.01	57.94	1.16	0.68	-0.014	0.04	1.31	-0.15	0.06	0.79	3.23	19.57	0.35
2009	0.01	60.52	1.15	0.82	0.055	0.1	0.93	0.48	0.03	2.66	6.2	7.2	0.58

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності СТОВ «Пологівське».

Оцінка кожного окремого із зазначених показників (див. табл. 3 та 4) не дає однозначної відповіді про доцільність проведення санації, хоча при цьому й характеризуються окремі елементи єдиної системи – підприємства, тому для розробки і використання єдиного узагальненого показника ми пропонуємо використовувати математичний апарат теорії нечітких множин.

Таблиця 3. – Стандартизовані значення показників маркетингової та виробничої складової санаційного потенціалу

Роки	X(M1)	Y _{M1}	X(T1)	Y _{T1}	X(V1)	Y _{V1}	X(V2)	Y _{V2}	X(V3)	Y _{V3}
2001	0.01	-0.780	7.04	269.5	-0.23	-1.714	0.56	-1.572	0.003	-1.384
2002	0.01	-0.780	12.38	474.1	0.83	0.674	0.59	-1.326	0.051	0.481
2003	0.02	0.606	15.00	574.3	0.63	0.217	0.60	-1.189	0.043	0.170
2004	0.02	-0.086	25.70	984.4	0.30	-0.523	0.63	-0.977	0.029	-0.374
2005	0.01	-0.780	28.48	1090.8	0.63	0.212	0.67	-0.611	0.057	0.714
2006	0.03	1.993	32.92	1260.7	0.95	0.945	0.7	-0.348	0.029	-0.374
2007	0.01	-0.780	41.6	1593.1	1.01	1.080	0.69	-0.433	0.056	0.675
2008	0.01	-0.780	57.94	2218.96	0.04	-1.107	0.68	-0.518	-0.014	-2.044
2009	0.01	-0.780	60.52	2317.77	0.1	-0.972	0.82	0.673	0.055	0.636
Сума	0.125	-2.167	281.582	10783.9	4.248	-1.198	5.927	-6.300	0.309	-1.500

Джерело: складено автором на основі табл. 2 та форм. 2.

Таблиця 4. – Стандартизовані значення показників фінансової складової санаційного потенціалу

Роки	Y _{X1}	Y _{X2}	Y _{X3}	Y _{X4}	Y _{X5}	Y _{X6}	Y _{X7}	Y _{X8}
2001	-1.714	-0.559	-0.606	-0.453	-0.414	0.371	-0.796	-1.373
2002	0.674	-0.588	-0.381	-0.477	-0.286	0.211	-0.880	-0.978
2003	0.217	-0.570	-0.445	-0.473	-0.361	-0.924	-0.969	-1.126
2004	-0.532	-0.450	-0.552	-0.461	-0.591	0.506	-0.981	-0.977
2005	0.212	-0.387	-0.401	-0.469	-0.607	-1.198	-0.391	-0.293

Отформатирован (... [1177])
Отформатирован (... [1178])
Отформатирован (... [1179])
Отформатирован (... [1180])
Отформатированная
таблица (... [1181])
Отформатирован (... [1182])
Отформатирован (... [1183])
Отформатирован (... [1184])
Отформатирован (... [1185])
Отформатирован (... [1186])
Отформатирован (... [1187])
Отформатирован (... [1188])
Отформатирован (... [1189])
Отформатирован (... [1190])
Отформатирован (... [1191])
Отформатирован (... [1192])
Отформатирован (... [1193])
Отформатирован (... [1194])
Отформатирован (... [1195])
Отформатирован (... [1196])
Отформатирован (... [1197])
Отформатирован (... [1198])
Отформатирован (... [1199])
Отформатирован (... [1200])
Отформатирован (... [1201])
Отформатирован (... [1202])
Отформатирован (... [1203])
Отформатирован (... [1204])
Отформатирован (... [1205])
Отформатирован (... [1206])
Отформатированная
таблица (... [1207])
Отформатирован (... [1208])
Отформатирован (... [1209])
Отформатирован (... [1210])
Отформатирован (... [1211])
Отформатирован (... [1212])
Отформатирован (... [1213])
Отформатирован (... [1214])
Отформатирован (... [1215])
Отформатирован (... [1216])
Отформатирован (... [1217])
Отформатирован (... [1218])
Отформатирован (... [1219])
Отформатирован (... [1220])
Отформатирован (... [1221])
Отформатирован (... [1222])
Отформатирован (... [1223])
Отформатирован (... [1224])
Отформатирован (... [1225])
Отформатирован (... [1226])
Отформатирован (... [1227])
Отформатирован (... [1228])
Отформатирован (... [1229])
Отформатирован (... [1230])
Отформатирован (... [1231])
Отформатирован (... [1232])

2006	0,945	-0,748	1,056	0,188	-0,376	-1,289	-0,027	0,293
2007	1,080	-0,726	0,860	2,546	2,356	1,622	1,124	1,095
2008	-1,107	2,028	-1,877	-0,429	-1,091	-0,975	1,806	-0,201
2009	-0,972	1,1907	1,202	-0,458	-0,129	-0,172	-0,107	1,219
Сума	-1,198	-0,859	-1,144	-0,488	-1,498	-1,848	-1,220	-2,360

Джерело: складено автором на основі табл. 2 та форм. 2.

Нечітка множина – це спроба математичної формалізації неоднозначної інформації для побудови математичних моделей. Тому для побудови інтегрального показника доцільно скористатись узагальненою функцією Харингтона, яка є кількісним, однозначним, єдиним та універсальним показником якості досліджуваного об'єкта, а якщо додати ще такі риси, як адекватність, ефективність і статичність та чутливість, то стає зрозумілим, що вона може використовуватись і як критерій оптимізації [2, с. 84]:

$$D = n \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n d_i} \quad (1)$$

де n – кількість елементів, які використовуються для оцінки санаційної спроможності підприємства; d_i – частинна функція, яка визначена відповідно до шкали Харингтона.

Для застосування шкали Харингтона усі досліджувані показники слід звести до безрозмірного вигляду відповідно до осі абсцис (стандартизувати) за таким алгоритмом [3, с. 292]:

$$O = \frac{X_i - \bar{X}_i}{S} \quad (2)$$

де X_i – значення показника; \bar{X}_i – середнє значення показника; S – стандартне відхилення змінної, що розраховують за формулою [4, с. 172]:

$$S = \sqrt{\frac{(X_i - \bar{X}_i)^2}{n}} \quad (3)$$

де n – кількість об'єктів дослідження.

Для знаходження останнього невідомого елемента (d_i) інтегрального показника (D) розрахунку величини частинних функцій (табл. 5) потрібно застосувати рівняння [5, с. 68]:

$$d_i = \exp(-\exp(-y_i)) \quad (4)$$

де y_i – показник у безрозмірному вигляді (стандартизований), розрахований за формулою (2).

Таблиця 5. – Часткові функції показників

Роки	dm1	dt1	dv1	dv2	dv3	dx1	dx2	dx3	dx4	dx5	dx6	dx7	dx8
2001	0,632	0	0,004	0,008	0,019	0,004	0,174	0,160	0,207	0,220	0,501	0,109	0,019
2002	0,632	0	0,601	0,023	0,539	0,601	0,165	0,231	0,20	0,264	0,445	0,090	0,070
2003	0,160	0	0,447	0,037	0,430	0,447	0,171	0,210	0,201	0,238	0,080	0,072	0,046
2004	0,400	0	0,182	0,070	0,234	0,182	0,192	0,176	0,205	0,1648	0,547	0,070	0,067
2005	0,632	0	0,445	0,158	0,613	0,445	0,229	0,225	0,202	0,160	0,036	0,228	0,262
2006	0,001	0	0,678	0,243	0,234	0,678	0,121	0,706	0,437	0,233	0,027	0,358	0,475
2007	0,632	1	0,712	0,214	0,601	0,712	0,127	0,655	0,925	0,910	0,821	0,723	0,716
2008	0,632	1	0,048	0,187	0,0004	0,048	0,877	0,001	0,215	0,051	0,071	0,849	0,295
2009	0,632	1	0,071	0,600	0,589	0,071	0,738	0,740	0,206	0,321	0,305	0,329	0,744

Джерело: складено автором на основі табл. 3, 4 та форм. 4.

Таким чином, маючи всі необхідні елементи для побудови інтегрального показника оцінки санаційного потенціалу СТОВ «Пологівське», узагальнений вигляд інтегрального показника набере наступного виду:

$$D = \sqrt[13]{d_{m1} * d_{t1} * d_{v1} * d_{v2} * d_{v3} * d_{x1} * d_{x2} * d_{x3} * d_{x4} * d_{x5} * d_{x6} * d_{x7} * d_{x8}} \quad (5)$$

Інтегральний показник санаційної спроможності набуває значення від 0 до 1. Чим ближче отримане значення показника до 1, тим більш санаційноспроможним є підприємство і навпаки.

Отформатировать ... [1233]
 Отформатировать ... [1234]
 Отформатировать ... [1235]
 Отформатировать ... [1236]
 Отформатировать ... [1237]
 Отформатировать ... [1238]
 Отформатировать ... [1239]
 Отформатировать ... [1240]
 Отформатировать ... [1241]
 Отформатировать ... [1242]
 Отформатировать ... [1243]
 Отформатировать ... [1244]
 Отформатировать ... [1245]
 Отформатировать ... [1246]
 Отформатировать ... [1247]
 Отформатировать ... [1248]
 Отформатировать ... [1249]
 Отформатировать ... [1250]
 Отформатировать ... [1251]
 Отформатировать ... [1252]
 Отформатировать ... [1253]
 Отформатировать ... [1254]
 Отформатировать ... [1255]
 Отформатировать ... [1256]
 Отформатировать ... [1257]
 Отформатировать ... [1258]
 Отформатировать ... [1259]
 Отформатировать ... [1260]
 Отформатировать ... [1261]
 Отформатировать ... [1262]
 Отформатировать ... [1263]
 Отформатированная
 таблица ... [1264]
 Отформатировать ... [1265]
 Отформатировать ... [1266]
 Отформатировать ... [1267]
 Отформатировать ... [1268]
 Отформатировать ... [1269]
 Отформатировать ... [1270]
 Отформатировать ... [1271]
 Отформатировать ... [1272]
 Отформатировать ... [1273]
 Отформатировать ... [1274]
 Отформатировать ... [1275]
 Отформатировать ... [1276]
 Отформатировать ... [1277]
 Отформатировать ... [1278]
 Отформатировать ... [1279]
 Отформатировать ... [1280]
 Отформатировать ... [1281]
 Отформатировать ... [1282]
 Отформатировать ... [1283]
 Отформатировать ... [1284]
 Отформатировать ... [1285]
 Отформатировать ... [1286]
 Отформатировать ... [1287]
 Отформатировать ... [1288]
 Отформатировать ... [1289]
 Отформатировать ... [1290]
 Отформатировать ... [1291]
 Отформатировать ... [1292]

Для оцінки інтегрального показника доцільним є використання такої шкали [6, с. 170]:

- 0,10–0,20 – дуже низький рівень санаційної спроможності;
- 0,21–0,37 – низька санаційна спроможність;
- 0,38–0,65 – задовільна санаційна спроможність;
- 0,66–0,80 – високий рівень санаційної спроможності;
- 0,81–1,00 – дуже високий рівень санаційної спроможності.

З отриманих результатів можна зробити висновки про те, що санаційна спроможність досліджуваного підприємства є досить низькою (рис. 1), а тому керівництву підприємства уже нині необхідно розробити систему заходів, які повинні мати не лише оперативний, а й стратегічний характер, унеможливаючи поглиблення фінансової кризи. Це завдання не є неосяжним, про що свідчить рівень тренду, який зростає і дає підстави стверджувати, що в недалекому майбутньому досліджуване підприємство вийде на оптимальний фінансовий рівень.

Рис. 1. Інтегральний показник санаційної спроможності

Джерело: побудовано автором на основі таблиці 5 та формули 5

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження теоретичних засад і практики використання в Україні методів оцінки санаційної спроможності, зроблено наступні висновки:

1. Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що запропонований інтегральний коефіцієнт санаційної спроможності дозволяє комплексно оцінити доцільність та необхідність реалізації заходів санаційного характеру.
2. Отриманий показник дає можливість визначити рівень санаційного потенціалу, під яким слід розуміти сукупність наявних та прихованих, екзогенних та ендогенних можливостей та ресурсів підприємства, що можуть бути використані задля подолання кризи (успішної реалізації санації) та забезпечення ефективного функціонування підприємства в майбутньому.
3. Використання цього показника буде сприяти швидкій діагностиці санаційної спроможності суб'єкта господарювання, що у свою чергу дозволить мінімізувати ймовірність банкрутства потенційно життєздатних підприємств.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Адлер Ю. Планирование эксперимента при поиске оптимальных решений / Ю. Адлер // М.: Наука, 1976. – 279 с.
2. Александров В. Алгоритмы и программы структурного метода обработки данных. / В. Александров – Л.: Наука, 1983. – С. 83–89.
3. Ванника В. Алгоритмы и программы восстановления зависимостей / В. Ванника. – М.: Наука, 1984. – С. 289–296.
4. Дубров А. Многомерные статистические методы. / А. Дубров – М.: Финансы и статистика, 1998. – С. 156–183.
5. Енюков И. Факторный, дискриминантный и кластерный анализы / И. Енюков. – М.: Финансы и статистика, 1989. – С. 63–73.
6. Ким Д. Факторный, дискриминантный и кластерный анализы / Д. Ким – М.: Финансы и статистика, 1989. – 215 с.
7. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: від 30 чер. 1999 р. № 3085 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>, вільний. Назва з екрану.
8. Терещенко О. Антикризисное финансовое управление на предприятии: Моногр. / О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 268 с.

Отформатовано: Шрифт: 11 пт

Отформатовано: Отступ: Первая строка: 1,55 см, Междустр.интервал: одинарный, без нумерации

Отформатовано: Шрифт: 8 пт

Отформатовано: Отступ: Первая строка: 0,6 см

Отформатовано: табл, По левому краю, Отступ: Первая строка: 0 см

Код поля изменен

Отформатовано: Шрифт: 9 пт

Отформатовано: табл, По левому краю, Отступ: Первая строка: 0 см

Отформатовано: Шрифт: 9 пт

Отформатовано (... [1293])

Отформатовано: Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатовано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатовано (... [1294])

Отформатовано (... [1295])

Отформатовано (... [1296])

Отформатовано (... [1297])

Отформатовано: Шрифт: 8 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатовано: Шрифт: 9 пт

Отформатовано: Заголовок 4, По левому краю, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатовано: Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатовано: Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см

Отформатовано (... [1298])

Отформатовано (... [1299])

Отформатовано (... [1300])

Отформатовано (... [1301])

Отформатовано: Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт

9. Altman E. Financial Ratios, Discriminant analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy / E.I. Altman // The Journal of Finance. – № 4. – 1968. – P. 589–609.

10. Beermann K. Prognosemöglichkeiten von Kapitalverlusten mit Hilfe von Jahresabschlüssen / K. Beermann // Westfälischen Wilhelms-Universität Münster. – Band 11, 1976, Düsseldorf, S. 118–121.

11. Toffler R. Going, going, gone – four factors which predict / R. Toffler, H. Tishaw // Accountancy. – March – 1977. – P. 50–54.

Анализ санационной пригодности сельскохозяйственных предприятий Украины как условие для избежания ими банкротства

С.С. Волков

Проанализированы современные подходы к раскрытию сущности понятия «санационная пригодность» и авторское отношение к его определению. Предложена специальная методика для определения целесообразности проведения санации на примере предприятия «Пологовское». На основании обобщений и авторских расчётов изложены выводы и практические рекомендации по целесообразности использования интегрального показателя для оценки санационного потенциала сельскохозяйственных предприятий Украины.

Ключевые слова: санационная пригодность, потенциал санации, интегральный показатель, общая функция Харрингтона.

Analysis of sanacionnov fitness of sel's'kokhozvaystvennykh enterprises of Ukraine as condition for avoidance by them bankruptcies

S.S. Volkov

The modern going near opening of essence of concept «Sanacionnaya fitness» and author attitude is analysed toward his determination. The special method is offered for determination of expedience of leadthrough of sanacii on the example of SOOO «Pologovskoe». On the basis of generalizations and author calculations conclusions and practical recommendations are expounded on expedience of the use of integral index for the estimation of sanacionnogo potential of agricultural enterprises of Ukraine.

Keywords: sanacionnaya fitness, potential of sanacii, integral index, public function of Kharrington.

УДК 658:65.012.8:338.432

ШАМРАЙ М.І., аспірантка

Науковий керівник – ХОДАКІВСЬКИЙ Є.І., д-р екон. наук

Житомирський національний агроекологічний університет

ЧИННИКИ ТА ДЖЕРЕЛА ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті визначено чинники економічної безпеки сільськогосподарських підприємств. Здійснено типологізацію загроз їх функціонуванню в умовах конкуренції та господарського ризику.

Ключові слова: економічна безпека, сільськогосподарські підприємства, чинники, загрози.

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням для досягнення стабільності та забезпечення економічного зростання країни є підтримка сталого рівня національної безпеки. При цьому рівень національної економічної безпеки визначається рівнем безпеки окремих секторів економіки. В умовах активних глобалізаційних процесів, відкритості економіки особливої уваги потребують суб'єкти господарювання, за допомогою яких країна може успішно конкурувати на зовнішньому ринку. Для України, враховуючи аграрну спрямованість її економіки, такою галуззю є сільське господарство, економічна безпека якого є важливою складовою економічної безпеки держави, а підтримання сталого її рівня набуває вагомого значення для подальшого розвитку країни. Дослідження проблем економічної безпеки займалися такі вчені як, О.Л. Грунин, С.М. Ілляшенко, В.І. Мунтян, В.В. Шликов [1–4].

Мета і завдання. Метою дослідження є визначення чинників та оцінка загроз економічної безпеки сільськогосподарських підприємств, що дасть змогу підвищити її рівень та захистити підприємство від небажаних наслідків, забезпечити сталий економічний і фінансовий розвиток у майбутньому.

Матеріал і методика дослідження. Матеріалом дослідження є монографічна література, статті періодичних видань, підручники та посібники. Методологічною основою дослідження є абстрактно-логічний метод, зокрема прийоми індукції, дедукції, аналізу і синтезу, зіставлення.

Результати дослідження та їх обговорення. Розглядаючи сільськогосподарське підприємство як самостійний господарюючий суб'єкт, що взаємодіє із зовнішнім середовищем, слід визнати, що його діяльність носить ризиковий характер. Це пояснюється специфікою сільськогосподарського виробництва. Управлінські рішення, що приймаються керівниками підприємств із питань забезпечення та постійного підвищення результативності їх функціонування, завжди пов'язані з ризиком їх невиконання (або недовиконання). В сільськогосподарських підприємствах ризик виникає на

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано ... [1302]

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт

Отформатировано:
Шрифт: 8 пт, не полужирный

Отформатировано: 6п, По левому краю, Отступ: Первая строка: 0 см

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано ... [1303]

Отформатировано:
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано ... [1304]

Отформатировано ... [1305]

Отформатировано:
Цвет шрифта: Авто, русский (Россия)

Отформатировано ... [1306]

Отформатировано ... [1307]

Отформатировано ... [1308]

Отформатировано ... [1309]

Отформатировано ... [1310]

Отформатировано ... [1311]

Отформатировано ... [1312]

Отформатировано ... [1313]

Отформатировано ... [1314]

Отформатировано ... [1315]

Отформатировано ... [1316]

Отформатировано ... [1317]

Отформатировано ... [1318]

Отформатировано ... [1319]

Отформатировано ... [1320]

Отформатировано ... [1321]

Отформатировано ... [1322]

Отформатировано ... [1323]

Отформатировано ... [1324]

Отформатировано ... [1325]

Отформатировано ... [1326]

Отформатировано ... [1327]

Отформатировано ... [1328]

всіх ланках виробничого процесу: посів сільськогосподарських культур, збирання врожаю, транспортування, робота технічних засобів, інвестування грошових засобів та залучення інвестицій, наймання нових працівників та в багатьох інших випадках. Крім того, сільське господарство, на відміну від інших галузей національного господарства, має специфічну причину появи невизначеності – природні чинники, від яких залежать кінцеві результати господарювання. У цих умовах надається особливе значення реальним можливостям формування належного рівня економічної безпеки сільськогосподарських підприємств, яка спроможна ефективно нейтралізувати або попереджати появу різного роду загроз.

Економічна безпека сільськогосподарського підприємства визначається як процес захищеності інтересів підприємства від деструктивних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища, забезпечення сталого економічного і фінансового розвитку в умовах конкуренції та господарського ризику. Джерелами деструктивних впливів на економічну безпеку можуть бути усвідомлені чи неусвідомлені дії суб'єктів господарювання (органи державної влади, конкуренти); збіг об'єктивних обставин (стан фінансової кон'юнктури на ринку даного підприємства, наукові відкриття й технологічні розробки, несприятливі кліматичні умови, форс-мажорні обставини тощо). Її рівень залежить від того, наскільки ефективно керівництво і спеціалісти спроможні виявити чинники, вчасно ліквідувати негативні наслідки та розробити заходи з мінімізації їх деструктивного впливу на життєдіяльність підприємства. Для досягнення належного рівня економічної безпеки сільськогосподарських підприємств необхідно враховувати весь спектр чинників, від яких залежить виживання підприємства в умовах жорсткої конкуренції (рис. 1).

За наслідками впливу чинники економічної безпеки сільськогосподарських підприємств можуть поділятися на негативні та позитивні. Необхідно прогнозувати усі чинники, які загрожуватимуть або, навпаки, сприятимуть стабільності розвитку сільськогосподарських підприємств. Джерелом загроз є негативні чинники впливу. Вони спричиняють зниження рівня економічної безпеки і можуть привести підприємство до критичної межі, тобто до фінансової неспроможності його життєдіяльності. Загроза – це потенційна причина небажаного стану. Вона спричиняє шкідливі наслідки в тому випадку, коли підприємство характеризується певними слабкостями, які уможливають перетворення потенційної загрози на збитки. Таким чином, загрози порушують нормальний фінансово-економічний стан суб'єкта підприємницької діяльності і здатні заподіяти великої шкоди до припинення його діяльності [5, с. 41].

- Отформатировано: ... [1329]
- Отформатировано: ... [1330]
- Отформатировано: Цвет шрифта: Черный
- Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см
- Отформатировано: Шрифт: полужирный
- Отформатировано: табл, По левому краю
- Удалено: зовнішні
- Отформатировано: табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатировано: табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Поз.табуляции: нет в 11,32 см + 11,48 см
- Отформатировано: Отступ: Первая строка: 0,6 см
- Отформатировано: табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатировано: табл, По левому краю
- Отформатировано: табл, По левому краю
- Отформатировано: табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатировано: табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатировано: табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатировано: ... [1331]
- Отформатировано: табл, По левому краю
- Отформатировано: ... [1332]
- Отформатировано: ... [1333]

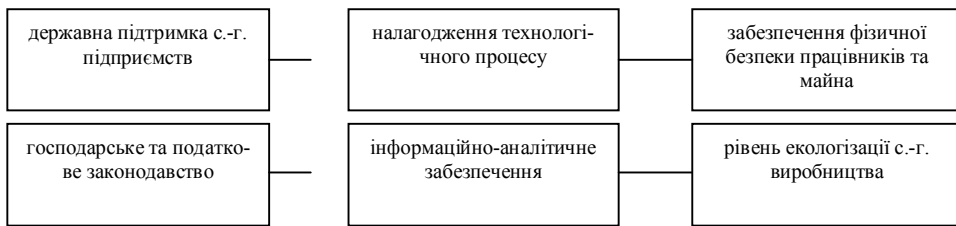

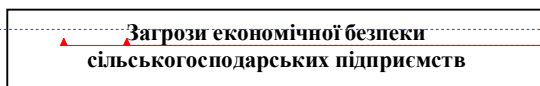
Рис. 1. Чинники економічної безпеки сільськогосподарських підприємств

Джерело: власні дослідження

Загроза економічної безпеки припускає оцінку гіпотетичного (прогнозованого) стану підприємства внаслідок прийнятих раніше стратегічних економічних та науково-технічних рішень, загальних тенденцій і процесів у попиті на продукцію, послуги, інвестиції тощо. Визначення терміна «фактори загрози» формулюється як дії, які відбулися у внутрішньому та зовнішньому середовищі, і які вплинули на діяльність підприємства, спричиняючи виникнення загрози для виробництва і реалізації продукції, наслідком якого є недоотримання прибутку [6, с. 48]. Під загрозою розуміють сукупність негативних чинників, які перешкоджають реалізації економічних інтересів суб'єктів господарської діяльності чи створюють небезпеку для них. Різноманіття процесів, які відбуваються на підприємстві, визначає широкий спектр загрози, що впливають на його функціонування (рис. 2).

За сучасних умов господарювання для підприємства важливо уникати можливих загрози і вчасно ліквідувати шкідливі наслідки негативних явищ. Захищеність діяльності підприємства забезпечується через організацію належного рівня економічної безпеки. Дотримання економічної безпеки підприємства гарантує стабільне та ефективне функціонування підприємства та високий потенціал розвитку у майбутньому. Як свідчить практика, співвідношення витрат, здійснених до моменту настання негативної події та завдання шкоди підприємству, і витрат на ліквідацію наслідків загрози та відновлення майна і ресурсів становить 1/15 [7, с. 69].

Ситуація, що склалася в аграрному секторі економіки (постійне зростання цін на паливно-мастильні матеріали, зниження якості аграрної продукції, недостатнє фінансування сільського господарства, нестабільність економічної та політичної ситуації в державі тощо) створює систему загрози у формі втрати прибутку та фінансової незалежності. В основному вони носять характер зовнішніх, а отже таких, які важко усунути силами самих товаровиробників. Найбільшу загрозу дохідності підприємств, що займаються виробництвом сільськогосподарської продукції, становить їх значна залежність від наявності засобів виробництва, соціальної інфраструктури, ринків збуту продукції та погодних умов.

- Отформатовано: табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатовано: табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатовано: табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатовано: табл, По левому краю
- Отформатовано: табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатовано: табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатовано: Отступ: Первая строка: 0,6 см, Поз.табуляции: нет в 13,54 см
- Отформатовано: Отступ: Первая строка: 0,6 см
- Отформатовано: Шрифт: 9 пт
- Отформатовано: табл, По левому краю, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный
- Отформатовано: Шрифт: 9 пт, не полужирный
- Отформатовано: (... [1334])
- Отформатовано: Шрифт: 14 пт
- Отформатовано: (... [1335])
- Отформатовано: Шрифт: 11 пт
- Отформатовано: (... [1336])
- Отформатовано: (... [1337])
- Отформатовано: (... [1338])
- Отформатовано: (... [1339])
- Отформатовано: (... [1340])
- Отформатовано: (... [1341])
- Отформатовано: (... [1342])
- Отформатовано: (... [1343])
- Отформатовано: Цвет шрифта: Черный
- Отформатовано: (... [1344])

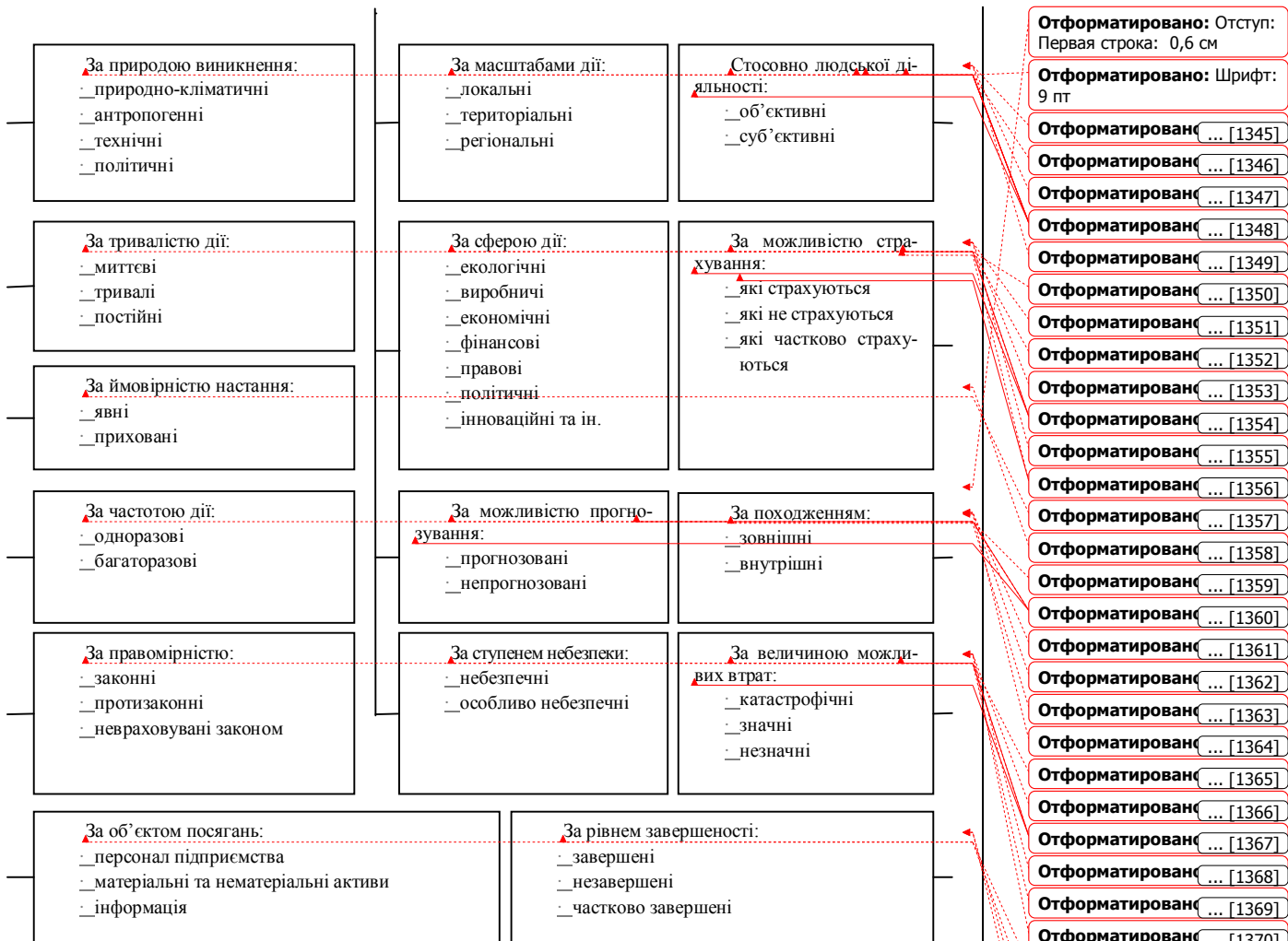

Рис. 2. Класифікація загроз економічній безпеці сільськогосподарських підприємств

Джерело: власні дослідження автора.

Таким чином, для того щоб успішно функціонувати в сучасних умовах господарювання, сільськогосподарські підприємства повинні враховувати ймовірність виникнення невизначеності середовища підприємницької діяльності та наявність загроз економічній безпеці. Оцінка можливих загроз повинна бути покладена в основу розробки комплексу заходів, спрямованих на мінімізацію та протидію загрозам і підвищенню рівня економічної безпеки сільськогосподарського підприємства.

Висновки. У процесі дослідження встановлено, що сільськогосподарська діяльність характеризується підвищеною ризикованістю порівняно з іншими видами діяльності. У таких умовах особливе значення надається можливостям формування належного рівня економічної безпеки сільськогосподарських підприємств. Для забезпечення її належного рівня необхідно постійно проводити моніторинг всіх чинників, які загрожуватимуть або, навпаки, сприятимуть стабільності розвитку сільськогосподарських підприємств. Джерелом загроз є негативні чинники впливу. Вони порушують фінансово-економічний стан суб'єкта підприємницької діяльності і здатні заподіяти великої шкоди до припинення його діяльності. Їх оцінка повинна бути покладена в основу розробки комплексу заходів, спрямованих на мінімізацію та протидію цим загрозам, що дасть змогу захистити

діяльність підприємства від небажаних наслідків та забезпечити високий рівень економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.

Подальші дослідження передбачається спрямовувати на розробку комплексу заходів із мінімізації та нейтралізації загроз економічній безпеці сільськогосподарських підприємств.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Грунин О.Л. Экономическая безопасность организациями / О.Л. Грунин, С.О. Грунин. – СПб.: Питер, 2002. – 160 с.
2. Ілляшенко С.М. Економічний ризик / С.М. Ілляшенко. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Центр навч. літератури, 2004. – 220 с.
3. Мунтіян В.І. Економічна безпека України / В.І. Мунтіян. – К., 1999. – 462 с.
4. Шлыков В.В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия / В.В. Шлыков. – СПб, 1999. – 138 с.
5. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності / М.І. Камлик. – К.: Атіка, 2005. – 432 с.
6. Внукова Н.М. Економічна оцінка ризику діяльності підприємств: проблеми теорії та практики: Монографія. / Н.М. Внукова, В.А. Смоляк. – Харків: Інжек, 2006. – 184 с.
7. Вишняков Я.Д. Управление обеспечением безопасности предприятий: экономические подходы. / Я.Д. Вишняков, С.А. Марченко // Менеджмент в России и за рубежом. – 2001. – № 5. – С. 34–42.

Факторы и источники угроз экономической безопасности сельскохозяйственных предприятий

М.И. Шамрай

В статье определены факторы экономической безопасности сельскохозяйственных предприятий. Осуществлена типологизация угроз их функционирования в условиях конкуренции и хозяйственного риска.

Ключевые слова: экономическая безопасность, сельскохозяйственные предприятия, факторы, угрозы.

Factors and sources of threats of agricultural enterprises's economic security

I. Shamray

The article determines the factors of economic security of agricultural enterprises. An typologisation of threats to their functioning in a competitive and economic risk are carried out.

Key words: economic security, agricultural enterprises, factors, threats.

УДК 681.3:339.138

ТРОФИМЧУК М.І., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЕЛЕКТРОННОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Висвітлено потенціал подальшого росту електронної торгівлі як однієї з найперспективніших сфер для інвестицій. Проаналізовано тенденції формування Інтернет суспільства в Україні. Розглянуто деякі аспекти розвитку електронної комерції.

Ключові слова: сайт, електронна комерція, ринок, Internet.

Постановка проблеми. Наука і техніка – головна сила економічного росту сучасного світу. Пріоритетними секторами економіки стають галузі, які продукують знання та інформаційні продукти. Вони забезпечують суспільство найбільш важливим, базовим ресурсом сучасного виробництва. Інформація і знання виступають і як складові виробничого процесу, і як головна продуктивна сила. Тому для України важливим є здійснення переходу не тільки від командної до ринкової економіки, але і від індустріального суспільства до інформаційного.

На основі новітніх комунікаційних та інформаційних технологій відбувається глобалізація світової економіки, характерною рисою якої є її властивість охоплювати все світове співтовариство і спрямовувати його у відкриту систему суспільно-політичних, фінансово-економічних і соціально-культурних зв'язків [1]. Вдосконалення економічної системи забезпечує Україні ефективніше функціонування і розвиток економіки, дає можливість участі в світовому ринку і відповідно зростання конкурентоспроможності її продукції.

Мета і завдання дослідження – висвітлення змісту і тенденцій розвитку в Україні інформаційного суспільства, систем електронної комерції, використання її елементів підприємствами для підвищення конкурентоспроможності та доступу до нових ринків і споживачів.

Матеріалами досліджень були статистичні звіти та наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених стосовно економічної діяльності в мережі Інтернет.

Результати досліджень та їх обговорення. Дослідження свідчать, що електронна торгівля стає ефективною, коли нею користуються не менше 5% населення. За досягнення таких показників

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
украинский

Отформатировано:
Шрифт: 8 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Заголовок 4, По левому краю, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Отформатировано [1386]

Отформатировано [1387]

Отформатировано [1388]

Отформатировано [1389]

Отформатировано [1390]

Отформатировано [1391]

Отформатировано [1392]

Отформатировано [1393]

Отформатировано [1394]

Отформатировано [1395]

Отформатировано [1396]

Отформатировано [1397]

Отформатировано [1398]

Отформатировано [1399]

Отформатировано [1400]

Отформатировано [1401]

Отформатировано [1402]

Отформатировано [1403]

Отформатировано [1404]

Отформатировано [1405]

Отформатировано [1406]

електронна комерція починає активно розвиватися. Загальна кількість користувачів Інтернет в Україні досягла 10354000 [2] і вона швидко зростає (рис. 1).

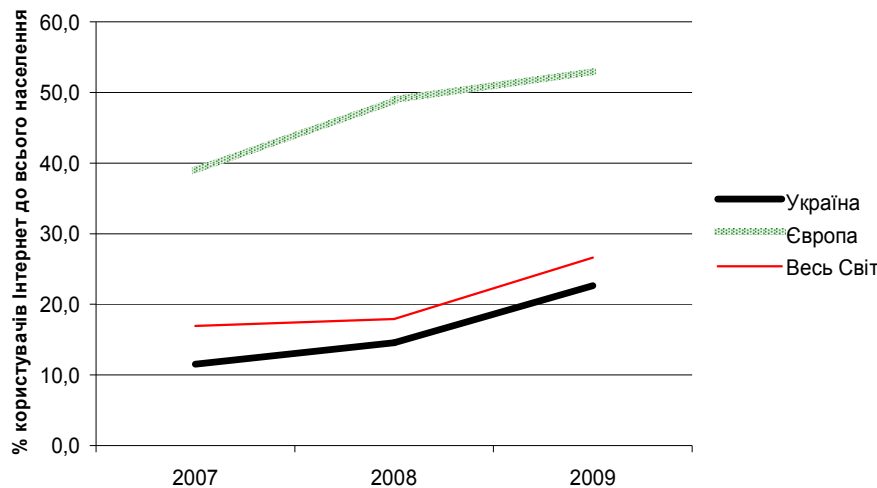

Рис. 1. Тенденції в змінах відсотків користувачів Інтернет до загальної кількості населення

Бурхливий розвиток інтернет-торгівлі розпочався з 2000 року, коли були зареєстровані перші інтернет-магазини. А у квітні 2010-го року, за даними пошукової системи meta.ua, кількість електронних магазинів в Україні нараховувала 3543. Основну частину з них складають інтернет-каталоги, але з кожним роком кількість повноцінних електронних магазинів збільшується. Під цим мається на увазі факт електронного оформлення замовлення, тобто вибору товару, оплати та доставки.

Аналіз першої десятки електронних магазинів по категоріях товарів показав, що за кількістю лідирують магазини високотехнологічних товарів, як правило, імпортного походження (рис. 2).

Електронний ринок розширює границі традиційних ринків, але вітчизняна промисловість виробляє недостатню кількість конкурентоздатних товарів. Це відображається і у мовній будові електронних магазинів, які орієнтовані тільки на російськомовну аудиторію.

Аналіз електронних аукціонів та магазинів, які звичайно мають по декілька систем оплати, показує, що найбільш поширеними системами оплати товарів та послуг в Україні є накладна плата, поповнення карткового рахунку, WebMoney, Яндекс Гроші, банківські та поштові перекази, інколи поповнення рахунку мобільного зв'язку.

Однією з найпоширеніших систем оплати товарів є система моментальних інтернет-розрахунків WebMoney Transfer. Вона працює в Україні вже протягом 6 років. За підсумками роботи в Україні за 2009 рік гривневий оборот електронних платежів через WebMoney склав 1 млрд 397 млн гривень. Ця цифра в 2 рази перевищує аналогічні показники 2008 року (663 млн грн). Кількість зареєстрованих у системі українських громадян досягла 1 млн 550 тис. чоловік. У середньому за добу в системі реєструється близько 1500 користувачів. Ці дані свідчать про зростання комерційної активності українських користувачів навіть в період глобальної кризи.

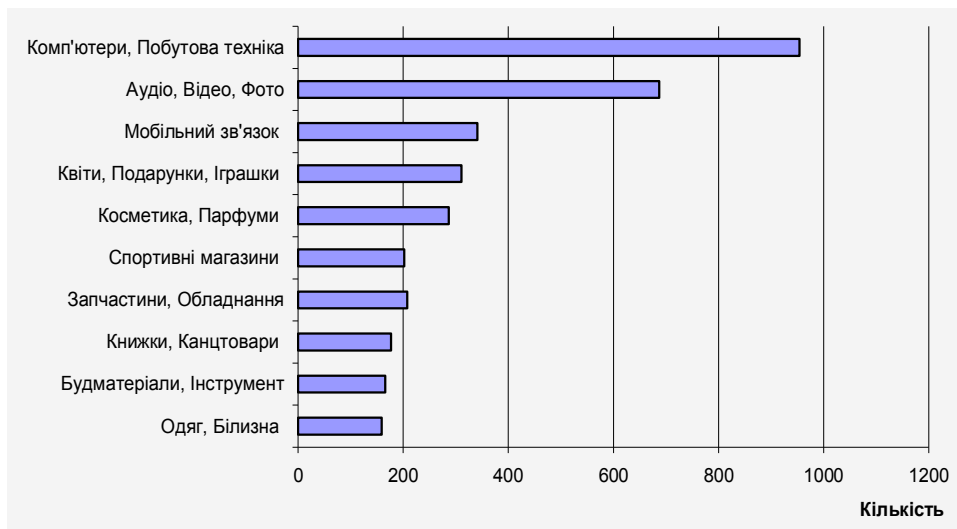

Рис. 2. Кількість електронних магазинів у першій десятці по категоріях товарів

Активність користувачів WebMoney також продовжує постійно рости: кількість транзакцій у 2009 році досягла 4,5 млн, при цьому середня сума транзакції склала приблизно 310 грн [3].

При цьому необхідно зазначити, що оплата більшості покупок в Україні здійснюється в момент отримання товару поштою або кур'єрськими службами. Це наслідок відсутності високого рівня довіри до електронного ринку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Глобальна економічна криза, яка торкнулася практично всіх сфер економіки, не змінила тенденції розвитку електронного ринку в Україні. Комерційна діяльність в мережі Інтернет у всьому світі, зокрема Європі й Україні, продовжує швидко розвиватись.

Економіка, розвиток якої базується на знаннях, повинна безперервно інвестувати у людський капітал, у розвиток особистості. Перші місця у світі за рівнем конкурентоспроможності економік займають країни з високими соціальними стандартами і сприятливим станом для всестороннього зростання людини.

Українці мають і використовують високий рівень освіти і технічного забезпечення для участі в цьому динамічному ринку і як клієнти, і як власники високотехнологічних електронних магазинів. Відповідно буде збільшуватись використання технологій електронної комерції і в аграрному секторі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Рубан В., Чубукова О., Некрасов В. Інноваційна модель стратегічного розвитку України: методологія і досвід // Економіка України. – 2003. – № 6. – С. 15.
2. World Internet Statistics. <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>
3. Итоги работы WebMoney в Украине за 2009 год. <http://e-commerce.com.ua/category/электронная-коммерция/>

Анализ показателей электронного рынка Украины

М.И. Трофимчук

Показан потенциал дальнейшего роста электронной торговли в качестве одной из перспективных сфер для инвестиций. Проанализированы тенденции формирования интернет-общества в Украине. Рассмотрены некоторые аспекты развития электронной коммерции.

Ключевые слова: сайт, электронная коммерция, рынок, Internet.

Analysis of indexes of electronic market of Ukraine

M. Trofimchuk

In the article is shown potential of further growth of electronic trade as to one of perspective spheres for investments. Forming tendencies are analysed the internet of society in Ukraine. Some aspects of development of electronic commerce are considered.

Keywords: site, electronic commerce, market, Internet.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОСПОДАРСТВ НАСЕЛЕННЯ ОБ'ЄМНИМИ КОРМАМИ ЧЕРЕЗ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ПОЛЬОВОГО КОРМОВИРОБНИЦТВА В РЕГІОНІ

Розглянуто шляхи усунення дефіциту високоякісних та дешевих об'ємних кормів для корів, що утримуються в господарствах населення Миколаївської області. Висвітлюється питання вибору більш ефективних кормових культур та певних видів кормів у їх оптимальному співвідношенні з метою досягнення збалансованості кормових раціонів, здешевлення кормів за рахунок збільшення продуктивності кормових угідь.

Ключові слова: молочне скотарство, польове кормовиробництво, об'ємні і високобілкові корми, посухо- та морозостійкі кормові культури.

Постановка проблеми. Значне скорочення виробництва молока у 2009 році порівняно з 2005 роком, як в цілому по Україні – на 15,4 %, так і на Миколаївщині – на 22,1 %, пов'язане виключно зі скороченням поголів'я корів у сільськогосподарських підприємствах – відповідно на 34,3 і 41,5 %, у господарствах населення – відповідно по Україні на 19,4 %, а на Миколаївщині – на 18,4 %. Скорочення дійного стада у господарствах населення на Миколаївщині обумовлене значним дефіцитом об'ємних кормів – сіна, сінажу, силосу, зелених кормів та ін. Зрозуміло, що зменшення виробництва молочної сировини обумовило стрімке підвищення цін на молоко та продукти його переробки. Останнє змушує нас усвідомити складність і вкрай велику актуальність швидкого відродження ефективного польового кормовиробництва.

Аналіз існуючих досліджень. Проблема формування раціонального і ефективно функціонуючого польового кормовиробництва для України в цілому та окремо для її Півдня, як основи для відродження молочного скотарства, була і залишається актуальною й на сьогодні. Окремі її аспекти розглядалися у наукових працях Бабіча А.О., Бурлаки Н.І., Варламової К.А., Гноевого В.І., Карпенка М., Петриченка В.Ф., Подобєда Л.І., Топіхи І.Н. та інших вітчизняних учених.

Мета і завдання. Метою статті є доведення доцільності вирішення питань удосконалення польового кормовиробництва для гарантованого (навіть у посушливі роки) забезпечення корів у господарствах населення дешевими і високоякісними, збалансованими за перетравним протеїном, об'ємними кормами.

Результати досліджень та їх обговорення. В найближчі роки на Півдні України, і особливо – у південно-західному степу Причорномор'я (де розташована досліджувана Миколаївська область) розв'язання проблеми зупинення спаду та подальшого нарощування виробництва молока в першу чергу залежить від забезпечення у достатній кількості дешевими об'ємними кормами (сіном, сінажем, силосом та зеленою масою та ін.) корів, що утримуються переважно у господарствах населення. Саме в них в останні роки вироблялося більше 90 % від загального по області обсягу виробництва молока, тоді як виробництво раніше згаданих видів кормів в усіх категоріях господарств, особливо у сільськогосподарських підприємствах, зменшувалося випереджаючими темпами порівняно зі скороченням поголів'я корів.

Вирішення проблеми створення високоефективного польового кормовиробництва в умовах південно-західного степу Причорномор'я, в першу чергу, зумовлене оптимізацією структури кормового кліну. На нашу думку, використання цього чинника є більш актуальним, тому що не пов'язане з великими додатковими фінансовими інвестиціями. Вибір більш ефективних кормових культур та певних видів кормів в їх оптимальному співвідношенні дозволяє за інших однакових умов значно збільшити виробництво кормів, досягти необхідної збалансованості кормових раціонів за окремими елементами поживних речовин, здешевити корми за рахунок збільшення продуктивності кормових угідь у цілому.

У світовому кормовому балансі 90 % усього кормового протеїну складає протеїн рослинного походження. Основні зернові корми є біологічно неповноцінними, містять мало білка, до того ж він бідний на незамінні амінокислоти. Дослідженнями наукових установ НААНУ встановлено, що ефективність використання тваринами рослинного білка здебільшого залежить від амінокислотного складу: чим ближчий рослинний білок за складом до білка тварин, тим менше його потрібно для створення одиниці продукції тварин. Недостатність навіть однієї незамінної амінокислоти в кормі перешкоджає засвоєнню інших амінокислот для синтезу тваринного білка та призводить до

їх розпаду і використання лише для енергетичних цілей. Тому незбалансованість раціону за будь-якою незамінною амінокислотою призводить до зниження продуктивності корів, збільшення витрат кормів на виробництво одиниці продукції.

За даними Головного управління Держкомстату України в Миколаївській області, в цілому у 2009 році, площа посівів кормових культур для одержання об'ємних кормів в усіх категоріях господарств зменшилася порівняно з 2005 роком на 36,9 тис. га, або на 44,6%. Найбільше зменшення посівів відбулося по таких культурах: кормові баштанні та багаторічні трави на зелений корм – у 2,5 рази, кукурудза на силос і зелений корм та однорічні трави на сіно – у 2,1 рази. Питома вага господарств населення в загальному обсязі виробництва кормів за окремими кормовими культурами у 2009 році склала: кормові коренеплоди – 96,1%, кормові баштанні – 97,2, однорічні трави на сіно – 92,7, багаторічні трави на сіно – 72%. У цей же час в господарствах населення взагалі не висівалися однорічні та багаторічні трави на зелений корм. Питома вага посівів кукурудзи на силос та зелений корм в загальній площі посівів цієї культури склала 16,4%. Останнє, на нашу думку, пояснюється тим, що у господарствах населення відсутні силосозбиральні комбайни та споруди для зберігання силосу [3].

Науковці НААНУ встановили, що від міцної кормової бази залежить розвиток тваринницьких галузей і продуктивність сільськогосподарської худоби. Доведено, що на забезпечення життєвих функцій організму і тварин різного рівня продуктивності витрати поживних речовин кормів приблизно однакові (підтримуючий корм – 1 корм. од. на 100 кг живої ваги на добу). Корми, які згодуються тваринам більше підтримуючих, йдуть на підвищення продуктивності (це так званий «продуктивний корм»). Ми впевнені, що для реалізації біологічного потенціалу корів дуже важливе значення має стале забезпечення худоби повноцінними кормами, збалансованими за протеїном і мінеральними речовинами в достатній кількості.

У структурі посівного клину степової зони Півдня України сіяні кормові культури ще донедавна займали близько 30–35 % і забезпечували 90–95% валового виробництва кормів. Разом з цим, дефіцит кормового білка в раціонах сільськогосподарських тварин становив 15–30%.

Досвід передових господарств Криму та південних областей України свідчить, що у весняно-літній період зелені корми добре збалансовані за білком (часто вміст його перевищує оптимум), а у стійловий період року (листопад – березень), на жаль, в раціоні його не вистачає. Результати численних досліджень свідчать, що за дефіциту 25 % перетравного протеїну в раціонах корів продуктивність їх скорочується на 30–34 %, витрати кормів на одиницю продукції збільшуються в 1,3–1,5 рази, а її собівартість зростає у 2–2,5 рази, порівняно зі збалансованими за білком раціонами годівлі тварин. Як правило, за наявного дефіциту протеїну відбуваються значні перевитрати найбільш цінних – концентрованих кормів [2].

Недоліком наявного балансу білка в тваринництві, в тому числі в молочному скотарстві, на думку багатьох фахівців, є й те, що за останні 10–15 років в ньому переважали низько- і середньопротеїнові джерела, які дозволяють досягти лише середньої продуктивності тварин за значного дефіциту високобілкових інгредієнтів, що необхідні для одержання достатньо високої їх продуктивності. Така ситуація створюється в стійловий період у групі об'ємних кормів за недостатньої кількості шротів, а також сіна, сінажу з багаторічних бобових трав за низької їх якості.

Дослідження наукових установ НААНУ свідчать, що уникнути дефіциту кормового білка (у звичайні роки він становить 20–25%, а в посушливі – зростає до 35–40 %), можливо за рахунок комплексу заходів: використання сіножатей та пасовищ; посівів багаторічних бобових трав (люцерни, лядвенцю, еспарцету); посівів злакових багаторічних трав (стоколосу, райграсу); однорічних зернобобових культур (гороху, сої, чини, нуту, вики) і однорічних злакових (суданської трави, сорго-суданкового гібриду); зернофуражних (ячменю, тритикале, сорго, проса, вівса); посівів олійних культур (сої, соняшнику, ріпаку); нових і малопоширених білкових кормових культур [2].

На нашу думку, стратегічним напрямом вдосконалення польового кормовиробництва має стати збільшення повноцінних посівів поширених бобових трав: люцерни посівної, еспарцету (піщаного, виколистого), буркуну білого і жовтого та інших, що містять багато білка, вітамінів, мінеральних речовин і широко використовуються у годівлі всіх видів тварин. Збільшення частки посівів бобових трав у структурі кормового клину допоможе в розв'язанні проблеми кормів і білків.

Основним джерелом рослинного білка є зернобобові та багаторічні бобові трави: горох, вика, люпин, соя, чина, нут, кормові боби, люцерна, еспарцет та інші. Порівняно із зерновими злаковими в насінні зернобобових у 1,5 рази більше білка, вони містять усі незамінні амінокислоти, необ-

хідні для росту і розвитку тварин. Багаторічні трави мають найбільшу кормову цінність. За незначних витрат з них отримують різні види дешевих високобілкових кормів. До того ж, білок бобових майже в 10 разів дешевше білка злакових.

Як показали дослідження багатьох учених, однією з найбільш перспективних багаторічних кормових культур у посушливому степу північно-західного Причорномор'я є галега східна (або інша назва – козлятник східний). Вона відрізняється більш високою морозо- та посухостійкістю, тривалим використанням (від 4–5 до 8–10 років). Її кормова цінність залишається досить високою упродовж усього періоду вегетації, при цьому вона за скоростиглістю випереджає інші кормові культури (наприклад, озиме жито та люцерну) на 16–24 дні.

Корми, виготовлені з вегетативної маси галеги, мають високу кормову і протеїнову поживність (1 ц зеленої маси містить 21–22 кормові одиниці). За наявністю вітамінів галега випереджає люцерну на 10–15 %. З 1 гектара одержують до 15 ц протеїну і вміст його у кожній кормовій одиниці становить понад 150 г. Для консервування для збереження поживних речовин головною метою є створення чистих технологій, наприклад, використання фітонцидного ефекту – дії рослини на небажану флору в сумішах галеги з гірчицею, або редькою чи райграсом однорічним.

Висновки. Призупинення скорочення поголів'я корів та нарощування обсягів виробництва молока в найближчі роки можливе за рахунок усунення дефіциту об'ємних кормів для корів господарств населення; оптимізації структури посівів кормових культур; запровадження в польове кормовиробництво посухо- та морозостійких високобілкових кормових культур, які забезпечуватимуть корів як зеленими кормами, так і продуктами їх переробки (сіно, сінаж, силос та ін.).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Петриченко В.Ф. Бобові культури і сталий розвиток агроєкосистеми / В.Ф. Петриченко, В.Ф. Камінський, В.П. Патика // Корми і кормовиробництво. – 2003. – Вип. 51. – С. 3–6.
2. Подобед Л.І. Кормовиробництво на Півдні України / Л.І. Подобед // Пропозиція. – 2004. – № 4. – С. 38–42.
3. Рослинництво Миколаївщини у 2009 році: статистичний збірник / Головне управління статистики у Миколаївській області. – Миколаїв, 2010. – 317 с.

Обеспечение хозяйств населения объемным кормом через создание эффективного полевого кормопроизводства в регионе

Т.Я. Иваненко

Рассмотрены пути устранения дефицита высококачественных и дешевых объемных кормов для коров, которые содержатся в хозяйствах населения Николаевской области. Освещается вопрос выбора наиболее эффективных кормовых культур и некоторых видов корма в их оптимальном соотношении с целью сбалансирования кормовых рационов за счет повышения продуктивности кормовых угодий.

Ключевые слова: молочное скотоводство, полевое кормопроизводство, объемные и высокобелковые корма, засухо- и морозостойчивые культуры.

Ensuring household food bulk of the population through the establishment of an effective field fodder production in the region

T. Ivanenko

In the article there were considered the ways of elimination deficit of high qualified and cheap high-bulk coarse fodder for cows, growing in the farms of Mykolayiv region. The problem of selecting the best forage crops and some types of feed in their optimal ratio to balance feed rations by increasing the productivity of grazing lands is eliminated in this research paper.

Key words: Dairy cattle breeding, field fodder, high-protein green crops.

УДК 303.725.33:629.33/. 36:662.91:681.136.3

РИЖАКОВА Г.М., канд. екон. наук

Київський національний університет будівництва і архітектури

ЕКОНОМЕТРИЧНА МОДЕЛЬ ОБСЯГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ) МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗА ВИДОМ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – ТОРГІВЛЯ, РЕМОНТ АВТОМОБІЛІВ, ПОБУТОВИХ ВИРОБІВ ТА ПРЕДМЕТІВ ОСОБИСТОГО ВЖИТКУ

У статті проаналізовано види економічної діяльності – торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку, розроблена економетрична модель формування показника обсягу реалізації продукції (робіт, послуг) малих підприємств залежно від основних факторів. Також обчислені коефіцієнти еластичності показника по кожному фактору і проведено аналіз впливу кожного фактору на показник.

Ключові слова: економетрична модель, малі підприємства, продукція.

Постановка проблеми. На основі аналізу ретроспективних даних розробити економетричну модель залежності показника обсягу реалізації продукції (робіт, послуг) малих підприємств від факторів для видів економічної діяльності – торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку.

У роботі [1] відзначено, що дієвим інструментом обґрунтування управлінських рішень з регулювання попиту і пропозиції може бути система національних балансів, яка охоплює:

- систему національних рахунків;
- баланс виробництва, розподілу і кінцевого використання ВВП;
- баланс доходів і витрат населення;
- зведений баланс фінансових ресурсів;
- торговельний баланс;
- платіжний баланс;
- баланс ринку праці;
- паливно-енергетичні баланси;
- баланс попиту і пропозиції виробничо-технічного призначення та сировинних ресурсів;
- баланс попиту і пропозиції основних видів продукції АПК.

У методичних рекомендаціях [2] пропонується для галузей сфери обігу, що включають торгівлю, громадське харчування, матеріально-технічне забезпечення та заготівлю, валовим випуском є величина реалізованого накладання.

Валовий випуск торгівлі на прогнозований рік визначається як добуток розрахованого на цей рік обсягу роздрібного товарообороту на коефіцієнт, що характеризує відношення валового випуску до обсягу товарообороту, яке склалося у базовому році з урахуванням можливих його змін. На зміну співвідношення між валовим випуском та товарооборотом, в першу чергу, впливає фактор структури товарообороту (питома вага продовольчих і непродовольчих товарів в загальному обсязі товарообороту).

У статистичному щорічнику України за 2008 р. наведені операційні дані Держкомстату України за показниками та факторами соціально-економічного розвитку України за попередні роки, включаючи 2008 р. Проте, ще недостатньо вивчено вплив еластичності показника по кожному фактору і вплив кожного фактору на показник.

Мета. Визначити коефіцієнти еластичності кожного фактора та їх вплив на показник обсягу реалізації продукції (робіт, послуг) малих підприємств у галузі – торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку.

Результати досліджень та їх обговорення. Показник обсягу торгівлі, товарообігу і послуг залежить від багатьох факторів і, зокрема, від реальних доходів населення, які характеризують споживання населенням матеріальних цінностей за всіма джерелами надходжень. Раціональний бюджет є економічним розрахунком обсягу споживання продуктів і послуг, які необхідні для задоволення потреб населення. За допомогою системи планових бюджетів населення можна дати характеристику обсягу споживання продукції і послуг. Поряд зі споживанням за напрямом товарообігу в бюджетах охоплюються обсяги роздрібного товарообігу. Методи розробки раціонального бюджету базуються на визначенні оптимальної структури споживання населення. Важливим питанням є визначення закономірностей, тенденцій у змінах структури споживання населення, які відбуваються під впливом багатьох факторів.

Надалі потрібно забезпечити баланс між виробництвом і споживанням продукції, послуг. Значна маса товарів надходить населенню через торгівлю, тому розвиток споживчого ринку тісно зв'язаний із розвитком торговельної мережі. Обсяг роздрібного товарообороту визначається як похідна величина від доходів населення і вартості нетоварних послуг торговельних підприємств.

Велике значення для визначення обсягу споживання продукції, послуг мають ціни на них, тому для визначення попиту на товари та послуги розраховуються реальні ціни і конкуренція на ринках збуту. Структура споживання товарів, послуг розглядається в діючих роздрібних цінах, спрогнозувати які на перспективу дуже складно.

Велике значення для визначення платоспроможного попиту на товари та послуги має розмір доходу на душу населення, або на сім'ю, тому науково обґрунтованими стають методи, які планують обсяг особистого споживання і роздрібного товарообороту на основі раціональних норм та індивідуального споживчого бюджету. Економічне групування і коефіцієнти еластичності споживання

можуть бути використані в поточному плануванні, коли структура споживання в базовому і перспективному році має значні відмінності. Розробляючи плани виробництва продукції, послуг, на підприємствах, потрібно враховувати платоспроможний попит населення на цю продукцію, а також кон'юнктуру ринку збуту продукції, надання послуг. Для торгових підприємств основною формою вивчення попиту є постійні спостереження за обсягом продажу окремих видів товарів у різні періоди часу.

Умови вибору покупцем товару різні. Сполучення об'єктивних і суб'єктивних елементів у запитах покупців визначає значне коливання в попиті. Для дослідження цих процесів значна роль відводиться статистичним методам, які базуються на аналізі обсягів вибірок з урахуванням маркетингових рекомендацій.

Досліджуються динамічні ряди показників попиту на товари, а також фактори, від яких вони залежать. Статистична організація поточного вивчення попиту потребує розробки єдиної для кожної групи товарів системи узагальнюючих показників для всебічної характеристики стану і динаміки попиту і пропозиції. Можна розглядати такі показники:

- показник ступеня попиту на окремі види товарів (відношення числа задоволених запитів до всієї кількості запитів);
- показник ступеня задоволення попиту за ціною для кожного товару (відсоток задоволення попиту);
- показники ступеня задоволення запитів по окремих асортиментних ознаках;
- показники ступеня задоволення попитом по антропологічних ознаках;
- показники задоволення попиту за якістю товарів;
- показники якості придбаних товарів;
- показники структури попиту на однойменні товари по виробниках;
- структура попиту на однойменні товари за видом оформлення їх для продажу;
- показники вартості товарів;
- показники сервісу з обслуговування і доставки товару покупцю;
- показники моди і дизайну товару;
- показники мотивації придбання товару.

Після закінчення статистичних спостережень дані реєструються і перевіряються.

Поряд із безпосереднім спостереженням для вивчення попиту на товари (послуги) використовується метод опитування покупців.

Обсяг вибірки повинен охоплювати близько 10% покупців.

Поточний попит – це базис розрахунку попиту на майбутній період. Динаміка попиту допомагає виявленню тенденцій його розвитку, тому окрім даних обліку, для оцінки попиту на майбутній період потрібна розвинена торгова інтуїція, експертні оцінки. Для визначення тенденцій у розвитку попиту необхідно знайти типові його проявлення. Тенденції визначаються відносною сталістю діючих факторів, тому потрібно знайти, як вони діють в межах навколишнього середовища.

Основна задача – дати характеристику відповідності товарної пропозиції попиту на товари і ступінь його задоволення. Вивчати попит – означає уважно відслідковувати (моніторити) його виникнення, розвиток змін, з'ясувати купівельну спроможність населення, виявити фактори, від яких він залежить, і визначити ступінь впливу цих факторів на показник попиту.

Основним показником діяльності торгівлі є роздрібний товарообіг, оскільки він впливає на визначення усіх інших показників діяльності підприємств цього виду діяльності. Прогнозування товарообігу охоплює визначення обсягу продажу товарів споживання на наступний період населенню і установам соціальної сфери та підприємствам та організаціям. Розробляючи такий прогноз, потрібно виходити з програмних рішень органів законодавчої і виконавчої влади щодо стабілізації і поступового зростання виробництва, підвищення життєвого рівня населення. Базою даних для розрахунку обсягів продажу товарів є відповідна статистична звітність про обсяги продажу товарів, прогнози величини грошових витрат населення на купівлю товарів, потреби установ, соціальної сфери, прогнози оцінки обсягів виробництва та імпорту товарів народного споживання. Спочатку проводиться аналіз досягнутих обсягів продажу товарів за минулий рік, розраховується приріст продажу за рахунок цінового фактору. Враховується величина витрат грошових доходів населення на купівлю, потреби установ соціального і культурного побуту, обсягу продажу продовольчих товарів на міських ринках і непродовольчих – на речових ринках. До показників роздрібного товарообороту належать:

- роздрібний товарооборот торгових організацій і підприємств усіх форм власності;
- у діючих цінах відповідних років;
- у діючих цінах до попереднього року (у відсотках);
- у порівняльних цінах (у відсотках);
- індекс споживчих цін (у відсотках) [2].

Вид економічної діяльності – торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку, надання послуг населенню та підприємствам.

Послуги – це діяльність суб'єктів, яка набуває матеріально-речової форми і задовольняє певні потреби замовників (особисті, колективні, громадські) [3]. Послуги є результатом різномірної діяльності, яка здійснюється виробником на замовлення будь-яких споживачів.

Обсяг реалізованих послуг (включаючи ПДВ) – це дані про обсяги реалізованих послуг, які визначаються за ціною продажу відвантаженої за межі підприємства готової продукції (виконаних послуг), оформлених як підстава для розрахунків із покупцями (замовниками) у документах, включаючи продукцію (послуги) за бартерним контрактом та непрямі податки (ПДВ, акцизний збір тощо).

Динаміка розвитку виду економічної діяльності – торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку наведена в табл. 1, яка складена на основі [3].

Аналіз даних табл. 1 показує наступне:

- оптовий товарооборот, який включає обсяг перепродажу підприємствами товарів без будь-яких змін (крім звичайних для торгівлі операцій) іншим підприємствам та організаціям (крім населення) для їх використання або наступного продажу як в Україні, так і на експорт (без ПДВ), постійно значно зростає – за 2002–2008 рр. з 290 до 1050 млрд грн, тобто за весь період він зріс в 3,6 рази;

- оборот роздрібною торгівлю, який включає роздрібний товарооборот підприємств, що здійснюють діяльність роздрібною торгівлю, а також розрахункові обсяги продажу товарів на ринку та фізичними особами – підприємцями, постійно і значно зростає – за 2002–2008 рр. з 68,8 млрд грн в 2002 до 456 млрд грн в 2008 рр., тобто за ці сім років він зріс у 6,6 рази;

- роздрібний товарооборот підприємств, який визначає обсяг продажу споживчих товарів і харчування населення через роздрібну торгівлю усіма діючими підприємствами, а також промисловими, транспортними та іншими неторговими підприємствами безпосередньо населенню через касу підприємства, за 2002–2008 рр. значно зростає – з 39,7 млрд грн у 2002 р. до 247 млрд грн у 2008 р., тобто за 7 років він зріс у 6,2 рази;

Таблиця 1 – Товарооборот торгівлі та обсяг реалізованих послуг в торгівлі, ремонті автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку

Показник	Роки						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Оптовий товарооборот підприємств у млрд грн	290	394	547	511	667	864	1050
Оборот роздрібною торгівлю, млрд грн	68,8	87,6	116	174	238	325	456
Роздрібний товарооборот підприємств у млрд грн	39,7	50	67,6	94,3	130	178	247
Роздрібний товарооборот підприємств на одну особу в грн	823	1046	1424	2003	2777	3832	5338
Обсяги реалізованих послуг в торгівлі, ремонті автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку, млн грн	319	366	515	656	885	1376	1824
Частка обсягів реалізованих послуг в торгівлі, ремонті автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку в загальному обсязі реалізованих послуг (у відсотках)	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,9	0,9
Обсяг послуг, реалізованих населенню за видом діяльності – торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку в млн грн	134	150	170	222	292	472	621

- роздрібний товарооборот підприємств на одну особу значно зростає – з 823 грн в 2002 р. до 5338 грн в 2008 р., тобто за ці 7 років він зріс в 6,5 разів;

- обсяги реалізованих послуг в торгівлі, ремонті автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку за 2002–2008 рр. значно зростає – з 319 млн грн в 2002 р. до 1824 млн грн в 2008 р., тобто за 7 років він зріс в 5,7 рази;

– частка обсягів реалізованих послуг в торгівлі, ремонті автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку в загальному обсязі реалізованих послуг (у відсотках) з 2002 до 2006 рр. становив 0,7%, а в 2007–2008 рр. складав 0,9%;

– обсяг послуг, реалізованих населенню за видом діяльності – торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку постійно зростає – з 134 млн грн у 2002 р. до 621 млн грн у 2008 р., тобто за ці 7 років він зріс в 4,6 рази.

Отже, на основі аналізу показників розвитку виду діяльності – торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку можна зробити такі висновки:

– частка реалізованих послуг цього виду діяльності в загальному обсязі реалізованих послуг ще дуже мала (складає 0,9%);

– діяльність малого бізнесу в цьому виді економічної діяльності має великі можливості для реалізації свого потенціалу.

У таблиці 2 наводяться дані діяльності малого бізнесу за видом економічної діяльності – торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку.

Таблиця 2 – Значення показника і факторів за 2002 – 2008 рр. для малих підприємств за видом економічної діяльності – торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку

Позначення	Показники та фактори	Роки						
		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Y_4	Обсяг реалізації продукції (робіт, послуг) малих підприємств за видом діяльності в Україні (в млрд грн)	26,11	32,67	34,54	36,19	23,92	27,57	29,91
X_4	Кількість найманих працівників малих підприємств за видом діяльності в тис. осіб	494,7	473,9	418,9	375,4	572,6	562,5	553
Z_4	Операційні витрати з реалізованої продукції малих підприємств за видом діяльності на одиницю продукції (коп/ грн)	103,2	93,8	100,9	100,7	101,5	98	101,2
U_4	Фінансові результати малих підприємств на оподаткування малих підприємств за видом діяльності в млрд грн	-0,2	-0,33	-0,415	-0,191	-0,361	1,404	12,62
V_4	Середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників малих підприємств за видом діяльності в Україні в грн	330	394	509	713	898	1145	1221
W_4	Частка продукції малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг) за видом діяльності у відсотках	7,7	7,1	5,4	5,6	27,3	25	22,2

Економічний аналіз даних таблиці 2 показує:

– обсяг реалізації продукції (робіт, послуг) малих підприємств за видом діяльності в Україні за 2002–2005 рр. зростає – з 26,11 млрд грн до 36,19 млрд грн, а в 2006 р. він значно зменшився – до 23,92 млрд грн, і до кінця періоду в 2008 р. він склав 29,97 млрд грн, тобто за останні 2 роки він зріс в 1,25 рази, а з початку періоду він зріс в 1,14 рази. Отже, зростання обсягу реалізації продукції (робіт, послуг) малого бізнесу в цьому виді діяльності дуже мале;

– кількість найманих працівників малих підприємств за видом діяльності за 2002–2005 рр. знизилась в 1,3 рази, а за 2006–2008 рр. підвищилась до 553 тис. осіб, порівняно з 2002 р. вона зросла в 1,1 рази;

– операційні витрати з реалізованої продукції малих підприємств за видом діяльності на одиницю продукції (коп/ грн) коливаються від 93,8 коп/грн до 103,2 коп/грн і за останній 2008 р. вони склали 101,2 коп/грн;

– фінансові результати малих підприємств на оподаткування малих підприємств за видом діяльності були від’ємними в 2002–2006 рр., а в 2007 та 2008 рр. значно зросли і стали позитивними, склавши 12,62 млрд грн в 2008 р.;

– середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників малих підприємств за видом діяльності значно зростала – зі 330 грн у 2002 р. до 1221 грн у 2008 р., тобто за ці 7 років вона зросла в 3,7 рази;

– частка продукції малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг) за видом діяльності у відсотках за ці роки значно зростала – з 7,7% в 2002 р. до 22,2% в 2008 р.,

тобто за ці 7 років вони зросли у 2,9 рази, що складає низький відсоток від потрібного, тобто малий бізнес повинен значно розвиватися.

Якщо скористатися позначеннями табл. 2, то можна записати загальний вигляд економетричної залежності між показником і факторами у такому вигляді:

$$y_4 = a_0 + a_1x_4 + a_2z_4 + a_3U_4 + a_4V_4 + a_5W_4.$$

Розрахунки, проведені за методом найменших квадратів, дали такі результати:

– $y_4 = 109,56 - 0,065x_4 - 0,5z_4 + 0,19U_4 + 0,0033V_4 - 0,012W_4$;

– коефіцієнт множинної детермінації $R^2 = 0,98$;

– відносна стандартна похибка $H = 1,7\%$.

Коефіцієнти еластичності за факторами такі:

– за першим фактором: $E_x = -1,1$;

– за другим фактором: $E_z = -1,6$;

– за третім фактором: $E_U = 0,01$;

– за четвертим фактором: $E_V = 0,1$;

– за п'ятим фактором: $E_W = -0,006$.

Кореляційні зв'язки між факторами та показником наведені в табл. 3 у вигляді кореляційної матриці.

Таблиця 3 – Кореляційна матриця залежностей показника та факторів

	x_4	z_4	U_4	V_4	W_4	y_4
x_4	1	0,02	0,4	0,6	0,9	0,86
z_4	0,02	1	0,16	0,12	0,1	-0,3
U_4	0,4	0,16	1	0,8	0,4	-0,05
V_4	0,6	0,12	0,8	1	0,77	-0,22
W_4	0,9	0,1	0,4	0,77	1	-0,71

Аналіз даних таблиці 3 показує, що всі фактори між собою мають позитивні зв'язки, а з показником перший фактор x_4 має великий позитивний зв'язок, інші фактори з показником мають різні за величиною негативні зв'язки.

Найменший позитивний вплив на показник має третій фактор U_4 : для нього коефіцієнт кореляції $K = -0,05$ є дуже малим, також для нього і дуже малий коефіцієнт еластичності ($E_U = 0,01$).

Отже, фінансовий результат дуже мало впливає на обсяг реалізації продукції (робіт, послуг) малих підприємств за цим видом економічної діяльності.

Найменший негативний вплив на показник обсягу реалізації продукції малих підприємств в цій галузі має п'ятий фактор W_4 , тобто величина частки продукції малих підприємств майже не впливає на обсяг реалізації продукції малих підприємств в цій галузі.

Четвертий фактор V_4 має невеликий позитивний вплив на показник. Отже, середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників малих підприємств позитивно впливає на обсяг реалізації продукції малих підприємств у цьому виді діяльності.

Перший і другий фактори достатньо вагомо впливають на показник обсягу реалізації продукції малих підприємств у цьому виді діяльності, тому для проведення більш ефективного процесу формування обсягу виробництва продукції малих підприємств для цього виду економічної діяльності рекомендується зменшити кількість найманих працівників за рахунок заміни більш кваліфікованими працівниками, а також зменшити операційні витрати на одну гривню реалізованої продукції.

Висновки. Економетричне моделювання процесу формування обсягу реалізації продукції малих підприємств у видах діяльності – торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку – дає можливість визначити вплив кожного фактору на показник і розробити рекомендації щодо зміни величини факторів для досягнення поставленої мети.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дідур С.В. Регулювання попиту та пропозиції на макрорівні / С.В. Дідур. – К.: Наук. світ, 2005. – 320 с.
2. Прогнозування і розробка програм / За ред. В.Ф. Бесєдіна. – К.: НДЕІ, Наук. світ, 2000. – 470 с.
3. Статистичний щорічник України за 2008 р. – К.: Державне підприємство „Інформ-аналіт. агентство”, 2009. – 566 с.

Економетрическая модель объема реализации продукции (работ, услуг) малых предприятий в зависимости от вида экономической деятельности – торговля, ремонт автомобилей, бытовой техники и личного потребления

Г.М. Рыжакова

В статье проанализированы виды экономической деятельности – торговля, ремонт автомобилей, бытовых изделий и предметов личного потребления, а также разработана эконометрическая модель зависимости показателя объемов производства продукции (работ, услуг) малых предприятий от факторов для этого вида экономической деятельности. Рассчитаны коэффициенты эластичности показателя по каждому фактору и проведен анализ их влияния на показатели.

Ключевые слова: эконометрическая модель, малые предприятия, продукция.

Econometric model of sales volume in products (services, work) in small enterprises according to the kind of their economic activity

G. Ryzhakova

The paper deals with the analysis of kinds of economic activities – trade, repairing cars, household products and personal units. There has been developed the econometric model of sales volume index forming. Elasticity indexes of the indicator under each of the factors are calculated and the analysis of their influence on the indicator is carried out.

Key words: econometric model, small enterprises, products.

УДК 338.439.4

СОКОЛЬСЬКА Т.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ СИСТЕМУ ХАССП

У статті розкриті проблеми забезпечення конкурентоспроможності молочної галузі України. Запропоновані шляхи посилення її конкурентного потенціалу через підвищення якості молочної сировини шляхом запровадження концепції ХАССП, що дасть змогу підвищити конкурентоспроможність молочної продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Ключові слова: молочна галузь, конкурентний потенціал, якість молока, ХАССП.

Постановка проблеми. В умовах інтернаціоналізації економіки, постійного «тиску» імпорту динамічний розвиток молочної галузі України можливий лише через посилення її конкурентного потенціалу та забезпечення цивілізованих ринкових відносин в державі.

Перебіг подій останніх років в аграрній сфері доводить, що вся складність проблеми виходу з глибокої кризи визначається не лише відсутністю досвіду ринкової діяльності в умовах глобалізації, а ще й слабкою діагностикою конкурентних умов і неможливістю відповідного їх регулювання. На сьогодні відсутні чітко сформована концепція формування і розвитку конкурентного середовища в молочної галузі, методика оцінки та заходи посилення її конкурентного потенціалу. Тому виникає нагальна необхідність розробки теоретичних, методологічних і практичних аспектів формування конкурентного потенціалу, оскільки в аграрному секторі економіки традиційно складно реалізуються антикризові програми та практично відсутня державна підтримка необхідних соціально-економічних перетворень. Це призводить до того, що інтереси сільськогосподарських товаровиробників, переробників, посередників і споживачів продукції залишаються все ще незбалансованими. Проблеми поглиблення диспропорцій між виробниками, фінансовим та торгово-посередницьким капіталом безпосередньо впливають на рівень конкурентоспроможності вітчизняних виробників молока.

Аналіз останніх досліджень і публікацій вітчизняних та зарубіжних учених свідчить, що вивченню питання посилення конкурентного потенціалу в аграрній сфері в цілому, так і зокрема у молочної галузі приділяється значна увага. Проблемами конкурентоспроможності переймалися такі відомі вчені: Г. Азоєв, І. Ліфіц, М. Портер, Ф. Котлер та ін., а їх праці стали науковим підґрунтям для побудови теорії і практики конкурентної стратегії.

Сучасні проблеми конкурентоспроможності продукції агросфери висвітлювали у своїх працях В. Андрійчук, П. Березівський, Л. Б. Пасхавер, П. Саблук, О. Шпичак, О. Шубравська, проте практичне опанування шляхів підвищення конкурентоспроможності молочної продукції, їх впрова-

дження в господарську діяльність – це тривалий і досить складний процес, який вимагає нових, якісних підходів і ефективних стратегічних рішень.

Особливо глибокого аналізу процесів посилення конкурентного потенціалу потребує молочна галузь, спроможна вже сьогодні постачати свою продукцію на зовнішній ринок.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка шляхів посилення конкурентного потенціалу молочної галузі України через запровадження основних положень концепції ХАССП.

Результати досліджень та їх обговорення. Дослідженнями встановлено, що конкурентний потенціал галузі є головною рушійною силою забезпечення конкурентоспроможності продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Під конкурентним потенціалом галузі доцільно розуміти сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів, раціональне і ефективне використання яких у процесі задоволення споживчого попиту забезпечує стабільне функціонування і стратегічний розвиток її в умовах конкуренції та створює стійку конкурентну позицію продукції на ринку (рис.1). Для стійкого розвитку конкурентного потенціалу він повинен володіти певними властивостями: достатністю – для забезпечення конкурентоспроможності і стратегічного розвитку; адаптивністю – відповідно до змін зовнішнього середовища і науково-технічного розвитку; стабільністю, визначеною технічним циклом і заданим періодом часу, тобто нормами і нормативами на певний період; саморегулюванням відповідно до локальних потенціалів і динаміки внутрішнього середовища в період інноваційних перетворень; адаптацією організаційної поведінки системи для забезпечення конкурентоспроможності і розвитку [1].

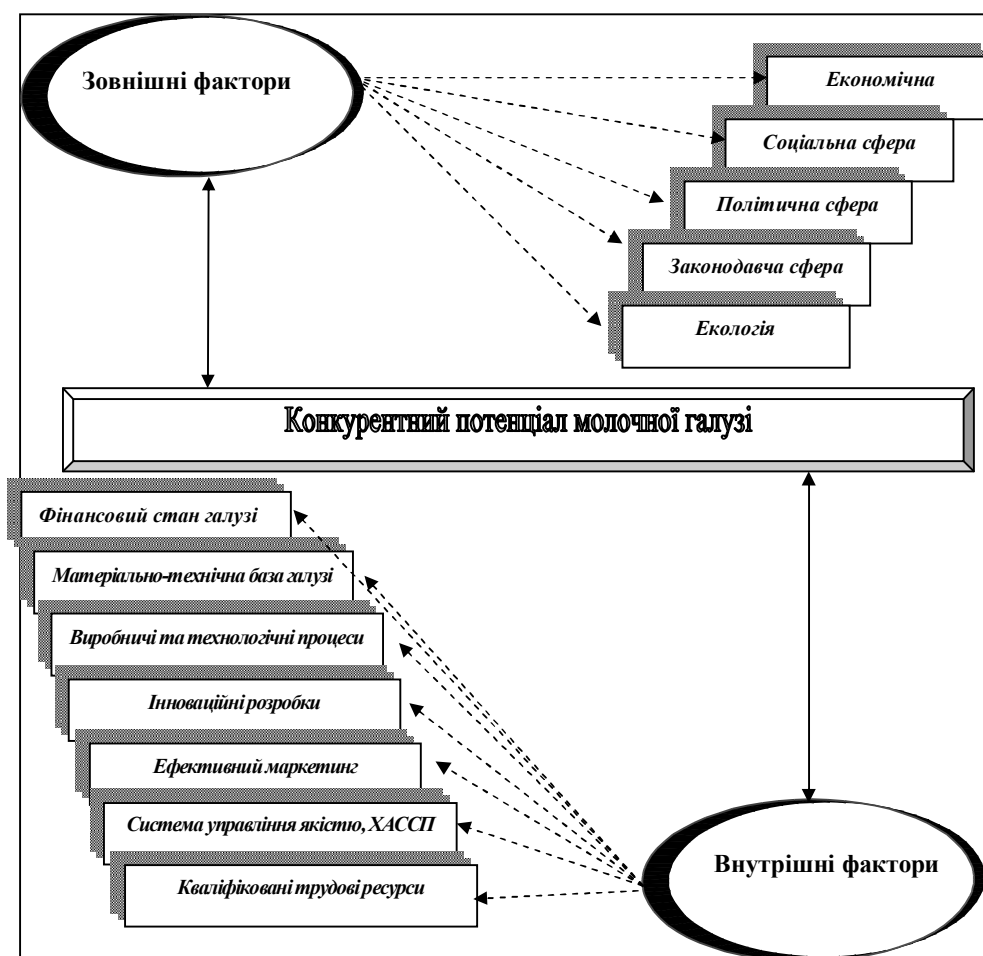

Рис. 1. Основні чинники формування конкурентного потенціалу молочної галузі

Базові елементи потенціалу у взаємодії є механізмом, що забезпечує їх функціонування в найбільш раціональному поєднанні для вирішення поставлених цілей і завдань за певних умов зовнішнього середовища і внутрішніх обмежень. Також необхідно відзначити, що конкурентний потенціал галузі, що складається із сукупності структурних елементів, виявляється і реалізується на ринку через його маркетингову діяльність. Тому її активність – це і умова, і індикатор розвитку конкурентних позицій кожного господарюючого суб'єкта. Використовуючи концепцію маркетингу, суб'єкт фіксує свій конкурентний рівень і визначає основні стратегічні напрями, виходячи із платоспроможних потреб ринку, тобто зі знання і розуміння інтересів і вимог покупців.

Досліджуючи молочну галузь, що на сьогодні є однією із пріоритетних сегментів вітчизняної економіки, через життєву необхідність цієї групи продуктів як важливого джерела білків тваринного походження в раціоні пересічного українця, нами встановлено, що конкурентний потенціал її на сьогодні є ще досить слабким, оскільки ця галузь переживає глибоку системну кризу і зазнає великих руйнівних, деструктивних змін через катастрофічне зниження поголів'я корів (на 44,8% у 2009 порівняно з 2000 рр.), низьку їх продуктивність – 4049 кг у 2009 році (табл.1), тоді як у провідних країнах світу, зокрема у США, середній удій складає 9219,1 кг.

За браком коштів, на сучасному етапі розвитку різко знизилася придбання аграрними товаровиробниками сучасного технологічного обладнання, мобільних технічних засобів. Більшість машин і обладнання на фермах відпрацювали амортизаційні терміни. Витрати на ремонт і технічне обслуговування виробничо-технічного потенціалу перевищують їх початкову вартість, що значно погіршує рівень економічної ефективності виробництва продукції в молочному скотарстві.

Таблиця 1. – Динаміка показників тваринництва в Україні

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2009 у % 2000	2009 у % 2008
Поголів'я корів, тис. голів											
4958,3	4918,1	4715,6	4283,5	3926,0	3635,1	3346,7	3095,9	2856,3	2736,5	55,2	95,8
Виробництво молока, тис. тонн											
12657,9	13444,2	14142,4	13661,4	13709,5	13714,4	13286,9	12262,1	11761,3	11606,5	91,7	98,7
Середній річний удій молока від однієї корови, в усіх категоріях господарств, кг											
2359	2709	2873	2887	3185	3487	3652	3665	3793	4049	171,6	106,7
Рентабельність виробництва молока, %											
-60	-08	-138	99	-04	122	-37	138	4,1	1,4	-233	34,1

*Джерело: складено за даними Держкомстату України [2].

Обсяги інвестицій у тваринництво за рахунок усіх джерел фінансування не забезпечують навіть простого відтворення спожитих основних засобів виробництва.

Варто зазначити, що суттєвим обмежувальним чинником міцного конкурентного потенціалу молочної галузі є низька якість виробленого молока та молочної продукції. Так, за даними Державного комітету статистики у 2009 році в Україні було вироблено лише 1,9% молока екстра класу (табл.2).

Таблиця 2. – Якість молока, проданого сільськогосподарськими підприємствами у 2003-2008 рр. (за ДСТУ 3662-97, у % до загального обсягу)

Категорія молока/рік	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Екстра	-	-	-	-	-	0,2	1,9
Вищий гатунок	12,1	15,2	16,9	18,8	25,7	28,2	29,1
1-й гатунок	76,1	73,9	73,4	68,6	65,9	62,9	62,3
2-й гатунок	10,2	9,4	8,7	10,1	6,9	7,0	5,7
Негатункове	1,5	1,5	1,0	2,5	1,5	1,7	1,0

*Джерело: складено за даними Держкомстату України [2].

Низька якість молокосировини загострює проблему збуту готової продукції, особливо на зовнішньому ринку. Це явище зумовлене застарілими виробничими потужностями і споживаними ресурсами, технологіями виробництва, а також недосконалістю вітчизняних стандартів на молочну продукцію, що не відповідають європейським вимогам [3].

Велика частка молочної сировини за мікробіологічними показниками та показниками безпеки не відповідає чинним нормативним документам (неприпустимо високий вміст антибіотиків, пестицидів, інших небезпечних компонентів). Більшість виробників не дотримуються елементарних санітарно-гігієнічних умов виробництва молока, не забезпечують його охолодження, не застосовують мийні та дезінфекційні засоби, транспортують молоко в непристосованих ємкостях.

За цих умов важливим чинником, що гарантує випуск якісної молокосировини, є реконструкція і технічне переоснащення молочних ферм, перехід на більш прогресивні енергозберігаючі технології виробництва. Разом з цим, не менш важливим інструментом формування конкурентного потенціалу галузі є негайне запровадження вітчизняними виробниками та переробниками молока основних положень концепції ХАССП (Hazard Analysis and Critical Control Point).

Система ХАССП є єдиною системою управління безпечністю харчової продукції, яка довела свою ефективність і прийнята міжнародними організаціями [4]. Вона є науково обґрунтованою і дозволяє гарантувати виробництво безпечної продукції шляхом ідентифікації і контролю небезпечних чинників. Перші кроки її запровадження в Україні були зроблені 2004 року.

ХАССП охоплює всі аспекти безпечністю продукції, починаючи з контролювання внесення мінеральних добрив і засобів захисту рослин, джерел забору води, стану здоров'я тварин, умов їх утримання, одержання, переробки і збереження молока. Правильно проведений аналіз небезпечних чинників дозволяє виявити приховані небезпеки і направити відповідні ресурси в критичні точки процесу, отже і зменшити витрати, пов'язані із відкриттям продукції, штрафними санкціями і судовими позовами. ХАССП може інтегруватися в загальну систему управління, достатньо органічно поєднуючись з іншими управлінськими концепціями – управління якістю (стандарти ISO серії 9000), управління довкіллям (стандарти ISO серії 14000) тощо.

Варто відмітити, що в Україні 2003р. було встановлено вимогу щодо поетапного переходу виробників молочної продукції до застосування превентивної системи внутрішнього контролю на основі принципів ХАССП. Передбачалось, що порядок та терміни обов'язкового запровадження будуть визначені окремими підзаконними актами. Проте, подальших кроків щодо реалізації цієї норми (щодо визначення порядку та термінів) зроблено не було.

У системі Держстандарту було проведено певну підготовчу роботу, яка сприяла підвищенню інтересу до ХАССП з боку передових підприємств та застосування передового світового досвіду. Серед перших підприємств молочної галузі, які звернулися до ХАССП, були ВАТ “Галактон”, підприємства корпорації “Клуб сиру”, деякі інші організації [5]. Головними чинниками, що спричинили ці перші кроки, за відсутності ініціатив держави, стали вимоги партнерів, в першу чергу іноземних, та преференції у дедалі жорсткішій конкурентній боротьбі у просуванні продукції на ринки.

Тому ми вважаємо, що без приведення теорії і практики виробництва молочної сировини у відповідність до встановлених у цивілізованому світі норм і правил, успіхів в умовах ринкової економіки не досягти.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, у процесі дослідження молочної галузі, яка на сьогодні є однією із пріоритетних сегментів вітчизняної економіки, виокремлення такої категорії, як конкурентний потенціал, зумовлене потребою в значно ширшому трактуванні конкурентоспроможності, що сприяє забезпеченню довготривалого позиціонування галузі в постійно мінливому конкурентному середовищі. На сьогодні конкурентний потенціал молочної галузі є ще досить слабким, оскільки ця галузь переживає глибоку системну кризу і зазнає великих руйнівних, деструктивних змін через катастрофічне зниження поголів'я. Обсяги інвестицій у тваринництво за рахунок усіх джерел фінансування не забезпечують навіть простого відтворення спожитих основних засобів виробництва. Суттєвим обмежувальним чинником міцного конкурентного потенціалу молочної галузі є низька якість виробленого молока та молочної продукції.

У сучасних умовах пріоритетного значення набувають саме реконструкція і технічне переоснащення тваринництва, оскільки вони забезпечують швидке оновлення активної частини основних виробничих фондів та сприяють застосуванню новітніх технологій.

На часі здійснення низки організаційних заходів щодо запровадження основних положень системи ХАССП як на загальнодержавному рівні, так і на рівні кожного окремого підприємства. Поряд із підвищенням рівня безпечністю продукції ХАССП забезпечує конкурентні преференції, підвищення привабливості та ліквідності самого виробництва, а також сприяє міжнародній торгівлі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Москалєв С.М. Проблемы диагностики состояния конкурентной среды и конкурентного потенциала хозяйствующих субъектов / С.М. Москалєв // Известия СПбГАУ. – 2010. – №18. – С.15-21.
2. Статистичний збірник. Сільське господарство України у 2008 р. / Держкомстат України. – К.: Техніка, 2009. – 370 с.
3. Сокольська Т.В. Конкурентоспроможність продукції агросфери за якісними показниками / Т.В. Сокольська // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. [«Розвиток агробізнесу в Україні: проблеми, пріоритети, перспективи»], (Житомир 25-27 березня 2010 р.). – Житомир, 2010. – С. 213-215.
4. Чому безпека харчових продуктів? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.consumerinfo.org.ua/must_know/quality.
5. Посібник для малих та середніх підприємств молокопереробної галузі з підготовки та впровадження системи управління безпекою харчових продуктів на основі концепції ХАССП. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.tiba.org.ua/files/HACCP_Dairy.pdf

Усилення конкурентного потенціалу молочної отрасли України через систему ХАССП

Т.В. Сокольская

В статье раскрыты проблемы обеспечения конкурентоспособности молочной отрасли Украины. Предложены пути усиления ее конкурентного потенциала путем повышения качества молочного сырья внедрением концепции ХАССП, что даст возможность повысить конкурентоспособность молочной продукции как на внутреннем, так и на внешнем рынках.

Ключевые слова: молочная отрасль, конкурентный потенциал, качество молока, ХАССП

Enhancement of competitive potential in dairy sector in ukraine through HACCP

T. Sokolska

In this article has been disclosed the problems related to ensuring the competitiveness of dairy sector in Ukraine. It has been offered the ways for enhancement of the competitive potential through the higher quality of raw milk via introduction of HACCP conception, which provides an opportunity to increase the competitiveness of milk production both on the local and international makers.

Keywords: suckling industry, competition potential, quality of milk, HACCP.

УДК 631.151.4:664.1.003.13

СЛУП'ЯН К.В., аспірантка

Науковий керівник – **ВАРЧЕНКО О.М.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ БУРЯКОЦУКРОВОЇ ГАЛУЗІ

Узагальнено особливості функціонування підприємств бурякоцукрової галузі у сучасних умовах. Визначено чинники та умови, що сприяють та стримують економічний розвиток підприємств галузі. Обґрунтовано заходи та шляхи підвищення ефективності функціонування підприємств бурякоцукрової галузі.

Ключові слова: економічна ефективність, ефективність виробництва цукрових буряків, бурякоцукрова галузь, ефективність переробки цукрових буряків.

Постановка проблеми. Основним напрямом вирішення проблеми забезпечення населення країни цукром, а переробної промисловості сировиною є підвищення ефективності вітчизняного буряківництва. Це дозволить у процесі забезпечення населення країни цукром мінімізувати залежність від кон'юнктури світового ринку, а також більшою мірою використовувати виробничий потенціал сільського господарства, ресурсозабезпечуючих, обслуговуючих і переробних галузей.

Підвищення ефективності діяльності підприємств бурякоцукрової галузі вимагає тісної взаємодії всіх ланок його технологічного ланцюга – від насінництва до реалізації цукру кінцевому споживачу. У зв'язку з цим, актуальним є питання пошуку резервів підвищення ефективності виробництва цукрових буряків та цукру в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивчення цієї проблеми знайшло відображення у наукових працях вітчизняних науковців, серед яких доцільно виділити Г. Черевка, О.Ф. Савченка, П.С. Березівського, Н.Я. Коваленка, Н.А. Сафронова, С.Ф. Покропивного та багатьох ін. Однак, зміни ринкової ситуації та умов функціонування суб'єктів господарювання зумовлюють необхідність проведення подальших наукових досліджень у цьому напрямі.

Метою дослідження є виявлення основних напрямів підвищення ефективності функціонування підприємств бурякоцукрової галузі та обґрунтування організаційно-економічних заходів їх реалізації.

Результати досліджень та їх обговорення. Встановлено, що окремі науковці вкладають у поняття «ефективність» результативність виробництва. Так, Черевко Г. та Лукаш В. вважають, що коли результатом якоїсь діяльності є продукт, який не задовольняє певних вимог, насамперед сус-

пільних, не відповідає встановленим параметрам і тому не має практичного застосування, одержаний результат не є ефективним, так само як не була ефективною власне діяльність [1, с. 47].

Савченко О.Ф. зазначає, що ефективність виробництва – це: "... функціонування матеріального виробництва, ...досягнення об'єктивної мети, ...здійснення основних виробничих функцій" [2, с. 41].

Такий підхід до розуміння категорії ефективності діяльності підприємства не враховує постійні зміни та адаптації у часовому просторі підприємства, де нерідко прагнення до прибутку ототожнюється з метою діяльності.

Зазначимо, що поширеною є думка, що суть економічної ефективності полягає в одержанні максимального результату з одиниці виробничого ресурсу.

Такої думки дотримуються О.А. Біттер, П.С. Березівський та В.С. Мельник, а також Н.Я. Коваленко, Н.А. Сафронов, С.А. Константінов, які виділяють дві складові ефективності виробництва [3, 4, 5]: досягнення максимального ефекту (найбільш повне задоволення потреб членів суспільства за наявних ресурсів); мінімізація витрат, зазначених під час виробництва (мінімізація затрат живої й уречевленої праці на одиницю продукції).

Близькими до цих є думки іншої групи вчених-економістів, які виділяють певні різновиди оптимізаційного підходу. Так, П.А. Самуельсон та В.Д. Нордхаус вважають, що ефективність означає відсутність втрат, або настільки повне використання ресурсів, наскільки це можливо для задоволення потреб чи бажань людей. У цьому випадку акцент робиться на наявності або відсутності втрат, що характеризує не сутність категорії, яка розглядається, а тільки певний її бік [6].

Іваницька Г.Б., Кованов С.І. виділяють три види ефективності [7, 8].

Суть наведених видів ефективності полягає в наступному:

– виробничо-технічна – ефективність використання трудових ресурсів, яка є підсистемою, що об'єднує сукупність природних умов, технічної бази та організації виробництва, які за взаємодії забезпечують виробництво продукції;

– виробничо-економічна ефективність – відображає виробничі відносини й визначається системою вартісних показників;

– соціально-економічна ефективність – показує ступінь забезпечення виконання умов розширеного виробництва.

Такі автори, як З.О. Манів, І.М. Луцький [9, с. 516] та С.Ф. Покропивний [10, с. 451–453] вважають, що ефективність виробництва – це комплексний економічний результат використання засобів виробництва й робочої сили за певний проміжок часу. Головною ознакою ефективності (продуктивності) є досягнення кінцевої мети – результатів виробничо-господарської діяльності підприємства з найменшими витратами суспільної праці або часу.

На їхню думку, тлумачення ефективності як економічної категорії визначається об'єктивно діючим законом економії робочого часу, що є основоположною субстанцією багатства й мірою витрат, необхідних для його нагромадження та використання суспільством.

Найбільш поширеними і загальними показниками, що характеризують економічну ефективність сільськогосподарського виробництва, зокрема вирощування цукрових буряків, є: виробництво валової продукції на 100 га сільськогосподарських угідь у натуральному та вартісному виразах, собівартість 1 ц продукції, виробництво продукції на 1 люд.-год, розмір валового і чистого доходу на 1 га сільськогосподарських угідь, рівень рентабельності тощо.

У свою чергу до показників, що характеризують економічну ефективність виробничої діяльності переробних підприємств галузі, належать: продуктивність т/добу, тривалість сезону цукроваріння, вихід цукру у % до маси перероблених буряків, коефіцієнт вилучення цукру у %, собівартість виробництва 1 т продукції, рівень рентабельності та ін.

В Україні Київська область традиційно належала до числа основних бурякосійних регіонів, у сільському господарстві якої виробництво цукрових буряків має вагоме значення.

У середньому за останні 5 років найбільші обсяги виробництва цукрових буряків спостерігались у Васильківському, Білоцерківському, Ставищанському та Володарському районах. У структурі товарної продукції вони займали від 17,8 до 35,6 %.

Київська область має сприятливі ґрунтово-кліматичні умови. Це позитивно позначається на урожайності цукрових буряків і можливості використання інтенсивних технологій їх обробітку. Однак нині ці можливості використовуються не повністю. Середня урожайність коренеплодів у сільськогосподарських підприємствах знаходиться на рівні 318,23 ц/га, валовий збір має істотну варіацію за роками (табл. 1).

Останнім часом спостерігається тенденція до значного скорочення посівних площ, зайнятих під цукровими буряками, що негативно впливає на обсяги заготівлі сировини для переробних підприємств. Така ситуація зумовлена, насамперед, відсутністю дієвого механізму регулювання з боку держави та низьким рівнем зацікавленості селян у вирощуванні цієї культури.

Таблиця 1 – Економічні показники виробництва цукрових буряків у Київській області

Категорії господарств	1990-2000 рр. в середньому	Роки				Зміна, %
		2005	2006	2007	2008	
Валовий збір, тис. т	2347,27	1562,4	2291,3	1610,2	997,5	- 57,5
Урожайність, ц/га	250,87	284,3	342,4	311,6	334,6	33,4
Площа посіву, тис. га	93,37	56,3	68,5	54,6	30,0	- 67,9
Площа збирання, тис. га	91,1	54,95	66,93	51,68	29,81	- 67,3
Рівень рентабельності (збитковості), %	25,3	- 5,9	6,1	- 34,8	-13,9	- 39,2

У Київській області цукрові буряки обробляються на площі 30 тис. га. У 1990-ті рр. відбувся перерозподіл виробництва цукрових буряків між сільськогосподарськими підприємствами і селянсько-фермерськими господарствами. Зазначимо, що по Київській області частка сільськогосподарських підприємств у 1995 р. становила 97,4 % валового виробництва коренеплодів, а у 2008 році цей показник склав 88,8 % відповідно.

Економічну ефективність виробництва цукрових буряків у сільськогосподарських підприємствах області можна оцінити за показником рентабельності виробництва, який варіює від рентабельного виробництва на рівні 6,1 % у 2006 р. до збиткового рівня 13,9 % у 2008 р.

Для виявлення резервів підвищення ефективності виробництва цукрових буряків доцільно провести поглиблений аналіз собівартості за статтями витрат. Дослідженням встановлено, що собівартість вирощування цукрових буряків має тенденцію до росту, що зумовлено підвищенням цін на виробничі ресурси. Цей показник свідчить про досягнутий рівень продуктивності праці, ефективність використання виробничих фондів, результативність впровадження сучасної техніки і технології, досягнень науки і практики, раціоналізації організації праці і управління виробничою діяльністю. Ефективність собівартості досягається через оптимальне співвідношення між обсягом продукції і сумою витрат на її виробництво.

Вивчення практики вирощування цукрових буряків сільськогосподарськими підприємствами Білоцерківського району дозволило встановити, що мають місце серйозні порушення технології обробітку цукрових буряків, а саме: відсутність науково обґрунтованих сівозмін (більше 60 % посівів буряків розміщуються протягом декількох років на одних і тих же полях); практично не вносяться органічні добрива, а мінеральні вносяться у недостатній кількості; господарства відчувають нестачу техніки, у жодному з них немає комплексної системи машин для обробітку цукрових буряків.

Нині переробні підприємства бурякоцукрової галузі з метою забезпечення себе сировиною практикують вирощування цукрових буряків на орендованих землях. Необхідно зазначити, що цукрові заводи забезпечують інтенсивне вирощування цукрових буряків, що в кінцевому рахунку зумовлює досягнення високих економічних показників (табл. 2).

Таблиця 2 – Економічні показники вирощування цукрових буряків у ВАТ "Саливонківський цукровий завод"

Показники	Роки				
	2004	2005	2006	2007	2008
Площа посіву, га	7129,5	5624,2	6163,8	5663,0	5267,3
Заготівля цукрових буряків, т	328753	269712	304916	242700	211328
Урожайність, ц/га	461,1	479,6	494,7	423,1	401,2
Собівартість цукрових буряків, грн/т	131,2	152,88	167,62	152,3	124,97
Ціна реалізації 1 т цукрових буряків, грн	136,5	178,5	187,2	162,7	141,67
Рівень рентабельності вирощування цукрових буряків, %	4,04	16,76	11,7	6,8	13,4
Прибуток (+), збиток (-), грн:					
- на 1 т продукції	5,3	25,6	19,6	10,4	16,7
- на 1 га посіву	244,3	1227,78	969,6	440,2	670,0

Джерело: розрахунки за даними підприємства.

Дані таблиці свідчать, що не спостерігається чіткої позитивної чи негативної тенденції, показники у динаміці років варіюються. Останнім часом як і у більшості господарств спостерігається

скорочення посівних площ, зменшення обсягів заготівлі сировини та зниження рівня урожайності. Але поряд з цим спостерігається зниження собівартості виробництва продукції, що сприяє підвищенню рівня рентабельності та прибутковості.

Відомо, що досягнутий економічний результат у буряківництві зберігається і посилюється лише за умови забезпечення ефективної переробки цукрових буряків. Зазначимо, що переробку цукрових буряків, вирощених у господарствах Київської області, забезпечує ВАТ «Рокитнянський цукровий завод», ВАТ «Саливонківський цукровий завод», ВАТ «Шамраївський цукровий завод», ВАТ «Кагарлицький цукровий завод», ТОВ "Панда", ТОВ "Краєвид", ВАТ "Кристал-М", ТОВ "Старинський сільгоспкомбінат", ТОВ "Цукровий завод ім. Тараса Шевченка".

З метою обґрунтування напрямів підвищення ефективності функціонування переробних підприємств галузі розглянемо діяльність ВАТ «Саливонківський цукровий завод». Його виробнича потужність складає 5000 т переробки буряків на добу, що забезпечує переробку усіх вироблених в господарствах зони цукрових буряків в оптимальні терміни. Крім того, досліджуване підприємство з метою завантаження власних виробничих потужностей самостійно займається вирощуванням цукрових буряків. Розглянемо основні техніко-економічні показники переробки цукрових буряків ВАТ «Саливонківський цукровий завод» (табл. 3).

Таблиця 3 – Техніко-економічні показники переробки цукрових буряків у ВАТ «Саливонківський цукровий завод»

Показники	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.
Цукристість буряків під час приймання, %	17,42	16,63	15,58	17,71
Тривалість сокодобування, діб	52,5	61,0	48,0	41,25
Вихід цукру, % (до маси перероблених буряків)	14,71	14,02	12,98	15,51
Вміст цукру у мелясі, %	1,58	1,55	1,6	1,5
Коефіцієнт вилучення цукру, %	82,16	82,39	81,5	85,8
Виробництво цукру-піску, т	38467,1	41672,0	30804,8	32137,8

Дані таблиці свідчать, що за досліджуваний період спостерігається тенденція до скорочення термінів переробки цукрових буряків, що негативно позначається на рентабельності досліджуваного підприємства і відповідно на ефективності його діяльності. Також до негативних явищ належить зменшення обсягів виробництва цукру, що зумовлено скороченням посівних площ під цукровими буряками до 5267,3 га у 2008р. та обсягів їх заготівлі.

У свою чергу позитивним є збільшення виходу цукру у 2008 р. до 15,5 %, а також підвищення коефіцієнта вилучення цукру у 2008 р. на 3,6 % порівняно з 2005 р. Причиною таких позитивних зрушень могло слугувати підвищення якості цукрової сировини.

Відомо, що цукрові заводи забезпечують рентабельність переробки за умови тривалості сезону цукроваріння на рівні 90–100 діб. Цей показник в середньому по цукрових заводах України становив останнім часом 40–60 діб, що зумовлювало низький рівень ефективності їх діяльності.

Побічною продукцією переробки цукрових буряків є меляса, дефекат і жом. Меляса реалізується в дріжджовій і харчовій галузі промисловості на договірній основі. Дефекат поки що не знаходить практичного застосування. Жом використовується на корм худобі. У сирому вигляді він зберігається недовго, тому раціональним способом збереження поживних речовин в жомі є його сушка, грануляція і брикетування.

У вирішенні задач забезпечення населення країни цукром істотна роль належить інтенсифікації обробітку цукрових буряків на основі використання інтенсивної технології, основними елементами якої є: організація спеціалізованих бурякових сівозмін; вирощування районуочого однопаросткового насіння; використання добрив і засобів хімічного захисту рослин; механізація посіву, обробітку і збирання.

Економічні відносини суб'єктів бурякоцукрової галузі розглядаються як важлива умова підвищення ефективності її функціонування і, перш за все, її сировинної ланки – бурякоційних господарств.

Висновки. Узагальнюючи викладене вище, можна зробити висновок, що ефективність функціонування аграрних підприємств досягається за умови оптимального поєднання і раціонального використання їх ресурсного потенціалу та гнучкого пристосування до ринкових умов задля досягнення задоволення наступних інтересів: підприємства – у досягненні цілей його розвитку; споживача – у задоволенні потреб; держави – зростання добробуту.

У бурякосійних господарствах Київської області є серйозні порушення технології обробітку цукрових буряків, що не забезпечує необхідний рівень врожайності і відповідно рентабельність виробництва.

Перехід на інтенсивну технологію дозволить довести врожайність до рівня провідних країн світу. Основу інтенсивної технології вирощування цукрових буряків повинна скласти спеціалізована бурякова сівозмінна: чорна пара – озима пшениця – цукровий буряк – яра пшениця, що у перспективі дозволить забезпечити зростання валового збору, отримання прибутку та підвищення рівня рентабельності виробництва.

У свою чергу виробництво високоякісної продукції буряківництва у достатній кількості дозволить завантажити виробничі потужності переробних підприємств галузі, пролонгувати тривалість сезону цукроваріння, збільшити обсяги виробництва цукру і тим самим підвищити ефективність виробничої діяльності підприємств галузі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Черевко Г. Людський аспект соціально-економічної ефективності / Г. Черевко, В. Лукаш // Економіка України. – 1998. – № 3. – С. 47–51.
2. Савченко О.Ф. Теоретичні аспекти ефективності функціонування підприємств аграрного сектору економіки / О.Ф. Савченко // Економіка АПК. – 2002. – № 8. – С. 41–44.
3. Березівський П.С. Ефективність сільськогосподарського виробництва і рівень життя сільського населення / Бігтер О.А., Березівський П.С., Мельник В.С. – Львів: Укр. технології, 1997. – 187 с.
4. Коваленко Н.Я. Экономика сельского хозяйства с основами аграрных рынков / Коваленко Н.Я. – М.: ЭКМОС, 1999. – С. 350–354.
5. Сафронов Н.А. Экономика предприятия / Сафронов Н.А. – М.: Юрист, 2002. – 608 с.
6. Самуэльсон Пол А. Экономика. – 16-е изд. / Пол А. Самуэльсон, Вильям Д. Нордхаус; [пер. с англ.]. – М.: ИД «Вильямс», 2000. – 600 с.
7. Іваницька Г.Б. Економіка підприємства. / [Іваницька Г.Б., Павленчик Н.Ф., Черевко Г.В., Горбонос Ф.В.]. – Львів: [б. в.], 2004. – 385 с.
8. Кованов С.И. Экономические показатели деятельности сельскохозяйственных предприятий / С.И. Кованов. – М.: ВО «Агропромиздат», 1991. – 216 с.
9. Манів З.О. Економіка підприємства / З.О. Манів, І.М. Луцький. – К.: Знання, 2004. – 580 с. – (Вища освіта XXI століття).
10. Економіка підприємства. – 2-ге вид., перероб. та доп. / [за ред. С.Ф. Покропівного]. – К.: КНЕУ, 2005. – 528 с.

Основные направления повышения эффективности производственной деятельности предприятий свеклосахарной отрасли

Е.В. Слупян

Обобщены особенности функционирования предприятий свеклосахарной отрасли в современных условиях. Определены факторы и условия, способствующие и сдерживающие экономическое развитие предприятий отрасли. Обсуждены меры и пути повышения эффективности функционирования предприятий свеклосахарной отрасли.

Ключевые слова: экономическая эффективность, эффективность производства сахарной свеклы, свеклосахарная отрасль, эффективность переработки сахарной свеклы.

Main directions operational efficiency of enterprises sugar-beet industry

K. Slupian

Summarizes the features of functioning of the sugar-beet industry in today's environment. Factors and conditions that promote and hinder the economic development of the industry. Reasonable efforts and ways to improve the functioning of sugar-beet industry.

Key words: economic efficiency, efficiency of sugar beets, sugar-beet industry, effectiveness of sugar beet processing.

УДК 330.322.21

БОРСУК О.М., аспірант

Науковий керівник – **ДАНИЛЕНКО А.С.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОБ'ЄКТІВ ВКЛАДЕННЯ КАПІТАЛУ

У статті узагальнено існуючі методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіону, окремих господарюючих суб'єктів та інвестиційних проектів. Обґрунтовано комплексний підхід до аналізу інвестиційної привабливості об'єктів інвестування, який ґрунтується на використанні показників, що характеризують зовнішні умови інвестування, галузеві та регіональні особливості, а також внутрішні можливості суб'єкта господарювання.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інвестиційний клімат, інвестиційний капітал, віддача капіталу, період окупності, дисконтування, ризик.

Постановка проблеми. Еволюція розвитку методики оцінювання інвестиційної привабливості, або інвестиційного клімату об'єктів вкладення капіталу нараховує більше 30 років. Перші такого роду оцінки були розроблені і застосовані західними експертами в середині 60-х років. В основу зіставлення була покладена експертна шкала, що включала наступні характеристики кожного регіону: законодавчі умови для іноземних і національних інвесторів, можливість вивезення капіталу, стабільність національної валюти, політична ситуація в країні, рівень інфляції, можливість використання національного капіталу. Цей перелік показників був недостатньо детальним для адекватного відображення усього комплексу умов, що зазвичай приймаються до уваги інвесторами. Тому подальший розвиток методичного апарату порівняльної оцінки інвестиційної привабливості країн набув розширення і ускладнення системи оцінюваних експертами параметрів і введення кількісних (статистичних) показників.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Методологічні та методичні проблемні питання оцінки інвестиційної привабливості об'єктів вкладення капіталу і пов'язані з цим конкретні прикладні аспекти були предметом наукових досліджень вітчизняних авторів: Біляк Н.І., Бланк І. А., Гайдуцького А. П., Гриньова В.М. Кісіля М.І., Коюди В.О., В.М. Хобти та ін., однак зміна чинників зовнішнього середовища та внутрішніх можливостей суб'єктів господарювання зумовлює необхідність проведення подальших досліджень щодо врахування цих змін за аналізу доцільності вкладення інвестицій.

Мета дослідження. Узагальнити вітчизняні та зарубіжні методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості об'єктів вкладення коштів та обґрунтувати найбільш комплексний повний перелік показників для оцінки регіонів, аграрних підприємств та інвестиційного проекту, що потребує врахування особливостей галузі, набутого розвитку зарубіжного досвіду та його практичного використання в Україні.

Результати досліджень та їх обговорення. У нашій країні і за кордоном багато організацій займаються розрахунками інвестиційної привабливості тих або інших країн і регіонів. Серед загальної маси оцінок мають заслужений авторитет наступні організації: Chase Manhattan Bank, Business Environment Risk Intelligence Agency, Political Risk Services, Ernst & Young, Economist, Euromoney, Organization for Economic Cooperation and Development.

Основними завданнями оцінки інвестиційної привабливості регіону є визначення його соціально-економічного розвитку, встановлення впливу інвестиційної привабливості на надходження інвестицій та розробка заходів, направлених на підвищення інвестиційної привабливості.

У вітчизняній практиці не визначено конкретної методики оцінки інвестиційної привабливості регіонів, підприємств, тому останнім часом все частіше з'являються різні методики розрахунку показників інвестиційної привабливості. Вибір тієї або іншої методики визначається різним набором показників, що чинять вплив на інвестиційну привабливість [1–7].

Зазначимо, що поява в Україні значного числа інвесторів – держави, безліч самостійних господарюючих суб'єктів і потенційних інвесторів, а також прихід на вітчизняний ринок іноземних інвесторів зумовили потребу у проведенні оцінки інвестиційної привабливості регіонів та підприємств. Однак оскільки регіон та суб'єкти господарювання мають істотні відмінності, то механічне перенесення відомих і апробованих у міжнародній практиці методичних підходів є неможливим. Розуміння цієї специфіки призвело до розробки в останні роки цілого ряду різних методик оцінювання інвестиційної привабливості регіонів країни, проведених не лише вітчизняними, але і зарубіжними дослідниками і фірмами.

Найбільш поширеним методом, що застосовується у цих дослідженнях, є ранжирування регіонів. У результаті цієї процедури складається рейтинг, тобто лінійний ряд об'єктів, в якому вони за поєднанням вибраних ознак знаходяться на рівній відстані один від одного. Кожному з них привласнюється порядковий номер (ранг), відповідний його місцю в загальному ряду. Найбільш вагомому об'єкту, як правило, привласнюється перший ранг. На основі як рейтингів, так і абсолютних значень показників складається угруповання. У цьому випадку кожен регіон належить до певного класу (типу) об'єктів, виділеного експертами, за поєднанням умов інвестування та рівнем переваги для інвестора.

Деякі економісти вважають, що інвестиційна привабливість визначається через рівень прибутку від вкладання інвестиційного капіталу. Вважаємо, що використання такого підходу відрізняється вузькою сферою застосування, оскільки для отримання адекватних результатів необхідно, щоб інвестиції здійснювалися з однаковим ступенем ризику, що практично неможливо.

Найбільшого поширення набув підхід, що визначає інвестиційну привабливість як сукупність суспільно-політичних, природно-господарських та психологічних характеристик. У цьому випадку методика оцінки здійснюється з використанням інтегрального показника – надійності інвестиційного клімату, для оцінки якого формується відповідна сукупність приватних показників. Інтегральний показник (K) оцінки стану інвестиційного клімату розраховується як середньозважена арифметична величина значень приватних показників [7]:

$$K = \frac{\sum_{i=1}^n K_i \cdot L_i}{\sum_{i=1}^n L_i},$$

де K_1, K_2, \dots, K_n – приватні показники, а саме: фінансові, економічні, політичні;
 L_1, L_2, \dots, L_n – значимість приватних показників.

Значення K знаходиться в інтервалі від 0 до 10. Чим вище значення інтегрального показника надійності інвестиційного клімату, тим сприятливішим кліматом володіє регіон. Ця методика має свої недоліки, що полягають в розмитості оцінки показників і неоднозначності оцінюваних характеристик.

Широкого поширення набув підхід, який оцінює інвестиційну привабливість регіону на основі інвестиційного потенціалу і певних видів ризику: економічного, фінансового, політичного, соціального, екологічного, законодавчого. У даній методиці інтегральні показники потенціалу і ризику розраховуються як середньозважена сума показників приватних значень, тобто кожному показнику привласнюється свій коефіцієнт значущості. Спочатку під час розрахунку інтегральної характеристики інвестиційного клімату регіону всі статистичні показники об'єднуються в групи на основі кореляційно-регресійного аналізу. У кожній з груп визначаються провідні показники, розраховуються середньозважені агреговані показники. За даним підходом усі показники приводяться до єдиного вигляду: частка відповідного регіону у загальнодержавному потенціалі і відносне відхилення від середньодержавного рівня ризику.

Отримана в результаті розрахунків інтегральна оцінка інвестиційного клімату регіону сприяє визначенню інтегрального рейтингу регіону, розрахованого як середньозважена за експертними оцінками величина зі значень регіону за складовими інтегрального рейтингу. Проте у такій методиці теж є свої недоліки. Використання експертних оцінок може викликати високу ймовірність неточності оцінок інвестиційного клімату. Перевагами даного підходу є всебічний розгляд інвестиційного клімату, мінімально необхідний набір статистичних показників.

Ще однією, на нашу думку, прийнятною методикою оцінки інвестиційної привабливості може бути модель, що включає економічну і ризикову складові:

$$K = k_1 \cdot (1 - k_2),$$

де K – показник інвестиційної привабливості регіону у частці одиниці;
 k_1 – економічна складова, у частці одиниці;
 k_2 – ризикова складова, у частці одиниці.

Економічна складова представляє відношення прибутку від інвестицій до вкладених коштів:

$$k_1 = (BPP \cdot (1 - D) \cdot (1 - T) - I) / I,$$

де BPP – валовий регіональний продукт
D – дефіцит бюджету, у частці одиниці (відношення дефіциту бюджету до BPP);
T – середня ставка оподаткування;
I – обсяг інвестицій.

Ризикова складова [4], необхідна для оцінки рівня сукупного ризику, розраховується за наступною формулою:

$$k_2 = \frac{\sum_{i=1}^n p_i \cdot j_i}{\sum_{i=1}^n j_i},$$

де n – число показників;
 p_i – характеристика показника;
 j_i – вага показника.

На інвестиційну привабливість впливає величезна кількість чинників: політичний, виробничий, ресурсно-сировинний, інноваційний, соціальний, кадровий, фінансовий, інфраструктурний, інвестиційний, споживчий, екологічний. Кожен чинник включає набір показників, що визначають дію на інвестиційну привабливість.

Ця методика включає як якісні, так і кількісні показники. Сукупність кількісних показників ранжується за ступенем впливу на показник обсягу інвестицій в основний капітал, що характеризує інвестиційну активність в регіоні, виявляються найбільш вагомими показниками для розрахунку ризикової складової. Взаємозв'язок між обсягом інвестицій і показниками інвестиційної привабливості визначається за допомогою кореляційного аналізу.

Для порівняння кількісних і якісних показників, а також з метою використання їх у подальших розрахунках застосовується бальна шкала, відповідно до якої кожному показнику на основі методу пріоритетів привласнюється свій ваговий коефіцієнт.

Перевагою даної методики є можливість порівняння інвестиційної привабливості різних регіонів країни. Її застосування дозволяє за бажанням аналітика змінювати кількість даних параметрів.

Необхідно зазначити, що в кожному регіоні країни вводяться в дію і реалізуються інвестиційні проекти. Реалізація ефективних інвестиційних проектів на декількох підприємствах різних галузей може дозволити регіону вийти із кризового стану або підвищити свій рейтинг. Поняття «інвестиційний проект» доцільно трактувати як сукупність документів, що визначають проект із моменту його зародження до припинення існування. Інвестиційний проект як «справа», як вид підприємницької діяльності здійснюється протягом інвестиційного циклу. Основний елемент структури проекту – це учасники проекту, оскільки саме вони забезпечують реалізацію задуму і досягнення мети проекту.

Ефективність проекту оцінюється певними кількісними характеристиками – показниками ефективності, що характеризують "вигідність" реалізації проекту для кожного з його учасників, а також деякими якісними характеристиками.

У таблиці 1 представлені основні методи і показники оцінки ефективності інвестиційних проектів.

Таблиця 1 – Основні методи і показники оцінки ефективності інвестиційних проектів

Назва показника	Синоніми	Умовне позначення	Англійський аналог назви показника
Статичні методи в оцінці ефективності інвестиційних проектів			
Термін окупності інвестицій	Період окупності	PP	Payback Period
Коефіцієнт ефективності інвестицій	Облікова норма прибутку	ARR	Accounting Rate of Return
Динамічні методи в оцінці ефективності інвестиційних проектів			
Чистий дисконтований дохід	Чиста приведена (або поточна) вартість	NPV	Net Present Value
Внутрішня норма прибутковості	Внутрішня норма рентабельності	IRR	Internal Rate of Return
Індекс прибутковості	Індекс рентабельності (прибутковості)	PI	Profitability Index
Модифікована внутрішня норма прибутковості	Модифікована внутрішня норма прибутку	MIRR	Modified Internal Rate Of Return
Дисконтований термін окупності	Дисконтований період окупності	DPP	Discounted Payback Period

Методи, що використовуються під час проведення аналізу інвестиційної діяльності, можна підрозділити на дві групи залежно від того, враховується чи ні часовий параметр:

- 1) статичні – засновані на облікових оцінках;
- 2) динамічні – засновані на дисконтованих оцінках.

Статичні методи, в яких грошові потоки, що виникають в різні моменти, розглядаються як рівноцінні, тобто не використовується концепція зміни вартості капіталу у часі, характеризуються показниками: термін окупності інвестицій (PP); коефіцієнт ефективності інвестицій (ARR).

Динамічні методи, в яких грошові потоки, що виникають у процесі реалізації проекту, приводяться до еквівалентної основи за допомогою дисконтування і забезпечують зіставність різночасних грошових потоків, характеризуються показниками: чиста поточна (приведена) вартість (NPV); внутрішня норма прибутку (прибутковості) (IRR); рентабельність інвестицій (PI); дисконтований термін окупності інвестицій (DPP).

Метод розрахунку чистого дисконтованого (приведеного) доходу (Net Present Value, NPV), який заснований на зіставленні величини початкових інвестицій (I , Invested Capital) із загальною сумою дисконтованих чистих грошових надходжень, що генеруються ними протягом прогнозного періоду, характеризує сучасну величину ефекту від майбутньої реалізації інвестиційного проекту. Оскільки надходження грошових коштів розподілено в часі, він дисконтується за допомогою коефіцієнта r , який інвестор встановлює сам, виходячи із прийнятного для інвестування капіталу щорічного відсотка повернення. NPV є прибутком від проекту за вирахуванням ціни грошей і доплати за ризик.

Загальна накопичена величина дисконтованих доходів (Present Value – PV – приведена вартість) і чистий дисконтований дохід (Net Present Value – NPV) відповідно розраховуються за формулами:

$$PV = \sum_{k=1}^n \frac{DK}{(1+r)^k}; \quad NPV = \sum_{k=1}^n \frac{DK_k}{(1+r)^k} - I,$$

де DK – обсяги надходження грошових коштів;

I – сума початкових інвестицій (витрати);

r – коефіцієнт (ставка) дисконтування;

n – час реалізації проекту [5, 7].

У наведених формулах розрахунок починається з $k=1$, оскільки умовно вважається, що у початковому періоді 0 ухвалюється рішення, а зміна витрат і вигід за проектом починається із першого року після ухвалення рішення.

Якщо вкладення, пов'язані з майбутньою реалізацією проекту, здійснюються у декілька етапів (інтервалів – m років), то розрахунок показника NPV проводять за наступною формулою:

$$NPV = \sum_{k=1}^n \frac{DK_k}{(1+r)^k} - \sum_{k=1}^m \frac{I}{(1+r)^k}.$$

де m – тривалість процесу інвестиції;

n – тривалість періоду віддачі від інвестиції.

NPV характеризує чисті доходи або чисті збитки інвестора від вкладення коштів у проект, порівняно зі зберіганням грошей у банку.

Якщо $NPV > 0$, то можна вважати, що інвестиційні вкладення зумовлять нарощення прибутку підприємства, і проект слід прийняти.

У разі $NPV < 0$, то доходи від запропонованої інвестиції недостатньо високі, щоб компенсувати ризик, властивий даному проекту (або з погляду ціни капіталу не вистачить грошей на виплату дивідендів і відсотків по кредитах), тоді інвестиційна пропозиція повинна бути відхиленою.

За $NPV = 0$ – проект ні прибутковий, ні збитковий. У разі реалізації такого проекту добробут власників підприємства не зміниться, проте обсяги виробництва зростуть. Оскільки часто підвищення виробничого потенціалу підприємства оцінюється позитивно, проект все ж таки приймається.

Метод розрахунку індексу рентабельності (прибутковості) інвестицій (Profitability Index, PI) – це відношення дисконтованих доходів до початкових інвестицій. Індекс рентабельності розраховується за формулою:

$$PI = \sum_{k=1}^n \frac{DK_k}{(1+r)^k} \div I.$$

Очевидно, що якщо: $PI > 1$, то проект слід прийняти; $PI < 1$, то проект слід відкинути; $PI = 1$, то проект не є ні прибутковим, ані збитковим.

На відміну від показника NPV, індекс рентабельності є відносним показником. Він характеризує рівень доходів на одиницю витрат, тобто ефективність вкладень (чим більше значення цього показника, тим вище віддача кожної грошової одиниці, інвестованої в даний проект). Тому критерій PI дуже зручний під час вибору одного проекту із цілого ряду альтернативних, таких, що мають приблизно однакові значення NPV (зокрема, якщо два проекти мають однакові значення NPV, але різні обсяги необхідних інвестицій, то вигідніше той з них, який забезпечує вищу ефективність вкладень), або під час комплектування портфеля інвестицій з метою максимізації сумарного значення NPV.

Метод розрахунку внутрішньої норми прибутковості інвестицій (Internal Rate of Return, IRR %) – норма прибутку. Це та норма прибутку (бар'єрна ставка, ставка дисконтування), за якої чиста поточна вартість інвестиції дорівнює нулю, або це та ставка дисконту, за якої дисконтовані доходи від проекту

дорівнюють інвестиційним витратам. Внутрішня норма прибутковості визначає максимально прийнятну ставку дисконту, за якої можна інвестувати засоби без яких-небудь втрат для власника.

Метод модифікованої внутрішньої норми прибутковості (прибутку) – MIRR (Modified Internal Rate Of Return) – це показник, який доцільно використовувати як метод перевірки коректності IRR для проекту (наприклад, якщо існує декілька значень IRR, зіставлення їх з MIRR дозволить відкинути неадекватні значення). Фактично MIRR за методикою розрахунку ближче до NPV, тому що залежить від ставки дисконтування.

Формула для розрахунку модифікованої внутрішньої норми прибутковості (MIRR):

$$\sum_{k=0}^n \frac{OC_k}{(1+r)^k} = \frac{\sum_{k=1}^n PC_k \cdot (1+r)^{n-k}}{(1+MIRR)}$$

де PC_k – надходження грошових коштів у періоді;

OC_k – відтік грошових коштів у періоді (за абсолютною величиною);

r – ставка дисконтування (або ціна капіталу);

n – тривалість проекту [5].

Відзначимо, що формула MIRR має сенс, якщо часова вартість надходжень перевищує суму дисконтованих відтоків грошових коштів.

Метод визначення терміну окупності інвестицій (Payback Period, PP) – це період від початкового моменту інвестування до моменту окупності. Моментом окупності називається найбільш ранній період часу в розрахунковому періоді, після якого поточний чистий дохід стає і залишається або нульовим, або позитивним.

Під терміном «окупність проекту» розуміється період від моменту початку його реалізації до того моменту експлуатації об'єкта, в який доходи від експлуатації дорівнюють первинним інвестиціям.

Алгоритм розрахунку терміну окупності (PP) залежить від рівномірності розподілу прогнозованих доходів від інвестиції. Якщо дохід розподілений по роках рівномірно, то термін окупності розраховується діленням одноразових витрат на величину річного доходу, зумовленого ними. Якщо прибуток розподілений нерівномірно, то термін окупності розраховується прямим підрахунком числа років, протягом яких інвестиція буде погашена кумулятивним доходом. Загальна формула розрахунку показника PP:

$$PP = \min n, \text{ за якого } \sum_{k=1}^n DK_k \geq I,$$

де I – інвестиційні витрати;

DK_k – річний дохід від проекту за k -й рік;

n – кількість років розрахунку.

Очевидно, що показник терміну окупності не враховує доходів за межами терміну окупності і не володіє властивістю аддитивності. Разом з тим, його використання доцільне, коли керівники підприємства більше стурбовані проблемою ліквідності, а не прибутковості проекту, і коли інвестиції пов'язані з високим ступенем ризику (чим коротше термін окупності, тим менш ризикованим є проект).

Метод визначення дисконтованого терміну окупності (Discounted Payback Period, DPP) – це тривалість найменшого періоду, після закінчення якого поточний чистий дисконтований дохід стає і надалі залишається позитивним. Дисконтований термін окупності інвестицій усуває недолік статичного методу терміну окупності інвестицій і враховує вартість грошей в часі. Формула для розрахунку дисконтованого терміну окупності має наступний вигляд:

$$DPP = \min n, \text{ за якого } \sum_{k=1}^n \frac{DK_k}{(1+r)^k} \geq I.$$

Очевидно, що у разі дисконтування термін окупності збільшується, тобто завжди $DPP > PP$. Прості розрахунки показують, що такий прийом в умовах низької ставки дисконтування, характерної для стабільної економіки, покращує результат на невідчутну величину, але для значно вищої ставки дисконтування дає значну зміну розрахункової величини терміну окупності. Іншими словами, проект, прийнятний за критерієм PP, може бути неприйнятним за критерієм DPP.

Метод розрахунку коефіцієнта ефективності інвестиції або облікової норми прибутку (Accounting Rate of Return, ARR) передбачає зіставлення середніх значень прибутку та інвестицій. Цей метод має дві характерні особливості: по-перше, він не припускає дисконтування показників

доходу; по-друге, дохід характеризується показником чистого прибутку ЧП (прибуток за мінусом відрахувань до бюджету).

Коефіцієнт ефективності інвестицій називають також обліковою нормою прибутку (ARR), розраховується діленням середньорічного прибутку (NP) на середню величину інвестицій (коефіцієнт береться у відсотках). Середню величину інвестицій знаходять діленням початкової суми капітальних вкладень на 2, якщо передбачається, що після закінчення терміну реалізації аналізованого проекту всі капітальні витрати будуть списані; якщо допускається наявність залишкової або ліквідаційної вартості (CL), то її оцінка повинна бути врахована в розрахунках:

$$ARR = \frac{NP}{\frac{1}{2} \cdot (CL + I)}$$

Цей показник частіше порівнюється із коефіцієнтом рентабельності авансованого капіталу, що розраховується діленням загального чистого прибутку підприємства на загальну суму коштів, авансованих у його діяльність (підсумок середнього балансу-нетто).

Метод, який базується на коефіцієнті ефективності інвестицій, характеризується такими недоліками, які зумовлені в основному тим, що не враховує часовий компонент грошових потоків. Зокрема, метод не робить відмінності між проектами з однаковою сумою середньорічного прибутку, але відмінною сумою прибутку по роках, а також між проектами, що мають однаковий середньорічний прибуток, але генерують упродовж різного періоду.

Висновки. Виходячи із зазначеного вище, можна зробити висновок про те, що комплексний підхід до оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання вимагає врахування усіх чинників та умов регіонального розвитку (чисто територіальних і галузевих), і ґрунтується на вже існуючих методах. При цьому, дуже важливим моментом у даному випадку є визначення інвестиційної привабливості регіону як цілісної системи з погляду кожного конкретного інвестора. Оскільки різні інвестори використовують різні шляхи для досягнення своєї головної мети – отримання кінцевого прибутку від інвестування, відповідно інвестиційну привабливість регіону вони оцінюватимуть саме зі своїх позицій. Те, що є привабливим для одного інвестора, може стати чинником ризику для іншого.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Проблеми розвитку інвестиційної діяльності: Монографія / В.М. Гриньов, В.О.Коюда, Т.І. Лепейко та ін. – Харків: Вид. ХДЕУ, 2002. – 464 с.
2. Біляк Н.І. Методологічні основи оцінки інвестиційної привабливості // Метод. основи сучасного дослідження в аграр. економіці: Матеріали Міжнар. наук.-теорет. конф. – Житомир, 2005. – Ч. 1. – С. 160–164.
3. Гайдуцький А.П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки // Економіка і прогнозування. – 2004. – № 3. – С. 119–128.
4. Макарій Н. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства // Економіст. – 1999. – № 8 (32). – С. 17–19.
5. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Затв. Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству № 22 від 23.11.1998 р. // Держ. інформ. бюл. про приватизацію. – 1998. – № 7. – С. 18–28.
6. Гайдуцький А.П. Міжкраїнова оцінка інвестиційної привабливості аграрного сектору України // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №12 (42). – С. 100–107.
7. Погріщук Б., Козловський В. Методологія дослідження інвестиційних процесів в Україні: стан і напрямки розвитку // Наука молода. – 2007. – № 7. – С. 125–130.

Методические подходы к оценке инвестиционной привлекательности объектов вложения капитала

А.М. Борсук

В статье обобщены существующие методические подходы к оценке инвестиционной привлекательности региона, отдельных хозяйствующих субъектов и инвестиционных проектов. Обоснован комплексный подход к анализу инвестиционной привлекательности объектов инвестирования, который основывается на использовании показателей, характеризующих внешние условия инвестирования, отраслевые и региональные особенности, а также внутренние возможности субъекта ведения хозяйства.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, инвестиционный климат, инвестиционный капитал, отдача капитала, период окупаемости, дисконтирование, риск.

Methodical approaches to the estimation of investment attractiveness of objects of investment of capital

A. Borsuk

In the article generalized existent methodical approaches are to the estimation of investment attractiveness of region, separate managing subjects and investment projects. Complex approach is grounded to the analysis of investment attractiveness of objects of investing, which is based on the use of indexes, which characterize the external terms of investing, of a particular branch and regional features, and also internal possibilities of subject of menage.

Keywords: investment attractiveness, investment climate, investment capital, return of capital, period of recoupment, discounting, risk.

ГРИНЧУК В.Ю., аспірант

Науковий керівник – ВАРЧЕНКО О.М., д-р. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОКАЗНИКИ І ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН У МОЛОКОПРОДУКТОВОМУ ПІДКОМПЛЕКСІ АПК

У статті визначено чинники, що впливають на ефективність функціонування суб'єктів молокопродуктового підкомплексу. Обґрунтована система показників ефективності функціонування підприємств в інтегрованому об'єднанні у технологічному ланцюзі «виробництво – переробка – реалізація».

Ключові слова: виробники молока, переробні заводи, ефективність, інтеграція, кооперація, молочне скотарство, економічні відносини, молокопродуктовий підкомплекс, затрати, доходи.

Постановка проблеми. Збільшення виробництва високоякісних продуктів молочного скотарства є проблемою, яка з роками не втрачає актуальності і набуває більшого значення зі здобуттям України своєї частки на глобальному ринку в умовах зростання світового попиту. Стратегічним пріоритетом розвитку молочної галузі є розвиток великотоварного конкурентоспроможного виробництва продукції тваринництва за рахунок ефективного використання матеріального, трудового та земельного потенціалів сільського господарства, тому планується довести виробництво молока на одну особу до норми споживання.

Важлива роль у вирішенні даного завдання належить удосконаленню існуючих економічних відносин між виробниками молока і переробними підприємствами. У зв'язку з цим, існує ряд невирішених теоретичних, методичних та практичних питань щодо обґрунтування чинників та показників ефективності економічних відносин у молокопродуктовому підкомплексі АПК.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Дослідженням питань формування взаємовигідних економічних відносин між суб'єктами молокопродуктового підкомплексу АПК займалися і займаються такі вітчизняні та зарубіжні вчені: П. Березівський [1], В. Зимовець [2], М. Ільчук [3], Т. Мостенська [4], М. Пархомець [5] та ін. Проте існує необхідність подальшого розвитку теоретичних та прикладних досліджень щодо оцінки ефективності економічних відносин між виробниками молока та переробниками.

Мета дослідження. Узагальнити існуючі методичні підходи до оцінки ефективності економічних відносин у молокопродуктовому підкомплексі АПК, обґрунтувати основні показники та визначити чинники, що її обумовлюють у сучасних умовах господарювання.

Результати досліджень та їх обговорення. Ефективність взаємодії в молокопродуктовому підкомплексі зумовлена різноманітністю міжгалузевих і міжгосподарських зв'язків, які мають істотний вплив на ефективність виробництва молока і молочних продуктів, а також, на рівень задоволення потреб населення у молочної продукції.

Особливості функціонування молокопродуктового підкомплексу істотно впливають на господарську діяльність сільськогосподарських товаровиробників, молокопереробних підприємств, на кон'юнктуру ринку молока і молочних продуктів, на рівень задоволення споживчого попиту, і найголовніше – на економічну ефективність функціонування галузі в цілому. Розглянемо ці особливості:

- економічний процес відтворення у молокопродуктовому підкомплексі тісно пов'язаний із природним розвитком тварин, які мають певні фізіологічні та генетичні особливості;
- низька еластичність пристосування пропозиції до ринкових умов у разі підвищення цін внаслідок тривалого терміну комплектування поголів'я високопродуктивними тваринами і окупності інвестицій;
- швидкість обороту грошових коштів у молочному скотарстві значно нижче, ніж у галузях промисловості внаслідок тривалості виробничого циклу;
- ціни у промисловому секторі зростають швидше, ніж в аграрному, що призводить до диспаритету цін на молоко і молочну продукцію і вартість ресурсів, необхідних для їх виробництва;
- попит на ресурси у молочному скотарстві перебуває у прямій залежності від попиту на молочну продукцію;
- тісний зв'язок із рослинницькими галузями і, насамперед, із кормовиробництвом. Молочна галузь пред'являє специфічні вимоги до кормової бази як за обсягом, складом, так і за якістю кормів;
- з метою раціонального використання земельних, трудових і матеріальних ресурсів у молочному скотарстві необхідно досягати оптимального поєднання галузей рослинництва і тваринництва;

– молокопродуктовий підкомплекс дозволяє відносно рівномірно одержувати продукцію і доходи впродовж року. Молоко і продукти його переробки належать до продуктів першої необхідності і мають стійкий попит;

– забезпечення цілорічної зайнятості працівників згладжує сезонність використання праці та інших ресурсів;

– короткий період зберігання і низька транспортабельність молока зумовлюють необхідність його оперативної переробки;

– доцільність споживання значного обсягу кількості молока і молочних продуктів у свіжому вигляді є вагомими факторами, які створюють основу для кооперації та інтеграції процесів виробництва, переробки і реалізації готової продукції;

– поголів'я корів є ресурсом порівняно високого рівня ліквідності, що створює передумови для стійкого функціонування підприємства і можливості її збереження у разі скорочення або повної ліквідації дійного стада;

– молочне скотарство має подвійне призначення, виходячи із характеру продукції, що одержується (молоко і приплід), а також характеру її використання;

– ринки молочної продукції наближені до ринків довшеної конкуренції, ніж ринки продукції промислового призначення;

– територіальне розміщення сільськогосподарських товаровиробників відносно молокопереробних підприємств зумовлює значні транспортні витрати.

Урахування цих особливостей сприятиме вдосконаленню форми міжгалузевої взаємодії у молокопродуктовому підкомплексі, що дозволить задовольнити економічні інтереси контрагентів, підвищення ефективності їх діяльності.

Очевидно, що загальний критерій ефективності використання окремих виробничих ресурсів – це максимізація виробничого результату за мінімальних витрат ресурсів. Однак, для оцінки ефективності міжгалузевої взаємодії у молокопродуктовому підкомплексі цей критерій підходить, оскільки не дозволяє визначити рівень використання виробничих ресурсів внаслідок несумісності усіх факторів виробництва.

На рівень ефективності міжгалузевої взаємодії у молокопродуктовому підкомплексі мають вплив безліч чинників, що зумовлює необхідність їх вивчення, ідентифікації та класифікації. Проведене дослідження дозволяє нам виділити наступну сукупність чинників:

– економічні фактори ефективності: система економічних відносин; сформовані канали реалізації продукції; рівень додержання договірних зобов'язань; динаміка обсягів виробництва у галузях; стан використання виробничих ресурсів, їх кількісна та якісна характеристика; якість сировини і готової продукції; інструменти державного регулювання (податки, субсидії, дотації тощо); фінансово-кредитний механізм; інвестиційна привабливість; конкурентоспроможність галузей; мобільність і гнучка пристосованість до змін ринку та ін.;

– чинники технологічної ефективності: використання сучасних технологій, що сприяють зниженню затрат; організація виробництва; продуктивність корів; рівень механізації та автоматизації виробничих процесів на стадіях виробництва і переробки; сезонність виробництва молока; стан кормової бази; селекційно-племінна робота; рівномірність отелень; підвищення якості молока; розширення асортименту молочної продукції тощо;

– організаційно-правові чинники регламентують правове поле, в рамках якого функціонують суб'єкти молокопродуктового підкомплексу;

– чинники соціально-економічної ефективності: соціальні умови праці і життя населення; рівень оплати праці; кваліфікація працівників; потреби населення у певних видах продукції; платоспроможний попит і структура витрат споживачів; демографічний стан та ін.;

– природно-кліматичні та екологічні чинники.

Для оцінки ефективності міжгалузевих відносин необхідно використовувати показники, які відображають вплив різних чинників на процес виробництва у молочній галузі. Показники ефективності виробництва повинні характеризувати рівень його результативності, що дозволяє провести їх порівняльну оцінку у динаміці або за окремими підприємствами.

Необхідно зазначити, що показники ефективності ланок молокопродуктового підкомплексу нерозривно пов'язані між собою. Під час вивчення ефективності економічних відносин у системі «виробництво – переробка» доцільно розглядати вартісні (враховують прямі змінні витрати та усі інші види витрат) і

натуральні показники ефективності виробництва молока сільськогосподарськими підприємствами і молочних продуктів через зіставлення загальних (обсяг валової продукції, валового і чистого доходу у розрахунку на одиницю виробничих ресурсів; рівень окупності капіталовкладень і виробничих витрат; рівень задоволення потреб населення у продуктах харчування, рівень виробництва і споживання окремих видів продукції у розрахунку на душу населення та інші) і галузевих (продуктивність корів, валове виробництво молока у розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь, на 1 корову).

Так, Березівський П.С. [1, 7] у своїх працях виділяє цілий ряд показників, які характеризують ефективність виробництва молока: частка поголів'я корів у стаді; щільність поголів'я і валове виробництво продукції на 100 га сільськогосподарських угідь; середньорічний удій на 1 корову; затрати кормів і праці на 1 ц молока і на умовну голову; собівартість 1 ц молока; рівень товарності продукції; виручка від реалізації продукції на 100 га сільськогосподарських угідь; прибуток (збиток) від реалізації; рентабельність (збитковість) виробництва; обсяги валового і чистого доходу на 1 корову, розмір дивідендів на 1 акцію; окупність затрат на 1 грн реалізованої продукції.

Нині економічна ефективність функціонування підприємств молокопродуктового підкомплексу виражається не лише зростанням показника рентабельності, чистого доходу, продуктивності праці, але і підвищенням оплати праці працівників, оскільки у молочному скотарстві одержують декілька видів продукції (молоко і приплід), що зумовлює необхідність по кожному виду продукції вираховувати розцінки оплати праці працівників, тобто обґрунтовано розподіляти фонд оплати праці за продукцію. Окрім того, вплив фактора сезонності на виробництво молока і молочної продукції зумовлює необхідність диференціювати розцінки за одиницю продукції залежно від періоду року.

Доходи у галузі молочного скотарства складаються не лише із виручки від реалізації молока, приплоду, вибракунаних корів на м'ясо, але й виходу гною та його собівартості. Саме тому під час визначення економічної ефективності галузі необхідно враховувати ціни на побічну продукцію.

Зазначимо, що ефективність молочного скотарства поряд з іншими чинниками визначається рівнем організації відтворення стада, який включає в себе комплекс заходів: додержання раціонального віку першого осіменіння телиць; обґрунтування економічно доцільного періоду використання корів; визначення раціональних сезонів отелень; встановлення найбільш раціональної структури стада та ін.

Інтенсивне використання корів дозволяє одержати вищий надій за весь період використання, знижує витрати на одиницю продукції і підвищує рентабельність виробництва молока. Разом із тим, чим триваліший період часу використовуються корови, тим менше телиць необхідно для ремонту стада і більше телиць може бути направлено для розширеного відтворення стада.

Істотний вплив на ефективність використання корів має тривалість сервіс- і сухостійного періодів від запуску до отелення. Подовження сервіс-періоду призводить до збільшення тривалості лактації, але зменшення коефіцієнта розтелень.

Упродовж року надходження приплоду відбувається нерівномірно. У зимові місяці зазвичай одержують 33,1%, у весняні – 45,2, літні – 14,3 і в осінні – 7,4 % отелень. Сезонність отелень визначає нерівномірність надходження молока. За літній пасовищний період надій молока від річного становить 65-67 %, стійловий – 33-35 %. Від корів зимових розтелень одержують молока на 10,3-17,7 % більше, ніж від корів літніх отелень [6]. У зв'язку із цим, доцільно проведення розтелень корів змістити до більш пізніх осінніх місяців з метою одержання більшої кількості молока у період більш високих цін.

У осінньо-зимовий період особливого значення набуває забезпечення тварин повноцінними кормами через відсутність зелених кормів. Ефективність скотарства залежить від продуктивності кормовиробництва, а також конкуренції у рослинництві за розподілу посівних площ між сільськогосподарськими культурами.

Раціональна організація молочного скотарства полягає у підвищенні дохідності. На різних етапах оцінки виробництва необхідно розрізняти технологічну, економічну і комерційну ефективності. Технологічна ефективність характеризується виходом продукції на 1 корову і дорівнює економії ресурсів на одиницю виробленої продукції порівняно із базовим показником.

Економічна ефективність характеризується рівнем окупності виробничих витрат. Критерієм ефективності виробництва молока є величина чистого доходу у розрахунку на одиницю продукції.

Підсумковий результат діяльності підприємства з виробництва молока характеризується прибутком, який є критерієм комерційної ефективності.

Під час реалізації довгострокових інвестиційних проектів, для аналізу грошових надходжень і затрат, особливої вагомості набувають показники, що враховують незбігання у часі понесених

витрат і одержаних надходжень. Як основні показники оцінки ефективності капіталовкладень доцільно використати: чистий приведений дохід; внутрішню норму рентабельності інвестицій; термін окупності інвестицій; індекс або коефіцієнт дохідності.

Зазначимо, що для прийняття управлінських рішень і аналізу господарської діяльності використовують такий важливий показник економічної ефективності виробництва, як маржинальний дохід. Його розраховують шляхом віднімання із виручки від реалізації продукції прямих змінних витрат. Цей показник найбільш часто використовується як основний критерій тоді, коли необхідно встановити ефективність використання внутрішніх чинників і раціональність використання внутрішніх факторів виробництва.

Метод маржинального доходу базується на вивченні співвідношення між такими показниками, як витрати, обсяг виробництва або реалізації продукції, прибуток, який називають "аналізом беззбитковості".

Нині більшість науковців вказують на необхідність розширення переліку традиційних показників, які використовуються для оцінки економічної ефективності внаслідок змін умов господарювання. Важливе місце відводиться показникам, які характеризують фінансовий стан суб'єктів молокопродуктового підкомплексу: показники ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності [7–10].

Необхідно зазначити, що основними показниками діяльності молокопереробних підприємств є: кількісні та вартісні обсяги виробленої продукції; рівень технологічної переробки молока; рівень використання виробничих потужностей; продуктивність технологічної лінії; рентабельність підприємства в цілому та окремих видів продукції.

Оскільки зношення виробничих потужностей молокопереробних підприємств становить близько 60–80 %, і відсутність фінансових коштів на їх модернізацію негативним чином впливає на ефективність виробництва, то відповідно важливим показником їх оцінки є майновий стан підприємств.

З метою визначення економічної доцільності виробництва того чи іншого виду молочного продукту доцільно розрахувати величину прибутку, одержану від реалізації певних видів молочних продуктів, у розрахунку на балансову або залишкову вартість конкретної технологічної лінії, або її виробничу потужність. У зв'язку зі зростанням виробничих витрат, і насамперед, на придбання сировини (до 60 % від загального обсягу затрат), особливе значення мають показники матеріаломісткості і вартості виробленої продукції у розрахунку на 1 т переробленого молока-сировини, або на 1 т виробничої потужності.

Відомо, що на ефективність роботи молокопереробного підприємства істотний вплив має якість закупленого молока (вміст жиру і білка, кислотність, густина, забрудненість), оскільки вона впливає на обсяги виробництва і асортимент підприємства.

Вважаємо, що з метою детального дослідження міжгалузевої взаємодії у молокопродуктовому підкомплексі необхідно зіставити закупівельні ціни на сировину, оптові та роздрібні ціни на молочну продукцію, оскільки саме цінова еквівалентність визначає їх ефективність.

Методичні підходи до оцінки економічної ефективності підприємств, що входять до інтегрованого підприємства, залежать від того, до якого типу об'єднань вони належать. Оцінка ефективності інтеграції може базуватися на співвідношенні затрат і обсягів виробленої продукції, а також темпів прискорення оборотності коштів, що сприяють росту прибутку на вкладені кошти. Для визначення ефективності роботи кожного суб'єкта молокопродуктового підкомплексу в умовах агропромислової інтеграції необхідно чітко розмежувати показники проміжного і кінцевого результатів.

На нашу думку, як показники, що характеризують справедливий розподіл спільно одержаного доходу (прибутку) між суб'єктами інтеграції, можна виділити:

– показник співвідношення витрат виробництва по конкретному виду сільськогосподарської продукції до відповідного показника затрат на його переробку і наступну реалізацію. При цьому із затрат у сфері переробки доцільно виключити вартість переробленої сировини, а із затрат торгових підприємств – вартість поставленої продукції;

– показник співвідношення витрат на використання основних засобів виробничого призначення (амортизаційних витрат) окремо у сферах сільськогосподарського виробництва, його переробки і реалізації;

– показник співвідношення затрат живої праці у людино-годинах у різних сферах виробництва кінцевого продукту.

Ефективність міжгалузевих відносин у рамках агрохолдингового формування залежить від точного визначення вкладу кожного суб'єкта інтеграції до загального результату діяльності.

Висновки. Під час оцінки ефективності міжгалузевих відносин у молокопродуктовому підкомплексі необхідно враховувати ефективність роботи кожного господарюючого суб'єкта, із врахуванням притаманних їм особливостей, безлічі чинників, що впливають на їх функціонування, а також економічних відносин між ними. Використання перерахованих вище показників дозволить всебічно дослідити ефективність міжгалузевої взаємодії суб'єктів молокопродуктового підкомплексу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Березівський П.С. Ефективність виробництва і формування ринку продукції скотарства в Карпатському регіоні / П.С. Березівський. – Львів: Укр. технологія, 1998. – 256 с.
2. Зимовець В.Н. Економіка молочного скотарства / В.Н. Зимовець. – К.: Урожай, 1989. – 144 с.
3. Ільчук М.М. Ефективне функціонування молокопродуктового підкомплексу України / М.М. Ільчук. – К.: Нічлава, 2004. – 312 с.
4. Мостенська Т.Л. Стан і проблеми розвитку ринку молочних продуктів в Україні // Економіка АПК. – 2004. – № 3. – С. 46–50.
5. Пархомець М.К. Організаційно-економічні основи розвитку молокопродуктового підкомплексу в ринкових умовах / М.К. Пархомець: Монографія. – Тернопіль: Екон. думка, 2005. – 346 с.
6. Киреев В. Экономическая оценка пастбищного и стойлового содержания коров в летний период / В. Киреев, М. Дьяконов, В. Попков [и др.]. // Молочное и мясное скотоводство. – 1982. – № 7. – С. 13–14.
7. Хотомлянський О. Л., Знахуренко П.А. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 111–115.
8. Турило А.М., Капітула С.В. Методи оцінки виробничої безпеки підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №3 (69). – С. 137–143.
9. Стельмашук Ю.А. Методи діагностики фінансового стану і схильності підприємства до банкрутства // Економіка АПК. – 2007. – № 2. – С. 78–86.
10. Прокопенко Н. С. Фінансово-економічна стійкість підприємств агропромислового комплексу // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 3(70). – С. 113–118.

Показатели и факторы эффективности экономических взаимоотношений в молочноподпродуктовом подкомплексе АПК

В.Ю. Гринчук

В статье определены факторы, влияющие на эффективность функционирования субъектов молочноподпродуктового подкомплекса. Обоснована система показателей эффективности функционирования предприятий в интегрированном объединении в технологической цепи «производство – переработка – реализация».

Ключевые слова: производители молока, перерабатывающие заводы, эффективность, интеграция, кооперация, молочное скотоводство, экономические отношения, молочно-продуктовый подкомплекс, затраты, доходы.

Indicators and factors of efficiency of economic mutual relations in milkproduct an agrarian and industrial complex subcomplex

V. Grinchuk

In article it is certain factors which influence efficiency of functioning of subjects milkproduct a subcomplex. The system of indicators of efficiency of functioning of the enterprises in the integrated association in a technological chain «manufacture – processing – realization» is proved.

Keywords: the manufacturers of milk processing factories, efficiency, integration, cooperation, dairy cattle breeding, economic relations, milkproduct a subcomplex, expenses, incomes.

УДК 339.137.22

РУДИЧ О.О., аспірант

Науковий керівник – **ВАРЧЕНКО О.М.,** д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЧИННИКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ПОКАЗНИКИ ЇХ ОЦІНКИ

У статті узагальнено методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства та виділено основні чинники, що на неї впливають. Обґрунтовано систему показників оцінки впливу чинників на конкурентоспроможність підприємства з метою розробки додаткових можливостей посилення конкурентних позицій господарюючого суб'єкта на ринку.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, конкурентоспроможність товару, конкурентні переваги, чинники конкурентоспроможності.

Постановка проблеми. Трансформація економіки країни у процесі становлення ринкової моделі розвитку вимагає вирішення ряду важливих народногосподарських завдань, серед яких особливе місце займають питання підвищення конкурентоспроможності підприємницьких структур, зокрема на ринку продуктів м'ясопереробки. Значущість проблеми посилюється у зв'язку із проявами глобальної еконо-

мічної кризи і пов'язаними з ним несприятливими тенденціями. Дефіцит фінансових та інвестиційних ресурсів, що поглиблюється, впливає на поведінку економічних суб'єктів, змінює характер конкурентних відносин товаровиробників. Об'єктами конкурентної боротьби в сучасних економічних умовах стає не тільки платоспроможний попит, але і фінансові потоки, інвестиції.

Як відомо, на конкурентоспроможність господарюючого суб'єкта впливають численні чинники, врахування яких можливо здійснити лише за наявності відповідних показників, що характеризують цю дію. Актуальність та особлива значущість проблеми підвищення конкурентоспроможності зумовлює необхідність її подальшої розробки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методологічні основи забезпечення конкурентоспроможності підприємств досліджувалися у працях багатьох видатних вітчизняних науковців, але особливо слід відзначити: С.М. Кваша, Д.Ф. Крисанов, М.Й. Малік, Л.Ю. Мельник, В.Я. Месель-Веселяк, В.Ф. Оберемчук, І.А. Оносова, П.Т. Саблук, О.А. Швиданенко та ін.

Проте потрібні більш поглиблені дослідження, пов'язані із формуванням чинників, які впливають на конкурентоспроможність підприємства та шляхи її підвищення, що має на сьогодні важливе практичне значення.

Недостатній рівень вивчення теоретичних і методичних аспектів забезпечення конкурентоспроможності підприємницьких структур на ринку продуктів м'ясопереробки, значне відставання існуючих науково-методичних розробок від вимог практики, їх неповна відповідність специфіці сучасних умов господарювання визначають необхідність досліджень у цій сфері наукових знань.

Метою дослідження є узагальнення чинників, що впливають на конкурентоспроможність підприємств м'ясопереробного підкомплексу АПК та обґрунтування показників оцінки їх впливу на конкурентну позицію підприємства на ринку.

Результати досліджень та їх обговорення. Конкурентоспроможність підприємницьких структур розглядається як інтегральний показник ефективного використання ресурсів, що у свою чергу, знаходиться під впливом чинників зовнішнього середовища. Щоб забезпечити конкурентоспроможність на сучасних ринках, його суб'єкти вимушені використовувати конкурентні стратегії, що забезпечують їм конкурентні переваги. Відповідно до концепції маркетингу, підприємство досягає конкурентної переваги шляхом розробки пропозицій, що задовольняють потреби цільових споживачів більшою мірою, ніж пропозиції конкурентів.

Конкурентоспроможність формується під впливом великої кількості чинників різного походження, які по-різному впливають на неї. Ми погоджуємося із твердженням, наведеним в праці С. Бондаренко та В. Бокій [1], про те, що конкурентоутворювальні фактори – це рушійна сила, яка формує і визначає характер конкурентоспроможності. Так, Л.В. Соколова [3] до факторів, які визначають конкурентоспроможність товару, відносить: технічні (м'які та жорсткі), нормативні, економічні та ринкові, а до конкурентоспроможності підприємства відносить лише ті фактори, які формуються в середині підприємства: товар, положення підприємства на ринку, просування товару, виробництво. А. Яновський у своїй роботі [3] пропонує відносити до конкурентоутворювальних факторів такі: корисність (якість, ефект від використання), витрати споживача на придбання та експлуатацію товару, фактори конкурентоспроможності виробника (спосіб просування товару на ринок, умови доставки, канали збуту та ін.).

Дещо інший набір факторів визначають в своїй роботі А. Маренич та Т. Астахова [4]. Вони пропонують для оцінки конкурентоспроможності керуватися лише двома факторами: конкурентоспроможністю товарів, що виробляються, та ефективністю виробництва й системи управління даного підприємства. Й.М. Ліфіц [5] дотримується іншого підходу. Він виділяє якість та ціну, як вирішальні фактори, для забезпечення належного рівня яких необхідно здійснювати вплив на інші фактори: виробничі, збутові та сервісні. Крім того, на відміну від інших, він розглядає макроекономічні фактори: економічну політику держави, стан фінансової системи, нормативно-технічної бази, зовнішньоекономічну стратегію держави. Дещо відмінною є думка С. Бондаренко та В. Бокій [1], які вважають, що у соціально-економічній системі є елементи, що істотно впливають на її розвиток, але не можуть бути віднесені до факторів конкурентоспроможності. Такі елементи вони називають „умовами формування конкурентоспроможності”.

Необхідно також розглянути підхід В.А. Павлова [6], який умовно поділяє чинники конкурентоспроможності підприємства на наступні групи: чинники, які формують конкурентні переваги підприємства, є підґрунтям для забезпечення його конкурентоспроможності; чинники якості і ціни пропонованої на ринку продукції.

Під чинниками конкурентоспроможності слід розуміти ті явища і процеси виробничо-господарської діяльності підприємства і соціально-економічного життя суспільства, які викликають зміну абсолютної й відносної величини витрат на виробництво і реалізацію продукції, а у результаті зміну рівня конкурентоспроможності самого підприємства. У зв'язку з цим, пропонується всю сукупність чинників, що визначають відношення споживача до самого суб'єкта господарювання і його продукції або послуги, розділити на внутрішні і зовнішні щодо нього.

Під зовнішніми чинниками слід розуміти, по-перше, заходи державної дії як економічного (амортизаційна політика, податкова, фінансово-кредитна політика, включаючи різні державні і міждержавні дотації і субсидії; митна політика; система державного страхування; розробка і фінансування національних програм із забезпечення конкурентоспроможності підприємств), так і адміністративного характеру – розробка, вдосконалення і реалізація законодавчих актів, які сприяють розвитку ринкових відносин (демонополізація економіки; державна система стандартизації і сертифікації продукції і систем її створення; державний нагляд і контроль за дотриманням обов'язкових вимог стандартів, правил обов'язкової сертифікації продукції і систем, метрологічний контроль; правовий захист інтересів споживача). По-друге, чинниками конкурентоспроможності виступають основні характеристики самого ринку діяльності даного підприємства; його тип і місткість; наявність і можливості конкурентів; забезпеченість, склад і структура трудових ресурсів. До третьої групи зовнішніх чинників слід віднести діяльність суспільних і недержавних інститутів. З одного боку, через різні організації щодо захисту прав споживачів вони виступають стримуючим моментом зростання конкурентоспроможності підприємства. А з іншого, через недержавні інвестиційні інститути сприяють зростанню конкурентоспроможності підприємства, забезпечуючи інвестиції на найбільш перспективних напрямках діяльності.

До внутрішніх чинників, що забезпечують конкурентоспроможність підприємства, слід віднести і потенціал маркетингових служб, науково-технічний, виробничо-технологічний, фінансово-економічний, кадровий, екологічний потенціал; ефективність реклами; рівень матеріально-технічного забезпечення; організація зберігання, складування, транспортування; рівень підготовки і розробки виробничих процесів; ефективність виробничого контролю, випробувань і обстежень; рівень забезпечення пуско-налагоджувальних і монтажних робіт; рівень технічного обслуговування; сервісного і гарантійного обслуговування, тобто йдеться про потенційні можливості самого підприємства щодо забезпечення власної конкурентоспроможності. Чинники можуть впливати як у бік підвищення конкурентоспроможності підприємства, так і у бік зменшення. Чинники – це те, що сприяє перетворенню можливостей на дійсність. Вони визначають засоби і способи використання резервів конкурентоспроможності. Однак наявності самих чинників недостатньо для забезпечення конкурентоспроможності. Отримання конкурентної переваги на основі чинників залежить від того, наскільки ефективно вони використовуються і де, в якій галузі вони застосовуються. Галузева специфіка, безумовно, накладає свої істотні особливості.

Нині успіх роботи підприємства на ринку визначається його здатністю впливати на ринкову ситуацію у власних інтересах та виробляти продукцію, яка задовольняє вимогам споживача за відносно невеликого рівня витрат. Для кількісної оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства, як і для оцінки товару, необхідно мати набір показників, які відображають основні напрямки його діяльності та дають можливість визначити переваги одного суб'єкта порівняно з іншими учасниками ринку. Оцінку конкурентоспроможності підприємства доцільно здійснювати на основі вивчення технології виробничих процесів, систем управління виробництвом, маркетингової політики, рівня кваліфікації спеціалістів, економічних показників, які визначають положення даного підприємства на ринку. Аналіз конкурентоспроможності підприємства повинен бути комплексним, необхідно досліджувати групи показників із наступним узагальненням характеристик об'єкта. Такий підхід дає можливість оцінити кожного конкурента, присутнього на ринку, та об'єктивно оцінити власні можливості в даному сегменті ринку. Згідно із працею В.А. Павлової [6], групи показників доцільно розглядати з урахуванням напрямків діяльності підприємства. Як основні напрямки приймаються: ефективність діяльності, маркетингова, ресурсна та цінова політика. Ефективність діяльності оцінюється за економічними показниками: собівартість, рентабельність, оборотність активів, обсяги виробництва, фондіввіддача та іншими фінансовими показниками підприємства.

Узагальнюючи методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства та чинників, що на неї впливають, пропонуємо наступну систему показників оцінки конкурентоспроможності підприємства (рис.1).

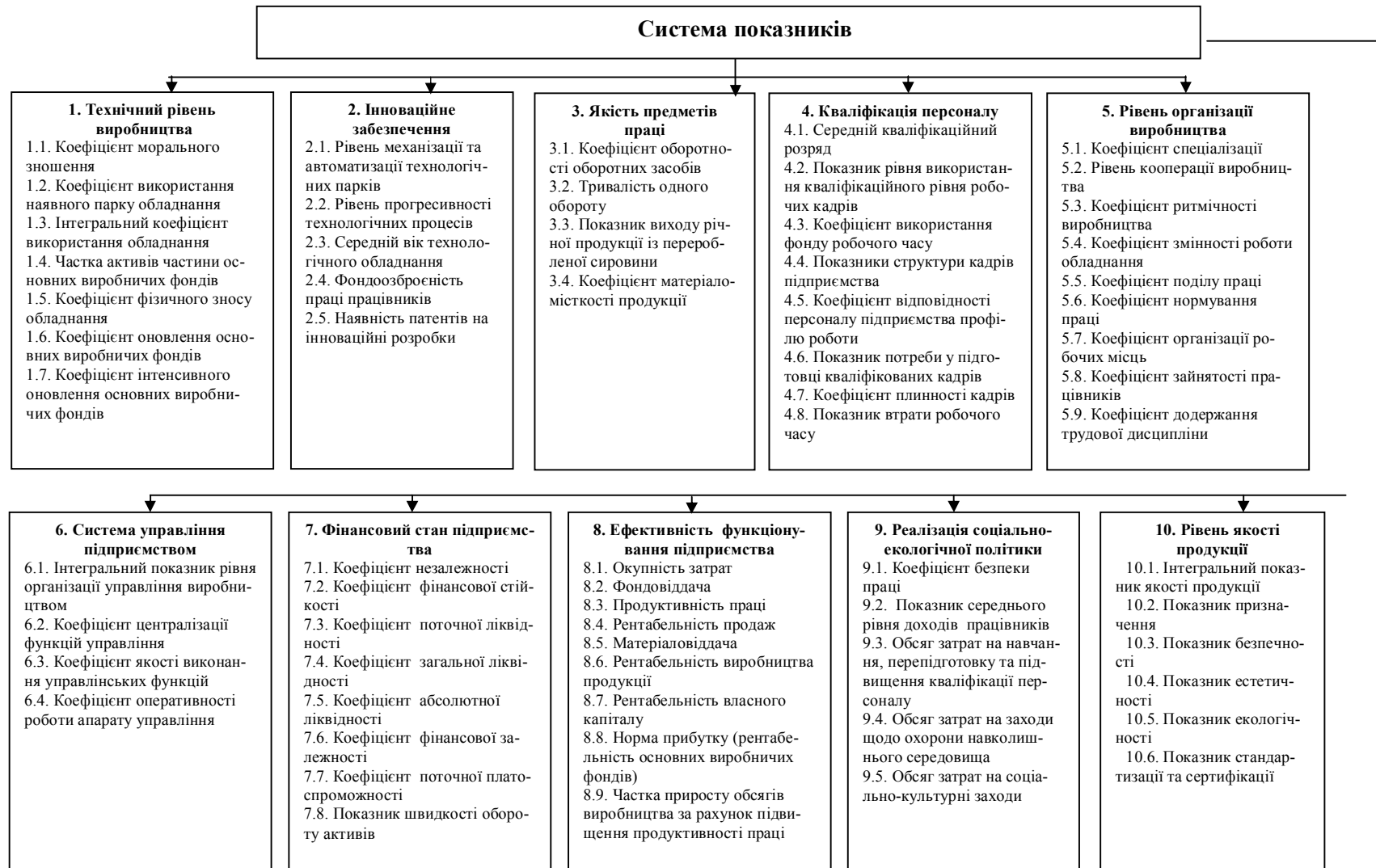

Рис. 1. Система показників оцінки впливу чинників на конкурентоспроможність підприємства

Висновки. Запропонована система показників характеризує результати функціонування господарюючого суб'єкта на ринку із врахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх чинників підвищення конкурентоспроможності підприємства. Вплив перерахованих вище чинників у різні періоди часу проявляється різною мірою, оскільки у досліджуваного підприємства та його конкурентів різняться стратегії розвитку, які змінюють пріоритети та цільові параметри діяльності. Очевидно, що подібні обставини помітно коригують позиції підприємства на ринку, і це, в свою чергу, істотно впливає на їх конкурентоспроможність.

Вважаємо, що розроблена система показників є відображенням комплексу чинників, що впливають на конкурентоспроможність підприємства, і може бути використана у планово-аналітичній роботі з метою пошуку додаткових можливостей посилення конкурентних позицій господарюючого суб'єкта, а також для відстежування і розвитку позитивних тенденцій для поліпшення виробничо-господарської діяльності, які виникають у результаті реалізації тих чи інших заходів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондаренко С. Про механізм формування конкурентоспроможності продукції промислового підприємства / С. Бондаренко, В. Бокій // Економіка підприємств. – 2001 – № 9 – С. 58–59.
2. Соколова Л.В. Конкурентоспособность предприятия и критерии ее оценки / Л.В. Соколова // Маркетинг и реклама. – 1999. – № 5. – С. 31–33.
3. Яновский А. Конкурентоспособность товара и товаропроизводителя / А. Яновский // Бизнес-Информ. – 1996. – № 5. – С. 21–23.
4. Маренич А. Управление конкурентоспособностью предприятия / А. Маренич, И. Астахова // Бизнес-Информ. – 1996. – № 5 – С. 23–27.
5. Лифиц И.М. Теория и практика оценки конкурентоспособности товаров и услуг / И.М. Лифиц – М.: Юрайт-М, 2001. – 224 с.
6. Павлова В.А. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка та стратегія забезпечення: [монографія] / В.А. Павлова. – Дніпропетровськ: вид-во ДУЕП, 2006. – 276 с.
7. Коротков А.В., Третьяков Н.В. Некоторые методические аспекты конкурентного анализа / А.В. Коротков, Н.В. Третьяков // Маркетинг. – 2007. – № 1 – С. 48–54.

Факторы конкурентоспособности предприятия и показатели их оценки

О.А. Рудич

В статье обобщены методические подходы к оценке конкурентоспособности предприятия и выделены основные факторы, которые на нее влияют. Обоснована система показателей оценки влияния факторов на конкурентоспособность предприятия с целью разработки дополнительных возможностей усиления конкурентных позиций хозяйствующего субъекта на рынке.

Ключевые слова: конкурентоспособность предприятия, конкурентоспособность товара, конкурентные преимущества, факторы конкурентоспособности.

Factors of competitiveness of enterprise and indexes of their estimation

O. Rudich

In the article generalized methodical approaches to the estimation of competitiveness of enterprise and basic factors are selected, that on it influence. The system of indexes of estimation of influencing of factors is grounded on the competitiveness of enterprise with the purpose of development of additional possibilities of strengthening of positions of competitions of managing subject at the market.

Keywords: competitiveness of enterprise, competitiveness of commodity, competitive edges, factors of competitiveness.

УДК [631.155.2:658.8]:633.1.009.12(477.53)

КУЧЕР А.В., магістрант

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА: ЦІНОВИЙ АСПЕКТ

У статті розкрито результати теоретичних і практичних досліджень проблем формування ринку зерна. Встановлено, що процес формування єдиного зернового ринку в Полтавській області ще не завершився. Визначено базові напрями підвищення конкурентоспроможності зерновиробництва.

Ключові слова: ціна, ринок зерна, конкурентоспроможність, канали реалізації.

Постановка проблеми. Останнім часом дедалі більше економістів приходять до висновку, що основною умовою нормального функціонування будь-яких економічних суб'єктів у ринкових умовах є створення адекватного ринкового, у тому числі конкурентного середовища. Тобто, для забезпечення сталого конкурентоспроможного розвитку аграрного сектору економіки важливо по

кожному продуктовому ринку забезпечити збалансування економічних інтересів суб'єктів цього ринку й становлення справедливої конкуренції та вільного пересування аграрної продукції з метою формування єдиного ринкового простору. Світова практика переконує, що ефективне функціонування продуктивних ринків досягається саме за єдиного ринкового простору, ознакою якого є мінімальне коливання цін за різними каналами реалізації та регіональними ринками. Чим істотніше коливання цін, тим більше є підстав стверджувати про спонтанне, стихійне, тобто позбавлене зовнішнього цілеспрямованого впливу, формування й функціонування ринку, його більшу віддаленість від характеристик ринку з єдиним простором. Сформульоване положення є особливо актуальним для вітчизняного зернового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль ціни як чинника стабілізації і розвитку економіки та ефективного її функціонування важко переоцінити. Це зумовлено, насамперед, тим, що ціна визначально впливає на попит і пропозицію товарів, формує динаміку цих агрегованих ринкових параметрів до встановлення ціни рівноваги, і, що теж не менш важливо, – справляє істотний вплив на конкурентоспроможність виробництва, значною мірою формуючи її досягнутий рівень. У цьому контексті П.Т. Саблук, Ю.Ф. Мельник, М.В. Зубець, В.Я. Месель-Веселяк та інші автори фундаментального видання «Ціноутворення та нормативні витрати в сільському господарстві» зазначають, що ціна є головним «менеджером» розбудови конкурентоспроможного господарського механізму, тому механізм ціноутворення традиційно знаходиться під пильною увагою науки й економічних суб'єктів [5, с. 12]. Провідні вчені також вказують на те, що нестабільність цін на сільськогосподарську продукцію обмежує відтворювальний потенціал аграрних підприємств, тобто вносить дестабілізуючий вплив у процеси відтворення. Означені обмеження сформували фактично неконкурентний, антивідтворюваний тип виробництва з унормованим стереотипом системної деградації продуктивних сил [5, с. 37]. На проблему незавершеності формування єдиного національного ринкового простору і його обмеженої прозорості та просторову локалізацію й істотну диференціацію цін вказується у працях [1–3]. Разом з тим, поза увагою вчених залишається проблема формування єдиного ринкового простору на ринку зерна на обласному рівні, зокрема на зерновому ринку Полтавської області, яка займає провідні позиції на національному ринку.

Мета дослідження – дослідити сучасний стан сформованості єдиного простору на ринку зерна Полтавської області за допомогою аналізу коливань рівня середньорайонних реалізаційних цін на зерно.

Результати досліджень та їх обговорення. Зрозуміло, що індикатором сформованості єдиного економічного простору на ринку зерна є ступінь коливання цін (міра стабільності), що може бути кількісно представлений показником розмаху їх варіації на зерно, середньоквадратичного відхилення, і (або) коефіцієнтом варіації, що визначаються за традиційною методикою. Науковими дослідженнями Ю.С. Коваленка було показано, що у сформованому ринковому середовищі коефіцієнт просторової варіації цін повинен коливатись у межах не більше $\pm 2,5\text{--}3\%$ [2, с. 57]. Важливою є не сама величина коефіцієнта, важливо те, що за такої варіації цін на повну силу спрацьовує конкуренція. Кожному оператору доступна будь-яка ділянка національного ринку, завдяки чому ринкове середовище наближається до середовища чистої конкуренції. Академік В.Г. Андрійчук зазначає, що в нашій державі показник варіації цін за часовою динамікою і в регіональному аспекті залишається високим. Так, у динаміці цей показник за 1997–2002 рр. щодо основних видів продукції знаходиться в межах 25–50% й оцінюється як високий рівень коливання цін, що значно перевищує аналогічний показник у розвинутих країнах. Значною залишається й територіальна варіація цін на вказані види продукції [1].

Враховуючи те, що ринок зерна є агрегованим, тобто таким, що об'єднує в собі ринок зерна пшениці, ячменю, кукурудзи, жита, вівса й т.д., ми вважаємо, якщо коефіцієнт варіації менше 5% – коливання можна охарактеризувати як дуже слабкі, від 5,1–10% – як слабкі, від 10,1–20% – як помірні, від 20,1–40% – сильні, понад 40% – як дуже сильні. Про сформованість єдиного економічного простору на зерновому ринку можна говорити в тому разі, коли коефіцієнт варіації середньореалізаційних цін буде в межах 5%. Фактичні дані, зафіксовані в таблиці 1, навіть у 2008 р. набагато перевищують п'ятивідсотковий поріг. Так, за найнижчими цінами (613,3 грн/т) зерно реалізовували аграрні підприємства Великобагачанського району, а за найвищими (985,9 грн/т) – підприємства Машівського району, розмах варіації складав 372,6 грн, тобто максимальна ціна перевищувала мінімальну в 1,6 раза. Коефіцієнт варіації складав 11,7%.

У розрізі каналів реалізації ціни коливалися значно істотніше відносно середніх значень, зокрема, найбільше коливалися ціни на зерно, яке було реалізовано переробним підприємствам, децю

нижчим було коливання цін на зерно, видане населенню в рахунок оплати праці. Коефіцієнти варіації за цими каналами становили відповідно 30,6 та 22,3%, що інтерпретується як значна варіація. При цьому заслуговує на увагу той факт, що за окремими каналами реалізації максимальні ціни перевищували мінімальні в 2–4 рази. Значна територіальна варіація реалізаційних цін свідчить про те, що виробники (продавці) ще не вважають себе операторами єдиного зернового ринку, орієнтуючись переважно на місцеві можливості збуту зернопродукції (табл. 1).

Таблиця 1 – Коливання рівня середньорайонних реалізаційних цін на зерно в Полтавській області, 2008 р.*

Показники	Середня ціна реалізації, грн/т	У % до середньої ціни реалізації по області	За каналами реалізації									
			Переробним підприємствам		Населенню в рахунок оплати праці		Пайовикам у рахунок орендної плати		На ринку, через власні магазини, ларки		За іншими каналами	
			ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни	ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни	ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни	ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни	ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни
Великобагачанський	613,3	83,5	-	-	549,3	104,2	497,8	80,7	740,7	116,7	612,5	80,4
Гадяцький	673,1	91,6	755,0	114,4	612,2	116,1	742,6	120,4	654,5	103,2	658,4	86,5
Глобинський	775,2	105,5	669,1	101,3	519,7	98,5	556,4	90,2	582,9	91,9	833,0	109,4
Гребінківський	779,1	106,0	735,8	111,5	674,6	127,9	604,1	98,0	681,0	107,3	804,1	105,6
Диканський	676,7	92,1	229,6	34,8	421,0	79,8	627,3	101,7	610,1	96,2	696,5	91,5
Зіньківський	662,1	90,1	807,6	122,3	498,1	94,4	632,8	102,6	569,6	89,8	664,5	87,3
Карлівський	629,1	85,6	-	-	574,6	108,9	636,2	103,2	799,1	125,9	628,6	82,6
Кобеляцький	662,6	90,2	507,1	76,8	398,7	75,6	510,9	82,9	563,3	88,8	749,4	98,4
Козельщинський	650,0	88,5	-	-	637,9	121,0	582,9	94,5	670,2	105,6	652,8	85,7
Котелевський	730,4	99,4	875,3	132,6	510,5	96,8	781,1	126,7	595,4	93,8	727,9	95,6
Кременчуцький	681,9	92,8	993,6	150,5	504,3	95,6	459,6	74,5	749,2	118,1	715,0	93,9
Лохвицький	678,9	92,4	-	-	691,2	131,1	698,4	113,3	837,8	132,0	666,7	87,6
Лубенський	671,2	91,4	669,0	101,3	729,2	138,3	723,9	117,4	658,8	103,8	664,7	87,3
Машівський	985,9	134,2	-	-	655,4	124,3	665,8	108,0	616,7	97,2	999,2	131,2
Миргородський	796,7	108,4	645,8	97,8	448,8	85,1	540,5	87,7	586,1	92,4	811,2	106,5
Новосанжарський	691,3	94,1	786,0	119,1	427,7	81,1	619,4	100,5	472,6	74,5	686,9	90,2
Оржицький	702,2	95,6	658,7	99,8	587,6	111,4	617,7	100,2	821,8	129,5	712,8	93,6
Пирятинський	760,1	103,5	-	-	739,6	140,2	780,4	126,6	763,0	120,3	758,6	99,6
Полтавський	793,4	108,0	1166,8	176,7	508,9	96,5	606,6	98,4	624,8	98,5	814,8	107,0
Решетилівський	873,5	118,9	594,1	90,0	558,6	105,9	555,5	90,1	647,7	102,1	939,9	123,4
Семенівський	625,0	85,1	612,0	92,7	646,2	122,5	649,2	105,3	708,1	111,6	623,4	81,9
Хорольський	658,7	89,7	558,1	84,5	644,2	122,1	658,4	106,8	463,9	73,1	747,0	98,1
Чорнухинський	817,6	111,3	-	-	761,8	144,4	740,0	120,0	664,3	104,7	855,4	112,3
Чутівський	679,6	92,5	664,0	100,6	345,5	65,5	546,7	88,7	611,4	96,4	735,7	96,6
Шишацький	759,4	103,4	-	-	614,4	116,5	683,5	110,8	663,9	104,6	780,3	102,5
Полтавська область	734,7	100,0	660,2	100,0	527,4	100,0	616,6	100,0	634,5	100,0	761,4	100,0
Мінімум	613,3	83,5	229,6	34,8	345,5	65,5	459,6	74,5	463,9	73,1	612,5	80,4
Максимум	985,9	134,2	1166,8	176,7	761,8	144,4	781,1	126,7	837,8	132,0	999,2	131,2
Розмах варіації	372,6	50,7	937,2	141,9	416,3	78,9	321,5	52,2	373,9	58,9	386,7	50,8
Коефіцієнт варіації, %	11,7	x	30,6	x	22,3	x	13,9	x	15,1	x	12,7	x

Примітка: * тут і нижче розраховано автором на основі джерела [4].

Наведені дані дають підстави для висновку, що в Полтавській області процес формування єдиного ринку зерна ще не завершений, рельєфно проявляється просторова локалізація обмінних процесів, спричинена низкою чинників, зокрема такими як:

1) недостатня розвиненість і неналежна дієвість інституцій сучасної інфраструктури ринку; 2) відсутність належної системи моніторингу, аналізу та прогнозування кон'юнктури зернового ринку, збирання й поширення інформації щодо рівня цін на зерно, а також відсутність фінансового забезпечення для створення такої інформаційно-аналітичної системи при Міністерстві аграрної політики, яка б сприяла значному поліпшенню інформативного забезпечення товаровиробників; 3) недостатня інформованість учасників ринку зерна, особливо товаровиробників, щодо ринкових тенденцій, відсутність

навиків правильно оцінювати кон'юнктуру та можливості ринку, розробляти обґрунтовану маркетингову стратегію; 4) практичне невикористання через монофонічний вплив споживачів зерна конкурентних способів його реалізації, де можна одержати найвигіднішу ціну. Так, зокрема зернотрейдери стали для виробників, з одного боку, надійним партнером, який за готівку забере зерно будь-яких кондицій на будь-яких умовах, з іншого – нахабою-здириком, якому виробники віддають за безцінь збіжжя, бо іншого виходу не мають, оскільки потрібні гроші. Тобто доволі часто виробники не мають альтернативного каналу збуту зерна, крім зернотрейдерів, які діють як монополісти, що пов'язано, зокрема, зі складністю реалізації зерна невеликими партіями; 5) практична відсутність виходу товаровиробників із власним зерном на організований аграрний ринок; 6) значна сезонність реалізації зерна. Так, переважна більшість підприємств реалізують зерно «з поля», а економічно міцніші підприємства, як правило, намагаються реалізувати зерно поза межами масового збору зерна за вищими цінами; 7) відсутність із боку держави довгострокової послідовної політики стосовно формування цивілізованого, конкурентного, прозорого зернового ринку, на якому селяни матимуть змогу продавати вирощене зерно за прийнятною для них ціною; 8) відсутність реального механізму економічного впливу на цінову ситуацію на ринку зерна в напрямку стабілізації цін; 9) прояви рецидивів обмежень у просуванні зернової продукції по території області та країни в цілому (лише реструктурною (обмежувальною) політикою щодо міжрегіонального просування товарів можна пояснити той факт, що між окремими районами різниця в цінах на зерно досягала двократного й більше коливання), що суперечить ринковим принципам й унеможлиблює становлення справедливої конкуренції між виробниками; 10) агрегованість поняття «ринок зерна», тобто варіація середніх цін значною мірою зумовлюється питомою вагою того чи іншого виду зерна в структурі його загального обсягу реалізації. Мається на увазі, що якщо, наприклад, у структурі товарного зерна переважає кукурудза, середня ціна реалізації якої в 2008 р. у Полтавській області складала 663,6 грн/т, а не ячмінь чи, скажімо, гречка, середня ціна реалізації яких складала 830,7 та 1404,9 грн/т відповідно, то цілком очевидно, що середня ціна реалізації буде в цих районах значно нижчою, ніж у тих, де створиться протилежна ситуація. У контексті сказаного нами були проведені дослідження, спрямовані на виявлення ступеня варіації цін у розрізі окремих видів зернових. Так, наведені в таблиці 2 дані свідчать, що максимальна ціна реалізації пшениці (991,5 грн/т) перевищувала мінімальну (619,5 грн/т) в 1,6 раза, а коефіцієнт варіації (11,9%) був приблизно на такому ж рівні, як і по зерну в цілому, а по каналах реалізації коливається в межах 12–24%.

Таблиця 2 – Коливання рівня середньорайонних реалізаційних цін на зерно пшениці в Полтавській області, 2008 р.

Показники	Середня ціна реалізації, грн/т	У % до середньої ціни реалізації по області	За каналами реалізації									
			Переробним підприємствам		Населенню в рахунок оплати праці		Пайовикам у рахунок орендної плати		На ринку, через власні магазини, ларки		За іншими каналами	
			ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни	ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни	ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни	ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни	ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Великобагачанський	720,8	94,8	-	-	557,0	94,6	585,0	87,6	790,7	113,7	740,4	94,7
Гадацький	747,9	98,3	744,4	98,0	602,5	102,3	764,9	114,6	748,3	107,6	744,8	95,2
Глобинський	796,3	104,7	769,9	101,3	552,7	93,8	585,9	87,8	664,2	95,5	858,3	109,8
Гребінківський	961,9	126,4	985,5	129,7	595,2	101,0	672,7	100,8	628,5	90,4	1008,0	128,9
Диканський	686,3	90,2	1039,1	136,7	537,6	91,3	626,8	93,9	634,5	91,2	695,0	88,9
Зіньківський	652,2	85,7	663,8	87,4	604,6	102,6	654,6	98,1	587,7	84,5	653,7	83,6
Карлівський	669,5	88,0	-	-	669,7	113,7	644,5	96,5	707,5	101,7	671,0	85,8
Кобеляцький	619,5	81,4	627,0	82,5	524,5	89,0	527,4	79,0	633,8	91,1	632,6	80,9
Козельщинський	635,3	83,5	-	-	700,0	118,8	604,4	90,5	705,0	101,4	636,1	81,3
Котелевський	727,9	95,7	886,3	116,6	534,3	90,7	859,3	128,7	625,7	90,0	711,8	91,0
Кременчуцький	799,1	105,0	-	-	575,0	97,6	677,0	101,4	728,0	104,7	827,4	105,8
Лохвицький	728,0	95,7	-	-	660,9	112,2	778,8	116,7	721,5	103,8	718,4	91,9
Лубенський	709,4	93,3	844,4	111,1	695,7	118,1	743,8	111,4	755,8	108,7	679,5	86,9
Машівський	991,5	130,3	-	-	713,9	121,2	671,8	100,6	623,9	89,7	1019,0	130,3
Миргородський	881,7	115,9	978,9	128,8	488,3	82,9	577,6	86,5	626,5	90,1	897,4	114,8

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Новосанжарський	722,0	94,9	1002,8	132,0	209,7	35,6	630,5	94,4	492,2	70,8	709,4	90,7
Оржицький	745,6	98,0	-	-	660,9	112,2	667,5	100,0	864,6	124,3	756,2	96,7
Пирятинський	760,2	99,9	-	-	789,0	133,9	832,7	124,7	804,3	115,7	744,9	95,3
Полтавський	696,5	91,6	1166,8	153,5	503,7	85,5	596,0	89,3	461,3	66,3	716,0	91,6
Решетилівський	870,7	114,5	675,8	88,9	637,5	108,2	636,6	95,4	737,7	106,1	916,9	117,3
Семенівський	780,4	102,6	725,1	95,4	645,8	109,6	680,4	101,9	663,5	95,4	861,0	110,1
Хорольський	714,5	93,9	628,3	82,7	679,0	115,3	716,1	107,3	623,1	89,6	766,3	98,0
Чорнухинський	822,9	108,2	-	-	760,8	129,1	795,3	119,1	637,5	91,7	869,3	111,2
Чутівський	715,5	94,1	623,9	82,1	467,6	79,4	591,4	88,6	714,6	102,8	730,8	93,5
Шишацький	764,0	100,4	-	-	578,4	98,2	705,9	105,7	830,4	119,4	784,1	100,3
Полтавська область	760,7	100,0	759,9	100,0	589,1	100,0	667,6	100,0	695,4	100,0	782,0	100,0
Мінімум	619,5	81,4	623,9	82,1	209,7	35,6	527,4	79,0	461,3	66,3	632,6	80,9
Максимум	991,5	130,3	1166,8	153,5	789,0	133,9	859,3	128,7	864,6	124,3	1019,0	130,3
Розмах варіації	372,0	48,9	542,9	71,4	579,3	98,3	331,9	49,7	403,3	58,0	386,4	49,4
Коефіцієнт варіації, %	11,9	x	23,9	x	19,5	x	12,5	x	13,6	x	13,5	x

Отже, проведені дослідження свідчать про незавершеність формування єдиного економічного середовища на ринку зерна пшениці на Полтавщині. Подібна картина спостерігається й стосовно ринку зерна ячменю (табл. 3).

Таблиця 3 – Коливання рівня середньорайонних реалізаційних цін на зерно ячменю в Полтавській області, 2008 р.

Показники	Середня ціна реалізації, грн/т	У % до середньої ціни реалізації по області	За каналами реалізації									
			Переробним підприємствам		Населенню в рахунок оплати праці		Пайовикам у рахунок орендної плати		На ринку, через власні магазини, ларки		За іншими каналами	
			ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни	ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни	ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни	ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни	ціна реалізації, грн/т	у % до середньої ціни
Великобагачанський	803,1	96,7	-	-	613,9	98,4	619,7	96,2	1150,9	147,6	791,3	91,9
Гадацький	806,8	97,1	642,2	76,9	656,1	105,1	789,5	122,6	786,8	100,9	869,1	100,9
Глобинський	822,2	99,0	857,0	102,6	528,2	84,6	568,9	88,4	816,7	104,7	893,0	103,7
Гребінківський	817,2	98,4	740,4	88,6	868,4	139,1	634,9	98,6	798,5	102,4	850,2	98,7
Диканьський	772,0	92,9	-	-	890,5	142,7	657,0	102,0	790,6	101,4	784,6	91,1
Зіньківський	816,4	98,3	794,3	95,1	591,6	94,8	712,7	110,7	771,1	98,9	832,2	96,6
Карлівський	797,1	96,0	-	-	693,0	111,0	670,9	104,2	722,2	92,6	807,6	93,7
Кобеляцький	754,9	90,9	802,6	96,1	787,4	126,2	569,4	88,4	780,1	100,0	790,4	91,7
Козельщинський	771,3	92,8	-	-	1118,8	179,3	725,1	112,6	659,3	84,5	776,8	90,2
Котелевський	835,8	100,6	846,3	101,3	583,9	93,6	808,3	125,5	735,6	94,3	843,4	97,9
Кременчуцький	789,9	95,1	-	-	553,7	88,7	636,8	98,9	800,0	102,6	850,5	98,7
Лохвицький	761,8	91,7	-	-	757,0	121,3	505,2	78,5	858,4	110,1	773,6	89,8
Лубенський	758,4	91,3	720,9	86,3	780,4	125,0	712,7	110,7	833,6	106,9	783,7	91,0
Машівський	1025,4	123,4	-	-	806,9	129,3	689,8	107,1	804,8	103,2	1042,4	121,0
Миргородський	947,8	114,1	998,1	119,5	486,6	78,0	600,0	93,2	671,9	86,2	974,9	113,2
Новосанжарський	812,4	97,8	888,0	106,3	1000,0	160,2	637,2	99,0	643,8	82,5	786,7	91,3
Оржицький	764,2	92,0	783,9	93,8	584,2	93,6	589,8	91,6	758,8	97,3	815,5	94,7
Пирятинський	863,0	103,9	-	-	851,5	136,4	810,6	125,9	823,6	105,6	872,2	101,2
Полтавський	846,3	101,9	-	-	519,1	83,2	566,0	87,9	591,9	75,9	886,3	102,9
Решетилівський	883,7	106,4	810,5	97,0	755,6	121,1	646,4	100,4	803,2	103,0	941,1	109,2
Семенівський	858,2	103,3	864,7	103,5	883,9	141,6	678,6	105,4	799,4	102,5	920,3	106,8
Хорольський	807,7	97,2	799,9	95,8	650,2	104,2	698,9	108,5	699,7	89,7	854,1	99,1
Чорнухинський	756,9	91,1	-	-	740,0	118,6	761,0	118,2	667,2	85,5	760,8	88,3
Чутівський	780,1	93,9	776,2	92,9	541,0	86,7	575,6	89,4	721,6	92,5	837,4	97,2
Шишацький	798,2	96,1	-	-	928,2	148,7	682,5	106,0	791,0	101,4	821,4	95,3
Полтавська область	830,7	100,0	835,3	100,0	624,1	100,0	643,9	100,0	779,9	100,0	861,5	100,0
Мінімум	754,9	90,9	642,2	76,9	486,6	78,0	505,2	78,5	591,9	75,9	760,8	88,3
Максимум	1025,4	123,4	998,1	119,5	1118,8	179,3	810,6	125,9	1150,9	147,6	1042,4	121,0
Розмах варіації	270,5	32,5	355,9	42,6	632,2	101,3	305,4	47,4	559,0	71,7	281,6	32,7
Коефіцієнт варіації, %	7,5	x	10,2	x	30,8	x	12,5	x	13,1	x	8,0	x

Аналіз даних показує, що рівень коефіцієнта варіації цін (7,5%) по ячменю нижчий порівняно з пшеницею та зерновими в цілому, але міра стабільності ринкового середовища й стосовно ринку зерна ячменю далека від бажаної, особливо якщо взяти до уваги коефіцієнти варіації цін за каналами реалізації, що коливалися в межах 8–31%. Значно більшим є коефіцієнт варіації цін по зерну кукурудзи – 23,6%, а в розрізі каналів реалізації він знаходився в межах 23–51%, й інтерпретується як доволі сильна варіація. Не кращою є ситуація й стосовно ринку інших зернових. Так, проведені нами розрахунки показали, що коефіцієнт варіації цін по житу складав 19,5%, гречці – 30,9, зернобобових – 34,5, вівсу – 51,%, просу – 57,2 і по інших зернових – 172%. Така нестабільність ринкового середовища свідчить про незавершеність формування зернового ринку. Цілком очевидно, що коливання в цінах на зерно не приносить користі ні кінцевому споживачеві, ні аграріям, бо останні втрачають можливості забезпечення конкурентоспроможності виробленого зерна. У вигаді залишаються лише оператори вторинного ринку, зокрема зернотрейдери, які скуповують зерно в період масового збору в селян за безцінь і перепродують його в періоди з більш сприятливою кон'юнктурою, або ж вивозять за кордон за вигіднішими цінами.

Висновки. Отже, проведені дослідження дають підстави для висновку, що процес формування єдиного зернового ринку в Полтавській області ще не завершився, оскільки рельєфно проявляється істотна варіація реалізаційних цін, спричинена низкою чинників. Значне коливання цін, особливо на ринку зерна жита, кукурудзи, гречки, зернобобових, вівса, проса та інших зернових, свідчить про формування тенденцій, протилежних ринковим, оскільки в умовах розвинутого ринку товари мають пересуватися з метою вигідних ринків збуту без будь-яких обмежень, тобто треба сформувати єдиний простір на зерновому ринку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрійчук В.Г. Внутрішня будова ринку сільськогосподарської продукції: теоретико-методологічний аспект / В.Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2004. – № 3. – С. 29–35.
2. Коваленко Ю.С. Аграрний ринок України: організація та управління / Ю.С. Коваленко. – К.: ІАЕ УААН, 1998. – 108 с.
3. Менеджмент і маркетинг / В.І. Перебийніс, Л.М. Бойко, В.В. Писаренко та ін.; За ред. В.І. Перебийноса. – Полтава: ФОП Говоров С.В., 2007. – 344 с.
4. Реалізація продукції сільськогосподарськими підприємствами за 2008 рік: Стат. бюл. / Відповід. за вип. Л.В. Романенко. – Полтава, 2009. – 71 с.
5. Ціноутворення та нормативні витрати в сільському господарстві (теорія, методологія, практика) / За ред. П.Т. Саблука, Ю.Ф. Мельника, М.В. Зубця, В.Я. Месель-Веселяка. – К., 2008. Т. 1. Теорія ціноутворення та технол. карти вирощування с.-г. культур / За ред. П.Т. Саблука, Ю.Ф. Мельника, М.В. Зубця, В.Я. Месель-Веселяка. – К., 2008. – 698 с.

Проблеми формування ринку зерна: ценовий аспект

А.В. Кучер

В статті раскрыты результаты теоретических и практических исследований проблем формирования рынка зерна. Установлено, что процесс формирования зернового рынка в Полтавской области еще не завершился. Определены базовые направления повышения конкурентоспособности зернопроизводства.

Ключевые слова: цена, рынок зерна, конкурентоспособность, каналы реализации.

The problems of forming of grain market: price aspect

A. Kucher

The results of theoretical and practical researches of problems of forming of market of grain production have been given in the article. It is set that the process of forming of unique grain market in the Poltava region was not yet completed. Determined basic direction of increase of competitiveness of grain production.

Key words: price, market of corn, competitiveness, ducting of realization.

УДК [631.15:636.2.034]:330.354

ВАСИЛЕНКО Л.Ю., магістрантка

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

АНАЛІЗ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ВЕЛИЧИНУ БЕЗБИТКОВОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ КОРІВ

У статті здійснено аналіз чинників, що впливають на величину безбиткової продуктивності корів. Висвітлено результати досліджень з вивчення впливу концентрації, спеціалізації та інтенсифікації на безбиткову продуктивність корів. Показано актуальність визначення безбиткового обсягу виробництва молока на сьогодні.

Ключові слова: безбитковість, концентрація, спеціалізація, інтенсифікація.

Постановка проблеми. Відомо, що в ринковій системі господарювання основним завданням усіх суб'єктів економічної діяльності є отримання прибутку в максимальному розмірі за оптимальних витрат. Всі дії, спрямовані на досягнення цієї мети, є факторами зовнішнього і внутрішнього характеру. Така постановка питання повною мірою стосується й галузі молочного скотарства. Мало того, досягнення прибутковості виробництва молока нині є надзвичайно актуальним, оскільки досвід останніх років свідчить про те, що реалізація молока багатьом підприємствам завдає збитків. За цих умов особливої актуальності набуває дослідження характеру та міри впливу системи чинників на величину беззбиткової продуктивності корів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом в українських виданнях з'явилася ціла низка публікацій щодо використання методу беззбитковості в сільському господарстві [1–5]. Разом із цим, практично відсутні наукові розробки щодо аналізу чинників, які впливають на величину беззбиткової продуктивності корів. Саме цій проблемі й присвячена публікація.

Мета дослідження – розглянути й проаналізувати чинники, що впливають на величину беззбиткової продуктивності корів, на прикладі аграрних підприємств Чернігівської області.

Результати досліджень та їх обговорення. Поставлене завдання вирішували у кілька етапів. На першому етапі було проведено групування 307 підприємств Чернігівської області, що займалися виробництвом молока, за величиною беззбиткової продуктивності корів (табл. 1).

Таблиця 1 – Групування підприємств Чернігівської області за величиною беззбиткової продуктивності корів, 2007 р.*

Групи підприємств за величиною беззбиткової продуктивності корів, кг	Кількість підприємств у групі	Беззбиткова продуктивність, кг	Фактична продуктивність, кг	Фактична продуктивність, у % до беззбиткової	Витрати на корову, грн	Поголів'я корів на 1 підприємство, гол.	Вироблено молока на 1 підприємство, ц	Питома вага виручки від реалізації молока, %	Виробнича собівартість, грн/ц	Повна собівартість, грн/ц	Ціна реалізації, грн/ц	Рівень рентабельності (збитковості), %	Маса прибутку на 1 корову, грн
До 1500	31	889	1403	157,7	1175	102	1428	27,0	83,75	96,89	132,11	36,4	390,6
1501-2000	48	1408	1971	140,0	1794	165	3248	28,9	91,02	100,16	127,46	27,3	432,5
2001-2500	61	1732	2371	136,9	2310	164	3879	21,0	97,43	111,73	133,37	19,4	417,9
2501-3000	53	2181	2966	136,0	3018	218	6480	17,3	101,75	113,32	138,40	22,1	622,4
3001-3500	25	2472	3102	125,5	3411	188	5828	21,8	109,96	122,29	138,00	12,8	405,7
3501-4000	27	2976	3960	133,1	4104	213	8422	24,2	103,64	113,45	137,91	21,6	806,1
4001-4500	22	3093	4157	134,4	4931	201	8353	14,8	118,62	137,71	159,45	15,8	727,5
Понад 4500	40	3535	3785	107,1	4754	126	4753	12,3	125,60	140,10	134,47	-4,0	-156,2
У середньому	307	2215	2909	131,3	3070	171	4975	18,58	105,53	118,17	138,58	17,27	476

Примітка. * Тут і нижче власні розрахунки автора на основі даних Головного управління статистики в Чернігівській області.

Результати групування дають підстави для наступних висновків. По-перше, спостерігається істотна варіація величини беззбиткової продуктивності корів. Так, маємо 10% підприємств із беззбитковою продуктивністю корів до 1500 кг і 13% – понад 4500 кг. По-друге, в міру зростання величини беззбиткової продуктивності корів відбувається й чітке зростання величини витрат у розрахунку на корову. Якщо в першій групі вони склали 1175 грн, то в останній – 4754 грн. Тобто, є підстави стверджувати, що в міру підвищення інтенсивності ведення молочного скотарства, величина беззбиткової продуктивності корів має тенденцію до зростання. Решта показників не набули чіткої тенденції й коливалися навколо їх середньообласного значення, правда привертає увагу динаміка зміни показників концентрації та спеціалізації виробництва молока.

У контексті сказаного, виходячи з досвіду попередніх наших досліджень [1], припустимо, що рівень беззбиткової продуктивності корів залежить від рівня інтенсивності ведення молочного скотарства, рівня концентрації поголів'я корів у розрахунку на підприємство та рівня спеціалізації. Для підтвердження висунутої нами гіпотези звернемось до аналізу даних, наведених у таблиці 2.

Результати проведеного групування підтверджують, що в міру підвищення рівня інтенсивності ведення молочного скотарства величина беззбиткової продуктивності корів закономірно зростає. Але фактична продуктивність корів не в усіх випадках перевищує беззбиткову. Якщо у першій групі, де в

середньому на корову витрачається 658 грн, безбиткова продуктивність корів складала 604 кг, а в останній групі, за середніх витрат у розрахунку на корову – 5401 грн, величина безбиткової продуктивності корів становила 3449 кг. У контексті аналізу привертає увагу те, що найбільше (на 49%) фактична продуктивність перевищувала безбиткову саме в підприємствах першої групи, але цілком очевидно, що за такого рівня інтенсивності маса прибутку на корову складає лише 96 грн проти 1140 грн у підприємствах останньої групи. Тому в ході пошуку оптимального рівня інтенсивності необхідно керуватися не лише критерієм перевищення фактичної продуктивності над безбитковою, а й урахувати показник маси прибутку, який є узагальнюючим.

Таблиця 2 – Вплив рівня інтенсивності на величину безбиткової продуктивності корів у підприємствах Чернігівської області, 2007 р.

Показники	Групи підприємств за величиною витрат на корову, грн								У середньому
	до 1000	1001 – 1500	1501 – 2000	2001 – 2500	2501 – 3000	3001 – 3500	3501 – 4000	понад 4000	
Кількість підприємств у групі	13	44	65	56	38	26	17	48	307
Безбиткова продуктивність, кг	604	1183	1510	1844	2325	2259	3284	3449	2215
Фактична продуктивність, кг	900	1420	2031	2334	2758	3141	3162	4619	2909
Фактична продуктивність у % до безбиткової	149,0	120,0	134,5	126,6	118,6	139,1	96,3	133,9	131,3
Витрати на корову, грн	658	1287	1766	2213	2787	3243	3793	5401	3070
Поголів'я корів на 1 підприємство, гол.	86	117	138	169	151	222	212	265	171
Вироблено молока на 1 підприємство, ц	774	1661	2803	3944	4164	6972	6703	12241	4975
Питома вага виручки від реалізації молока, %	3,1	17,8	25,5	25,6	11,9	15,3	20,6	19,9	18,6
Виробнича собівартість, грн/ц	73,11	90,66	86,95	94,83	101,07	103,26	119,96	116,92	105,53
Повна собівартість, грн/ц	92,23	103,43	96,69	107,83	110,23	115,58	137,06	128,06	118,17
Ціна реалізації, грн/ц	108,96	108,78	116,98	120,04	119,85	143,57	136,25	156,59	138,58
Рівень рентабельності (збитковості), %	18,14	5,17	20,98	11,32	8,73	24,22	-0,59	22,28	17,27
Маса прибутку на 1 корову, грн	96	51	299	223	208	732	-21	1140	476

На наступному етапі нами було проведено групування сільськогосподарських підприємств за кількістю утримуваного поголів'я корів у розрахунку на одне підприємство, результати якого представлені в таблиці 3.

Таблиця 3 – Вплив рівня концентрації на величину безбиткової продуктивності корів у підприємствах Чернігівської області, 2007 р.

Групи підприємств за кількістю корів на 1 підприємство, гол.	Кількість підприємств у групі	Поголів'я корів на 1 підприємство, гол.	Безбиткова продуктивність, кг	Фактична продуктивність, кг	Фактична продуктивність у % до безбиткової	Питома вага виручки від реалізації молока, %	Вироблено молока на 1 підприємство, ц	Витрати на корову, грн	Виробнича собівартість, грн/ц	Повна собівартість, грн/ц	Ціна реалізації, грн/ц	Рівень рентабельності (збитковості), %	Маса прибутку на 1 корову, грн
До 50	63	31	2229	2113	94,8	6,28	655	2551	120,73	137,26	114,45	-16,62	-338
51-100	68	79	1925	2281	118,5	12,65	1802	2417	105,96	114,74	125,59	9,46	193
101-150	49	124	1841	2199	119,5	15,76	2727	2239	101,81	112,20	121,65	8,42	159
151-200	39	178	2115	2363	111,7	20,14	4206	2636	111,55	122,98	124,61	1,33	29
201-250	17	229	1831	2618	143,0	12,26	5995	2511	95,92	105,66	137,15	29,80	677
251-300	21	278	2020	2703	133,8	21,58	7513	2711	100,31	110,15	134,22	21,85	554
301-350	18	334	2310	3032	131,2	23,52	10126	3042	100,34	115,84	131,68	13,67	375
351-400	13	375	2299	3185	138,5	27,38	11944	3217	101,00	118,13	139,94	18,46	599
Понад 400	22	569	2836	3985	140,5	21,01	22676	4369	109,63	123,22	154,04	25,01	1022
У середньому	307	171	2215	2909	131,3	18,58	4975	3070	105,53	118,17	138,58	17,27	476

Аналіз даних показує, що величина безбиткової продуктивності корів у міру підвищення рівня концентрації, на жаль, не набула чіткої тенденції.

Разом з тим, фактична продуктивність корів від групи до групи все більше й більше перевищувала безбиткову продуктивність. Так, якщо в групі підприємств з поголів'ям до 50 корів безбит-

кова продуктивність складала 2229 кг, а фактична – 2113 кг, тобто остання була на 5,2% нижче від безбиткової, у результаті чого підприємства від реалізації молока отримали в середньому по 338 грн збитку в розрахунку на корову, то в групі підприємств, які тримали понад 400 корів, фактична продуктивність складала 3985 кг, що на 40,5% більше рівня безбиткової продуктивності. Відповідно, підприємства останньої групи отримали в середньому на корову по 1022 грн прибутку. Викладене дає підстави для висновку про те, що підприємства з вищим рівнем концентрації поголів'я корів, тобто великотварні, значно легше долають поріг безбиткової продуктивності корів, забезпечуючи собі отримання прибутків від реалізації молока та стійкі конкурентні позиції на молочному ринку. Для з'ясування впливу рівня спеціалізації на величину безбиткової продуктивності корів нами було проведено групування підприємств за питомою вагою виручки від реалізації молока в структурі товарної продукції, результати якого наведені в таблиці 4.

Таблиця 4 – Вплив рівня спеціалізації на величину безбиткової продуктивності корів у підприємствах Чернігівської області, 2007 р.

Групи підприємств за питомою вагою виручки від реалізації молока, %	Кількість підприємств у групі	Питома вага виручки від реалізації молока, %	Безбиткова продуктивність, кг	Фактична продуктивність, кг	Фактична продуктивність, у % до безбиткової	Поголів'я корів на 1 підприємство, гол.	Вироблено молока на 1 підприємство, ц	Витрати на корову, грн	Виробнича собівартість, грн/ц	Повна собівартість, грн/ц	Ціна реалізації, грн/ц	Рівень рентабельності (збитковості), %	Маса прибутку на 1 корову, грн
До 10	59	5,24	2053	2509	122,2	124	3111	3009	119,93	140,36	146,56	4,42	112
10,1- 20	59	14,97	2446	2911	119,0	167	4862	3370	115,75	133,48	137,75	3,20	101
20,1- 30	70	24,65	2083	2720	130,6	163	4434	2806	103,15	113,54	134,72	18,65	431
30,1- 40	64	36,10	2226	3168	142,3	188	5955	3082	97,30	106,87	138,43	29,53	859
40,1- 50	29	45,83	2447	3390	138,6	263	8917	3491	102,96	113,36	142,69	25,87	855
Понад 50	26	58,30	1965	2637	134,2	163	4299	2518	95,47	108,36	128,16	18,27	440
У середньому	307	18,58	2215	2909	131,3	171	4975	3070	105,53	118,17	138,58	17,27	476

Аналіз одержаних у процесі групування даних показує, що в міру зростання питомої ваги виручки від реалізації молока, величина безбиткової продуктивності корів зменшувалася, правда за значних коливань. Якщо у групі підприємств, не спеціалізованих на виробництві молока, безбиткова продуктивність корів складала 2053 кг, а фактична – 2509 кг, тобто на 22,2% перевищувала безбиткову, то в підприємствах останньої групи, питома вага виручки від реалізації молока в структурі товарної продукції яких складала в середньому 58,3%, величина безбиткової продуктивності корів була на рівні 1965 кг, а фактична перевищувала її на 34,2%.

Разом із цим, у контексті аналізу, привертає увагу те, що найбільше фактична продуктивність перевищувала безбиткову в групі підприємств з питомою вагою виручки від реалізації молока від 30 до 50%, тобто це означає, що найлегше долають поріг безбиткової продуктивності корів підприємства з оптимальним рівнем спеціалізації на виробництві молока, що підтверджується й попередніми нашими дослідженнями. Між іншим, саме в цих групах підприємств забезпечується й найвища прибутковість виробництва молока.

Висновки. Таким чином, на основі проведеного дослідження можна зробити висновки: по-перше, з'ясовано, що в підприємствах Чернігівської області спостерігається істотне коливання величини безбиткової продуктивності корів, яке спричиняється різними чинниками, зокрема рівнем інтенсивності ведення молочного скотарства, рівнем концентрації поголів'я корів у розрахунку на підприємство та рівнем спеціалізації. По-друге, встановлено, що досягнення безбитковості виробництва молока є реальним у спеціалізованих великотварних підприємствах, які ведуть молочне скотарство на оптимальному рівні інтенсивності, причому слід враховувати умови конкретних підприємств. Водночас зазначимо, що проведені нами дослідження не вичерпують усієї системи чинників, які впливають на величину безбиткової продуктивності корів, а тому подальші дослідження необхідно, на наш погляд, зосередити на пошуку та аналізі інших чинників, які впливають на безбиткову продуктивність корів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Василенко Л.Ю. Визначення беззбиткового обсягу виробництва та реалізації молока / Л.Ю. Василенко, А.В. Кучер // Фін.-кредит. механізм функціонування аграр. комплексу: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 10-річчю з дня заснування кафедри фінансів ХНАУ ім. В.В. Докучаєва та 80-річчю з дня народження акад. І.І. Лукинова. – Х., 2007. – С. 21–25.
2. Галушко В.П. Точка беззбитковості: теоретичні погляди на методологію розрахунків / В.П. Галушко // Економіка АПК. – 2006. – № 10. – С. 3–7.
3. Кочетков О.В. Проблеми прийняття достовірних управлінських рішень: використання аналізу беззбитковості в рослинництві / О.О. Кочетков, А.М. Брагінець // Економіка АПК. – 2008. – № 11. – С. 64–72.
4. Олійник О.В. Методичні підходи визначення беззбиткового обсягу виробництва сільськогосподарської продукції / О.В. Олійник, В.О. Олійник // Економіка АПК. – 2008. – № 2. – С. 61–68.
5. Савченко В.Д. Стратегічне управління беззбитковістю сільськогосподарських підприємств / В.Д. Савченко, П.Ф. Цигігал // Вісник ХНАУ. Сер. Економіка АПК і природокористування. – 2007. – № 4. – С. 254–262.

Анализ факторов, влияющих на величину безубыточной продуктивности коров Л.Ю. Василенко

В статье осуществлен анализ факторов, которые влияют на величину безубыточной продуктивности коров. Изложены результаты исследований по изучению влияния концентрации, специализации и интенсификации на безубыточную продуктивность коров. Показана актуальность определения безубыточного объема производства молока в настоящее время.

Ключевые слова: безубыточность, концентрация, специализация, интенсификация.

The analyses of factors which influence on the size of break-even productivity of cows L. Vasilenko

The analyses of factors which influence on the size of break-even productivity of cows have been given in the article. The paper highlights the results of the research on the influencing of concentration, specialization and intensification on break-even productivity of cows. The actuality of determining the break-even volume of production milk have been shown.

Key words: break-even, concentration, specialization, intensification.

УДК 330.341.1:631.145

ПАСІЧНЮК Т.В., аспірантка

Білоцерківський національний аграрний університет

НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Розглянуто деякі аспекти інноваційного розвитку агропромислового комплексу України. Обґрунтовано вимоги до інноваційного розвитку, що характеризують результати роботи агропромислових підприємств. Визначено основні фактори, що стримують інноваційний розвиток АПК України.

Ключові слова: інноваційний розвиток АПК, аспекти, інноваційна діяльність.

Постановка проблеми. Світове сільське господарство розвивається в напрямі посилення наукоємності виробленої продукції. Така тенденція спостерігається в економічно розвинутих країнах. Саме це дозволяє їм підтримувати баланс внутрішнього ринку продовольства із попиту та пропозиції, легко проникати на провідні світові ринки, забезпечувати конкурентоспроможність національних товаровиробників. Україні необхідно ставити й послідовно вирішувати завдання інноваційного розвитку АПК, тому що Україна має інтегруватися у світове сільське господарство й займати в ньому відповідну позицію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі розвитку інноваційної діяльності присвячено багато робіт вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема, Дація. Проведені дослідження з означеної проблеми показують, що інноваційний розвиток – це насамперед конструктивна творча динаміка, що забезпечує створення й реалізацію інновацій [1–2].

Мета дослідження – проаналізувати особливості інноваційного розвитку АПК України і виявити основні причини стимулювання його інноваційної діяльності.

Результати дослідження та їх обговорення. Частина дослідників розглядають інноваційний розвиток в сукупності з наукою, інші вважають, що це післянаукова діяльність, коли використовується вже готовий інноваційний продукт як результат інноваційної діяльності [1, 4] (рис. 1).

У нашому випадку носієм інноваційного продукту виступає інноваційне агропромислове підприємство.

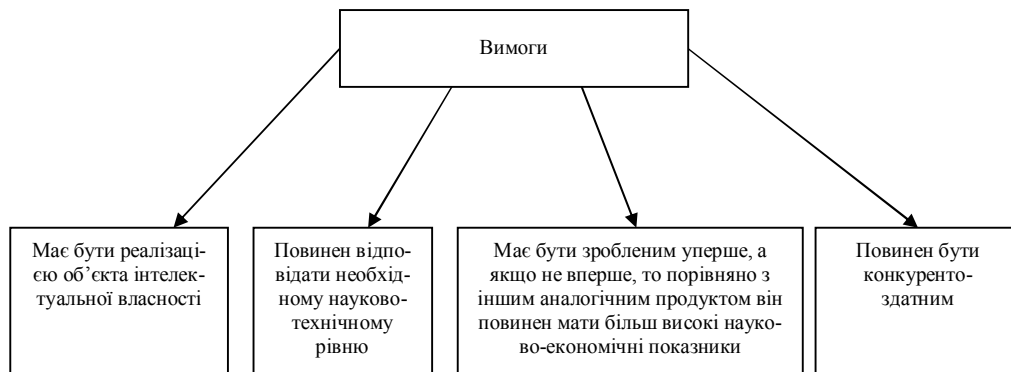

Рис. 1. Основні вимоги до інноваційного продукту

Як свідчить зарубіжна практика, до інноваційних підприємств варто відносити такі, в яких більше 70% загального обсягу продукції в грошовому вимірі за звітний період формується за рахунок виробництва інноваційної продукції [1].

Якщо застосування такого критерію поширити на вітчизняні підприємства, то виявляється, що в АПК України на сьогодні ще дуже мало інноваційних підприємств. Так, у 2008 р. інноваційною діяльністю займалося 958 підприємств, або 10% від їх загальної кількості в Україні.

Проведені нами теоретико-методологічні дослідження [1–5] дозволяють виділити більше 25 понять і визначень поняття «інновація». Достовірно лише відомо, що «інновація» в російській мові точного аналога за рубежом не має. Дослівно це означає нововведення.

Попереднє поняття «інновація» передувало поняттю «нові комбінації», введене Й. Шумпетером в 1911 р. у роботі "Теорія економічного розвитку". Починаючи із 20-х років минулого сторіччя, поняття «інновація» набуло сучасного трактування: практично будь-яке нововведення, яке не має ніяких переваг і навіть менш ефективно порівняно з аналогом, можна трактувати як «інновація».

Однак з нашого погляду стосовно до сучасних ринкових умов, потрібне більш точне визначення інноваційної діяльності. Воно має бути більш комплексним і точним.

Зокрема, інноваційна діяльність – це такий вид діяльності, який на основі результатів наукових досліджень створює, принципово новий і більш якісний продукт чи послуги, рівень знань, у якого невід'ємною ознакою інноваційної діяльності є вихід конкурентоспроможного продукту на ринок.

За рубежом перетворення науково-технічних досягнень у ринковий продукт вважається найбільш престижним і авторитетним бізнесом. Нині на внутрішніх і зовнішніх ринках найбільші доходи одержують від продажу інтелектуальних продуктів (комп'ютерних програм, ліцензій, ноу-хау, торговельних марок та ін.).

В останні роки з ряду причин відбувся певний спад в інноваційній активності аграрної науки. Так, у 2008 р. інноваційною діяльністю займалося 958 підприємств, або 10% від їх загальної кількості, тоді як у 2007 р. – 1120 (11,5%), а у 2006 р. – 1506 (14,6%). Навіть наявний інноваційний потенціал АПК використовується в межах 4–5%. Для порівняння цей показник у США перевищує 50% [4].

Багато науково-технічних розробок не стають інноваційним продуктом; залишаються незатребуваними сільськогосподарським виробництвом більшість інноваційних розробок – близько 35 %.

Аналіз наукового забезпечення АПК показав, що із загального числа завершених, прийнятих, оплачених замовником і рекомендованих до впровадження прикладних науково-технічних розробок усього 2–3% було реалізовано в обмежених обсягах, в одному-двох господарствах – близько 4–5%, а основна частка (60–70%) розробок через 2–3 роки була невідома ні замовникам, ні розробочачам, ні споживачам науково-технічної продукції.

Подібне становище, є наслідком значного погіршення фінансово-економічного стану організацій АПК. В останні роки спостерігається різке скорочення засобів на наукові прикладні дослідження. У розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь їх обсяг скоротився більш ніж в 2 рази порівняно із 2000 роком.

При цьому у 18 розвинених країнах світу за останні три десятиліття вони збільшилися від 0,96 до 2,2 % ВВП, що приходить на сільське господарство, зокрема в США – від 1,32 до 2,2 %. Наприклад, в Австралії витрати на дослідження в аграрній сфері за зазначений період складають 1,5 – 4,42 %, у ПАР 1,39 – 2,59, у 17 африканських країнах – від 0,42 – 0,58 % ВВП.

Отже, загальносвітовою тенденцією є збільшення витрат на аграрні дослідження, тоді як в нашій країні вони скорочуються.

Досить слабкою ланкою у формуванні ефективного інноваційного розвитку АПК є вивчення попиту на інновації. При цьому маркетингова діяльність ще не стала невід'ємним елементом формування замовлень на наукові дослідження й розробки. Під час відбору проектів, як правило, не проводиться глибока економічна експертиза, не оцінюються показники ефективності й ризиків, не спрацьовують схеми просування отриманих результатів у виробництві. Останнє призводить до того, що як було відзначено, значна частина інноваційних розробок не стають інноваційним продуктом. Зокрема, дослідники відзначають, що в сучасних умовах інноваційного розвитку АПК суттєво зростає роль інформаційно-консультативної служби, діяльність якої вимагає вдосконалення [1, 3, 5]. Останнє має дуже важливе значення, оскільки останнім часом суттєвою є сприйнятливність сільгоспвиробників до наукових досягнень, що, перш за все, пов'язано, з низькими економічними можливостями підприємств.

Зарубіжний досвід економічно розвинених країн (Японії, Китаю, Південної Кореї, США, Німеччини та ін.) підтверджує той факт, що ключовою ланкою успішного просування розробок на ринок є рівень організації менеджменту всього циклу проекту. Згідно зі статистичними даними, за рубежом на одного розробника в науці припадає 10 менеджерів, які доводять роботу у сфері інновацій до рівня готовності, освоєння інновацій у виробництво. В Україні на сьогодні, на жаль, пропорція зворотна. На 10 вчених – один менеджер, тобто ситуація в 100 разів гірша.

У рослинництві інноваційні процеси повинні бути спрямовані на збільшення обсягів виробленої рослинницької продукції на основі підвищення родючості ґрунту, росту врожайності сільськогосподарських культур і поліпшення якості продукції; подолання процесів деградації й руйнування природного середовища; зниження витрат енергоресурсів і зменшення залежності продуктивності рослинництва від природних факторів; підвищення ефективності використання зрошуваних і осушених земель; економію трудових і матеріальних витрат; збереження й поліпшення екології навколишнього середовища. У зв'язку із цим, інноваційна політика у галузі рослинництва повинна будуватися на вдосконаленні методів селекції – створення нових сортів сільськогосподарських культур, що володіють високим продуктивним потенціалом, освоєння науково обґрунтованих систем землеробства й насінництва [4].

У сучасних умовах нестабільності розвитку тваринництва, різкого спаду тваринницької продукції для підвищення виробничого потенціалу галузі важливе значення має використання біологічного блоку інновацій, досягнення вітчизняної й світової селекції, що набувають найважливішого напрямку вдосконалення селекційно-генетичного потенціалу, від якого безпосередньо залежить рівень продуктивності тварин, ефективне використання кормових ресурсів, освоєння ресурсозберігаючих технологій, спрямованих на підвищення рівня інтенсивності й ефективності виробництва.

Одним з основних напрямків інновацій є біотехнологія системи розведення тварин з використанням методів генної й клітинної інженерії, спрямованої на створення й використання нових типів трансгенетичних тварин із поліпшеними якість продуктивності, стійкими до захворювань.

Не менш важливе значення в розвитку інноваційного процесу у тваринництві належить технологічним й науково-технічним групам інновацій, які пов'язані з індустріалізацією виробництва, механізацією й автоматизацією виробничих процесів, модернізацією й технічним переозброєнням виробництва, освоєнням наукоємних технологій, ростом продуктивності праці, що обумовлюють рівень і ефективність виробництва продукції тваринництва [3].

Впровадження високоадаптивних, ресурсозберігаючих технологій виробництва продукції тваринництва на основі інноваційної діяльності за широкого використання автоматизації й комп'ютеризації виробництва, машин і устаткування нового покоління, робототехніки й електронних технологій, відновлення й удосконалення виробничо-технічного потенціалу тваринницьких комплексів і птахофабрик є визначальними напрямками підвищення ефективності виробництва продукції.

Таким чином, основними факторами, що стримують інноваційний розвиток АПК України, є:

- слабе управління НТП, відсутність тісної взаємодії держави й приватного бізнесу;
- різке зниження витрат на аграрну науку;
- низький рівень підготовки кадрів;
- низька маркетингова робота;
- низький рівень платоспроможного попиту на інноваційну продукцію;
- різке зниження фінансування заходів щодо освоєння науково-технічних досягнень у виробництві й відповідних інноваційних програм;
- дотепер не розроблені механізми, що стимулюють розвиток інноваційного процесу в АПК, та ін.

Як свідчать дослідження, аграрна наука України розробила останнім часом досить велику кількість інновацій, реалізація яких в АПК дозволила б підняти його на якісно новий рівень. Однак ступінь реалізації інновацій у товаровиробників був і залишається дуже низьким. Дослідники одностайні в одному: інноваційний розвиток АПК неможливо реалізувати (поліпшити), не маючи для цього належних умов: відповідної інфраструктури інноваційної діяльності, або сукупності матеріальних, технічних, законодавчих та інших засобів, що забезпечують інформаційне, експертне, маркетингове, фінансове, кадрове й інше обслуговування інноваційної діяльності.

Висновки. Таким чином, інноваційний розвиток АПК – це складна комплексна проблема. Основними перешкодами інноваційного розвитку є політична нестабільність, відсутність належної державної уваги до інноваційних процесів, недостатнє фінансування, відсутність сприятливих умов кредитування тощо. Перспективним є пошук шляхів подолання перешкод інноваційного розвитку та створення сприятливих умов для здійснення інноваційної діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Саблук П.Т. Структурно-інноваційні зрушення в аграрному секторі України як фактор його соціально-економічного зростання // Економіка АПК. – 2004. – №6. – С. 3–8.
2. Луговинов П.П. Управление эффективностью научно-технических нововведений. – Челябинск: ЧГТУ, 2002. – С. 259–263.
3. Шлапак В.О. Аспекти інноваційного розвитку сільського господарства України // Економіка АПК. – 2004. – № 6. – С. 65–69.
4. Жукович І.А., Ригова Ю.О. Інноваційна діяльність в українській економіці: сучасний стан та проблеми // Статистика України. – 2005. – № 1. – С. 24–28.
5. Инновационный менеджмент / Под. ред. П.Н. Завлина. – Изд. 5-е, перераб. и доп. – М. ЦИСН, 2005. – С. 485–490.

Направления инновационного развития агропромышленного комплекса Украины

Т.В. Пасичнюк

Рассмотрены некоторые аспекты инновационного развития агропромышленного комплекса Украины. Обоснованы требования к инновационному развитию, которые характеризуют результаты работы агропромышленных предприятий. Определены основные факторы, сдерживающие инновационное развитие АПК Украины.

Ключевые слова: инновационное развитие АПК, аспекты, инновационная деятельность.

Some aspects of innovative development of APK of Ukraine

T. Pasichnyuk

Some aspects of innovative development of agroindustrial complex of Ukraine are considered. Grounded requirements to innovative development, which characterize job of agroindustrial enterprises performances. Certainly basic factors which restrain, innovative development of agroindustrial complex of Ukraine.

Key words: innovative development of agroindustrial complex, aspects, innovative activity.

УДК 336.748.12

САТИР В.В., аспірант

Науковий керівник – **ВОЛОШИН О.Ф.**, д-р техн. наук,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ ЯК БАГАТОФАКТОРНЕ ЯВИЩЕ

Проаналізовані сучасні теоретичні концепції інфляції, які підтвердили, що інфляційні процеси в Україні є багатофакторним явищем, оскільки причини його виникнення та розвитку знаходяться не тільки в суто грошовій сфері, а й у сфері виробництва.

Ключові слова: теоретичні концепції інфляції, інфляційні процеси, інфляційні фактори, темпи інфляції.

Постановка проблеми. У сучасному світі інфляційні процеси притаманні будь-якій економічній системі, оскільки інфляція спостерігається як в країнах з розвинутою ринковою економікою, так і в країнах з перехідною економікою, в яких ринкові відносини ще не досягли своєї зрілості. Тому ця проблема є актуальною для багатьох суспільств та розглядається досить широким колом науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій вітчизняних та зарубіжних учених свідчить, що на сьогодні можна виділити три основних теоретичних концепції інфляції: монетаристська (її найвідоміші представники – М. Фрідмен, К. Брюннер, М. Паркін, Р. Лукас, Н. Уоллес та ін.) і кейнсіанська, які базуються на кількісній теорії грошей, але розглядають різні фактори, що спричиняють інфляційне зростання, та комплексний підхід, який визначає інфляцію як багатфакторний процес (дослідження М.А. Павловського “Макроекономіка перехідного періоду: український контекст”). Такий підхід дає можливість всебічного вивчення об’єкта дослідження та встановлення зв’язків не тільки між інфляцією та факторами, що на неї впливають, але й між самими інфляційними факторами, що повинно призвести до більш системного вивчення інфляційних процесів та обґрунтованих висновків щодо прогнозування та управління інфляцією в Україні.

Метою дослідження є аналіз сучасних теоретичних концепцій інфляції для ефективного прогнозування індексу інфляції.

Результати дослідження та їх обговорення. Інтерес до проблеми інфляції посилювався або слабшав залежно від зростання чи зменшення її темпів, хоча вона ніколи не залишалася поза увагою економістів.

У світовій економічній думці сформувалося декілька основних теоретичних концепцій інфляції, які відрізняються між собою за формою прояву даного явища. За цією ознакою можна виділити два напрями:

- 1) ототожнення інфляції з будь-яким зростанням цін на товари та послуги;
- 2) ототожнення інфляції зі знеціненням нерозмінних на золото паперових грошей незалежно від форми, в якій воно відбувається (зростання цін та заробітної плати, падіння курсу національної валюти, поглиблення товарного дефіциту та ін.).

Низька і відносно стабільна інфляція не створює серйозних проблем, її можна використати як каталізатор економічного зростання, оскільки її можна передбачити і врахувати (це, навіть, необхідно для нормального розвитку економіки). Помірне зростання цін викликає позитивну реакцію ринкових механізмів, стимулює поживлення на товарних ринках, призводить до розширення виробництва, підвищення ділової активності. Цей ефект досягається завдяки декільком обставинам:

- 1) стимулювання платоспроможного попиту. За наявності помірних і передбачуваних темпів інфляції суб’єкти ринку мають змогу не лише пристосовуватись до них, а й використовувати як фактор, що стимулює розвиток;
- 2) сприяння нагромадженню заощаджень та перетворення їх на інвестиції завдяки низькому рівню інфляційних очікувань і перерозподілу доходів на користь осіб, що займаються підприємницькою діяльністю;
- 3) зростання попиту на акції, що має спекулятивний характер, оскільки власники заощаджень намагаються знайти своїм коштам безпечне застосування, зберегти їх від передбачуваного в майбутньому знецінення;
- 4) формування позитивних очікувань завдяки помірності та передбачуваності інфляційного процесу.

Труднощі виникають, коли інфляція висока і водночас мінлива. Крім того, це означає, що швидко змінюються відносні ціни, тобто співвідношення цін на різні товари.

Перевищення державних видатків над доходами є одним з найвагоміших факторів інфляції. Коли бюджет дефіцитний, то, як його не фінансує, інфляції не уникнути. Але швидкість її наростання значною мірою залежить від того, як саме організоване покриття бюджетного дефіциту. Відомо, що таке фінансування може проводитися за рахунок трьох основних джерел: внутрішніх і зовнішніх позик та грошової емісії. Як правило, якісь внутрішні чи зовнішні імпульси підштовхують державу до фіскального дефіциту. Зі зростанням цього дефіциту уряд може його профінансувати за рахунок позик на внутрішньому чи зовнішньому ринках. Якщо дефіцит тимчасовий, можна уникнути запуску високої інфляції, доки кредитно-грошова політика знаходиться під контролем. Але через деякий час маса боргу зростає, і кредитори не бажають фінансувати дефіцит держави.

джету. Вони усвідомлюють ризик неповернення (у випадку зовнішнього фінансування) або інфляційний ризик (у випадку внутрішнього фінансування). Єдиною можливістю залишається емісія. Якщо вона проводиться за фіксованого валютного курсу, результатом буде падіння обсягів валютних резервів, яке буде тривати, доки відбуватиметься спекулятивна атака на валюту, що призведе до девальвації, або переходу до плаваючого курсу. А в умовах останнього падіння обмінного курсу за умови паритету купівельної спроможності спричинить інфляцію з відповідним темпом.

Якщо дефіцит, який необхідно покрити монетарними засобами, досить великий, то інфляція має усі шанси перерости у гіперінфляцію. На основі історичного досвіду вважається, що для генерування гіперінфляції стійкий дефіцит, що фінансується емісією, повинен приблизно складати 10–12% ВВП [1].

Другим важливим фактором, що визначає темпи інфляції, окрім зростання грошової маси, є швидкість грошового обігу. У цілому в світі спостерігається загальна тенденція до її зростання, пов'язана із технологічними змінами (використання банкоматів, кредитних карток та ін.). Збільшення грошової маси повинно викликати зменшення швидкості її обертання для відновлення рівноваги. Але в умовах зростання темпів підвищення цін швидкість обертання грошей також збільшується, що свідчить про появу “гарячих” грошей, намагання власників грошових коштів швидше їх позбутися. Коли ж має місце низька еластичність попиту на гроші за відсотковою ставкою та загальна тенденція зниження доходів основної маси населення та підприємств, зростання грошового обертання пояснюється тим, що темпи приросту маси грошей набагато нижчі за приріст номінального ВВП. Навіть у разі скорочення бюджетного дефіциту до нуля та повного перекриття каналів додаткової емісії темпи інфляції будуть адекватні прискоренню швидкості обертання грошей.

Одночасно з монетаризмом в економічній думці виник інший напрям, що дістав назву теорії “економіки пропозиції”. Основною ідеєю цієї теорії було стимулювання пропозиції, тобто приватного підприємництва, а не платоспроможного попиту, як рекомендували кейнсіанці. Одним із провідних представників цієї теорії є А. Лаффер.

Внеском прихильників теорії “економіки пропозиції” у сучасну концепцію інфляції є те, що вони пов'язали в єдине ціле інфляцію та податки (tax-pushinflation). На їхню думку, високі податки гальмують розвиток виробництва, що знижує пропозицію товарів і, отже, призводить до інфляції.

Таким чином, розглянувши становлення та розвиток теорії інфляції, можна зробити висновок, що інфляція є багатофакторним соціально-економічним процесом, який не може підлягати однобічному розгляду. Тому із середини 60-х років як реакція на однобічність кейнсіанських та монетаристських підходів до пояснення причин інфляції у світовій економічній науці формується новий напрям у дослідженні інфляції – *теорія інфляції як багатофакторного явища*, яке зумовлюється процесами, що відбуваються у сфері грошового обігу та безпосередньо в суспільному виробництві. Найбільшого визнання ця теорія набула у вітчизняній економічній літературі.

Згідно з таким підходом, як найважливіша риса сучасних інфляційних процесів виділяється тісне переплетіння грошових та загальноекономічних чинників зростання цін. З цього випливає: незалежно від того, які причини є початковими імпульсами, будь-яке підвищення цін зумовлює необхідність підвищення обсягів грошової маси і навпаки. Інакше кажучи, збільшення останньої часто виступає вже не як причина зростання цін, а як його похідна. Грошові та загальноекономічні чинники в цьому процесі змінюють місцями причини та наслідки інфляції, тому будь-яке підвищення рівня цін викликає посилення рівня інфляції і стає, таким чином, інфляційним.

За цією теорією, де б не розпочиналася дія інфляційних факторів – чи у виробництві, чи у сфері державних фінансів, чи у власне грошово-кредитній сфері – інфляційне зростання цін супроводжується збільшенням грошової маси. Спочатку воно відбувається в активному обігу за рахунок зменшення нагромаджень або збережень, а потім зростає загальна маса грошей. Утворення надлишкової грошової маси призводить до знецінення грошової одиниці, що є найхарактернішою ознакою інфляції в її класичному вигляді.

Підтвердженням теорії інфляції як багатофакторного явища є дослідження М.А. Павловського “Макроекономіка перехідного періоду: український контекст” [2]. Аналізуючи економічну політику держави щодо інфляції, що ґрунтується на рекомендаціях міжнародних фінансових організацій та монетаристській теорії, автор прийшов до висновку, що “... жодна з економічних теорій сама по собі неспроможна повністю охопити таку складну проблему, як інфляція, особливо у перехідний період”, а найнеприйнятнішою для нього є монетаристська економічна теорія Фрідмена. “Всупереч

твердженню монетаристів, інфляція є не тільки і не стільки явищем грошовим, як комплексним. Інфляція діюча (або відкладена) залежить не тільки від приросту грошової маси, але й від приросту виробництва, рівня лібералізації зовнішньоекономічної політики, стану внутрішньої і зовнішньої заборгованості, стану відкритості і закритості економіки. В цілому інфляція або інфляційна напруга – це відсутність економічної політики держави, яка б проводилася з урахуванням національних інтересів держави. Це не стільки хвороба грошової системи, скільки хвороба економічної політики, стратегії економічного розвитку і, нарешті, вибраного курсу реформ” [2].

Українська інфляція є виразним підтвердженням багатофакторної зумовленості інфляції. Швидке поглиблення інфляційного процесу від прихованої (коли Україна була у складі СРСР) до гіперінфляції було викликане, з одного боку, вкрай незадовільною структурою виробництва, низькою його ефективністю, високим рівнем монополізації економіки та залежністю від імпорту (особливо енергоносіїв), падінням темпів зростання, а потім і абсолютних обсягів виробництва під час зростання мінімальних доходів працівників, зайнятих у виробничій сфері, а з іншого – нарощуванням дефіциту державного бюджету зі зменшення надходжень доходів та підтриманням на попередньому рівні, чи навіть зростанням бюджетних витрат, в зв'язку з чим необхідною ставала додаткова грошова емісія.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз сучасних теоретичних концепцій інфляції підтверджує, що інфляційний процес в Україні є багатофакторним явищем, оскільки причини його виникнення та розвитку знаходяться не тільки в суто грошовій сфері, а й у сфері виробництва. Отже, з метою здійснення ефективного прогнозування та регулювання інфляції необхідно розглядати та враховувати дію всієї сукупності факторів інфляційного зростання в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Баумоль У. Чего не знал Альфред Маршалл: вклад XX столетия в экономическую теорию // Вопросы экономики. – 2001. – № 2. – С. 29.
2. Павловський М.А. Макроекономіка перехідного періоду: Український контекст // К.: Техніка, 1999. – С. 67–76.

Инфляционные процессы в Украине как многофакторное явление

В.В. Сатир

Проанализированы современные теоретические концепции инфляции, подтверждающие, что инфляционные процессы в Украине являются многофакторным явлением, поскольку причины его возникновения и развития находятся не только в чисто денежной сфере, но и в сфере производства.

Ключевые слова: теоретические концепции инфляции, инфляционные процессы, инфляционные факторы, темпы инфляции.

Inflationary processes in Ukraine as a multifactorial phenomenon

V. Satyr

Analyzed the modern theoretical concepts of inflation, confirming that inflationary processes in Ukraine are multifactor phenomenon, because the causes of its emergence and development are not only in purely monetary sphere, but also in production.

Keywords: theoretical concepts of inflation, inflation, inflationary factors, the rate of inflation.

УДК 620.92

ТРЕТЯК Н.М., аспірант

Науковий керівник – **КІРЕЙЦЕВ Г.Г.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ – МАЙБУТНЄ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Проаналізовано тенденції розвитку альтернативних джерел енергії в Україні. Проведено аналіз енергетичного потенціалу використання альтернативних джерел енергії з біомаси в Україні. Запропоновано стратегічні напрями розвитку альтернативних джерел енергії за рахунок внесення змін до законодавства України з питань розвитку альтернативної енергетики та гармонізації соціально-економічних складових розвитку біоенергетики.

Ключові слова: альтернативні джерела енергії, відновлювальні джерела енергії, біомаса, біоенергетика.

Постановка проблеми. На початку ХХІ ст. для людства набуло надзвичайного значення сталие та постійне забезпечення енергетичної потреби без завдання шкоди навколишньому природному

середовищу. Серед найважливіших причин, що спонукали людство звернути свою увагу на альтернативні джерела енергії, можна виділити наступні: збільшення чисельності населення; економічне зростання країн і, як наслідок, безперервне збільшення енергетичних потреб промисловості; негативний вплив підвищення вартості природних енергоносіїв на промислове виробництво та якість життя населення; недостатня увага до ризиків забруднення навколишнього природного середовища, що пов'язані з використанням природних та ядерних енергоносіїв. З огляду на це, постає проблема глобального потепління, суть якої полягає у вивільненні двоокису вуглецю після спалювання вугілля, нафти і бензину в процесі одержання тепла, електроенергії та забезпечення роботи транспортних засобів, що створює так званий «тепличний ефект».

Використання альтернативних джерел енергії має глобальну перспективу для подальшого успішного розвитку цивілізації. У світі спостерігаються явища, які порушують усталеність цивілізованого розвитку суспільства, зокрема, вичерпуються традиційні джерела енергії, зростає вартість їх видобування, інтенсивно забруднюється довкілля, руйнується біосфера, утворюється надмірна кількість органічних відходів промислового, сільськогосподарського та побутового походження. Усунення всіх цих негараздів необхідно здійснювати прискореними темпами.

Питанням розвитку біоенергетики і використання альтернативних джерел енергії присвячено багато наукових праць вчених-економістів. Серед них праці О. Адаменка, Е. Ваха, Т. Железної, М. Жовміра, В. Долинського, В. Зінченка, М. Кабата, М. Калінчика, Ю. Матвєєва, І. Стояненка. Дослідження теоретичних аспектів і практичного використання альтернативних джерел енергії з біомаси висвітлені у працях вітчизняних та іноземних науковців: О. Гауфе, Г. Гелетухи, В. Дубровіна, М. Корчемного, Х. Лінса, М. Мхітаряна, Д. Шпара, О. Шпичака, Х. Штрубенхоффа, Г. Штрюбеля, Х. Шульца та інших учених.

Метою дослідження є оцінка стану й перспектив розвитку та використання альтернативних джерел енергії в Україні, що сприятиме зміцненню її енергетичної незалежності та зниженню антропогенного впливу на довкілля.

Результати дослідження та їх обговорення. Україна належить до держав, недостатньо забезпечених власними енергоресурсами. За цим показником вона відстає від країн Західної Європи, у т.ч. й таких, як Німеччина та Франція. Окремими видами палива Україна забезпечена лише на 20–30% і тільки вугіллям на 100%.

Водночас вона має найбільш енергомістку економіку. Енергомісткість національного доходу України в 4–6 разів вища ніж в США, Японії та країн Західної Європи. Споживання умовного палива на душу населення у нас становить приблизно 6,5 т, тоді як у перелічених країнах 4,2–5,5 т. Основними видами енергоресурсів в Україні є кам'яне вугілля, нафта, газ, атомна і водна енергії.

Протягом останніх років Україна зазнає тяжкої енергетичної кризи, викликаній прискоренням розвитку енергомістких галузей господарського комплексу, неекономним використанням наявних енергоносіїв, відсталими технологіями, виснаженням і деградацією розвіданих покладів вугілля, нафти, газу через що їх видобуток постійно зменшується.

У такій ситуації скорочення споживання природного газу є однією з найбільш суттєвих проблем для України. Очікуване значне зростання світових цін на газ, нафту у міру виходу світової економіки із кризи ставить цілий ряд галузей національної економіки України на межу виживання. Тому Україна повинна терміново шукати альтернативні джерела енергії та впроваджувати енергозберігаючі технології.

Широке застосування технології відновлювальної енергетики, перш за все біомаси, може бути одним зі шляхів до скорочення споживання природного газу. В Україні є різноманітні джерела біомаси, включаючи сільськогосподарські відходи, цільове вирощування енергетичних культур, деревину та відходи деревини. Щорічні відходи сільського господарства (солота, стебло, качани кукурудзи, стебла та лушпиння соняшнику) становить 49 млн тонн, з яких на власні потреби сільських господарств використовується не більше 34 млн тонн. Решта потенційно може бути використана для виробництва енергії [1] (табл. 1).

Виробництво тепла з біомаси є конкурентоспроможним вже зараз, навіть за використання закордонного обладнання.

Одним зі шляхів ефективного вирішення енергетичних проблем сільської місцевості може бути переробка специфічної сільськогосподарської сировини (подрібненої рослинної біомаси, гноївки, відходів тощо) на біогаз та супутні продукти, зокрема такі, як рідкі органічні добрива.

Таблиця 1 – Енергетичний потенціал біомаси в Україні

Тип біомаси	Енергетичний потенціал, млн т у.п./рік
- солома зернових культур	5,6
- стебла, качани кукурудзи на зерно	2,4
- стебло та лушпиння соняшнику	2,3
- біогаз з гною	1,6
- біогаз з осадних стічних вод	0,2
- звалищний газ	0,3
- відходи деревини	2,0
- паливо з твердих побутових відходів	1,9
- рідкі палива з біомаси (біодизель, біоетанол та ін.)	2,2
- енергетичні культури (верба, тополя та ін.)	5,1
- торф	0,6
ВСЬОГО:	24,2

Джерело: Гелетуха Г.П. та ін. Доповідь із Третьої міжнародної конференції “Енергія з біомаси” (18–20 вересня 2006 р., м. Київ)

Біогазове виробництво вирішує комплексні завдання з утилізації відходів агропромислового комплексу та поліпшення екологічної ситуації, що склалася на сучасному етапі енергоспоживання, одночасно вирішуючи три завдання: одержання енергії, запобігання забрудненню навколишнього середовища та отримання органічних добрив для сільськогосподарського виробництва. Щорічно в Україні утворюється близько 15 млн тонн твердих побутових відходів (ТПВ). В українських містах розташовано 700 полігонів, які щорічно отримують приблизно 9 млн тонн твердих побутових відходів. Майже 140 із цих полігонів можуть бути використані для збору звалищного газу. За даними науково-технічного центру „Біомаса”, теоретично може бути зібрано та використано для енергетичних цілей до 400 млн м³/рік звалищного газу [4]. Потенціал біогазу становить 2,3 млрд м³ з гною, 0,33 млрд м³ зі стічних вод, 2,3 млрд м³ зі звалищного газу, що відповідає 28,2 КВт-год/рік. За оцінками Агентства з відновлювальної енергетики, виробництво біогазу в Україні може досягти 10,2 КВт-год/рік на 2030 рік та 17,4 КВт-год/рік на 2050 рік [5].

Біоенергетика є потужним стимулом для розвитку аграрного сектору. Вона інтенсифікує потік інвестицій у сільське господарство, сприяє вдосконаленню технологій та інфраструктури, що призведе до зростання виробництва продовольства та його здешевлення. Особливе значення набуває розробка концепції організації підприємств з переробкою біомаси із повним забезпеченням їх місцевою сировинною базою.

На сьогодні найбільшу питому вагу у споживанні енергоресурсів в Україні займає споживання газу – 41%. Держава за рахунок власного газу задовольняє свої потреби лише на 30%. Близько 50 млрд м³ газу в країну імпортується. Кількість газу, яке споживає населення та підприємства комунальних господарств, складає 29,7 млрд м³ (близько 29 млн тонн умовного палива).

Але оскільки потенціал біомаси України на сьогодні складає більше 24 млн тонн умовного палива, то за його рахунок майже на 80% можна задовольнити потреби у газі.

Відновлювальна енергетика надає цікаві перспективи для сільського господарства України. Вона розширює діапазон доступних джерел енергії, створюючи нові ринки збуту для сільськогосподарських виробників, в доповнення до виробництва продовольства. Вона зміцнює енергетичну незалежність країни за рахунок урізноманітнення джерел енергопостачання. Поєднання продовольчого та енергетичного ринків підвищить конкуренцію, а найефективніші виробники будуть отримувати прибуток на нових ринках у майбутньому.

На сьогодні частка відновлювальних джерел енергії (ВДЕ) в загальному енергопостачанні України невелика, близько 2,8% з них 0,8% – частка енергії біомаси. Це на порядок менше ніж в ряді країн Європи та світу (табл. 2) [3].

Для розвитку відновлювальної енергетики в Україні вирішальне значення має вплив ряду політичних, ринкових і технічних факторів. Серед стимулюючих факторів подальшого розвитку відновлювальної енергетики можна виділити такі:

- необхідність подальших реформ енергетичного ринку під впливом міжнародної ситуації;
- постійне зростання цін на традиційні енергоносії;
- можливість підвищити надійність енергопостачання;
- додаткові можливості для розвитку місцевої економіки, в першу чергу в сільській місцевості (гроші за газ і нафтопродукти залишаються у регіонах);

Таблиця 2 – Загальне енергоспоживання відновлювальних джерел енергії у світі

Країни (2004)	Частка відновлювальних джерел у загальному енергоспоживанні, %	Частка енергії біомаси в загальному енергоспоживанні, %
Ісландія	70,7	
Норвегія	40,1	
Нова Зеландія	29,7	
Швеція	24,7	
Фінляндія	22,9	19
Австрія	21,3	21
Канада	15,7	12
Швейцарія	14,9	6
Португалія	14,2	
Данія	13,7	8
Україна (2005)	2,7	0,5
Україна (2030) за ухваленою “атомною” Енергетичною Стратегією	6,0	3
Україна (2030) за запропонованою стратегією “ЕЕ та ВДЕ”	16,5	8,4

- зростаючі можливості для експорту біомаси і палива;
- постійне підсилення вимог екологічних норм;
- можливість створення нових робочих місць.

Основними факторами, що негативно впливають на можливість широкого застосування ВДЕ, є субсидіювання викопного палива (виробництво вугілля) та інші цінові перекоси, а також фінансові бар'єри, брак власних коштів українських компаній та висока вартість банківського кредитування.

Відсутня також дієва (а не декларативна) державна програма розвитку ВДЕ. Через зростання цін на природний газ та нафтопродукти ВДЕ стають усе більш конкурентоспроможними з економічного погляду. Швидкість розвитку ВДЕ на енергетичному ринку залежить від можливостей доступу до довгострокового фінансування для впровадження відновлювальних технологій.

За останнє десятиріччя державою робилися певні спроби стимулювати виробництво біопалива, але результати були не дуже успішними. Закон України „Про альтернативні види рідкого та газового палива”, прийнятий у 2000 році, спрямований на створення необхідних умов для розширення виробництва (видобутку) і споживання цих видів палива в Україні, але конкретні фінансові механізми не прописані [6].

Досвід зарубіжних країн з високим рівнем використання ВДЕ (наприклад Німеччини, Бразилії, Данії) свідчить про те, що значну роль в цьому питанні зіграла цільова підтримка з боку держави.

Висновки. В Україні за останні роки прийнято чимало законів і програм, пов'язаних з розвитком ВДЕ. На жаль, виконуються вони дуже повільно, а часто залишаються лише на папері. Очевидно, що у законодавстві України є пробіли щодо стимулювання розвитку відновлювальної енергетики у цілому і біоенергетики зокрема. Наприклад, жодний закон не підтримує утилізацію твердої біомаси (деревини, соломи та інших сільськогосподарських відходів).

Для успішного вирішення питань енергетичної незалежності та збільшення виробництва екологічно небезпечних видів палива вкрай необхідною є державна підтримка впровадження нових технологій. Потрібно оцінити, які податкові пільги потрібні для розвитку відновлювальної енергетики, що сприяло б прискоренню залучення інвестицій. Державні субсидії на відновлювальні види палива та виробництво сировини для ВЕ мають базуватися на ринкових цінах.

Вартість технології відновлювальної залежить від рівня технічного прогресу та напрямків державної політики.

Важливим фактором для поширення ВЕ є фінансування. Проте потенційні як споживачі, так і виробники енергії відновлювальних джерел на сьогодні загалом мають обмежений доступ до комерційного фінансування.

Через те, що впровадження проектів з відновлювальної енергетики (ВЕ) потребує значних інвестицій у нові технології, яких на сьогодні Україні бракує, існують цікаві можливості для зарубіжного прямого інвестування із Західної Європи, але вони дуже повільно використовуються.

Широке застосування ВДЕ може значно знизити залежність України від імпортованих нафти і газу і таким чином підвищити рівень енергетичної безпеки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Зінченко В.О. Біомаса як альтернативне джерело енергії // Екологічний вісник. – 2005. – № 13. – С. 24–25.
2. Формування ринку альтернативних джерел енергії з біомаси в Україні: Автореферат дис. канд. екон. наук: 08.00.03. / Н.О. Передерій; Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К., 2009. – 20 с.
3. Клавдиенко В., Тарасов А. Нетрадиционная энергетика в странах ЕС: экономическое стимулирование развития // Электронный журнал энергосервисной компании „Экологические системы”. – 2007. – № 6. – С. 8–11.
4. Матвеев Ю.Б. Перспективи впровадження систем видобутку та утилізації звалищного газу на українських полігонах ТПВ // Друга міжнародна конференція „Енергія з біомаси”, 2006.
5. Гелетуха Г.Г. Енергозабезпечення України: погляд у 2050 рік // Зелена енергетика. – 2003. – № 4. – С. 7–10.
6. Про альтернативні види рідкого та газоподібного палива: Закон України від 5.12.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 12. – С. 3.
7. Енергетична стратегія України на період до 2030 року / Міністерство палива та енергетики. – 2006. – № 3.

Альтернативные источники энергии – будущее развития экономики Украины

Н.М. Третяк

Проанализированы тенденции развития альтернативных источников энергии в Украине. Проведен анализ энергетического потенциала использования альтернативных источников энергии из биомассы в Украине. Предложены стратегические направления развития альтернативных источников энергии за счет внесения изменений в законодательство Украины относительно вопросов развития альтернативной энергетики и гармонизации социально-экономических составляющих развития биоэнергетики.

Ключевые слова: альтернативные источники энергии, возобновляемые источники энергии, биомасса, биоэнергетика.

Alternative energy sources are future of development of economy of Ukraine

N. Tretiak

The basic development trends of alternative energy sources in the Ukraine were analyzed. The analysis of energy potential of the use of alternative energy sources from biomass in Ukraine was conducted. Strategic directions of development of alternative energy sources were offered due to bringing in practical recommendations to the legislation of Ukraine on the development of alternative energy and harmonizations of socioeconomic constituents of the development of bioenergy.

Key words: alternative energy sources, regenerative energy sources, biomass, bioenergy.

УДК 330.101:331.5

КАРМАЗІН В.І., аспірантка

Науковий керівник – **ЮХИМЕНКО П.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

САМОЗАЙНЯТІСТЬ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Досліджено розвиток нових видів самозайнятості у сучасній економіці. З'ясовано, що сучасні інформаційно-комунікаційні технології сприяють реструктуризації самозайнятості, яка наразі може здійснюватися в умовах віддаленої роботи, та формуванню і розвитку віртуальних ринків послуг електронних фрілансерів. Проаналізована статистика частки самозайнятих в розвинених країнах стосовно працівників несільськогосподарського сектору; виділено новий тип самозайнятості – фрілансери та е-лансери, терміни, які широко застосовується в кіберпросторі; досліджено зв'язок самозайнятості з телероботою, віддаленою роботою та теледоступом.

Ключові слова: самозайнятість, телеробота, фрілансери, е-лансери, кіберпростір.

Постановка проблеми. В епоху індустріалізму домінувало промислове виробництво, а трудова біографія працівника складалася з таких необхідних атрибутів: місця роботи, часового періоду та виконання певних дій. Із приходом інформаційно-комунікаційних технологій зміни торкнулися всього економічного устрою суспільства, в тому числі і структури зайнятості, які призвели до реформування систем організації праці і трудових відносин. На зміну повної стандартизованої зайнятості прийшли численні гнучкі форми праці, які почали сприйматися як неминучість, а не як відхилення [1, с. 341–342].

У роботі автор досліджує робітників, що не входять до штату формальних організацій – вони є самозайнятими. Розвиток ІКТ надав можливість працівникові мати компактні та мобільні засоби виробництва в багатьох сферах діяльності на основі комп'ютерної техніки, а розвиток комп'ютерних мереж дозволяє одержувати і передавати роботу на відстані, що робить необов'язковим спільну працю людей у певному фізичному просторі.

Ці технологічні фактори знижують залежність працівника від роботодавця і дозволяють йому самостійно виходити на ринок з метою реалізації своїх послуг. У свою чергу, в пошуках гнучкості роботодавці у зростаючих масштабах вдаються до аутсорсингу, виносячи все більший обсяг робіт за межі

підприємства. Фігура найманого працівника, включеного до системи трудового законодавства та колективних договорів, витісняється фігурою постачальника послуг, який діє на свій страх і ризик.

За статистичними спостереженнями, в Україні серед зайнятого населення віком 15-70 років зменшення кількості зайнятих у 2009 р. порівняно з 2008 р. найбільше відбулося у виробничих видах діяльності: у промисловості (на 29,4%), будівництві (на 16,4%), сільському господарстві (на 16,3%). Водночас збільшення обсягів зайнятості було зафіксоване у діяльності транспорту та зв'язку, охороні здоров'я, операціях з нерухомим майном, діяльності домашніх господарств та інших видах економічної діяльності. У структурі зайнятих зменшилась питома вага найманих працівників, водночас збільшилась частка працюючих у секторі самостійної зайнятості (табл. 1).

Таблиця 1 – Кількість зайнятого населення за статусами зайнятості та місцем проживання

	2008 р.			2009 р.		
	усього	міські поселення	сільська місцевість	усього	міські поселення	сільська місцевість
Усього, тис.осіб	20972,3	14416,8	6555,5	20191,5	13684,8	6506,7
у тому числі у % до підсумку:						
– працюючі за наймом	82,0	92,8	58,4	81,5	91,8	59,9
– самозайняті (включаючи роботодавців та безкоштовно працюючих членів сім'ї)	18,0	7,2	41,6	18,5	8,2	40,1

Джерело: складено автором за даними Держкомстату <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Істотні зміни переживає фірма як економічний інститут. Традиційні виробничі структури замінюються невеликими професійними колективами, що працюють з новітніми комп'ютерними і телекомунікаційними технологіями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі зміни людини як суб'єкта трудової діяльності (зростання добробуту, широке поширення освіти сприяли підвищенню самосвідомості людей, а отже і вимог до роботи) формують нові мотиви і трудові стратегії, у тому числі орієнтовані на самостійну зайнятість. Футуролог Д. Пінк у своїй праці «Нація вільних агентів» стверджує, що «людина організації» йде в минуле [2, с. 41–42] і приписує самостійній зайнятості певну моральну перевагу, вважаючи, що саме вона дає найбільші можливості для самореалізації людини і розкриття її творчого потенціалу.

З кінця 1990-х років у країнах Західної Європи та США проведено кілька масштабних емпіричних досліджень, спеціально присвячених різним аспектам трансформації зайнятості та трудових відносин, однак багато проголошених футурологами тенденцій не знаходять явного підтвердження, особливо у плані темпів змін, що відбуваються [3].

Метою досліджень є аналіз та дослідження реструктуризації самозайнятості під впливом інформаційно-комунікаційних технологій, виникнення нових типів трудових відносин на умовах віддаленої роботи з використанням електронних бірж.

Результати дослідження та їх обговорення. У сучасній міжнародній статистиці виділяється п'ять категорій працівників за статусом зайнятості [4]: наймані працівники, які отримують заробітну плату; підприємці (роботодавці), що застосовують найману працю; зайняті індивідуальною трудовою діяльністю, які не залучають найману працю; члени виробничих кооперативів; неоплачувані працівники сімейних підприємств.

На практиці окрема статистика по кожній з п'яти груп доступна не завжди і частіше доводиться мати справу з агрегованими показниками. Зазвичай відбувається поділ найманої праці та самозайнятості. При цьому остання отримує вельми широке трактування, в неї включають усіх не зайнятих по найму працівників, тобто тих, чия винагорода не є фіксованою і на пряму залежить від фінансових результатів господарської діяльності. Самозайнятість в ОЕСР складає близько 17% всієї цивільної зайнятості [5].

Доцільно використовувати дані щодо самозайнятості стосовно до працівників несільськогосподарського сектору, оскільки у сільському господарстві ця форма є домінуючою (наприклад, в ЄС-15 вона охоплює близько 68% зайнятості) на тлі неухильного зниження сільськогосподарської зайнятості в розвинених країнах. З урахуванням цих обставин, на сьогодні частка самозайнятих в розвинених країнах становить близько 12-13% всіх несільськогосподарських працівників. При цьому розкид показників по країнах становить від 6% до більш ніж чверті зайнятих. У 2009 р. найменша кількість самозай-

нятих у Норвегії (5,6%), Люксембурзі (5,8%), США (6,8%), Данії (6,9%), Франції (7,1%), а найбільша – в Мексиці (25,3%), Греції (24,8%), Італії (24,2%), Кореї (23,9%), Туреччині (23,2%) [6].

Усе частіше в назвах десятків Інтернет-сайтів (у тому числі, присвячених пошуку роботи), різних асоціацій, профспілок з'являється термін – *фрілансер*. У науковій літературі фрілансери справедливо представлені як певна категорія самозайнятих, такі що працюють поза організацією та мають високий рівень незалежності та автономії у трудовій діяльності, що досягається завдяки роботі з широким колом клієнтів (замовників) і таким чином відсутності одного постійного «роботодавця». Це істотно відрізняє фрілансерів від самозайнятих працівників, які є субпідрядниками однієї організації і тому зазнають сильної форми залежності, багато в чому нагадують традиційні трудові відносини у разі відсутності соціальних гарантій.

На нашу думку, можна виділити наступні критерії для конкретизації терміна «фрілансер»: систематично здійснює свою діяльність у рамках певної професії, продаючи на ринку свої професійні навички та вміння; надає послуги, а не виробляє товари; зайнятий нефізичною працею; праця – висококваліфікована і така, що вимагає значного «людського капіталу», часто пов'язана з виробництвом і обробкою інформації.

Отже, відповідно до цього визначення, фрілансер – незалежний професіонал високої кваліфікації, який не перебуває в штаті організації і не включений до традиційних трудових відносин, а самостійно реалізує свої послуги на ринку різним клієнтам, не будучи субпідрядником єдиного замовника.

Інформаційні та комунікаційні технології створюють можливості для нових форм організації трудового процесу та появи е-фрілансерів. У науковий обіг увійшли терміни «віддалена робота» [remote work], «телеробота» [telemwork, telejob], «теледоступ» [telecommuting] та ін. Концепцію роботи на відстані вперше обґрунтував Джек Ніллес на початку 1970-х років, коли керував першим телеком'юнінгвим проектом в університеті Південної Каліфорнії. Він зауважив, що в ряді випадків легше доставити роботу до людини, а не навпаки [7] (табл. 2).

Таблиця 2 – Телеробота і статус зайнятості

	Традиційна робота (очні контакти з роботодавцем або замовником)	Телеробота (віддалена зайнятість, заочні контакти)
Наймана праця	Традиційний найманий працівник, який працює в офісі	Працівник «телецентру» або «телефонного центру» Найманий працівник, працівник на дому з використанням теледоступу
Самозайнятість	Традиційна самозайнятість (громадське харчування, роздрібна торгівля, юристи, психологи, артисти та ін.)	Е-лансер (програмісти, веб-дизайнери, журналісти, перекладачі та ін.)

Джерело: складено за [7].

Згідно з даними національної статистики, в 2007 р. у Великобританії 62% всіх телепрацівників були самозайнятими, а 41% всіх самозайнятих – телепрацівниками, тоді як для найманих працівників останній показник був у десять разів менше – всього 4%. Телепрацівниками є 4 з 5 надомних працівників. Відзначається також, що темпи зростання їх кількості серед самозайнятих вище, ніж серед найманих працівників, а близько 90% телепрацівників представляють висококваліфіковану професійну або управлінську працю [8].

Американський дослідник Томас Малоун, за аналогією з неологізмами «e-mail» (електронна пошта), «e-business» (електронний бізнес), ввів спеціальний термін «e-lancer» (електронний фрілансер), під яким розуміється фрілансер, що провадить свою трудову діяльність віддалено з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [9], тобто е-лансер – це фрілансер-телепрацівник. На ринку послуг електронних фрілансерів формується своя інфраструктура, представлена спеціальними Інтернет-сайтами – «біржами віддаленої роботи». Вони не тільки є місцем зустрічі пропозиції і попиту, але і виробляють «правила гри», формують механізми регулювання контрактних відносин і зміцнюють довіру.

Серед англомовних сайтів для програмістів, дизайнерів, перекладачів та інших фахівців у галузі інформаційних технологій одним з найбільш динамічних та активних є GetAFreelancer.com. Перший і найбільший з подібних сайтів <http://www.elance.com> з'явився у 1999 р., що, по суті, означувало інституціоналізацію нової категорії працівників – електронних фрілансерів. Іншими світовими біржами віддаленої роботи є <http://www.guru.com> і <http://www.getafreelancer.com>. Користува-

чами кожного з цих сайтів є сотні тисяч незалежних професіоналів. У Росії найбільшим ресурсом такого роду став <http://www.free-lance.ru>, кількість користувачів якого оцінюється в 100 тис. чол., один із найбільших українських сайтів фрілансерів є freelance.com.ua.

У світовому рейтингу розробників програмного забезпечення Україна займає 15 місце. У нашій країні налічується близько 1000 компаній, які розробляють програмне забезпечення. У цій сфері зайнято близько 25-30 тис. українських професіоналів. За словами президента Альянсу компаній-розроблювачів програмного забезпечення Віктора Мазнюка, «річна частка України у світовому аутсорсинзі становить близько 600 млн дол.» [10].

Висновки. Досліджено деякі аспекти самозайнятості в сучасній економіці під впливом постіндустриального або інформаційного суспільства. Автор розмежує самозайнятість у традиційному контексті та у сенсі телероботи, яка зростаючою мірою пов'язана з наданням висококваліфікованих послуг з виробництва і переробки інформації. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології сприяють реструктуризації самозайнятості, яка на сьогодні може здійснюватися на умовах віддаленої роботи. Розкрито суть поняття «фрілансер» та дано його визначення. Досліджено розвиток бірж віддаленої роботи – спеціалізованих Інтернет-сайтів, на яких не має очного контакту між самозайнятими та їх замовниками: пошук роботи, укладання контрактів, отримання завдань, передача результатів роботи, її оплата та поточні комунікації здійснюються через Інтернет.

Перспективи збільшення частки нової категорії працівників – електронних фрілансерів (е-лансер) – пов'язані із триваючим зростанням обсягу робіт з виробництва і переробки інформації, а також подальшим розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та їх масовим опануванням сучасними працівниками.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Kalleberg A.L. Non Standard Employment Relations: Part-Time, Temporary and Contract Work // Annual Review of Sociology. – 2000. – № 26. – P. 341–365.
2. Пинк Д. Нация свободных агентов: как новые независимые работники меняют жизнь Америки. – М.: Издательский дом «Секрет фирм», 2005. – 328 с.
3. Future of Work Programme (1998–2003), Economic and Social Research Council (ESRC). [Електронний ресурс]. – <http://www.leeds.ac.uk/esrcfutureofwork/>.
4. International Classification of Status in Employment (ICSE). – [Електронний ресурс]. <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/class/icse.htm>
5. OECD Factbook 2007. Economic, Environmental and Social Statistics. P. 130. [Електронний ресурс]. – <http://oberon.sourceoecd.org/vl=1511877/cl=17/nw=1/rpsv/factbook/06-01-04.htm>
6. Blanchflower D. G., Shadforth C. Entrepreneurship in the UK // Foundations and Trends in Entrepreneurship. – 2009. – Vol. 3, № 4. – <http://www.dartmouth.edu/~blnchflr/papers/ENT0304.pdf>.
7. Nilles J. Managing Telework: Strategies for Managing the Virtual Workforce. N.Y.: John Wiley & Sons, 1998. [Електронний ресурс]. – <http://www.jala.com>
8. Ruiz, Walling 2007: 417–426 [Електронний ресурс]; <http://news.zdnet.co.uk/itmanagement/0,100000308,39226537,00.htm>;
9. Malone T., Laubacher J. The dawn of the e-lance economy // Harvard Business Review. 1998. Sept-Oct. [Електронний ресурс]. – <http://hbr.org/product/dawn-of-the-e-lance-economy/an/98508-PDF-ENG>
10. В українській галузі інформаційних технологій буде створено 30000 робочих місць [Електронний ресурс]. – http://freelance.com.ua/article_it_positions_ua.htm

Самозанятость в информационной экономике

В.И. Кармазин

Исследовано развитие новых типов самозанятости в современной экономике. Выяснено, что современные информационно-коммуникационные технологии способствуют реструктуризации самозанятости, которая может осуществляться на условиях удаленной работы, а также формированию и развитию виртуальных рынков услуг электронных фрилансеров. Проанализирована статистика доли самозанятых в развитых странах по отношению к работникам несельскохозяйственного сектора; выделен новый тип самозанятости – фрилансеры и е-лансеры, термины, широко применяющиеся в киберпространстве; исследована связь самозанятости с телеработой, удаленной работой и теледоступом.

Ключевые слова: самозанятость, телеработа, фрилансер, е-лансер, киберпространство.

Self-employment in the information economy

V. Karmazin

Development of new types of self-employment is investigational in a modern economy. It was found that modern information and communication technologies contribute to the restructuring of self-employment, which now can be carried out under remote work, as well as the formation and development of virtual services markets electronic freelancers. Analyzed the statistics of the proportion self-employed in developed countries with respect to employees of non-agricultural sector; identified a new type of self-employment – freelancers and e-Lancer, the terms are widely used in the cyberspace, we studied the relation of self-employment with telework, remote working and telecommuting.

Keywords: self-employment, telework, a freelancer, e-lanser, cyberspace.

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

У статті визначаються та аналізуються етапи ринкової трансформації земельних відносин. Обґрунтовані умови, за яких доцільне зняття мораторію на продаж землі.

Ключові слова: ринок земель сільськогосподарського призначення, мораторій, земельна реформа, земельні відносини.

Постановка проблеми. Земельні відносини як складова виробничих відносин підпадають під дію об'єктивного економічного закону – відповідності виробничих відносин рівню розвитку продуктивних сил суспільства. На певних етапах розвитку суспільства вони можуть виступати стримувальним фактором у подальшому розвитку продуктивних сил. Тоді виникає потреба їх регулювання через запровадження нових норм земельного права та відповідного економічного механізму.

У результаті некомплексного підходу до здійснення земельної реформи в Україні та безсистемного формування законодавчої бази земельної реформи на дев'ятнадцятому році її здійснення конституційні права власників земельних ділянок щодо володіння, користування та розпорядження ними не забезпечені. Саме це і зумовлює актуальність цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розробка земельного законодавства в умовах заполітизованості цього питання не завжди забезпечує врахування існуючих правовідносин, думки провідних вчених галузі, практикуючих юристів, службовців різних рівнів державного управління, власників та користувачів земельних ділянок. Вагомий внесок у дослідження проблем розвитку земельно-орендних відносин та формування ринку земель сільськогосподарського призначення зробили такі вчені: П.І. Гайдучський, А.С. Даниленко, Д.С. Добряк, А.М. Третяк, І.І. Лукінов, М.М. Федоров, П.Т. Саблук, В.В. Юрчишин та інші. Вивчення їх праць дає можливість узагальнити теоретичні і методичні обґрунтування формування ринку земель.

Метою статті є з'ясування структурних змін у відносинах землеволодіння в аграрному секторі України, які зумовлюють необхідність удосконалення їх нормативно-правового забезпечення.

Результати досліджень та їх обговорення. Практичний історичний досвід трансформації земельних відносин (земельна реформа 1861 р., Столипінська земельна реформа, земельна реформа 1917 р. і сучасна земельна реформа в Україні) показує, що характер здійснюваних земельних реформ залежить від розв'язання питання власності на землю та його правового забезпечення.

Формування законодавчої бази земельної реформи розпочато в Україні у грудні 1990 року прийняттям постанови Верховної Ради України "Про земельну реформу", якою всі українські землі оголошено об'єктами земельної реформи. За цей період в Україні діяло три Земельних кодекси України.

Основним Законом України (Конституцією України 1996 р.) закріплено три форми власності: державну, приватну і комунальну.

Із прийняттям 25 жовтня 2001 року Земельного кодексу України, який набрав чинності з 1 січня 2002 року, визначилася земельна політика держави, яка зосереджується на остаточному розв'язанні проблем розвитку відносин власності на землю, формуванні цивілізованого ринку земель, розвитку іпотечного кредитування, вдосконалення системи земельних платежів, підвищення ефективності державного управління земельними ресурсами, поліпшення організації державного контролю за використанням і охороною земель.

Після прийняття зазначеного вище Земельного кодексу, у порівняно короткий строк в Україні, в основному, створено земельне законодавство перехідного періоду, відповідно до якого відбувається реформування земельних відносин і яке на сьогодні містить більш ніж 50 галузевих законів.

Разом з тим, практика засвідчує, що дієвість законодавчого забезпечення здійснення земельної реформи в Україні знаходиться на низькому рівні.

Діючі законодавчі акти, зокрема, Закони України "Про розмежування земель і права державної та комунальної власності", "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень", а також Закон України „Про плату за землю”, у частині формування джерела коштів (ст. 3 даного закону), для фінансування заходів щодо раціонального використання та охорони земель, підвищення родючості ґрунтів, відшкодування витрат власників землі і землекористувачів,

пов'язаних з господарюванням на землях гіршої якості, ведення земельного кадастру, здійснення землеустрою та моніторингу земель, проведення земельної реформи та розвитку інфраструктури населених пунктів, не виконуються.

Як наслідок, законодавчо визначені джерела фінансування на заходи із земельної реформи та охорони земель фактично відсутні.

Указ Президента України від 30 травня 2001 року № 372 „Про Основні напрямки земельної реформи в Україні на 2001-2005 роки“, яким визначено комплекс правових, організаційних, фінансових, науково-технічних та інших заходів, що мали забезпечити прискорення завершення в країні земельної реформи, а також створити ефективний механізм регулювання земельних відносин та державного управління земельними ресурсами, виконано не в повному обсязі. Єдиної бази даних державного земельного кадастру, яка містила б інформацію щодо меж, розмірів та правового статусу земельних ділянок, а також земель, що не використовуються, використовуються нерационально, або не за цільовим призначенням, деградованих сільськогосподарських угідь і забруднених земель, що підлягають консервації, кількісних та якісних характеристик земель в Україні не створено.

Неналежне правове забезпечення впровадження земельної реформи в Україні, зокрема через неузгодженість між собою, в першу чергу, кодифікованих актів, а саме, Земельного, Цивільного та Господарського кодексів України, створюють проблеми і труднощі як безпосереднім учасникам правовідносин, так і негативно відображаються на процесах державного управління.

Лише хронологія прийняття Конституції України (1996 рік), Земельного кодексу України (прийнято 25 жовтня 2001 року, набрав чинності 1 січня 2002 року) Господарського кодексу України та Цивільного кодексу України (прийняті 16 січня 2003 року, набрали чинності 1 січня 2004 року) дає підстави стверджувати про наявність вад у тій або іншій формах, притаманних Земельному, Господарському та Цивільному кодексам України.

Стихийний підхід у законодавчому процесі в Україні не забезпечує співвідношення змісту і форми права, системи права та принципів її формування, взаємозв'язку системи права і системи кодифікації, забезпечення стабільності законодавства та гарантій його реалізації, а також законодавчої техніки.

Як наслідок, кодекси, прийняті із грубим порушенням процедури їх прийняття, із безсистемним розміщенням кодифікаційного матеріалу, наявністю багатьох відсильних норм і просто безпідставно пропущених розділів. З цими факторами пов'язана поширена недолуга практика прийняття численних змін та доповнень до щойно прийнятих кодексів, що значно ускладнює їх застосування.

Разом з тим, на формування законодавчої бази, на нашу думку, в частині процедури підготовки, погодження та схвалення нормативно правових актів, негативний вплив мають і вади відповідних Регламентів, зокрема Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України.

Так, Конституцією України визначено, що правом законодавчої ініціативи наділені народний депутат України, Президент України, Кабінет Міністрів України та Національний банк України.

Процедура підготовки, погодження та схвалення проектів законодавчих актів у суб'єктів законодавчої ініціативи відрізняється як в часовому, так і в якісному вимірах. Навіть незважаючи на елементи альтернативності законопроектів, відмінність між якими полягає, в багатьох випадках, лише в суб'єкті законодавчої ініціативи, та зі зміною одного чи двох слів (речень) в законопроекті. Підготовлені Кабінетом Міністрів України законопроекти (що опрацьовані численними міністерствами та відомствами, у тому числі Міністерством юстиції України, Секретаріатом Кабінету Міністрів України та схвалені урядовим комітетом та Урядом України), під час опрацювання в Верховній Раді України зазнають кардинальних змін, або відхиляються в залі Верховної Ради України взагалі.

Для прикладу, прийняття лише двох Законів України, які є головними в досягненні мети здійснення земельної реформи, а саме “Про державний земельний кадастр” та “Про ринок земель”, має уже більш ніж шестирічну історію підготовки, погодження, схвалення, відхилення та накладення вета на прийнятий закон. Проте, ці закони до цього часу не прийнято. Історія знову повторюється, і в Верховній Раді України знову зареєстровано що не менше трьох законопроектів “Про ринок земель”, і на які можливо знову чекає не менш п'ятирічний період схвалення.

Як наслідок, правове забезпечення земельної реформи є недосконалим, а в деяких випадках користувачі та власники земельних ділянок поставлені в залежність від тлумачення норм законодавства службовцями на свій розсуд, що дає можливість оскаржувати в судовому порядку рішення органів державної влади незалежно від їх правильності і необхідності.

Крім того, окремі норми земельного законодавства, зокрема які пов'язані з можливістю обмеження прав землевласників (глава 18 ЗК), примусового відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності (ст. 147 ЗК), консервації земель (ст. 172 ЗК), право земельного сервітуту (ст. 98 ЗК), на практиці (щодо обмеження прав землевласників) носять важкий і затратний характер, а примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності і зовсім може тягнутися роками.

Основним принципом вітчизняного земельного законодавства є використання земель відповідно до їх цільового призначення.

Проте, застосування існуючих законодавчих норм на практиці через неврегулювання питання цільового призначення вичерпно і несуперечливо призводить до неоднозначного підходу до розуміння наведеного.

Так, обов'язок використовувати земельну ділянку за цільовим призначенням є першим у переліку обов'язків власників земель та землекористувачів. Використання земель з ігноруванням цього принципу земельного законодавства є неприпустимим.

Проте, варто звернути увагу на різницю між термінами, що вжиті у ст. 19 та ст.143 ЗК України: "основне цільове призначення" та "цільове призначення". За змістом ст. 19 ЗК можна зробити висновок, що поділ здійснений за напрямками господарського використання земель, сферами, профілем діяльності суб'єктів відповідних прав на земельні ділянки, тобто за змістом правосуб'єктності осіб, які використовують їх для певних потреб та якісними характеристиками деяких категорій земель. Отже, єдиний критерій поділу відсутній. Натомість види використання земель у межах однієї категорії здебільшого є спорідненими за метою, загальними особливостями їх здійснення.

В іншому нормативному акті – Українському класифікаторі цільового використання землі, в якому для поділу земель вжито словосполучення „цільове використання”, поділ земель на відповідні класифікаційні одиниці здійснений зовсім по-іншому, ніж у чинному на час його прийняття ЗК України 1990 р., а також нині діючому ЗК. Відтак можна зробити висновок, що і в цьому випадку розрізняються поняття цільового використання та цільового призначення земель. Разом з тим, цей класифікатор не зареєстрований Міністерством юстиції, а тому не може застосовуватись як такий, що впливає на здійснення громадянами України своїх прав на землю. Крім того, можна звернути увагу на формулювання, яке міститься у формах державних актів на право власності та постійного користування земельними ділянками: цільове призначення (використання) земельної ділянки.

Таким чином, справжнє змістове навантаження несе цільове призначення в межах конкретної категорії, а не основне цільове призначення, визначене у ст. 19 ЗК. Є підстава твердити про „накладання” двох чи декількох категорій, тобто про можливість віднесення однієї ділянки до декількох категорій. На наш погляд, це є неприпустимим, адже нівелює межі між категоріями земель та сам принцип необхідності винятково цільового використання земельних ділянок.

Разом з тим, зміст та призначення поняття „функціональне використання” земель, яке використовується у сфері оцінки земель, підтверджує непослідовність у частині поділу земель.

Так, віднесення земельної ділянки до певної категорії земель за функціональним використанням провадиться згідно з Інструкцією із заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми № 6-зем, 6а-зем, 6б-зем, 2-зем), затвердженою наказом Держкомстату України від 05.11.1998 р. № 37722. Функціональне використання характеризує вид використання земельної ділянки, враховує відносну прибутковість видів економічної діяльності на ній. На підставі віднесення земельної ділянки до однієї з категорій за функціональним використанням здійснюється оцінка земель і надалі нарахування плати за землю. Зайве наголошувати, що перелік категорій земель за функціональним використанням суттєво відрізняється як від наведеного в ст. 19 ЗК переліку категорій земель, так і від їх розкриття за змістом розділу 2 ЗК, та від переліку класифікатора цільового використання землі. Отже, аналіз норм земельного законодавства засвідчив, що воно не містить чіткої та несуперечливої системи поділу земель на категорії за цільовим призначенням. Закладена у ЗК мета такого поділу також не завжди може бути досягнута, зважаючи на внутрішні суперечності самої системи поділу земель. Оперування декількома термінами для вирішення одних або подібних питань стає на заваді запровадження в земельному законодавстві системного підходу до використання єдиних категорій у різних актах земельного законодавства. Крім цього, іноді одне поняття вживається у декількох нормативних актах для позначення різних правових явищ, або опосередковується в них відмінним змістом.

Відкритий перелік категорій земель у ЗК нівелює призначення їх поділу. Це зумовлює, задля вирішення проблеми, або необхідність відмови від поділу земель на категорії, або збільшення кількості останніх кожного разу, коли у цьому виникатиме практична потреба.

Не менш важливою проблемою правового забезпечення здійснення земельної реформи є відсутність правового забезпечення функціонування земельного ринку, в тому числі й ринку земель сільськогосподарського призначення та існування мораторію на відчуження земель сільськогосподарського призначення.

Термін «мораторій» не вживається в чинному земельному законодавстві. Разом з тим, він набув значення терміна, який асоціюється саме із земельним законодавством. Аналіз відповідних його норм дає підстави для висновку про те, що під мораторієм слід розуміти тимчасову заборону на відчуження певними способами певних видів земельних ділянок сільськогосподарського призначення у зв'язку з відсутністю (недостатністю) правової бази для регулювання відносин ринкового обігу сільськогосподарських земель з урахуванням інтересів суспільства.

Фактично з 1 січня 1993 р. в Україні діяла заборона відчужувати тільки земельні ділянки, передані у колективну та приватну власність для ведення товарного сільськогосподарського виробництва протягом 6 років з моменту отримання особою у власність конкретної земельної ділянки.

Із введенням в дію нового Земельного кодексу з 1 січня 2002 р. землі сільськогосподарського призначення, як і до його прийняття, потрапили у сферу дії земельного мораторію. За первісною редакцією чинного Земельного кодексу України мораторій мав би завершитися 1 січня 2005 р. Однак, незадовго до настання цієї дати він знову був подовжений до 1 січня 2007 р., а згодом і до 1 січня 2008 року, а надалі до прийняття Законів України «Про державний земельний кадастр» та «Про ринок земель».

Нині висловлюються різні думки стосовно зняття мораторію на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення. Так, В.Я. Месель-Веселяк вважає, що господарюванню на орендованій землі нічого не заважає і пропонує не поспішати із вирішенням питання про ринок землі [3, с. 23]. В. Ярмоленко взагалі виступає за законодавче скасування приватної власності на землю та повернення землі місцевим органам самоврядування, які б надавали землю в оренду і акумулювали земельну ренту для вирішення проблем соціального розвитку регіону, землеустрою та екології [9, с. 78-79]. А П.Т. Саблук, П.І. Гайдуцький, Л.Я. Новаковський, В.Г. Андрійчук, М.В. Зубець, В.В. Юрчишин та інші пропонують не затягувати з вирішенням питання про впровадження ринку землі і зосередитися на підготовці відповідних законодавчих документів.

Основним аргументом прихильників мораторію є захист земельних прав селян та запобігання їх обезземеленню. Проте, ми маємо пригадати вже забутий досвід встановлення мораторію на відчуження сільськогосподарських земель. Цей досвід свідчить, що після земельної реформи 1861 р. селяни почали відчужувати отримані в результаті її проведення земельні ділянки «несільськогосподарським станам населення». Щоб запобігти обезземеленню селян, царський уряд Російської імперії прийняв 14 грудня 1893 р. Закон «Про деякі заходи щодо попередження відчуження селянських надільних земель», яким були заборонені продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення іншим, крім односельців, особам та застава цих земель у банках.

Однак, як свідчать статистичні дані того періоду, кількість проданих селянами земельних ділянок не тільки не зменшилася, а навпаки – зросла.

Висновки. Отже, введення та продовження дії мораторію на відчуження сільськогосподарських земель не є адекватною та обґрунтованою реакцією на проблему обезземелення селян, а більше всього носить політичне забарвлення.

Здійснення земельної реформи не відбудеться без належного правового забезпечення аграрної реформи, зокрема щодо створення належної правової бази для створення та припинення сільськогосподарських підприємств.

У зв'язку з тим, що діяльність сільськогосподарських підприємств пов'язується, насамперед, із земельними відносинами, важливе значення для цього має стаття 14 Конституції, яка гарантує право власності на землю, а саму землю правомірно оголошує «основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави».

Незважаючи на те, що законодавством України проголошено принцип «рівноправності всіх форм власності» (точніше: суб'єктів усіх форм власності), практично значна частина реформованих сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств, в яких відсутній елемент

фінансової підтримки іноземним інвестором, його реалізувати не можуть у зв'язку з величезною різницею економічної бази. Як наслідок, таким підприємствам має бути законодавчо і практично гарантована державна підтримка.

На превеликий жаль, Конституція не дає прямого закріплення генерального принципу пріоритетності сільського господарства, притаманного законодавству інших країн світу. Тому, на наш погляд, слід створити конкретний правовий механізм реалізації для тих конституційних норм, які можуть вже зараз допомогти функціонувати сільськогосподарським підприємствам, і, в першу чергу, через прийняття Закону України “Про сільськогосподарське підприємство”, який визначить його правовий статус і поєднає в собі норми Закону України “Про фермерське господарство”.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аграрна реформа в Україні / Гайдуцький П.І., Лупенко Ю.О., та ін.; За ред. П.І.Гайдуцького. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 424 с.
2. Андрійчук В.Г., Зубець М.В., Юрчишин В.В. Сучасна аграрна політика: проблемні аспекти. – К.: Аграрна наука, 2005. – 140.
3. Месель-Веселяк В.Я. Фінансування виробництва в сільськогосподарських формуваннях // Економіка АПК. – 2007. – №5. – С.18-23.
4. Нечипоренко О.М. Світова практика розвитку земельних відносин // Економіка АПК. – 2007. – №4. – С.154-157.
5. Новаковський Л.Я., Олещенко М.А. Соціально-економічні проблеми сучасного землекористування. – К.: Урожай, 2007. – 276 с.
6. Саблук П.Т. Розвиток земельних відносин в Україні. – К.: ННЦ ІАЕ, 2006. – 396с.
7. Формування ринку землі в Україні / Галушко В.П., Білик Ю.Д., Даниленко А.С. – К.: Урожай, 2006. – 276 с.
8. Ярмоленко В. Капіталізація землі в Україні: на благо чи на шкоду? // Економіка України. – 2004. – №9. – С.72-79.

К вопросу правового обеспечения земельной реформы в Украине

М.Ю. Гарбуз

В статье определяются и анализируются этапы рыночной трансформации земельных отношений. Обоснованы условия, при которых целесообразно снятие моратория на продажу земли.

Ключевые слова: рынок земель сельскохозяйственного назначения, мораторий, земельная реформа, земельные отношения.

On the issue of land reform in Ukraine legislation

M. Garbuz

The paper deals with the definition and analysis of the stages of market transformation of land relationships. The terms of canceling moratoria on land sales were grounded.

Key words: agrarian land market, moratoria, land reform, land relationships.

УДК 338.439.62:635.8

КОСЯК О.А., аспірантка

Науковий керівник – **ГОЙЧУК О.І.**, д-р екон. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПОПИТ ГРИБНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Приведені дані анкетного опитування на виявлення рівня споживання грибною продукції населенням Київського регіону, визначені першочергові фактори, що впливають на вибір покупців грибною продукції, проаналізована динаміка споживчого попиту населення на грибну продукцію та запропоновані рекомендації щодо стратегії дій грибовиробників згідно з аналізом споживчої поведінки населення на ринку грибною продукції.

Ключові слова: споживчі переваги, грибна продукція, домогосподарства, попит.

Рівень споживання грибною продукції в Україні, як у свіжому, так і консервованому виглядах, щороку зростає, про що свідчить збільшення обсягів внутрішнього виробництва промислових грибів. Проблемами вітчизняного грибного ринку активно займаються цілий ряд вчених, зокрема А.П. Григанський, А.В. Хренов, О.В. Приліпка [3;2;1] та ін. Проте недостатнє вивчення питань споживчих переваг населення у виборі грибною продукції зумовлює проведення відповідного аналізу та подальших досліджень на грибному ринку України.

Мета дослідження – вивчити ставлення населення до грибів як до продукту харчування, причини надання переваг споживачами окремому виду грибною продукції в запропонованому асортименті на грибному ринку України та проаналізувати динаміку коливань споживчого попиту населення за частотою закупівель грибною продукції.

Результати дослідження та їх обговорення. З метою оцінки рівня попиту та споживчих уподобань населення на гриби та грибну продукцію було проведено анкетне опитування жителів Київського регіону. До складу опитуваних увійшли особи різних вікових груп та соціальних верств населення. Згідно із результатами анкетного опитування, 46,7% загальної сукупності респондентів віддають перевагу самостійному збиранню грибів у лісі та їх споживанню, 34,6% опитаних купують промислові гриби, 8,6% купують лісові гриби та 10,1% взагалі не споживають та не купують гриби та продукцію з них (рис.1).

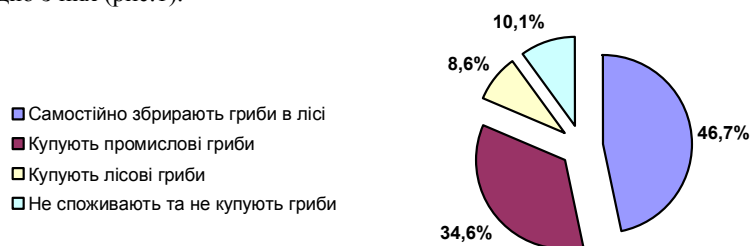

Рис. 1. Ставлення жителів Київського регіону до споживання грибної продукції

Серед споживачів та любителів грибної продукції у виборі виду промислового гриба та його споживання 83% опитуваних віддають перевагу печерицям, 15,5% – гливі та лише 1,6% респондентів знайомі з грибом шийтаке.

Одним із визначальних факторів, що впливає на формування споживчого попиту на гриби та продукцію з них, є ставлення споживача до такої продукції (рис. 2).

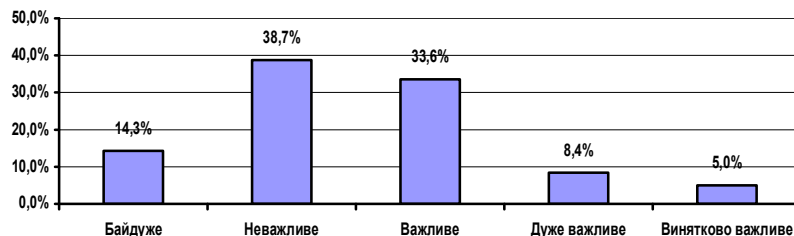

Рис. 2. Оцінка значення грибної продукції для споживачів грибів Київського регіону за ступенем важливості

Таким чином, 47% споживачів мають небайдуже ставлення до грибної продукції, інші 53% вважають гриби неважливим продуктом харчування.

Із загальної сукупності опитуваних, які купують грибну продукцію, 54% віддають перевагу купівлі грибів у свіжому вигляді, 21,6 – купують консервовані гриби та 24,4% – купують як свіжі, так і консервовані гриби.

Визначальними факторами, що спонукали респондентів купувати та споживати грибну продукцію, були виявлені наступні: на думку опитуваних, гриби володіють приємними смаковими властивостями (68,2% респондентів) та мають високий вміст білка (23,2%) (рис. 3).

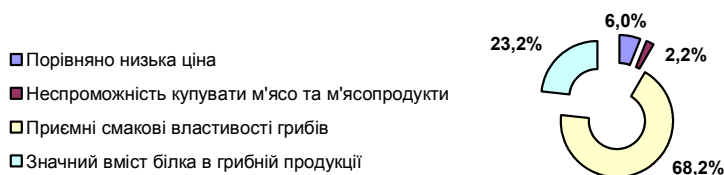

Рис. 3. Структура факторів, що впливають на вибір грибної продукції споживачами Київського регіону

За результатами аналізу споживчих уподобань з'ясовано, що для більшості респондентів, які є покупцями та споживачами грибної продукції, різниця в ціні на м'ясо сільськогосподарських тварин та гриби не є визначальною у наданні переваги в купівлі того чи іншого виду продукту, що дозволяє зробити висновок про те, що купують та споживають грибну продукцію домогосподарства із порівняно вищим рівнем доходу.

У ході анкетного опитування було з'ясовано частоту закупівель грибної продукції домогосподарствами та рівень їх середніх місячних витрат на дану продукцію. Серед загальної сукупності опитуваних покупців 10,2% купують гриби 1 раз на тиждень; 22,2 – 2 рази на місяць; 25,5 – 1 раз на місяць; 10,6 – 1 раз на 2 місяці та 31,5% – купують гриби рідше, ніж раз на два місяці. Основна відмінність покупців, що купують гриби частіше, ніж 2 рази на місяць, від інших споживачів, що роблять це рідше, є сукупний місячний дохід їхніх домогосподарств, який становить понад 2000 грн. Відсоток домогосподарств, що витрачають на грибну продукцію в межах 20-50 грн на місяць, є найбільшим та становить 44,1%. Найменша кількість тих респондентів, що в змозі витратити понад 100 грн на гриби на місяць, їх сукупна вага становить 2,4% від загальної кількості опитаних споживачів. Серед опитуваних 39,4% витрачають менше, ніж 20 грн на гриби за вказаний період, та 14,1% витрачають на грибну продукцію в межах 50–100 грн на місяць.

Респонденти анкетного опитування дали відповідь на запитання про те, яку ціну на свіжі гриби вони вважають прийнятною для себе та за якою були б згодні купувати даний вид продукту. Результати такого опитування відображені на рис.4.

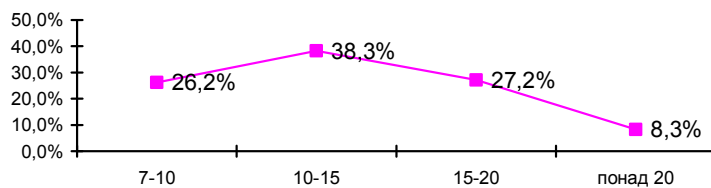

Рис. 4. Прийнятні діапазони цін на кг грибів у свіжому вигляді для споживачів Київського регіону

Більшість респондентів (38,3%) вважають прийнятною для себе ціну на свіжі гриби на рівні 10–15 грн/кг; 26,2% опитуваних погодились б купувати свіжі гриби за ціною 7–10 грн/кг; 27,2% – згодні купувати гриби в діапазоні цін 15–20 грн/кг. Лише 8,3% опитуваних купуватимуть свіжі гриби, ціна на які перевищуватиме 20 грн/кг. Такі споживачі належать до категорії населення із вищим рівнем доходів, для яких висока ціна є показником престижу і якості.

Як зазначають 38,5% опитаних, частота закупівлі ними грибної продукції збільшується у святкові дні. У будні гриби вживають частіше 4,6% респондентів. Для більшості опитаних (56,9%) немає принципової різниці, в які дні купувати гриби. При цьому осінь та зима є порами року, в які грибна продукція купується та споживається респондентами найчастіше (28,9 та 38,3% опитуваних відповідно).

За обсягами закупівель споживачі Київського регіону поділились на наступні групи: відсоток опитуваних, величина разової покупки грибів яких не перевищує 500 г, становить 27,6% сукупної кількості респондентів, що купують гриби; купівлю грибів в межах 500–1000 г здійснюють 51,9% респондентів; 1–2 кг – 15,4% опитуваних; купівлю понад 2 кг грибів дозволяють собі лише 5,1% респондентів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У ході анкетного дослідження було з'ясовано, що середньостатистичний покупець промислових грибів частіше віддаватиме перевагу придбанню печериць у свіжому вигляді, середня частота закупки при цьому становитиме 1 раз на місяць, обсяг закупівлі складатиме 500–1000 г у фасованій упаковці. Частота закупок такого покупця збільшуватиметься у осінньо-зимовий період року. Бажана ціна для такого споживача становитиме 10–15 грн/кг свіжих грибів, хоча він в змозі витратити на купівлю грибів у межах 20–50 грн протягом однієї закупки, оцінивши переваги грибів за їх приємний смак та високий вміст білка. Згідно з даними опитування, лише 10,2% любителів грибної продукції купують гриби 1 раз на тиждень. Грибним виробникам слід спрямувати свою стратегію дій таким чином, щоб заохотити

інші 90% споживачів частіше споживати цю продукцію та зміцнювати таку тенденцію через проведення рекламних кампаній. На грибних підприємствах повинна проводитись робота із фіксування та обробки інформації щодо періодів зростання та спаду споживчого попиту на власну продукцію, що дозволить регулювати обсяги виробництва грибів з метою уникнення нестачі продукції або накопичення її надлишків. Вивчення даних проблем знаходиться у планах подальших досліджень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Приліпка О.В. Інноваційний розвиток ефективного функціонування підприємств закритого ґрунту: теорія, методологія, практика: Монографія. – К.: ПП Р.К. Майстер-принт, 2008. – С. 121.
2. Хренов А.В. Украинское грибоводство в центре внимания // Школа грибоводства. – 2007. – № 4(46). – С. 29–31.
3. Ukraine: Pilzanbau nimmt rasch zu // Der Champignon. – 2006. – № 453. – S. 8.

Факторы влияния на спрос грибной продукции

Е.А. Косяк

Приведены данные анкетного опроса по выявлению уровня употребления грибной продукции населением Киевского региона, выявлены первоочередные факторы, влияющие на выбор покупателей грибной продукции, проанализирована динамика потребительского спроса населения на грибную продукцию и предложены рекомендации касательно стратегии действий грибопроизводителей на рынке грибной продукции.

Ключевые слова: потребительские предпочтения, грибная продукция, домохозяйства, спрос

Impact factors on the demand of mushroom products

О. Kosyak

Data of questionnaire to researching the level of mushroom products consumption by Kiev region population are represented, top-priority factors that influence on mushroom consumers' choice are revealed, dynamics of customer demand of mushroom products is analyzed and recommendations concerning actions of mushroom producers according to analysis of customer demand on mushrooms market have been suggested.

Key words: consumers' preferences, mushroom productions, household, demand.

УДК: 336.748.12 (477)

МЕЛЬНИК О.П., аспірант

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СУТНІСТЬ, ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Досліджені основні елементи інфляції та визначена її сутність. Виявлені з-поміж причин інфляції найголовніші: надмірний випуск паперових грошей (інфляція попиту), скорочення виробництва товарів (інфляція пропозиції) та другорядні: імпортована інфляція, інфляція очікування, дефіцит державного бюджету. Проаналізовано процеси у вітчизняній економіці, які впливали на інфляцію у досліджуваному періоді; охарактеризовано сучасний стан економіки України. Розглянуто основні фактори, що стримували інфляцію у досліджуваному періоді. Доведено, що для подолання інфляції необхідні суттєві державні антиінфляційні заходи: стабілізаційні (вилучення частини грошей з обігу; жорстке регулювання грошової емісії; скорочення державних витрат і встановлення рівноваги державного бюджету; нарощування товарної маси і розвиток виробництва та компенсаційні (індексація доходів).

Ключові слова: інфляція, механізми, фактори, інфляція витрат, інфляція попиту, індекс споживчих цін, бюджет.

Постановка проблеми. Як свідчить новітня історія України (2001–2008 рр.), інфляція є одним із найскладніших проявів макроекономічної нестабільності, системним утворенням, глибоко пов'язаним не тільки з грошовим обігом, а й з усією економічною системою суспільства, яка перебуває на етапі ринкового трансформування.

Інфляційні процеси на фінансово-грошовому ринку зумовлюють появу найбільших втрат внаслідок настання несприятливих подій в економічному житті України та динамічних процесів на внутрішньому та зовнішніх ринках. Держава і Національний банк України за допомогою економічних інструментів регулювання інфляційних процесів можуть впливати не тільки на прибутковість та ризикованість, але й на ділову активність суб'єктів фінансово-грошового ринку.

Інфляція є одним із найтяжчих проявів макроекономічної нестабільності. У світі немає країни, яка б тією чи іншою мірою не зазнала б втрат від інфляції. Термін “інфляція” (від латинського *inflation*) з'явився в другій половині XIX ст. і буквально перекладається як “розбухання”[1, с.13]. Інфляція – це процес зростання загального рівня цін в країні внаслідок порушення закону грошо-

вого обігу. Інфляція виникає тоді, коли в обігу знаходиться надлишкова кількість грошей (готівкових і безготівкових). Таке становище призводить до їх знецінення, гроші “дешевіють”, а ціни набувають тенденції до зростання.

Проаналізувавши дискусії в літературі щодо сутності інфляції, можна дійти до висновку, що у більшій своїй частині погляди кінця ХІХ – початку ХХ ст. зводили сутність інфляції до зростання цін, яке відбувалось внаслідок зростання кількості грошей в обігу. Згодом, у зв'язку з розвитком економічної теорії, ці погляди на сутність інфляції дещо модифікувались. Інфляція згідно з новими дослідженнями трактувалась як зростання цін, зумовлене зміною загальної економічної рівноваги, коли зростання попиту, викликане зростанням кількості грошей, перевищувало можливості пропозиції, не зумовлюючи подальшого зростання виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній теорії існує кілька поглядів на сутність та причини інфляції (у працях Бочарова В.В., Де Ковні Ш., Майєра Д.М., Мороза М.А., Міщенко В.І. та ін.), але на перший план виходить багаточинниковий підхід до сучасної інфляції. Вітчизняний науковець Мельник О.М. зокрема зазначає, що «нинішня інфляція в Україні виявила себе як системне утворення, якому притаманні розгалужені зв'язки не тільки з грошовим обігом, а й з усією економічною системою суспільства» [1, с.6].

Україна дедалі глибше інтегрується у світову економіку. Активне ж включення до глобальних економічних процесів актуалізує питання про створення в нашій державі низькоінфляційного середовища, тобто підтримки порівняно низької і, головне, контрольованої інфляції, як необхідної передумови сталого економічного зростання. Найвагоміші теоретичні підходи та практичні результати досліджень стосовно створення умов для забезпечення стійкого економічного зростання економіки України, у тому числі і контролювання інфляційних процесів, містяться в роботах відомих українських вчених: В. Геєця, А. Даниленка, А. Гальчинського, М. Савлука, С. Корабліна. У роботі зосереджено основну увагу на необхідності перетворень у монетарній сфері на прикладі аналізу інфляційних процесів в Україні у першому кварталі 2009 р.

Метою і завданням дослідження є теоретичні основи економічної природи інфляції, окреслення причин інфляції та факторів, що впливають на темпи та рівень інфляції, аналіз інфляційних процесів та їх вплив та наслідки на економіку України, оцінка ролі фінансово-монетарних та цінних важелів регулювання інфляції.

Результати досліджень та їх обговорення. Сучасну інфляцію можна розглядати як специфічний, тісно пов'язаний з економічною системою процес, в якому поєднуються і взаємодіють чинники, що стосуються деформації не тільки грошово-кредитної сфери, а й інших, найрізноманітніших сторін економічних відносин. Саме сплетіння в єдиному процесі причин і наслідків, чинників і умов, прямих і зворотних зв'язків перетворює інфляцію на сталу тенденцію господарського життя, яка є підсумковим вираженням розвитку економічної системи на сучасному етапі. Інфляція при цьому виступає своєрідним інтегральним результатом функціонування всієї економічної системи.

Традиційно розрізняють два основних механізми інфляції залежно від причин її виникнення. Це інфляція попиту та інфляція витрат. Причиною інфляції попиту стає підвищення виробничого і споживчого попиту. Якщо при цьому не відбудеться підвищення пропозиції, зростання попиту компенсується підвищенням цін.

Якщо ж основними чинниками є не грошові, а ті, що діють з боку виробництва і ринкових умов, виникає інфляція витрат. Вона пов'язує інфляційне зростання цін та невпинне загальне збільшення витрат виробництва на одиницю продукції.

Є чотири основних причини виникнення інфляції:

– диспропорційність, або незбалансованість державних витрат і доходів, що проявляється в дефіциті державного бюджету. Якщо цей дефіцит фінансується за рахунок активного використання «друкарського верстата», це призводить до збільшення маси грошей в обігу, а відповідно й до інфляції;

– інфляційне зростання цін може відбуватись, якщо фінансування інвестицій проводиться аналогічними методами;

– зі зростанням відкритості економіки тієї чи іншої країни, все більшим втягуванням її в мікроекономічні зв'язки збільшується небезпечність імпортованої інфляції;

– інфляція набуває самопідтримувального характеру в результаті інфляційних очікувань. Багато вчених особливо виділяють той фактор, що подолання інфляційних очікувань населення і виробників – найважливіше завдання антиінфляційної політики.

Інфляційні процеси в Україні доцільно розглядати, проаналізувавши статистичні дані, отримані протягом березня-липня 2009 року.

Основними факторами низхідного інфляційного тренду у березні 2009 р. в Україні було падіння сукупного попиту, викликане зниженням економічної активності, що в свою чергу призвело до скорочення реальних доходів населення та споживання. Додатковими факторами гальмування інфляції виступила загальна тенденція до зниження світової інфляції, обґрунтована фіскальна та грошово-кредитна політика та відносна стабілізація курсу гривні.

Монетарна політика Національного банку України також сприяла стримуванню інфляційних процесів. Так, зменшення грошової бази у I кварталі 2009 року склало 6,4%, скорочення грошової маси протягом січня-березня склало 52 млрд грн, або 10,1% (за аналогічний період 2008 р. грошова маса зросла на 5%) [2]. Зменшенню грошової маси сприяло вилучення коштів з депозитних рахунків банківської системи, яке у I кварталі 2009 р. становило 38 млрд грн, або 15,2 % (у порівнянні з аналогічним періодом 2008 р.). При цьому в розрізі впливу на інфляцію фактор відтоку ресурсів з банківської системи був значною мірою нівельований зростанням попиту на іноземну валюту.

Основними факторами, що стримували інфляцію у квітні та травні 2009 р., виступили: низький рівень сукупного попиту в економіці, стримані фіскальна та монетарна політика, суттєве ослаблення прямого впливу девальвації гривні у IV кварталі 2008 р. та сезонне зниження цін на продовольчі товари. Монетарна політика Національного банку України спрямовувалася на зниження інфляційного тиску шляхом стабілізації обмінного курсу та підвищення середньозважених процентних ставок за операціями рефінансування. Також зміни у структурі активів банківської системи через погіршення їх якості та відповідно формування більшого обсягу резервів зумовило подальше зниження темпів зростання грошової маси у квітні 2009 р. Відтік коштів з депозитних рахунків економічних агентів призвів до скорочення кредитної активності банків і відповідно до охолодження споживчого попиту, що стримуючим чином вплинуло на інфляційний розвиток.

Інфляція витрат у травні 2009 р. склала 0,4%, продовжуючи рухатись по низхідній траєкторії, що було наслідком дефляційних тенденцій на ринках окремих продовольчих товарів, в тому числі внаслідок високого врожаю зернових, олійних і технічних культур 2008 р. Падіння економічної активності, що розпочалося у IV кварталі 2008 р. та продовжується у 2009 р., виступило вагомим фактором стримування інфляції попиту.

Посилення інфляційного тиску у червні 2009 р. (індекс споживчих цін зріс на 1,1%) майже повністю було обумовлене дією адміністративних факторів: по-перше, внаслідок підвищення цін та тарифів на товари і послуги, а також вартості палива; по-друге, за рахунок збільшення на 19,7% ставок акцизного збору на тютюнові вироби. У свою чергу, сезонне зниження цін на окремі продукти харчування стимулювало подальші дефляційні процеси на ринках продовольчих товарів.

Незважаючи на зниження надходжень до державного бюджету, його видаткова частина у червні зросла. Так, якщо доходи бюджету за січень-травень 2009 року скоротились на 1,7% порівняно з відповідним періодом минулого року, то видатки збільшилися на 12,1 %. Це зумовило формування дефіциту бюджету в розмірі 3,2 млрд грн. При цьому кошти Уряду в національній валюті у червні знизилися на 0,8 млрд грн.

Зростання базової інфляції у липні 2009 р. склало 0,5% (з початку року – 10,7%) [2], що є її найнижчим значенням з травня 2007 р. За місяць споживчі ціни знизилися на 0,1%, що більшою мірою зумовлено традиційним для липня сезонним зменшенням цін на продовольчі товари. Одночасно, значний від'ємний внесок в інфляцію здійснило призупинення рішення щодо підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги в м. Київ. В умовах падіння споживчого попиту і відповідно тиску на ціни в сторону їх зменшення, зростання базової інфляції в липні пояснюється продовженням дії ефекту підвищення цін на тютюнові вироби (викликане підвищенням ставок акцизного збору у червні). За оцінками експертів, падіння споживчого попиту було досить суттєвим (фактичний ВВП впав нижче свого довгострокового рівноважного рівня приблизно на 11%). Це стримуючим чином вплинуло на зростання інфляції попиту (базової інфляції).

Підсумовуючи загальний аналіз інфляційних процесів в Україні, слід наголосити, що визначальними факторами зростання інфляції за останні декілька років в Україні були монетарні. Протягом 2002–2007 років основним каналом здійснення НБУ первинної безготівкової емісії був викуп іноземної валюти, що надходила до країни внаслідок залучення й запозичення зовнішніх капіталів, а також позитивного сальдо поточного рахунку у 2002–2005 роках. Слід зазначити, що в Україні

з'явився тривожний симптом хронічної інфляційної хвороби – інерційна сила інфляції, що перебувала в зоні вищій за середній показник і коливалася в межах 19-26 % протягом останніх чотирьох років [3, с.3].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інфляція є монетарним феноменом і тому контролювання інфляції – це основне завдання монетарної політики центральних банків.

Інфляція є залежною від раціональних інфляційних очікувань, тому прозорість монетарної політики та довіра до владних інституцій, що її проводять, є ключовими елементами в забезпеченні низької інфляційного середовища.

Падіння обсягів виробництва практично в усіх галузях економіки (за винятком сільського господарства), що триває з IV кварталу 2008 р., позначилося стримуванням інфляційного тиску. Адаже погіршилися фінансові результати підприємств (а отже скоротився інвестиційний попит) та знизилась доходи кінцевих споживачів. Низька кредитна активність банків, зумовлена переоцінкою ризиків кредитних портфелів та формуванням додаткових резервів під кредиторську заборгованість визначили подальше зниження обсягів кредитування. Зумовлене цим обмеження сукупного попиту стримувало інфляцію.

Водночас падіння економічної активності і відповідно скорочення податкової бази призвели до скорочення доходів та зумовили формування значного дефіциту бюджету. Незначні залишки коштів на рахунках Уряду, труднощі з отриманням зовнішніх позик зумовлюють намагання Уряду фінансувати дефіцит за рахунок позик від НБУ (обсяг ОВДП у портфелі НБУ протягом квітня-липня 2009 року зріс від 14,7 до 33 млрд грн).

Постійне зростання дефіциту бюджету за умов обмежених можливостей застосування ринкових механізмів його фінансування посилює ризик використання емісійних джерел його покриття, що відповідно може призвести до посилення інфляційного тиску в майбутні місяці.

На сьогодні на провідні позиції за розгляду інфляції усе більше виходить зовнішній чинник, пов'язаний зі зростанням зовнішнього державного боргу.

Більшість експертів наголошують, що інфляція в цьому році матиме тенденцію до зниження. Інше питання: як і з якою швидкістю буде змінюватися структура інфляції, і чи зможе це сприяти виходу економіки України із кризи чи ні. Нині на зниження темпів інфляції тиснуть два основних (негативних) фактори – зниження купівельної спроможності населення і в цілому падіння платоспроможності попиту всередині економіки.

Для формування очікувань щодо низької інфляції політика Уряду та Національного банку України повинна бути передбачуваною та базуватись на чітких, прозорих і наперед визначених правилах.

Фіксований обмінний курс за значних обсягів припливу капіталу підвищує інфляційний тиск та підриває фінансову стійкість. Гнучкий обмінний курс разом із націленням на внутрішню цінову стабільність дає можливість вирішити значну кількість проблем.

Досягнення цінової стабільності, тобто підтримання низького і стабільного рівня в інфляції в довгостроковому періоді для економіки України є визначальною передумовою для забезпечення сталого економічного зростання в довгостроковому періоді, справедливого розподілу національного доходу та подальшої інтеграції держави у світове співтовариство на рівноправній основі, що і планує автор дослідити надалі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мельник О.М. Інфляція: теорія і практика регулювання. – К.: Знання, КОО, 1999. – С. 291.
2. Інтерне-ресурси: <http://www.creditdeposit.com.ua/Inflation/2009/all>, <http://www.nbu.gov.ua>
3. Литвицький В.О. Інфляції та антидоти: аналітичний огляд за 2007 рік, // Банківська справа – №1/2008, – С. 3–27.

Суть, причины и последствия инфляционных процессов в Украине

А.П. Мельник

Исследованы основные элементы инфляции и определена ее суть. Выявлены среди причин инфляции главнейшие: чрезмерный выпуск бумажных денег (инфляция спроса), сокращение производства товаров (инфляция предложения). И второстепенные: импортированная инфляция, инфляция ожидания, дефицит государственного бюджета. Проанализированы процессы в отечественной экономике, которые влияют на инфляцию в исследованном периоде; охарактеризовано современное состояние экономики Украины. Рассмотрены основные факторы, которые удерживали инфляцию в исследованном периоде. Доказано, что для преодоления инфляции необходимы существенные государственные антиинфляционные методы: стабилизационные (извлечение части денег из оборота); жесткое регулирование денежной эмиссии;

сокращение государственных затрат и установление равновесия государственного бюджета, наращивание товарной массы и развитие производства) и компенсационные (индексация доходов). Прогнозируется, что в связи с увеличением внешнего долга в будущем в Украине возникнут проблемы с регулированием инфляции.

Ключевые слова: инфляция, механизмы, факторы, инфляция расходов, инфляция спроса, индекс потребительских цен, бюджет.

Essence, the reasons and consequences of inflationary processes in Ukraine

O. Melnik

Basic elements of inflation are investigated and its essence is defined. The pivotal are revealed among the reasons of inflation: excessive release of paper money (demand inflation), curtailment of production of the goods (offer inflation). And minor: the imported inflation, expectation inflation, deficiency of the state budget. Processes in domestic economy which influence inflation in the investigated period are analysed; the modern condition of economy of Ukraine is characterised. Major factors which kept inflation in the investigated period are considered. It is proved, that essential state anti-inflationary methods are necessary for inflation overcoming: stabilisation (extraction of a part of money from a turn; rigid regulation of monetary issue; reduction of the state expenditure and an establishment of balance of the state budget, escalating of commodity weight and manufacture development) and compensatory (indexation of incomes). It is foretold, that in connection with increase in an external debt in the future in Ukraine there will be problems with inflation regulation.

Keywords: inflation, machinery, factors, inflation costs, demand-pull inflation, consumer price index, budget.

ЗМІСТ

Варченко О.М., Збарський В.К., Канінський М.П. Сільськогосподарським товаровиробникам – обслуговуючу кооперацію.....	5
Варченко О.М., Канінський М.П., Збарський В.К. Мале підприємництво в сільській місцевості: стан, проблеми, перспективи	11
Квятківський Ю.В. Економічна стійкість суб'єктів аграрної сфери в контурі економічної безпеки: методологічний вимір	17
Доронін А.В. Шляхи підвищення ефективності продукції цукробурякового виробництва в Україні	22
Прокопчук О.А., Кравчук Н.І. Фінансова підтримка економічної стійкості сільськогосподарських підприємств.....	27
Савчук О.В. Роль новітніх інформаційних технологій у функціонуванні економіки знань	31
Чугасівська С.В., Тарасович Л. В. Вплив агрохімічних факторів на формування обсягів виробництва продукції рослинництва.....	34
Чеборака А.Ф. Перспективи впровадження альтернативних джерел енергії в АПК	38
Вацька М. В. Роль інвестицій в інтенсифікації виробництва фермерських господарств регіону.....	41
Плотник О. Д. Особливості оцінки ефективності використання економічного потенціалу аграрних підприємств.....	45
Лобунець В.І., Вдовиченко В.П. Можливі переваги та ризики для України після приєднання до Світової організації торгівлі.....	49
Волков С.С. Аналіз санаційної спроможності сільськогосподарських підприємств України як передумова для уникнення ними банкрутства.....	52
Шамрай М.І. Чинники та джерела загроз економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.....	56
Трофимчук М.І. Аналіз показників електронного ринку України	60
Іваненко Т.Я. Забезпечення господарств населення об'ємними кормами через створення ефективного польового кормовиробництва в регіоні	63
Рижакова Г.М. Економетрична модель обсягу реалізації продукції (робіт, послуг) малих підприємств за видом економічної діяльності – торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	65
Сокольська Т.В. Посилення конкурентного потенціалу молочної галузі України через систему ХАССП	71
Слупян К.В. Основні напрями підвищення ефективності виробничої діяльності підприємств бурякоцукрової галузі	75
Борсук О.М. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості об'єктів вкладення капіталу.....	79
Гринчук В.Ю. Показники і чинники ефективності економічних відносин у молокопродуктовому підкомплексі АПК.....	86
Рудич О.О. Чинники конкурентоспроможності підприємства та показники їх оцінки.....	90
Кучер А.В. Проблеми формування ринку зерна: ціновий аспект	94
Василенко Л.Ю. Аналіз чинників, що впливають на величину беззбиткової продуктивності корів	99
Пасічнюк Т.В. Напрями інноваційного розвитку агропромислового комплексу	103
Сатир В.В. Інфляційні процеси в Україні як багатофакторне явище.....	106
Третяк Н.М. Альтернативні джерела енергії – майбутнє розвитку економіки України	109
Кармазін В.І. Самозайнятість в інформаційній економіці	113
Гарбуз М.Ю. До питання правового забезпечення земельної реформи в Україні	117
Косяк О.А. Фактори впливу на попит грибною продукції	121
Мельник О.П. Сутність, причини і наслідки інфляційних процесів в Україні.....	124

Отформатовано: По левому краю, интервал После: 3 пт

Отформатовано: Цвет шрифта: Черный, украинский

Наукове видання

Реєстраційне свідоцтво КВ 15167-3739Р

Економіка та управління АПК

Збірник наукових праць

Випуск 3 (75)

Редактор: О.М. Трегубова
Комп'ютерна верстка: С.І. Сидоренко

Здано до складання 26.05.2010. Підписано до друку 14.06.2010.
Формат 60×84¹/₈. Ум. друк. арк. 15. Зам. 4865. Тираж 300.
РВІКВ, Сектор оперативної поліграфії БНАУ.
09117, Біла Церква, Соборна площа, 8/1, тел. 33-11-01.

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 12 пт,
полужирный, Цвет
шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный,
русский (Россия)

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный,
английский (США)

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Шрифт: 8 пт, Цвет
шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: ... [1407]

Отформатировано:
Шрифт: не полужирный

Удалено: ¶
¶

Отформатировано: ... [1408]

Отформатировано: ... [1409]

Отформатировано:
Шрифт: не полужирный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: По
левому краю

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано:
Цвет шрифта: Черный

Отформатировано: ... [1410]

Кирказон обыкновенный (ломоносовидный)

Aristolochiaceae – кирказоновые
Aristolochia clematis L.

Многолетнее растение высотой 20-100 см, с неприятным запахом. Стебель голый, прямостоячий. Листья черешковые, треугольно-сердцевидные, снизу сизые, по краю мелкозубчатые. Цветки желтые, расположены пучками в пазухах листьев. Плод – крупная грушевидная или шаровидная коробочка с плоскими крупными семенами.

Цветет с мая до июня, местами до августа. В Европе распространен практически повсеместно, в некоторых областях является сорным растением. Обитает по сухим лесным опушкам, в кустарниках, на заливных лугах, в оврагах, виноградниках, на огородах и в садах.

Все растение ядовито, особенно семена и корни. При отравлении наблюдаются тошнота и рвота, учащается сердцебиение, резко

снижается кровяное давление.

В народной медицине свежий сок травы и плодов кирказона используется наружно для лечения подкожных воспалений, нарывов, инфицированных ран. В научной медицине в настоящее время не применяется.

Встречаются народные и местные названия: злая трава, кокорник, змеевик, кумашник, лихорадочья трава, ночь-трава, хиновник, филильник, смольник, царская борода, яблоко земное.

Есть такое растение кирказон, в народе - филильник, куташья яблоки, кошачьи яйца.

Так вот, у кого свищ, лечитесь этой травой.

От любых нарывов, гнойных ран, нулевой кислотности, бронхиальной астмы, простуды, ангины и ревматизма сердца помогает отвар филильника.

Поехали мы в гости, а там показали нам соседа - здоровый, розовощекий, дорабатывал в шахте. Даже не верилось поначалу, что была когда-то у него сильная отечность тела, отказали почки, и был уже полностью лежачим инвалидом. Жене сказали в больнице, чтобы забирала, т.к. больше трех дней не протянет.

Привезли мужика из больницы домой. Дети где-то бегали, жена куда-то пошла, а мужчина этот лежал. Тут заходит старец и просит милостыню. Разговорились...

На следующий день старец принес целый сноп филильника. Жена варила, поила мужа, в итоге он жив-здоров. Так что, дорогие читатели, принимайте ванны и пейте отвар из филильника, даже если у кого-то гной в почках, отказывают почки, загнивают кости.

Отвар готовится так. 1 ст.л. травы на 0,5 л воды, как закипит - отставить. Настоится 20 минут и можно пить. Взрослым выпить за день. Растение ядовито, но не бойтесь. Язык ваш - индикатор, если он делается шершавым - прекращайте пить. Две недели попить - перерыв, но через 10 дней должно наступить улучшение. Если же снова стало хуже, то опять пейте отвар и делайте ванны. Заваривать и выпивать за день, потому что на другой день отвар прокисает.

Стр. 1: [1] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 1: [2] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 1: [3] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 36 пт, полужирный, Цвет шрифта: Черный, все прописные		
Стр. 1: [4] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 20 пт, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 2: [5] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 2: [6] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 2: [7] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 2: [8] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 2: [9] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:42:00
Отступ: Слева: 0 см, Первая строка: 1,75 см		
Стр. 2: [10] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:42:00
Обычный, Отступ: Слева: 0 см, Первая строка: 1,75 см		
Стр. 2: [11] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 2: [12] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, украинский		
Стр. 2: [13] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 2: [14] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, украинский		
Стр. 2: [15] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 2: [16] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 2: [17] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 2: [18] Удалено	Admin	12.08.2010 9:24:00
Стр. 2: [19] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 14 пт		
Стр. 2: [20] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 2: [21] Удалено	Admin	12.08.2010 9:30:00

Цвет шрифта: Черный

Стр. 5: [32] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 5: [32] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [33] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [33] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [33] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [33] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [34] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 6: [35] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [36] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
табл-заг, По левому краю		
Стр. 6: [37] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [37] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [38] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
Обичн-уплот Знак		
Стр. 6: [39] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [40] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
табл, По левому краю		
Стр. 6: [41] Изменение	Admin	11.08.2010 10:13:00
Отформатированная таблица		
Стр. 6: [42] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
Обичн-уплот Знак, По левому краю		
Стр. 6: [43] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 6: [44] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
Обичн-уплот Знак, По левому краю		
Стр. 6: [45] Изменение	Admin	11.08.2010 10:13:00
Отформатированная таблица		
Стр. 6: [46] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
табл		
Стр. 6: [47] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [48] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
табл		
Стр. 6: [49] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
табл		
Стр. 6: [50] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		

Стр. 6: [51] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
табл, Отступ: Первая строка: 0,58 см		
Стр. 6: [52] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [53] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
табл, Отступ: Первая строка: 0,58 см		
Стр. 6: [54] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [55] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
табл, Отступ: Первая строка: 0,58 см		
Стр. 6: [56] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [57] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [58] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
табл		
Стр. 6: [59] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
табл, Отступ: Первая строка: 0,58 см		
Стр. 6: [60] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [61] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
табл, Отступ: Первая строка: 0,58 см		
Стр. 6: [62] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 6: [62] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 6: [62] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 6: [62] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [63] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [64] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
табл, Отступ: Первая строка: 0,58 см		
Стр. 6: [65] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
табл, Отступ: Первая строка: 0,58 см		
Стр. 6: [66] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [67] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 6: [68] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
Обичн-уплот Знак, По левому краю		
Стр. 6: [69] Изменение	Admin	11.08.2010 10:13:00
Отформатированная таблица		
Стр. 6: [70] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 6: [71] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:13:00
табл, По левому краю		
Стр. 6: [72] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Цвет шрифта: Черный

Стр. 6: [73] Отформатировано табл, По левому краю	Admin	11.08.2010 10:13:00
Стр. 6: [74] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 6: [75] Отформатировано табл, По левому краю	Admin	11.08.2010 10:13:00
Стр. 6: [76] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 6: [77] Отформатировано табл, По левому краю	Admin	11.08.2010 10:13:00
Стр. 6: [78] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 6: [79] Отформатировано табл, По левому краю	Admin	11.08.2010 10:13:00
Стр. 6: [80] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 6: [81] Отформатировано табл, По левому краю	Admin	11.08.2010 10:13:00
Стр. 6: [82] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 6: [83] Отформатировано табл, По левому краю	Admin	11.08.2010 10:13:00
Стр. 6: [84] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 6: [85] Отформатировано табл, По левому краю	Admin	11.08.2010 10:13:00
Стр. 6: [86] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 6: [87] Отформатировано табл, По левому краю	Admin	11.08.2010 10:13:00
Стр. 6: [88] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 6: [89] Отформатировано табл, По левому краю	Admin	11.08.2010 10:13:00
Стр. 6: [90] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 6: [91] Отформатировано Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 6: [92] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 6: [93] Отформатировано табл, По левому краю	Admin	11.08.2010 10:13:00
Стр. 6: [94] Отформатировано Шрифт: 9 пт, украинский	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 6: [95] Изменение Отформатированная таблица	Admin	11.08.2010 10:13:00
Стр. 6: [96] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00

Цвет шрифта: Черный

Стр. 8: [136] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [136] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [137] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [137] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [137] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [137] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [137] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [137] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [138] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [138] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [138] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [139] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [139] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [139] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [140] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,1 пт		
Стр. 8: [140] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,1 пт		
Стр. 8: [140] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,1 пт		
Стр. 8: [140] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [140] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 8: [140] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [141] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [142] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл, По левому краю		

Стр. 9: [143] Изменение	Admin	11.08.2010 10:16:00
Отформатированная таблица		
Стр. 9: [144] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [144] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [144] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [144] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [145] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [146] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [147] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл, По левому краю		
Стр. 9: [148] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [149] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [150] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [151] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [152] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [153] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [154] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [155] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [156] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [157] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [158] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [159] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [160] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [161] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [162] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [163] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл, По левому краю		
Стр. 9: [164] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00

табл

Стр. 9: [165] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [166] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [167] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [168] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [169] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [170] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [171] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [172] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [173] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [174] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [175] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл, По левому краю		
Стр. 9: [176] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [177] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [178] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [179] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [179] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [179] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [179] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [179] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [179] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [180] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [181] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		

Стр. 9: [182] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [183] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [184] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [185] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [186] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл, По левому краю		
Стр. 9: [187] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [188] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [189] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [190] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [191] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [192] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [193] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [194] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [195] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [196] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [197] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [198] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [199] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [200] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [201] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [202] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [203] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 9: [204] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл, По левому краю		
Стр. 9: [205] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00
табл		
Стр. 9: [206] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:16:00

Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Стр. 11: [227] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [227] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [227] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [227] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [227] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [227] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [227] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [228] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [228] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [229] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [229] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [229] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [229] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [229] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [229] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [230] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,1 пт		
Стр. 11: [230] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,1 пт		
Стр. 11: [230] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,1 пт		
Стр. 11: [230] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,1 пт		
Стр. 11: [230] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,1 пт		
Стр. 11: [231] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 11: [232] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [232] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [232] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Цвет шрифта: Черный

Стр. 11: [232] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [232] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [233] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, разреженный на 0,2 пт		
Стр. 11: [234] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
табл-заг Знак, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 11: [235] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [236] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 11: [237] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [237] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [237] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [237] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [237] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [237] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [237] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [238] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [238] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [238] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [239] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 11: [240] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [240] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [240] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 11: [240] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 12: [241] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: полужирный, Цвет шрифта: Черный		

Цвет шрифта: Черный

Стр. 12: [251] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [252] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [253] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [254] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [255] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [256] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [257] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [258] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [259] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [260] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [261] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
Обичн-уплот, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 13: [262] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [263] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [264] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 13: [265] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [266] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [267] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [268] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [269] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [270] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [271] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [272] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [273] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		

Стр. 13: [274] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [275] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
табл-заг, Справа: 0 см, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 13: [276] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [277] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [278] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
табл-отб, По левому краю, Справа: 0 см, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 13: [279] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
табл, По левому краю, Справа: 0 см, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 13: [280] Изменение	Admin	11.08.2010 10:18:00
Отформатированная таблица		
Стр. 13: [281] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
табл-отб, По левому краю, Справа: 0 см, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 13: [282] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
табл, Отступ: Первая строка: 0 см, Справа: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 13: [283] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [284] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [285] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [286] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [287] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
табл, Справа: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 13: [288] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [289] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [290] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [291] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [292] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
табл, Справа: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 13: [293] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
табл, Справа: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 13: [294] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
Джерело, Отступ: Слева: 0 см, Первая строка: 0 см, Справа: 0 см, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 13: [295] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 13: [296] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:18:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 13: [297] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Стр. 16: [327] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [328] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [328] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [328] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [328] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [328] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [328] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [329] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 9 пт, полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [329] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [329] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [329] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [330] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [331] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [332] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [333] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 9 пт, полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [333] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [334] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [335] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Поз.табуляции: нет в 16,69 см		
Стр. 17: [336] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [337] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
По ширине		
Стр. 17: [338] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [339] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [340] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00

Заголовок 2, Запрет висячих строк, Перенос

Стр. 17: [341] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [341] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [341] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [341] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [341] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [343] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [344] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см		
Стр. 17: [345] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [345] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [345] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [345] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [346] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 9 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [346] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [347] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Шрифт: 8 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [348] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [349] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:20:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет		
Стр. 17: [350] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [350] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [350] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [350] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [350] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		

Стр. 17: [352] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [352] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [352] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [352] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [352] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 17: [352] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 18: [353] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 18: [353] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 18: [353] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 18: [353] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 18: [353] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 18: [353] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 18: [353] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 18: [353] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 18: [353] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: 11 пт

Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [354] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [355] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [355] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [355] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 18: [355] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		

Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Стр. 22: [400] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [401] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [402] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 16 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [403] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 22: [404] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 14 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [405] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
Поз.табуляции: нет в 0,63 см		
Стр. 22: [406] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [407] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:55:00
Заголовок 2, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 22: [408] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [408] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [408] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [408] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [408] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [409] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [409] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [410] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [411] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:56:00
Обичн-9 кг		
Стр. 22: [412] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [412] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [413] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [413] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [413] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [413] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 22: [414] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
По ширине, Междустр.интервал: одинарный		

Шрифт: 11 пт, разреженный на 0,3 пт

Стр. 23: [420] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, разреженный на 0,3 пт		
Стр. 23: [420] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, разреженный на 0,3 пт		
Стр. 23: [420] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, разреженный на 0,3 пт		
Стр. 23: [420] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, разреженный на 0,3 пт		
Стр. 23: [421] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 23: [421] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 23: [421] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 23: [421] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 23: [421] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 23: [421] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 23: [421] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 23: [422] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Обичн-уплот Знак, Шрифт: 11 пт		
Стр. 23: [422] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 23: [422] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 23: [422] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 23: [422] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 23: [422] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 23: [423] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 23: [423] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 23: [423] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		

табл, интервал Перед: 2 пт

Стр. 24: [439] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 2 пт		
Стр. 24: [440] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 2 пт		
Стр. 24: [441] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 2 пт		
Стр. 24: [442] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 2 пт		
Стр. 24: [443] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 2 пт		
Стр. 24: [444] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 2 пт		
Стр. 24: [445] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 2 пт		
Стр. 24: [446] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 24: [447] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 24: [448] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
Джерело, интервал Перед: 0 пт		
Стр. 24: [449] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 10 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 24: [450] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 24: [451] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 24: [451] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 24: [451] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 24: [451] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 24: [451] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 24: [451] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 24: [451] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 24: [452] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 24: [452] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 24: [452] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 24: [452] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 24: [452] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		

Стр. 25: [456] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [456] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [456] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [457] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [457] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [457] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [458] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, разреженный на 0,2 пт		
Стр. 25: [459] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [460] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, По левому краю, интервал Перед: 0 пт		
Стр. 25: [461] Изменение	Admin	11.08.2010 11:59:00
Отформатированная таблица		
Стр. 25: [462] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [463] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 0 пт, После: 0 пт		
Стр. 25: [464] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [465] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 0 пт, После: 0 пт		
Стр. 25: [466] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [467] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 0 пт, После: 0 пт		
Стр. 25: [468] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [469] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [469] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [469] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [470] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 0 пт, После: 0 пт		
Стр. 25: [471] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [472] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 0 пт, После: 0 пт		
Стр. 25: [473] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [474] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00

табл, интервал Перед: 0 пт

Стр. 25: [475] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [476] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 0 пт, После: 0 пт		
Стр. 25: [477] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [478] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 0 пт, После: 0 пт		
Стр. 25: [479] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [479] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [480] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [481] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 0 пт, После: 0 пт		
Стр. 25: [482] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [483] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, По левому краю		
Стр. 25: [484] Изменение	Admin	11.08.2010 11:59:00
Отформатированная таблица		
Стр. 25: [485] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 0 пт, После: 0 пт		
Стр. 25: [486] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 0 пт, После: 0 пт		
Стр. 25: [487] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 0 пт, После: 0 пт		
Стр. 25: [488] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 0 пт, После: 0 пт		
Стр. 25: [489] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
табл, интервал Перед: 0 пт, После: 0 пт		
Стр. 25: [490] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [491] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
Джерело, интервал Перед: 0 пт		
Стр. 25: [492] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [493] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [494] Отформатировано	Admin	11.08.2010 11:59:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, интервал Перед: 0 пт, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 25: [495] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [495] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 25: [495] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		

Шрифт: 11 пт

Стр. 26: [508] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 26: [508] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 26: [508] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 26: [508] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 26: [508] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 26: [508] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 26: [508] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 26: [508] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 26: [508] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 26: [508] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 26: [508] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, украинский		
Стр. 26: [509] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:02:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 26: [509] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:02:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 26: [509] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:02:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 26: [509] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:02:00
Шрифт: 9 пт, украинский		
Стр. 26: [509] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:02:00
Шрифт: 9 пт, разреженный на 0,2 пт		
Стр. 26: [510] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:02:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Синий		
Стр. 26: [510] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:02:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Синий		
Стр. 26: [510] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:02:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 27: [511] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:02:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 27: [511] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:02:00
Шрифт: 9 пт		

Стр. 27: [511] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 12:02:00
Стр. 27: [511] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 12:02:00
Стр. 27: [511] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 12:02:00
Стр. 27: [511] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 12:02:00
Стр. 27: [511] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 12:02:00
Стр. 27: [511] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 12:02:00
Стр. 27: [511] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 12:02:00
Стр. 27: [511] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 12:02:00
Стр. 27: [512] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [512] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [513] Отформатировано Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [513] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [513] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [513] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [513] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [513] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [513] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [513] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [514] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [514] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [515] Отформатировано Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [515] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [515] Отформатировано Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [515] Отформатировано Шрифт: 11 пт, не полужирный, курсив, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 27: [516] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Стр. 30: [554] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 30: [555] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 30: [555] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 30: [556] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 30: [556] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 30: [557] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 30: [557] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 30: [558] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 30: [558] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 30: [558] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 31: [559] Отформатировано Шрифт: 11 пт, не полужирный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 31: [559] Отформатировано Шрифт: 11 пт, не полужирный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 31: [559] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 31: [559] Отформатировано Шрифт: 11 пт, не полужирный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 31: [559] Отформатировано Шрифт: 11 пт, не полужирный, курсив	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 31: [559] Отформатировано Шрифт: 11 пт, не полужирный, курсив	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 31: [559] Отформатировано Шрифт: 11 пт, не полужирный, курсив	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 31: [559] Отформатировано Шрифт: 11 пт, не полужирный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 31: [560] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 31: [560] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 31: [560] Отформатировано Шрифт: 11 пт, русский (Россия)	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 31: [561] Отформатировано Шрифт: (по умолчанию) Times New Roman	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 31: [561] Отформатировано Шрифт: (по умолчанию) Times New Roman	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 31: [562] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: 11 пт

Стр. 31: [563] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [563] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [564] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [564] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [565] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [565] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [565] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [565] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [565] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [565] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [565] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [566] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:07:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Автовыбор интервала между восточно-азиатскими и латинскими буквами, Автовыбор интервала между восточно-азиатскими буквами и цифрами		
Стр. 31: [567] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:07:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 31: [568] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [568] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [568] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [568] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [568] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [568] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [568] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 31: [569] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		

Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Стр. 33: [591] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [592] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [592] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [592] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [592] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [592] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [592] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [592] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [593] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [593] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [593] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [593] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [593] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [594] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [594] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [594] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [594] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [594] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [595] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [595] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [595] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [596] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:07:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 34: [597] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 34: [597] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		

Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Стр. 36: [661] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [661] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [661] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [661] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [661] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [662] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 8 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [663] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [664] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
табл-заг, Отступ: Слева: 0 см, Первая строка: 0 см		
Стр. 36: [665] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [665] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [665] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [665] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [665] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [666] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [667] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
табл, По левому краю		
Стр. 36: [668] Изменение	Admin	11.08.2010 12:09:00
Отформатированная таблица		
Стр. 36: [669] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [669] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [669] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [669] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [669] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [670] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [670] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [670] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		

Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Стр. 36: [682] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [683] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 10 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [684] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [685] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
табл-заг		
Стр. 36: [686] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [686] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 36: [687] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 36: [688] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
табл, По левому краю		
Стр. 36: [689] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 36: [689] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 36: [689] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 36: [690] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 36: [691] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
табл, Отступ: Первая строка: 0 см		
Стр. 36: [692] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 36: [693] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
табл, Отступ: Первая строка: 0 см		
Стр. 36: [694] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 36: [695] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
табл, Отступ: Первая строка: 0 см		
Стр. 36: [696] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, курсив		
Стр. 36: [696] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 36: [697] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 36: [698] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
табл, Отступ: Первая строка: 0 см		
Стр. 36: [699] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 36: [700] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
табл, Отступ: Первая строка: 0 см		
Стр. 36: [701] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, курсив		

Стр. 36: [701] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 36: [702] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 36: [703] Отформатировано табл, Отступ: Первая строка: 0 см	Admin	11.08.2010 12:09:00
Стр. 36: [704] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 36: [704] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 36: [704] Отформатировано Шрифт: 9 пт, курсив	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 36: [704] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 36: [705] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 36: [706] Отформатировано табл, Отступ: Первая строка: 0 см	Admin	11.08.2010 12:09:00
Стр. 36: [707] Отформатировано Шрифт: 9 пт, курсив	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 36: [707] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 37: [708] Отформатировано Шрифт: 9 пт, курсив	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 37: [708] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 37: [709] Отформатировано Шрифт: 9 пт, курсив	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 37: [709] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 37: [710] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 37: [711] Отформатировано табл, Отступ: Первая строка: 0 см	Admin	11.08.2010 12:09:00
Стр. 37: [712] Отформатировано Шрифт: 9 пт, курсив	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 37: [712] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 37: [713] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 37: [714] Отформатировано табл, Отступ: Первая строка: 0 см	Admin	11.08.2010 12:09:00
Стр. 37: [715] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 37: [715] Отформатировано Шрифт: 9 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 37: [716] Отформатировано Шрифт: 9 пт, курсив, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 37: [717] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Стр. 37: [727] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [727] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [727] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [727] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [727] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [727] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [727] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [727] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [727] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [727] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [727] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [727] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [727] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [727] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [728] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [729] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
По ширине, Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 37: [730] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [731] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
Заголовок 4, По левому краю, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 37: [732] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [733] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Поз.табуляции: нет в 0,5 см		

Стр. 37: [734] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 37: [735] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 8 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный, украинский		
Стр. 37: [736] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
бп, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 37: [737] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [738] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 37: [739] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [739] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [739] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [740] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 8 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [741] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
бп, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 37: [742] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [743] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:09:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 37: [744] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 37: [744] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 38: [745] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 38: [745] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 38: [745] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 38: [745] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 38: [745] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 38: [746] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 38: [746] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 38: [746] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, русский (Россия)		
Стр. 38: [747] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:10:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 38: [748] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

уплотненный на 0,2 пт

Стр. 38: [748] Отформатировано уплотненный на 0,2 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [748] Отформатировано уплотненный на 0,2 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [748] Отформатировано уплотненный на 0,2 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [748] Отформатировано уплотненный на 0,2 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [748] Отформатировано уплотненный на 0,2 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [748] Отформатировано Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [748] Отформатировано Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [748] Отформатировано Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [748] Отформатировано Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [748] Отформатировано Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [748] Отформатировано уплотненный на 0,2 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [749] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [749] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [749] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [749] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [749] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [749] Отформатировано Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [750] Отформатировано бп, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный	Admin	10.08.2010 15:37:00
Стр. 38: [751] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [752] Отформатировано Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный	Admin	11.08.2010 12:10:00
Стр. 38: [753] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [753] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [753] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [753] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00

Стр. 38: [753] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [753] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [753] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [753] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [753] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [753] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [753] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [753] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [753] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [754] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [755] Отформатировано Отступ: Первая строка: 0,6 см, Справа: 0 см, Междустр.интервал: одинарный	Admin	11.08.2010 12:10:00
Стр. 38: [756] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [756] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [756] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [756] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [756] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [756] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [756] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [756] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [757] Отформатировано Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный	Admin	11.08.2010 12:10:00
Стр. 38: [758] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [758] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [759] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [760] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:10:00

Обичн-уплот, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный

Стр. 38: [761] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [761] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [761] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [761] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [761] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [761] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [761] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [761] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [761] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [762] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [763] Отформатировано Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный	Admin	11.08.2010 12:10:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00

Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [764] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [765] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [765] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [765] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [766] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [767] Отформатировано Обичн-уплот, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный	Admin	11.08.2010 12:10:00
Стр. 38: [768] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [768] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [768] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [768] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [768] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [769] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [770] Отформатировано Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный	Admin	11.08.2010 12:10:00
Стр. 38: [771] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [772] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [772] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [772] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [772] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [772] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [773] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [773] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 38: [773] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт, украинский	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 40: [792] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: 11 пт

Стр. 40: [792] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 40: [792] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 40: [792] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, русский (Россия)		
Стр. 40: [792] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 40: [793] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 40: [793] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 40: [793] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 40: [793] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 40: [794] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 40: [794] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 40: [794] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 40: [795] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:10:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 40: [796] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 40: [796] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 40: [796] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 40: [797] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:10:00
бп, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 40: [798] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:10:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 41: [799] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 41: [799] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 41: [799] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 41: [799] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 41: [799] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, английский (США)		
Стр. 41: [800] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 41: [800] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		

Стр. 41: [810] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [810] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [810] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [810] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [810] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [810] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [810] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [810] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [810] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [810] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [811] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [811] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [812] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [812] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [813] Отформатировано Шрифт: 8 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [814] Отформатировано Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный	Admin	11.08.2010 12:11:00
Стр. 41: [815] Отформатировано Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [816] Отформатировано табл-заг, Междустр.интервал: одинарный	Admin	11.08.2010 12:11:00
Стр. 41: [817] Отформатировано Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 12:12:00
Стр. 41: [817] Отформатировано Шрифт: 9 пт, полужирный, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 12:12:00
Стр. 41: [818] Отформатировано Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 41: [819] Отформатировано табл, По левому краю	Admin	11.08.2010 12:11:00
Стр. 41: [820] Изменение Отформатированная таблица	Admin	11.08.2010 12:12:00
Стр. 42: [821] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Стр. 42: [861] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 42: [861] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 42: [862] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 42: [863] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл-заг, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 42: [864] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 42: [865] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 42: [866] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, По левому краю		
Стр. 42: [867] Изменение	Admin	11.08.2010 12:12:00
Отформатированная таблица		
Стр. 42: [868] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, По левому краю		
Стр. 42: [869] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, Отступ: Первая строка: 0,78 см		
Стр. 42: [870] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, Отступ: Первая строка: 1,55 см, без нумерации, Поз.табуляции: нет в 0,25 см + 0,5 см		
Стр. 42: [871] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 42: [871] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 42: [872] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, Отступ: Первая строка: 1,55 см, без нумерации, Поз.табуляции: нет в 0,25 см + 0,5 см		
Стр. 42: [873] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 42: [873] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 42: [874] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, Отступ: Первая строка: 1,55 см, без нумерации, Поз.табуляции: нет в 0,25 см + 0,5 см		
Стр. 42: [875] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 42: [875] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 42: [876] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, Отступ: Первая строка: 1,55 см, без нумерации, Поз.табуляции: нет в 0,25 см + 0,5 см		
Стр. 42: [877] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 42: [877] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 42: [878] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, Отступ: Первая строка: 0,78 см		
Стр. 42: [879] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, Отступ: Первая строка: 0,78 см		

Стр. 42: [880] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, По левому краю		
Стр. 42: [881] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, Отступ: Первая строка: 0,78 см		
Стр. 42: [882] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, Отступ: Первая строка: 1,55 см, без нумерации, Поз.табуляции: нет в 0,5 см		
Стр. 42: [883] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 42: [884] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, Отступ: Первая строка: 1,55 см, без нумерации, Поз.табуляции: нет в 0,5 см		
Стр. 42: [885] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 42: [886] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, Отступ: Первая строка: 1,55 см, без нумерации, Поз.табуляции: нет в 0,5 см		
Стр. 42: [887] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 42: [888] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:12:00
табл, По левому краю		
Стр. 43: [889] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [889] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [889] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [889] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [889] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [890] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [890] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [890] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [890] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [890] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [891] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [891] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [891] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [891] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		

Шрифт: 11 пт

Стр. 43: [894] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 43: [895] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 43: [895] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 43: [895] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 43: [895] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 43: [896] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:13:00
табл, По левому краю, интервал Перед: 2 пт, После: 1 пт		
Стр. 43: [897] Изменение	Admin	11.08.2010 12:13:00
Отформатированная таблица		
Стр. 43: [898] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [899] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:13:00
табл, интервал Перед: 2 пт, После: 1 пт		
Стр. 43: [900] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [901] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:13:00
табл, интервал Перед: 2 пт, После: 1 пт		
Стр. 43: [902] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [903] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:13:00
табл, интервал Перед: 2 пт, После: 1 пт		
Стр. 43: [904] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [905] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:13:00
табл, интервал Перед: 2 пт, После: 1 пт		
Стр. 43: [906] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [906] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [907] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [908] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:13:00
табл, интервал Перед: 2 пт, После: 1 пт		
Стр. 43: [909] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [909] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [909] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [909] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 43: [910] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		

Стр. 44: [929] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [929] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [929] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [930] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [930] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [930] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [931] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [931] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [931] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [931] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [931] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [931] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [931] Отформатировано Шрифт: 11 пт	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [932] Отформатировано Обичн-9 кг, Отступ: Слева: 0 см, Первая строка: 0,58 см, Междустр.интервал: одинарный, нумерованный + Уровень: 1 + Стилль нумерации: 1, 2, 3, ... + Начать с: 1 + Выравнивание: слева + Выровнять по: 1,27 см + Табуляция после: 1,9 см + Отступ: 1,9 см, По	Admin	11.08.2010 12:13:00
Стр. 44: [933] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [933] Отформатировано Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [933] Отформатировано Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [933] Отформатировано Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [934] Отформатировано Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [934] Отформатировано Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [935] Отформатировано Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [935] Отформатировано Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [936] Отформатировано Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 44: [936] Отформатировано Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Стр. 45: [944] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [944] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [944] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [944] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [944] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [944] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [945] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [945] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [945] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 45: [946] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [946] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [946] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [946] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [946] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [946] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [946] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [946] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [946] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [946] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [947] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		

Цвет шрифта: Черный

Стр. 45: [953] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [954] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [954] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [955] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
разреженный на 0,2 пт		
Стр. 45: [955] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
разреженный на 0,2 пт		
Стр. 45: [955] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
разреженный на 0,2 пт		
Стр. 45: [955] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
разреженный на 0,2 пт		
Стр. 45: [955] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
разреженный на 0,2 пт		
Стр. 45: [956] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [956] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 45: [957] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:13:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 46: [958] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [958] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [959] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [959] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [959] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [959] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [959] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [960] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [960] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [961] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [961] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [962] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		

Стр. 46: [962] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [962] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [963] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [963] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [964] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [964] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [964] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [964] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [964] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [964] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [965] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [965] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [965] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [965] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [965] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [965] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [966] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [966] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [966] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [966] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 46: [967] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:13:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 46: [968] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:13:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в -0,03 см + 0,09 см + 0,95 см		

Стр. 47: [987] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [987] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [988] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [988] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [989] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, ниже на 7 пт		
Стр. 47: [989] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [990] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [991] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [992] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:13:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 47: [993] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [993] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [993] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [993] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [993] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [993] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [993] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [993] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [993] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [994] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [995] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [996] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:13:00
Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 47: [997] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [997] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [997] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Стр. 47: [997] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [998] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [999] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:13:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 0 см		
Стр. 47: [1000] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [1000] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [1000] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [1001] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:13:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 47: [1002] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 47: [1002] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1003] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1003] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1003] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1003] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1003] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1003] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1003] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1003] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1003] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1004] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:14:00
табл-заг, Поз.табуляции: нет в -0,03 см + 0,09 см + 0,95 см		
Стр. 48: [1005] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1005] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1006] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1007] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:14:00

табл, По левому краю, интервал Перед: 2 пт, После: 1 пт, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 10,16 см + 11,11 см

Стр. 48: [1008] Изменение	Admin	11.08.2010 12:14:00
Отформатированная таблица		
Стр. 48: [1009] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1010] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:14:00
табл, интервал Перед: 2 пт, После: 1 пт, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 0,95 см		
Стр. 48: [1011] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1011] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1012] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1013] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:14:00
табл, интервал Перед: 2 пт, После: 1 пт, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 0,95 см		
Стр. 48: [1014] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1014] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1015] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1016] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:14:00
табл, интервал Перед: 2 пт, После: 1 пт, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 0,95 см		
Стр. 48: [1017] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 8 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1018] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 48: [1019] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1019] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1019] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1019] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1019] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1019] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1019] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1020] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Цвет шрифта: Черный

Стр. 48: [1020] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1020] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1020] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1021] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1021] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1021] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1021] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1022] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:14:00
098, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 48: [1023] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1024] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:14:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 48: [1025] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:14:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в -0,03 см + 0,09 см + 0,95 см		
Стр. 48: [1026] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1026] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1026] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1026] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1026] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1026] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1026] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1026] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1027] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
бп, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 48: [1028] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:14:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 48: [1029] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:14:00
Заголовок 4, По левому краю, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 48: [1030] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: 9 пт

Стр. 48: [1031] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1031] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1032] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 2,22 см		
Стр. 48: [1033] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1033] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1033] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1034] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1034] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1034] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1034] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1034] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 9 пт, украинский		
Стр. 48: [1034] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1035] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1035] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1036] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 48: [1036] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 9 пт, русский (Россия), уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 48: [1036] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 48: [1036] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 48: [1036] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 48: [1037] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1037] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 9 пт, украинский		
Стр. 48: [1037] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1037] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 9 пт, украинский		
Стр. 48: [1037] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: 9 пт

Стр. 48: [1037] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 9 пт, украинский		
Стр. 48: [1037] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1037] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 9 пт, украинский		
Стр. 48: [1037] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1038] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, уплотненный на 0,4 пт		
Стр. 48: [1039] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1039] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 9 пт, русский (Россия)		
Стр. 48: [1039] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1039] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 9 пт, русский (Россия)		
Стр. 48: [1039] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 48: [1040] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 9 пт, украинский		
Стр. 48: [1041] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 8 пт, украинский		
Стр. 48: [1042] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
бп, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в 2,22 см		
Стр. 49: [1043] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 49: [1043] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 49: [1044] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в -0,03 см + 0,09 см + 0,95 см		
Стр. 49: [1045] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 49: [1045] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 49: [1046] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 49: [1046] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 49: [1046] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 49: [1046] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 49: [1047] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный		

Стр. 49: [1048] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
бп, Отступ: Первая строка: 0 см		
Стр. 49: [1049] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 49: [1050] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Поз.табуляции: нет в -0,03 см + 0,09 см + 0,95 см		
Стр. 49: [1051] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1052] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
По ширине		
Стр. 49: [1053] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1054] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:19:00
Заголовок 2, интервал Перед: 0 пт, После: 4 пт, Узор: Нет		
Стр. 49: [1055] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 49: [1056] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1057] Удалено	Admin	11.08.2010 12:23:00
.122:330.131.7		

ЛОБУНЕЦЬ В.І

Стр. 49: [1058] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 49: [1058] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1058] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1058] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, все прописные		
Стр. 49: [1058] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1058] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1058] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1058] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1059] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1059] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1059] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1060] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1061] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:19:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, интервал Перед: 0 пт, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет		

Стр. 49: [1062] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1062] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1062] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1062] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1062] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1062] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1062] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1063] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1063] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1063] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1063] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1063] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1064] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
украинский		
Стр. 49: [1065] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1066] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:19:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Справа: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет		
Стр. 49: [1067] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1067] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1068] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1068] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1068] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1068] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1068] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1068] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1069] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 49: [1069] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Стр. 49: [1077] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 49: [1077] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 49: [1077] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 49: [1077] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 49: [1077] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 49: [1077] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 49: [1077] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 49: [1077] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 49: [1078] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 50: [1079] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 50: [1079] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 50: [1079] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 50: [1080] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 50: [1081] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 50: [1082] Отформатировано Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 50: [1082] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 50: [1083] Отформатировано Справа: 0 см, интервал Перед: 0 пт, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет, Поз.табуляции: нет в 3,43 см	Admin	11.08.2010 13:00:00
Стр. 50: [1084] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 50: [1084] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 50: [1084] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 50: [1085] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 50: [1086] Отформатировано табл-заг Знак, Отступ: Первая строка: 0 см, Справа: 0 см, интервал Перед: 0 пт, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет, Поз.табуляции: нет в 3,43 см	Admin	13.08.2010 9:44:00
Стр. 50: [1087] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00
Стр. 50: [1087] Отформатировано Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто

Стр. 50: [1089] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1090] Отформатировано	Admin	11.08.2010 13:00:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Справа: 0 см, интервал Перед: 0 пт, Междустр.интервал: оди- нарный, Узор: Нет		
Стр. 50: [1091] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1091] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1091] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1091] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1091] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1091] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1092] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1092] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1092] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1092] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1092] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1092] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1092] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1092] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1092] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1092] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1093] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Стр. 50: [1093] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1093] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1093] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1093] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1093] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 50: [1094] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:43:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 50: [1094] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:43:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 50: [1094] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:43:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 50: [1095] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 50: [1096] Отформатировано	Admin	11.08.2010 13:00:00
098, Отступ: Первая строка: 0 см, интервал Перед: 0 пт, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет		
Стр. 50: [1097] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 50: [1097] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 50: [1097] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 50: [1097] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 50: [1097] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 50: [1098] Удалено	Admin	13.08.2010 9:41:00
Стр. 50: [1098] Удалено	Admin	04.08.2010 11:07:00
(
Стр. 50: [1098] Удалено	Admin	04.08.2010 11:18:00
Стр. 50: [1099] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:43:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 50: [1099] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:43:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 50: [1099] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:43:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 50: [1099] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:43:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 50: [1099] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:43:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 50: [1100] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:43:00

Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 51: [1116] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 51: [1116] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 51: [1116] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 51: [1116] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 51: [1116] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 51: [1116] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 51: [1117] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1117] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1117] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1117] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1117] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1117] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1117] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1117] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, украинский		
Стр. 51: [1117] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1118] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:44:00
украинский		
Стр. 51: [1119] Отформатировано	Admin	11.08.2010 13:00:00
бп, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет		
Стр. 51: [1120] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1121] Отформатировано	Admin	11.08.2010 13:00:00
Заголовок 4, интервал Перед: 0 пт, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет, Поз.табуляции: нет в 17,8 см		
Стр. 51: [1122] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Цвет шрифта: Черный

Стр. 51: [1123] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1123] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1123] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1124] Отформатировано	Admin	11.08.2010 13:01:00
Обичн-9 кг, Справа: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет		
Стр. 51: [1125] Удалено	Admin	04.08.2010 12:21:00
Режим		
Стр. 51: [1125] Удалено	Admin	04.08.2010 12:25:00
.		
Стр. 51: [1126] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, украинский		
Стр. 51: [1126] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1126] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1127] Удалено	Admin	04.08.2010 12:24:00
Стр. 51: [1127] Удалено	Admin	04.08.2010 12:25:00
О		
Стр. 51: [1128] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, украинский		
Стр. 51: [1128] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1129] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, украинский		
Стр. 51: [1129] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1130] Удалено	Admin	04.08.2010 12:25:00
Стр. 51: [1130] Удалено	Admin	04.08.2010 12:26:00
І		
Стр. 51: [1131] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 51: [1131] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1131] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1131] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 51: [1131] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1131] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1131] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1131] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1131] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		

Цвет шрифта: Черный

Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, украинский		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1132] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1133] Изменение	Unknown	
Код поля изменен		
Стр. 51: [1134] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Гиперссылка, Шрифт: 9 пт, без подчеркивания, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 51: [1134] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Гиперссылка, Шрифт: 9 пт, без подчеркивания, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 51: [1134] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, без подчеркивания, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1134] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1135] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		

Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный

Стр. 51: [1142] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1143] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 51: [1143] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 51: [1143] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 51: [1143] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 51: [1143] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 51: [1143] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 51: [1143] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 51: [1143] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 51: [1143] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 51: [1143] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 51: [1144] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
6п, Отступ: Первая строка: 0 см, Справа: 0 см, интервал Перед: 0 пт, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет		
Стр. 51: [1145] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1146] Отформатировано	Admin	11.08.2010 13:01:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Справа: 0 см, интервал Перед: 0 пт, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет		
Стр. 51: [1147] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1147] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1148] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:58:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 51: [1148] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:58:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 51: [1148] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:58:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 51: [1148] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:58:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		

Стр. 51: [1149] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1149] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1149] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1149] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1149] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1150] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
русский (Россия)		
Стр. 51: [1151] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
бп, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет, Поз.табуляции: нет в 11,93 см + 14,21 см		
Стр. 51: [1152] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1153] Отформатировано	Admin	11.08.2010 13:01:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет		
Стр. 51: [1154] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1155] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1155] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1156] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1156] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1157] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1157] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 51: [1158] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
По ширине		
Стр. 52: [1159] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:48:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1159] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1159] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
Шрифт: не полужирный, курсив		
Стр. 52: [1159] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:49:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1159] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:48:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1160] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:57:00
уплотненный на 0,2 пт		

Стр. 52: [1162] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1162] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1162] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1162] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1162] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1163] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:49:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: множитель 0,98 ин		
Стр. 52: [1164] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1164] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1165] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1165] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1165] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1165] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1165] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1165] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1165] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1165] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1166] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 52: [1167] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:57:00
табл-заг Знак, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: множитель 0,98 ин		
Стр. 52: [1168] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 52: [1168] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 52: [1168] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 52: [1168] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Стр. 52: [1171] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1172] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 52: [1173] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:57:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 52: [1174] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 52: [1175] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:50:00
табл-заг, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 52: [1176] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1177] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1177] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1177] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1178] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1179] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1180] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:49:00
табл, По левому краю, Отступ: Слева: 0 см, Справа: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 53: [1181] Изменение	Admin	11.08.2010 12:50:00
Отформатированная таблица		
Стр. 53: [1182] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный		
Стр. 53: [1183] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:51:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 53: [1184] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1184] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1184] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1185] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1185] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1185] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1185] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1186] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1186] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1192] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1193] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1193] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1193] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1193] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1194] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:50:00
Шрифт: 9 пт, курсив		
Стр. 53: [1195] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:50:00
Джерело, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 53: [1196] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 53: [1196] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 53: [1197] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:57:00
табл, По левому краю, Отступ: Слева: 0 см, Справа: 0 см, Междустр.интервал: точно 9 пт		
Стр. 53: [1198] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:51:00
Шрифт: 8 пт, Цвет шрифта: Авто, русский (Россия)		
Стр. 53: [1199] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:57:00
бп, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 53: [1200] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1201] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:50:00
табл-заг, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 53: [1202] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1202] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1202] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1202] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1203] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1203] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1203] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1203] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:56:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		

Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:56:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:56:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:56:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:56:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:56:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:56:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1204] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:56:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 53: [1205] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1206] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:50:00
табл, По левому краю, Отступ: Слева: 0 см, Справа: 0 см		
Стр. 53: [1207] Изменение	Admin	13.08.2010 9:56:00
Отформатированная таблица		
Стр. 53: [1208] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:56:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 53: [1209] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:50:00

табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный

Стр. 53: [1210] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:56:00
Цвет шрифта: Черный, русский (Россия)		
Стр. 53: [1210] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1211] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:50:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 53: [1212] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1213] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:50:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 53: [1214] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1215] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:50:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 53: [1216] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1217] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:50:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 53: [1218] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1219] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:50:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 53: [1220] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1221] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:50:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 53: [1222] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1223] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:50:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 53: [1224] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1225] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:50:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 53: [1226] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 53: [1227] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:52:00
Шрифт: 9 пт, курсив		
Стр. 53: [1228] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:58:00
Джерело, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 53: [1229] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 53: [1230] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:00:00
уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 53: [1231] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:00:00
Шрифт: курсив, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 53: [1232] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:00:00
Джерело		

Стр. 54: [1233] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:00:00
бп		
Стр. 54: [1234] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:56:00
украинский		
Стр. 54: [1235] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1236] Отформатировано	Admin	11.08.2010 12:50:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1237] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 54: [1238] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:53:00
Цвет шрифта: Черный, ниже на 13 пт		
Стр. 54: [1239] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:52:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1239] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:52:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1239] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:52:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1240] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:53:00
По правому краю, Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1241] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:54:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1242] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:54:00
Отступ: Первая строка: 0 см		
Стр. 54: [1243] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:54:00
Шрифт: 9 пт, курсив		
Стр. 54: [1243] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:54:00
Шрифт: 9 пт, курсив, подстрочные		
Стр. 54: [1243] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:54:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1243] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:54:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1243] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:54:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1243] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:54:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1243] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:54:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1243] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:55:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, украинский		
Стр. 54: [1243] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:54:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1244] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:54:00
Цвет шрифта: Черный, ниже на 14 пт		
Стр. 54: [1245] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:54:00
По правому краю, Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1246] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:52:00

Цвет шрифта: Черный, ниже на 3 пт

Стр. 54: [1246] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:52:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1246] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:52:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1247] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:54:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1248] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:54:00
Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1249] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 54: [1250] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1251] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 54: [1251] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 54: [1252] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
ниже на 6 пт		
Стр. 54: [1253] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
По правому краю, Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1254] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 54: [1255] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:00:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 54: [1256] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:00:00
Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1257] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:00:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 54: [1257] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:00:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 54: [1257] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:00:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 54: [1257] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:00:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 54: [1258] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:00:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 54: [1259] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1260] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:40:00
табл-заг, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1261] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1262] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1263] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:40:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1264] Изменение	Admin	12.08.2010 9:40:00
Отформатированная таблица		

Стр. 54: [1265] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:40:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1266] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1267] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:40:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1268] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1269] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:40:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1270] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1271] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:40:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1272] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1273] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:40:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1274] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1275] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:40:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1276] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1277] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:40:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1278] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1279] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:40:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1280] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1281] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:40:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1282] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 54: [1283] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:01:00
Шрифт: 9 пт, курсив		
Стр. 54: [1284] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:01:00
Джерело, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1285] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 54: [1286] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:01:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1287] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 54: [1287] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 54: [1287] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 54: [1287] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 54: [1287] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 54: [1287] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 54: [1287] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 54: [1287] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 54: [1287] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 54: [1288] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:02:00
ниже на 7 пт		
Стр. 54: [1289] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:01:00
По правому краю, Отступ: Первая строка: 0,6 см, интервал Перед: 6 пт, После: 6 пт, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1290] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 54: [1291] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:01:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 54: [1292] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 54: [1292] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 55: [1293] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:02:00
Шрифт: 9 пт, курсив		
Стр. 55: [1293] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:02:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 55: [1294] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 55: [1294] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 55: [1294] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 55: [1294] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 55: [1294] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 55: [1295] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 55: [1295] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 55: [1295] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 55: [1295] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		

Стр. 55: [1301] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1302] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 56: [1302] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1303] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:39:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1303] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:39:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1303] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:39:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1304] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1304] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1304] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1304] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1304] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1304] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1304] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1304] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1304] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1304] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1304] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1305] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:39:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,3 пт		
Стр. 56: [1305] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,3 пт		
Стр. 56: [1305] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,3 пт		
Стр. 56: [1305] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,3 пт		
Стр. 56: [1305] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,3 пт		
Стр. 56: [1306] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:05:00

бп, Отступ: Первая строка: 0 см

Стр. 56: [1307] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:39:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1308] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:39:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1309] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:39:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см		
Стр. 56: [1310] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:39:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1310] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1311] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 56: [1311] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 56: [1311] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 56: [1311] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 56: [1311] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,2 пт		
Стр. 56: [1312] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:39:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1312] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1312] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1313] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Шрифт: 10 пт, Цвет шрифта: Авто		
Стр. 56: [1314] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Цвет шрифта: Авто		
Стр. 56: [1315] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1316] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:38:00
Заголовок 2, интервал После: 4 пт		
Стр. 56: [1317] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:38:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1317] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:38:00
Шрифт: не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1317] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:38:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1317] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1317] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:39:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, все прописные		
Стр. 56: [1317] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 56: [1317] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:38:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		

Стр. 57: [1330] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, разреженный на 0,2 пт		
Стр. 57: [1330] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, разреженный на 0,2 пт		
Стр. 57: [1330] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, разреженный на 0,2 пт		
Стр. 57: [1330] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, разреженный на 0,2 пт		
Стр. 57: [1330] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, разреженный на 0,2 пт		
Стр. 57: [1330] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, разреженный на 0,2 пт		
Стр. 57: [1330] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, разреженный на 0,2 пт		
Стр. 57: [1330] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, разреженный на 0,2 пт		
Стр. 57: [1330] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, разреженный на 0,2 пт		
Стр. 57: [1330] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:06:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, разреженный на 0,2 пт		
Стр. 57: [1331] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:07:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 57: [1332] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:07:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 57: [1333] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:07:00
табл, По левому краю, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 58: [1334] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:07:00
Шрифт: 9 пт, курсив		
Стр. 58: [1334] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 58: [1335] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:37:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 58: [1336] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:08:00
Обичн-уплот, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 58: [1337] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт		
Стр. 58: [1337] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00

Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный

Стр. 58: [1341] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:37:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет		
Стр. 58: [1342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 58: [1342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 58: [1342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 58: [1342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 58: [1342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 58: [1342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 58: [1342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 58: [1342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 58: [1342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 58: [1342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 58: [1342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 58: [1342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 58: [1342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 58: [1342] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 58: [1343] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
По ширине, Отступ: Первая строка: 0,6 см		
Стр. 58: [1344] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:36:00
Шрифт: 10 пт, полужирный		
Стр. 58: [1344] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:36:00
Шрифт: 10 пт		
Стр. 59: [1345] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00
Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см		
Стр. 59: [1346] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1347] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00
Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см		
Стр. 59: [1348] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1348] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		

Стр. 59: [1348] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1348] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1348] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1349] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00
Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см		
Стр. 59: [1350] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1351] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00
Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см		
Стр. 59: [1352] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1353] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00
Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см		
Стр. 59: [1354] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1354] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1354] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1355] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00
Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см		
Стр. 59: [1356] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1356] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1357] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1358] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00
Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см		
Стр. 59: [1359] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1360] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1360] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1360] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1361] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00
Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см		
Стр. 59: [1362] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00

Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см

Стр. 59: [1363] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:34:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1364] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00
Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см		
Стр. 59: [1365] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1366] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00
Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см		
Стр. 59: [1367] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1367] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1367] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1368] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00
Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см		
Стр. 59: [1369] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:32:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1370] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00
Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см		
Стр. 59: [1371] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:33:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1372] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:33:00
Шрифт: 9 пт		
Стр. 59: [1373] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00
Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см		
Стр. 59: [1374] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:36:00
Отступ: Слева: 0,5 см, Выступ: 0,25 см, маркированный + Уровень: 1 + Выровнять по: 1,14 см + Табуляция после: 0 см + Отступ: 1,77 см		
Стр. 59: [1375] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:31:00
табл, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 59: [1376] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:34:00
Шрифт: полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1377] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:34:00
Шрифт: 9 пт, курсив, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1377] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1377] Отформатировано	Admin	13.08.2010 9:59:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, украинский		
Стр. 59: [1378] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:09:00
Шрифт: 10 пт, украинский		
Стр. 59: [1379] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:31:00
Отступ: Первая строка: 0,6 см, Междустр.интервал: одинарный, Узор: Нет		

Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, не разреженный на / уплотненный на

Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный, не разреженный на / уплотненный на		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 59: [1385] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 60: [1386] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:09:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,1 пт		
Стр. 60: [1387] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:31:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 60: [1388] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:09:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,1 пт		
Стр. 60: [1389] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:09:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный, уплотненный на 0,1 пт		

Стр. 60: [1390] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 60: [1391] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 8 пт, не полужирный		
Стр. 60: [1392] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:09:00
бп, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 60: [1393] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:31:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 60: [1394] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:30:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 60: [1395] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 60: [1396] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 60: [1397] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 60: [1398] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 60: [1399] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 8 пт		
Стр. 60: [1400] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:09:00
бп, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 60: [1401] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:31:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 60: [1402] Отформатировано	Admin	12.08.2010 9:30:00
Обичн-9 кг, Отступ: Первая строка: 0 см, Междустр.интервал: одинарный		
Стр. 60: [1403] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, не полужирный, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 60: [1404] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		
Стр. 60: [1405] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Цвет шрифта: Черный		
Стр. 60: [1406] Отформатировано	Admin	10.08.2010 15:37:00
По ширине		
Стр. 130: [1407] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:10:00
Шрифт: 8 пт, не полужирный		
Стр. 130: [1408] Отформатировано	Admin	11.08.2010 10:19:00
Шрифт: 11 пт, не полужирный		
Стр. 130: [1409] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:10:00
Обычный, Автовыбор интервала между восточно-азиатскими и латинскими буквами, Автовыбор интервала между восточно-азиатскими буквами и цифрами		
Стр. 130: [1410] Отформатировано	Admin	13.08.2010 10:10:00
Шрифт: 9 пт, Цвет шрифта: Черный		